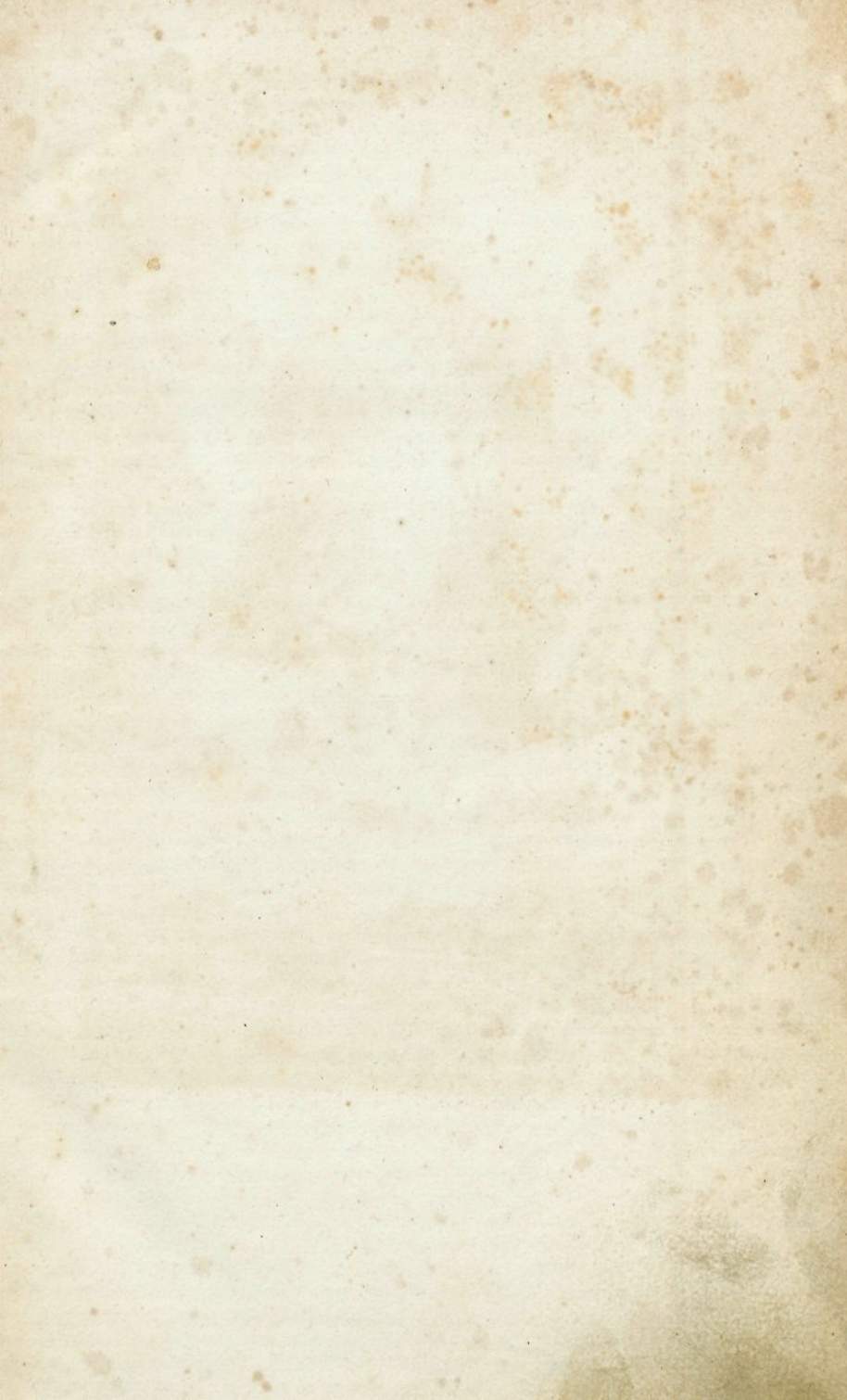

SV. MAKSIMILJAN, ŠKOF IN MARTIRNIK.
 ROJAK NAŠE DEŽELE
 PROSI ZA SVOJO CELE!

DROBTINCE

z a

NOVO LETO 1847.

Učitelam ino učencam, starišam ino otrokam
v podvučenje ino za kratek čas.

II. Leto.

Na svetlo dal

Anton Slomšek,

nekdajni apat v Celi.

Jean Lepovšek

Na prodaj ima

v Gradci bukovvez Jožef Majr; v Marburgi Anton Ferline
ino Leirer; v Celovei Janez Leon; v Lubljani Leopold
Kremžer; v Celi se dobijo v nemških šolah.

K a z a l o.

	Stran
A. Stare resnice v novi obleki	11 — 88
B. Prigodbe žalostne ino vesele	97 — 166
C. Razgled za stare ino mlade ljudi	179 — 201
D. Prilike ino Basni	205 — 212
E. Ogledalo za šolo ino domačo rejo otrok	215 — 239
F. Slovenska gerlica	249 — 270
G. Koristne reči za pridne ljudi	273 — 287

930023819

19265

I B. L.

Preljubi Sosedje!

Slišal sim svoje dni rajne stariše gostokrat reči: „Drobtinco, ki na tla pade, moraš hitro po-brati ino poljubiti, de bi se ne poteptala, ino v smeti ne prišla; tudi drobtinco kruha nam sv. Duh da.“ Kar sim se od svojih ljubih staršev navučil, še zdaj znam, ino poberam drobtince ne le telesniga kruha, ki truplo redí, temuč še skerbnej jišem drobtinc duhovskiga kruha, ki dušo živi za časno srečo ino izveličanje večno. Rad jih pohranim ino svojim ljubim Slovencam ponudim, ki še hlebov vučenosti v svojim jeziki nimajo. Kdor je potreben, tud po drobtinci rad seže.

Bil sim za lansko leto 1846 majhino krušenco drobtinc nabral, jih ljubim bratam ino sestram za novo leto dal; ino hitro so pošle. To me veseli, pa tudi priganja, zopet skerbno naberati, ino za drugo novo leto 1847 drugi pletarček Drobtinc prijatelam podati, dokler vem, de jim vstrežem. Nate jih, ljubi Sosedje, ino po svoji potrebi rabite jih!

Vem, de vsaka drobtinca za vse ne bo; pa tudi gospodinja vsakimu dosti dobriga kruha ne speče. Kako bi Drobtince vsim dopadle, ki so delo velikoterih glav ino rok? Tudi pero ne piše vsako za vsakiga enako

dobro. Nadjam (troštam) se pa, de bo vsaka drobtinca saj nekaj veljala.

Lanskih drobtinc nekaterim v prvem nagovori po volji ni, de se Hana po molitvi toljko naglo ino čudno premení. Po sveti se takiga veliko zgodi. Še ni pet let, kar se stara babela v nekim tergi za Dravo na smertni posteli ni hotla z Bogam spraviti. Dolgo ino veliko jo nagovarjajo, pa zapstoj. „Ker vse ne poma-ga — rečejo gospod kaplan pričajočim — pa poklekni-mo ino saj molimo za njo!“ Pervi Očenas odmolijo, ino že se babela oberne, in jih prosi, naj jo izpovejo. Sv. Duh je drugi mojster, kakor smo mi.

Drugim v glavo ne gre, kako je Hana že pogosto k spovedi hodila, pa še vender z svojim tastam v so-vraštvi živela? Meni tudi ne dopade taka. Alj Hana med nami veliko število tovaršev ino tovaršic ima. Bog daj, de bi se tako ročno, ko Hana popravili!

V drugim nagovori se zavzamejo, kako bi bila Oberčova svoje otroke v hudo nagovarjala, ter bi se bilo samim starišam dobro zdelo, de so otroci slabo živeli? Bog hotel, de bi takih gerdunov ne bilo! Jas sim pa memo hiše hodil, kjer je vražja mati hčer k za-pelivcam zaperala, de bi več na kerčmi izkupila. Hiša še zdaj stoji, pa unih razvujzdanih ljudi per hiši več ni. Oče si je vrat zarezal, za mater ne vem, otroci so se pa po sveti raztepli, de se dopolni, kar sv. Duh govori: „Hudobnih rodovita množina ne bo oveljala, ino pre-šestno zasajenje ne požene globokih korenin, tudi nima terdniga debla. Ako ravno z časam zelene veje po-žene, vender kér terdno ne stoji, ga veter omaja, ino močen piš z koreninam' izdere.“ Modr. 4, 3 — 4. Kaj

kerčmarji ne storijo, de več pivcov vlovijo! — Kaj razvajena mati ne dovoli, hčer omožiti, alj pa zravni hčere piti! — Blagor mu, komur ni toljko ino tako žalostniga zvedeti potreba.

V petim nagovori prašajo, zakaj se samo za dvoje vbogih vbogajme prosi, ino ne sploh za vse? Mislim zato, ker je teh dvoje srot tistokrat nar več potrebnih bilo. Veliko govornikov cerkvenih ino posvetnih je ravno tak storilo, ino so bili imenitnej od nas.

Tudi gerlica ni vsim dosti lepo zapela. Pravijo, de je nekajko pesm brez soli, druge so jim prelesene, ter nimajo pevskiga duha. Lehko de je taka; pa tudi godci vsim dosti vbrano ne godejo, dokler se prav ne izučijo; tudi okrogla, ki Gorjancam dopade, se Spodjancam prenerodna zdi. Taka se našim pesmam godi. Želel sim vsakimu kako pesmico dati, otročajam ino nevestam zapeti. To pa možje sami lahko spoznate, de mora mati pri zibeli drugo popevati, kakor školnik na pogrebi. Tudi meni vse pesmice niso po volji; kdor pa za razne stane pesm kaj gorših ima, lepo ga prosim, naj nam jih da! Dajaj pa kakor rad, vsim nikdar, kakor jas, vstregel ne boš.

Tudi na besedah se spodtikajo, ino jim ne dopade, de bi mož ino žena bila človeka prav po volji božji (kakor dva božja voleka). Pa besede rade v drugim kraji tudi kaj drugiga pomenijo. Po Štajarjih se imenuje lepa rudeča pikasta žužica, ki rada otrokam po roci lazi ino mirno izleti: božji volek. Po tem ljudje pravijo: on je pohleven ko božji volek; ino dopade Štajercu, če ga tako pohvališ. Ravno enako pravijo po Krajskim ino po Štajarskim: gobec ima le pes.

Na Koroškim pa ljudem na gobec gledajo, kakor pri nas na usta; ino se nihčer ne švara. Kakor se per nas jokamo, se po drugod derejo, ino vsaki kraj ima svoje. Ne zasmehvati, ne zaničvati ptujih zarekov ino besed — temuč povedati si jih hitimo.

Moje zagovorilo pa nimaj zamére, ampak zahvalo, de se prav pogovorimo, kako je naša ino Vaša, ter po tem sklenemo, ktera velja. — Hvale vém vsim prijatelam ljubim, ki me opomnijo vsiga, kar ljudém ne dopade; pa še večí hvalo tistim, ki so mi zalih drobtine ino tudi lepíh kosčekom za naše ljube Slovence poslali. Nisim vtegnil letas še vsiga prebrati, nisim mogel za to leto vsiga na svétlo dati. Kar je zavstalo, bo za prihodno leto veljalo, ako nam Bog zdravje da. Le skerbno poberajte, ljubi Sosedje, ino radi pomagajte nam, de bomo za vsako leto imeli dobrih drobtine dovolj, dokler bo hleba modrosti per nas zadosti. — Te skerbi Vam želi za novo leto

stari prijatel Vaš

Anton Slomšek.

Drobtinc posvečenje^v

svetimu Maksimiljanu Celskimu rojaku.*)

Oblast malikov omaguje,
Nesrečnim pot se v raj odpéra,
Z blagostnim žari razsvetluje
Že mnogi kraj keršanska véra;
Slovenske ko v nevé^r ovčice
Še izdihujejo srotice.

Resnica Večna pa, ki vabi
Narode vse k spoznanju luči,
Očetov naših ne pozabi,
Aposteljna tud' njim nakluči; —
Odloči jim Maksimiljana
Po rodu 'z Cela — deželana.

Pobožni škof, kedar zasliši
Namen visoki Volje Večne,
Podverže se zapovdi viši
Deb' ovce bége storil srečne;
Lavrejane pusti bogate,
Podá se med slovenske brate.

Uči spoznat naše očete
Boga, — in greh, — Odrešenika,
In vse skrivnosti vére svete;
Kak milost Božja je velika,
De Adama nevredne sine
Vzdiguje 'z greha globočine.

Alj — ni še delo dokončano,
Ki ga Previdnost je sklenila,
Na množčo sveti cerkvi vdano
Že plane nejeverska sila:
Pastirju z mečam hudobije
Kri sveto prvemu prelije.

*) Poglej podobo od kraja.

Le prazna pak je misel stvari,
 Ovérti, kar Stvarnik sklene;
 On vbije ga, ki mu kovari,
 Ob časi spelje vse naméne:
 Zato je tud ta kri stotéri
 Rodila sad keršanski véri.

Naj Tebi torej, Varh visoki!

Dežele naše preljublene,
 Bodo v ponižnosti globoki
 Drobince naše posvečene,
 Naj sad obilni klice male
 Po prošnji Tvoji bi pognale!

Ozri se dolj na kraje mile,
 Kjerkolj v gorečnosti so trezni
 Besede Tvoje se glasile,
 Krotkosti seme in ljubezni
 Sejale v serca so kamnitne,
 Ter delale jih rodovitne.

Ah' vidil boš, de se pogrěša
 Gorečnost in prostost nekđajna,
 Ljubezin de medlí in péša,
 De mlačna véra je sedajna;
 De duh posvetni pak nasproti
 Šopiri zdaj močno peroti.

O stopi k stolu neizmérne
 Dobrote, ter nagni Očeta,
 Z spoznanjam de navdihne vérne,
 De terdoserčnost bo ogreta;
 De vsreči se Pastirjam delo,
 Zveličat' sebe in kardelo!"

Luka Jeran.

A.

Stare Resnice

v novi obleki

častivrednim duhovskim Pastirjam za pokušno.

Le prazen pak je misel strani,
Osvetiti, kar stvarnik sklene;
On vbihe ga, ki mu kavaril,
Ob časi spele vse namene:
Zato je tud ta kri stoteri
Rodila sad kresnanski veri.

Naj Tvoj toraj, Vrah visokil
Dežele naše prepljušene,
Boda v penikosti grohoki
Drobtinice naše posrečene,
Naj sad obilni kili žade
Po prazni Tvoji bi pogusiel!

Ozri se dolj na kraje miš,
Kierkoj v gorečnosti so trezal

Kako lepe so noge tistih, kateri mir oznanujejo, ki ozna-
nujejo to, kar je dobro!

Tor delale jih rodovine.

Sv. Pavl. Rim. 10, 15.

Ah vidil boš, da se povreda
Gorečnost v duhovni v
Izbožim, ki so jih
De naša vera je vedoma
De dan posvetil pak nasproti
Sopiri zatej naše peroti.

onžkoj az majus? mizvohab minbovles
V stopi k stoji mizvohab
Dobrote, ter agni Očeta,
Z spoznanjem de največja Verna
De terdostnost bo agni;
Ea vsreči se Pastirjam, de
Zveličar sepe in kardelo!

Luka Jeran

I.

Dominica I^a Quadragesimae

Pot pokore. *)

1849, 1878

Perva stopinja sv. pokore: Izprašanje vesti.

Vstal bom ino pojdem k svojimu očetu, ter mu porečem: Oče! grešil sim zoper nebesa ino zoper tebe; več nisim vreden tvoj sin imenovan biti. Luk. 15, 18.

P o v a b a.

Minuli so — alj pa še bojo — pustni dnevi razvujzdaniga, posvetniga veselovanja. Nobeden vas ne bo v svetim postnim časi na gostije vabil. — Prišel sim torej jas vas vabit na lepo dobro voljo k Očetu, k svojmu ljubimu Bogu.

Po kateri poti pa dojdemo k svojmu Očetu? Dva pota sta, po katerih pridemo k nebeškemu Očetu: perva je pot nedolžnosti, druga je pot pokore. Kdor pot nedolžnosti zgubi, naj pokore ne vgreši ino stori, kakor zgubljen sin, on živ izgled prave pokore, od kateriga nam vsmileni Jezus toliko lepo pripoveduje, rekoč: „Imel je nekdo sina dva.“ Mlaji reče očetu: „Oče! dajte mi del blaga, ki mene zadene.“ Oče jima premoženje razdeli, in mlajši sin z svojim delam po sveti gre, ino z razvujzdanim življenjam vse zapravi. Huda lakota

*) *Experientia teste probe vivunt, qui sacramenta digne percipiunt. Summopere itaque necessarium est singulis annis de materia hac ad populum sermones dicere, quorum specimen hic exhibetur.*

v ptuji deželi vstane, ino zgubljen sin nima kaj živeti. Služit gre, ino mora lačen svinje pasti. Rad bi lušine (otrobe) jedil, pa jih imel ni. Zdaj začne premišlovati sam per sebi, rekoč: Koljko najemnikov ima obilno kruha v hiši mojga očeta; mene bo pa tukaj od gladu konec! Vstal bom ino pojdem k svojimu očetu, ter mu porečem: „Oče! grešil sim zoper nebesa ino zoper tebe; več nisim vreden tvoj sin imenvati se! — Kar je rekel, je tudi storil.”

Kdo pa je toliko dober oče, ki ima sina dva? Sam Bog, neskončno dober, je naš oče, ki nam vse da, posebno pa posvečejočo gnado božjo, posebno pomoč, ki nam je v izveličanje potrebna, de zamoremo Boga ino nja sveto voljo prav spoznati, Bogu zvesto služiti, časno srečni ino večno izveličani biti. Ta je tista dota (erbsina) ki nam njo je dober Oče dal.

Kdo pa je zgubljen sin, ki je svoj del zapravil? Smo mi grešniki vsi, ki smo per svetim kersti prijeto posvečejočo gnado božjo grešé zgubili, Očeta dobriga hudobno zapustili; ter se nam v ptuji deželi pregrešniga življenja na duši huda, huda godí. Oj, de bi se z zgubljenim sinam k ljubeznivimu Očetu povernili! „Ne odlagaj poverniti se k Gospodu, svojmu Bogu, ino ne odkladaj od dne do dné; zakaj njegov serd se tako hitro približa, ko njegovo vsmilenje.” Sirah 5, 7 — 8.

Kako daleč pa je pot k nebeškemu Očetu za nas v boge grešnike? Le samih pet stopinj, ki jih mora grešnik na poti pokore zvesto storiti — ne ene vgrešiti: pet reči alj štukov, ki h spovedi slišijo, ino so: 1. Izprašovanje vesti; 2. Grevenga alj serčna žalost; 3. Terden sklep alj predvzetje; 4. Čista spoved; 5. Naložena pokora. — Teh pet reči je razgled, kako se pokora dela; ino niso za moliti, kedar k spovedi greš, ampak za dopolniti. Kristus nam jih je pokazal v prigodbi zgubljeniga sina, kako je 1. svojo hudobijo spoznal, zapustivši svojga dobriga očeta; 2. kako je obžaloval svojo pregreho; 3. kako je terdno sklenil, poverniti se k očetu; 4. kako je na kolena padil ino svoj greh povedal; 5. kako se je poboljšal ino zadostil. Ravno teh pet stopinj po poti prave pokore hočemo tudi mi premišlovati. „Gospod! razsvetli naše oči, de kje v smerti ne zaspimo.” Psalm. 12, 4.

Izprašovanje vesti.

Kaj je vest? Notrajni skrivni glas, ki nas za dobro hvali, za hudo pa graja, nas svari pred greham, ino k dobriemu opomina. Kar je per hiši gospodar, je per človeku vest, ki spi alj pa čuje, vlada (viža) prav alj pa napak. Dobra pravična vest je angelj — huda krivična vest pa rabelj za človeka.

Kaj pa je, vest izprašovati? Premišlovati, kaj smo od zadne spovedi, alj od tiste dobe, od katere se izpovedati želimo, grešili z mislijo, z besedo alj z djanjam, alj pa dobriga opustili. Pogosto grešnik vest zaduši, de mu grehov ne pokaže; zato marskdo veli: meni moja vest kaj ne očita. Alj taka beseda je lažniva. Le svetnikom, alj pa clo zaverženim grešnikom vest kaj ne očita. „Če porečemo, de greha nimamo, sami sebe zapeljamo, ino resnice ni per nas.“ I. Joan. 1, 8. Drugim vest pa tudi prav ne kaže, ter je podobna potruplenimu ogledalu (špeglu), v katerim se le na pol vidiš. Torej je potreba vest poravnati, ino dobro izprašovati.

II

Koljko reči pa je potreba, izprašati vredno svojo vest? Potreba je pet reči: 1. Svetiga Duha v pomoč poklicati, naj bi nas razsvetil. Veliko grešnikov je sv. Duh zapustil, zato v pregrehi tavajo, kakor slepec v temi. „Oče nebeški pa bo dobriga duha dal tim, kateri ga prosijo.“ Luk. 11, 13. Prosi se pa z Davidam rekoč: „Ti o Gospod, si moja luč; moj Bog, razsvetli mojo temo!“ Psalm 17, 29. — 2. Pregledati 10 božjih ino 5 cerkvenih zapoved, pa tudi dolžnosti svojga stanu, kako bi jih bili prelomili; p: Jas sim gospod, tvoj Bog; ne imej drugih bogov, kakor mene samiga. Ali sim božje nauke rad poslušal? — Sim molil vsako jutro, vsak večer — pred jedjo in po jedi? — Ali se nisim na dnar več zanašal, kakor na Boga? — Nisim na posvetne reči — vino — čast — na kake ljudi pogoje mislil, kakor na Boga? i. t. d.

Kdaj so naše misli greh? Ako jih sami jišemo, radi imamo, iz glave v serce pustimo ino poželimo, kar nam na misel pade. „Jas vam povem, veli Kristus, de vsak, ki ženo pogleda, de jo poželi, je že prešestoval z njo v svojim serci.“ Mat. 5, 28.

Misel, kakor ptica ti kaj ne stori, ako ti na glavi ne obsedi. Ino kakor se z pesam, ki je priklenjen, ne pečaj, ampak hitro memo jidi, naj si ravno nad teboj laja, tako se tudi z slabimi mislami ne vbijaj, ino ti škodvale ne bojo.

Kdaj so besede greh? Kedar so zoper božjo čast, alj zoper bližniga. Tudi beseda človeka vbije, ako v pričo nedolžnih klafaš, pred otrocmi lažeš, kolneš ino jih pohujšaš; od bližniga kaj hudobniga poveš, kar ni res, alj pa ni potreba, ino mu dobro ime vkradeš. „Povem vam pa, de za vsako prazno besedo, ktero bodo ljudi govorili, bojo odgovor dajali sodni dan.“ Mat. 12, 36.

Katerih grehov se narveč pozabi? Zamujenih dolžnost svojga stanu. Veliko jih pravi, de niso kradli, ne prešestvali, tudi ne pijančvali; ali sta pa oče ino mati otroke prav redila — gospodar ino gospodinja družino posvarila — hlapec ino dekla živino lepo oskerbela? tega pa ne pomislijo; — ino vender so take zamude veliki smertni grehi.“ Tisti hlapec, ki vé voljo svojga gospoda, ino se ni pripravil, ino ni storil po njegovi volji, bo hudo tepen.“ Luk. 12, 47.

3. Iz med storjenih grehov se morjo smertni grehi izbrati po številu ino okoljšinah. — Kako se ločijo smertni grehi malih odpustljivih grehov? 1. Po nameni, ako naleš ino premišleno grešimo. 2. Po nasledkih, ki za greham pridejo, če jih lahko prejvidimo. 3. Po okoljšinah alj okoljstava, v katerih se greši, de hudobo grehov povišajo, alj pa ponižajo. Veči je greh, se vpijaniti v nedelo, ko v delavnik; hujši okrasti očeta, kakor ptujca i. t. d.

Kako se spomnimo števila smertnih grehov? Ako jih per enim ne vemo, je dovolj, de povemo, koljkokrat na mesenc, teden alj na dan smo grešili. Malih grehov na število ni potreba, ampak pojiskati je korenina, iz katere zvirajo, p. kletvica; ali pride iz jeze ali iz slabe navade, nespodobne besede gučati. — Ni zadosti, de bi rekel: sim bil pjan; moraš tudi povedati, koljkokrat — kje ino kedaj. Ni dovolj se le obtožiti: sim kradil; potreba je razložiti, koljko, kako ino komu?

4. Med smertnimi grehi se mora spoznati grešna navada, alj človeka poglavitna strast. Vsak človek eniga sedmih poglavitnih grehov korenino kolikor toljko v svojim serci ima; eden je napuhu, drugi jezi, tretji nečistosti podveržen. Ta hudoben nagon, če ravno majhen, je oče drugih grehov; njega se je nar več varvati, zoper njega nar huj vojskovati, njega premagati.

Kako se pa pozna naša narhuj navada? Prašaj, v čem se nar pogoje pregrešiš? — kaj nar večkrat misliš ino poželiš? — česar se nar huji bojiš, de bi se razvedelo? — kaj ti nar več merzi, ako te kdo obdolži ino te posvari? — to je tvoja nar nevarnejši pregreha. Tudi bolnika tam nar huje zaboli, kjer je bolečina, naj še tako skrita.

5. Poslednič se poprašamo, ali smo se od zadne spovedi poboljšali alj pa pohujšali? Vsaka spoved je ena stopinja proti nebesam, alj pa proti peklu, in človek more vedeti, po kateri poti hodi, alj gre v isveličanje alj pa v pogubljenje.

Kako si izprašovanje vesti polajšamo? 1. Ako premislimo, kodi smo hodili, z kom smo djanje imeli, kaj se govorilo alj storilo? — 2. Če svojo vest pogosto izprašujemo. Težko je grešniku prav vest izprašati, ako to samo enkrat alj po dvakrat v leti stori.

Koljko časa je potreba prav vest izprašati? Dalaj ko nisi per spovedi bil, več časa potrebuješ izprašati zvesto svojo vest. Kdor vsako leto le enkrat se izpraša in spove, naj se več dni skerbno izprašuje; kdor vsakiga mesenca alj še pogoje k spovedi gre, se lahko v eni uri dobro izpraša.

Po kaj si je potreba v izprašovanje vesti veliko prizadeti? Za to, de bi sami sebe prav spoznali. Mlad pušavnik je svojimu učitelu djal: „Moj oče, vidi se mi, de sim popolnoma, ino Bogu ušeče živim.“ Starček mu pa veli: Kdor grehov svojih ne spozna, njemu se zdi, kakor bi ves dober bil; kdor pa svoje grehe premišluje, ki jih je kriv, nikolj tako mislil ne bo.“ Kdor sam sebe ne spozna, se tudi ne poboljša. 2. Po-

treba je vest dobro izprašovati, naj bi po nemarnosti kakiga greha v spovedi ne zamolčali, ino nevredno spoved storili. Izprašovanje vesti je dno (fundament) prave pokore; ako dna globoko ne izkopleš, se ti bo ves stan hitro poderl. „Zapstoj se z nevednostjo zgovarjaš, ako skerbeti nočeš; če ne vidiš, kar bi lahko videl, ako bi hudoben ne bil.“ Sv. Bernard.

Kdaj je zanikornost v izprašovanji vesti veliki greh? — Posebno takrat, kedar se človek potem kakiga smertniga greha ne spomni, ino se ga ne spové. Ino kako lahko se to ljudem zgodi, ki pogosto grešijo, po redko pa se izprašujejo.

Koljkokrat je dobro ino potrebno vest izprašati? Dobro je, vsak večer poprašati: kako sim se pretekkel dan zaderžal? — kako Boga žalil? Potrebno pa je še vsako nedelo pregledati preteklih osem dni, kaj smo hudiga storili, alj zamudili dobriga. Posebno je potrebno, vest izprašati, kedar svete Zakramente prejemamo, in vsako leto enkrat saj ino scer o veliki noči z vso skerbjo. Pogoje ko svojo vest izprašujemo, bolj si to sveto delo polajšamo; potem nam nekdam lahka božja sodba bo.

Ponovljenje.

1. Kaj je vest? — 2. Koljko reči potrebujemo, svojo vest prav izprašati? — 3. Koljko časa je potrebno, za izprašati svojo vest? — 4. Koljkokrat ino kdaj smo posebno dolžni vest izprašati?

Opomini.

Koljkната se pa najde vest per ljudeh? Vest imajo ljudje, pa mnogotero. Per nekih vest spi, ino jim kaj ne očita; pa jim gorje, kedar se zopet izdrami. Od takih ljudi pravijo, de nimajo nobene vesti; pa vest imajo, to de je gluha. Oni so kakor bolnik, ki narveči nevarnosti bolečin ne občuti. — Tako je imel oče dva sina bolena. Zdravitel pride, ino obedva izpraša, kako se počutita. Pervi hudo tožuje, ino ne vé, kamo bi se djal v svojih bolečinah. Zdravitel mu vračtvo napiše, ino ga potolaži. Potem tudi drugiga popraša, kako mu je? „Meni je dobro, odgovori; mislim, de sim zdrav; saj me kaj ne boli.“ — Oče zdravitela popraša, kaj se mu zdi, rekoč: „Starimu sinu je bolje, ker

nič ne toži, zavupam, de bo skoraj na nogah. Za mlajiga se pa bojím, ker ga toliko hudo vije." — Ni taka — pravi zdravnik —. Mlaji veliko terpi, ker so njegove moči per življenji, de jih še čuti. Per njemu se ravno bolezen obrača ino od nja slovo jemle. Alj slaba bo za staršiga. Ker bolečin ne občuti, je že ob moči prišel, ino bojim se, de bo prihodno noč po njem." Blagor grešniku, kateriga vest peče. Komur je vest zaspala, hitro bo tudi on v večni smerti zaspal. Potreba je spijočo vest popréj ko mogoče zbuditi.

Per drugih ljudeh *zbrujena vest* bedi ino čuje, ter je angelj varh posebno mladih ljudi; potreba njo je lepo ohraniti. Kedar je nesramna žena hotla Egiptovskega Jožefa v greh zapeljati, je zaliga mladenča vest posvarila, de je djal: „Kako bi zamogel to hudobijo storiti, ino grešiti zoper svojga Boga?" Rajši je pustil svoj plajš, ino je zbežal, kakor bi bil zgubil svojo dobro vest.

Dobra pravična vest je nar boljši tolažnica nedolžnih, preganjanih ljudi, ki jim železje polajša, ino terplenje posladí. — Krivoverski kralj Henrih VIII. je dal bogaboječiga škofa Fišerja na Angleškim za svete vere del v ječo vreči, Neko jutro zgodaj o petih pravičniga moža izbudijo, mu napovedaje, de je k smerti obsojen, ino pa še dones bo moral vmreti. „O korej?" Fišer popraša. „Ob devetih." — mu odgovorijo. „Najte mi še nekoliko ur spat, jim pravičen mož reče; — zakaj to noč sim celo malo spal." Tako je pravičniga dobra vest zazibala, ino če vse zgubi, ako človek le dobro vest ima, se potolaži, in tudi smerti ne vstraši.

Huda vest je živi pekel, ki človeka peče ino grize, huj ko škorpjon, ino človeku pokoja ne da. — Zakonski je z svojo deklo gerdo znanje naredil. Nesrečna slepca skleneta ženo vmoriti, ter se mislita prešestnika po tem vzeti. On zakliče ženo na žitnico, jo zadavi, ino po gredah alj štengah verže, kakor bi si bila vrat vlomila. Zve se; obadva zaprejo, ino ko rajno razrezujejo, moža ino deklo blizo pokličejo. Deklo je jela huda vest neizrečeno peči. Vsako jutro celih 14 dni je ob eni uri v sanjah vstala, oči odperle imela, roke povzdigvala, kakor bi hotla moliti, zdaj v en kot, zdaj v drugiga poklekva; pa ni vedla ne vidla, kaj se krog nje godí. Podoba vmorjene žene njo je toliko mu-

čila vsako krat po 2 uri, ino če se ji je kdo na pot vstavil, se mu ni zognila. Ino ko je vse štir kote svoje ječe obhodila, se je zdihvaje prebudila. Pravila je, de njo duh rajne tako hudo preganja, ki ga z molitvijo vtolažit želi. Noč ino dan jo je bila groza pred to pošastjo. Vsa objokana je svoje pričejoče svarila, naj se greha varjejo. Poglejte, kaj dela huda vest! —

Ni zdravila za hudo pekočo vest, razen Zakramenta svete Pokore. Ne odlagajmo poravnati svoje vesti, dokler vsevedjoč sodnik bukev naše vesti ne odpre, ino odkrije vse naše, tudi nar skrivnej misli in djanje, ter nas bo tožila naša huda vest. — Star mlinar bolan leži, ino neka babela mu prinese brinjevca na prodaj. Mlinar noče kupiti, ona pa le sili. Mlinar jo ojstro gleda, ona pa strahu trepeta. „Za božji del — zavpije — kaj bi mi pa radi?“ Mlinar pa le molči, ino babelo vperto gleda. „Moj Bog, moj Bog! — pač eno sim imela.“ Kaj eno si imela? vpraša mlinar, ino njo še huj gleda. „Oh ne, ne; pač, pač, dvoje sim jih imela.“ — „Kaj dvoje?“ reče mlinar, ter jo dalej z očmi prebada. „Pa jima nisim kaj žaliga storila, — nisim ne.“ — „Nič žaliga storila?“ reče mlinar. „Pač, joj meni; eno sim vmorila; — pač, koj obedvojih sim vsmertila“ — tako ženstvo vpije, ino iz razkodranimi lasmi vbeži. — Tako dela z človekam huda vest, kedar se prebudi. Kaj pa bo, kedar bomo sodni dan pred vsiga vedejočim Sodnikom stali, vse hudobne, še toljko skrite djanja temne noči pred vsim svetam razkrite gledali, ker se ne bo dalo skriti, ne vtajiti Bogu, ki vse vidi ino vse ve! Vpili bomo: „Gore, padite na nas; hribi, pokrite nas!“ Ljube duše! zdaj je prijeten čas, zdaj so dnevi izveličanja. Amen.

*Dom. II^{da} Quinquagesima
1848*

II.

Druga stopinja sv. pokore: Serčna žalost.

Zgubljen sin je pa sam v sebe šel, ino je rekel: „Koliko najemnikov v hiši mojiga očeta ima obilno kruha; jas pa tukaj lakote v miram.” Luk. 15, 17.

N a g o v o r.

Došel je svoje dni k spovednici svetiga Franciška Zalezja mož, ki je svoje grehe brez vsake žalosti tako lahko pravil, kakor bi se jih bil hvalil. Svet Franciško je spoznal, de grešnik pripravljen ni, zakrament svete Pokore vredno prijeti, ker nima žalosti, nima sramote. Ga poslušáje se milo razjoka ino zdihuje. — Grešnik se začudi, in spovednika vpraša, kaj bi mu bilo; ali mu je slabo? „Oh, moj brat, meni je dobro, veli sv. mož; pa tebi, tebi je hudo!” Grešnik pravi, de mu je dobro, ino spet dalej napoveduje grehov gerdobe, de je bil strah, brez vsiga kesa. Svetiga spovednika so solze polile, ino še bolj se razjoka. Grešnik ga zopet popraša, zakaj se joka? „Oj, veli sv. Franciško, za to se jočem, ker se ti ne razjokaš!” — Samo ta beseda je grešnika toljko opêkla, de so se mu solze ko jagode po lici vdirale. Od velike serčne žalosti je izdihovati jel: „Joj, meni revnimu grešniku, ki nobene žalosti nad toljkimi hudobijami ne občutim, dokler zavolj njih nedolžni solze pretaka.” Omedlel bi bil od velike žalosti, ako bi ga ne bil sv. Franciško potolažil. Podučil ga je pravo grevengo obuditi, ino zakrament svete pokore tako vredno prijeti, de je po tem vsim spokornikam narlepši izgled bil.

Oh, naj bi bil jas toljko srečen, z božjo pomočjo tudi vas podučiti, kako se prava serčna žalost, kes alj grevenga obudi; zakaj grevenga je druga stopinja k zakramentu svete pokore.

Kes alj grevenga.

Lepo nam je vsmileni Jezus v prigodbi zgubljeniga sina pot pokore k Očetu pokazal, ki pet stopinj ima. Perva stopinja je izprašovanje vesti, ki zapopade pet reči: 1. Svetga Duha v pomoč poklicati; 2. Deset božjih ino pet cerkvenih zapoved, pa tudi dolžnosti svojga stanu pomisliti, kako bi se bili v mislih, v besedah alj v djanji, alj v opušanji svojih dolžnost pregrešili; 3. Razločiti, ali smo kak naglaven greh, alj v nebovpijoč, alj zoper svetiga Duha storili; 4. Iz med vsih grehov se more naša nar huj navada, ki nam je nar nevarnej, spoznati. 5. Poslednič mormo presoditi, ali smo se od zadne spovedi poboljšali alj pohujšali?

Po tem premišlovanji spoznamo kakor zgubljen sin svoj žalosten pregrešen stan, vidimo nehvaležno žaleniga nebeškiga Očeta, zgubleno posvečejočo gnado božjo — dopadenje božje, najdemo raztergano oblačilo nedolžnosti, nebesa nam zaperte, pekel odpert. — Oh grozen, žalosten stan! — Začne nam v serci greh merzeti, kakor nar veči hudôba — serce nas zabolí od velike žalosti; sklenemo nikolj več tako. Ino pogledjte, ravno to je serčna grevenga, ktero je zgubljen sin imel, rekoč: „Koljko najemnikov ima v hiši mojga očeta obilno kruha; jas pa tukaj lakote vmiram!”

Kaj zapopade grevenga? — Tri reči: 1. Gnus alj merz nad greham, ki je nar veči gerdoba, nar gerji hudôba. 2. Žalost nad greham, ki je žalenie božje, ino naša nar veči nesreča. 3. Sklep alj terdno prejvzetje, ne grešiti več, ino popraviti greha škodo. Tako žalost je imela sveta Marija Magdalena; ino veliko grehov ji je bilo odpušenih.

Nevarno je za bolnika, ki praviga zdravila ne dobí; — še nevarnej za grešnika, ki prave grevenge nima.

Koljkotera pa je grevinga? Lehko se na čvetero razdelí:

1. Zunajna grevinga, kedar so same besede, katerih serce ne občuti. Koljko jih pravi, de hoče raj tavženkrat vmreti, kakor Boga z enim samim greham višej žaliti; alj v serci jim

pa je očitno pisano: o prvi priložnosti bom spet po starim. Taka zunajna grevinga je nar veči laž, katere nas Bog ovarji.

2. Natorna znotrajna, kedar nam je žal le zavolj zgube ino nesreče, v katero smo po grehi prišli. Serce se k Bogu ne povzdigne; in taka grevinga brez Boga kaj ne velja. Tako je bilo Ezavu žal, de je pravico prvorojenca za skledo kuhane leče predal. I. Mojz. 27, 36. Hudoben kralj Antijoh je žaloval nad krivico, ki jo je v Jeruzalemu storil, pa le za to, ker je hudo zbolel. Marskteri zapravlive žaluje, de je vse zapil, zdravje zgubil, ino si življenje okrajšal; pa nja grevinga samo posvetna pred Bogam nič ne velja.

3. Čeznatorna nepopolnoma grevenga, ker nam je žal, de smo skoz greh nebesa zgubili, pekel zaslužili, zavolj Boga, ki hudo strahuje. Ona izvira iz strahu božjiga, ino je grešniku to, kar je šiba otrokam. Dobra je šiba otrokam; pa otroci še popolnoma niso, ki se le šibe bojé: še premalo stariše ljubijo, ki se jih žaliti le za del šibe varjejo. Nepopolnoma grevenga, naj si ravno dobra, je vender nevarna. Ako nas v pravo božjo ljubezn ne — nas v obvupanje pripelja, kakor Judeža Iškarjota, de se je od prevelike nepopolnoma žalosti obesil; česar nas Bog ovarji!

4. Čeznatorna popolnoma grevenga, ki izvira iz gole čiste ljubezni do Boga, de nam je samo za to žal, ker smo Boga, toljko ljubezniviga žalili. Tako grevengo je imel sv. Peter ino sveta Marija Magdalena. Kakor od luči svetloba — tako izvira popolnoma grevenga iz žive ljubezni božje; ino kakor so le tisti otroci prav pridni, ki se bojé starišev razžaliti, ker jih radi imajo, enako so tisti spokorniki popolnoma, ki za to žalujejo, de so Boga žalili, ker ga ljubijo.

Kaj nam da nepopolnoma grevenga? Nepopolnoma grevenga pride od strahu božjiga, ino grešnika pelja ali v ljubezen božjo, alj v časih tudi v obúp. Ako ljubezen božjo vneme, nam odpušenje grehov da, če se izpovemo. Zato veli sv. Avguštin: „Ako ne premoreš iz božje ljubezni dobriga storiti; stori saj iz strahu!”

Kaj nam da popolnoma grevenga? Popolnoma grevenga, ki iz ljubezni božje izvira, nam da odpušenje vseh grehov, ako bi se jih spovedati ne mogli. „Ljubezen pokrije obilno število grehov.“ I. Petr. 4, 8. Tako je bilo sv. Mariji Magdaleni veliko grehov odpušenih, kir je veliko ljubila. Luk. 7, 47. Popolnoma grevenga je sad posebne gnade božje, ino opraviči grešnika, če se ravno izpovedati ne more, če le želi. Trident. zbor, sej. 14. „Kdor 'ne ljubi, ostane v smerti.“ I. Joan. 3, 14. Naj si ravno bi nepopolnoma grevenga za spoved veljala, si le prizadevajmo, popolnoma grevengo obuditi; strah je nevarn, kedar ljubezni ni.

¶ Kake lastnosti mora prava grevenga imeti?

1. Mora biti znotrajna, ne na jeziki, ampak tudi v serci; ako ni znotrajna, je lažniva. Judje so šego znali od žalosti svoje oblačila pretergvati. Bog jim je pa po preroki vkažal: „Spreobrnite se k meni iz vsiga serca, z jokam ino žalovanjam, ino pretergajte svoje serca, ne pa svojih oblačil.“ Joel 2, 12. Dobro je tudi v svojim vunajnim zaderžanji žalvati, ino kdor je očitno grešil, naj tudi očitno žaluje, kakor David, očitna grešnica ino sv. Peter. To de zvunajna žalost brez notrajne bi bila hinavska. Mora bita

2. Nad vse velika, de nam je več žal, kakor bi bili vse drugo zgubili. Zgubi ti mošnjo polno zlata, ino ostane ti mošnja polna drobiša (kupra); rad boš ves svoj kuper dal, ako le zlato zadidobiš. Nar več vreden pa je Bog, on neskončna dobrota ino lepôta; Boga skoz greh zgubiti, mora nam tudi nar več žalost delati; ako ne, ne ljubimo Boga čez vse. „To je tvoj Bog, kar nar raj imaš.“ Sv. Auguštín. — Kdor Boga zgubi, tudi drugo vse zgubi, kir nam le on vse dobro daja.

3. Čez vse grehe mora naša grevenga biti; ker vsak greh Boga žali. Kdor bi le jigro obžaloval, pa ne pijančvanja, njegova grevenga bi kaj ne veljala. Tako je Savl le nekoliko Amelikanov sovražnih pomoril, boljše je za se ohranil, pa se tudi Bogu zameril, ino je zaveržen bil. Tud nad malimi, odpustljivim grehami nam je žalvati, kir tudi oni Boga žalijo; ino če nam ravno posvečejoče gnade božje ne vzemejo, jo pa pomanjšajo;

ako nam duše clo ne vmorijo, ji pa duhovsko življenje toljko oslabijo, de lahko zbolí; ino če nas ravno v pekel ne spravijo, vice nam odpró, iz katerih ne pojdemo, dokler posleden vinar poplačan ne bo. „Kdor majhino malo obraja, bo po malim onemagal.“ Sir. 19, 1. — Mora biti

4. Čeznatorna, zavolj žaljenja božjiga nar več, pa tudi za zgube večniga izveličanja del. „Žalost, ki je po Bogu, daja pokoro h stanovitnemu zveličanju; žalost posvetna pa daja smert.“ II. Kor. 7, 10. Čeznatorna grevenga nima toljko izvirati od strahu pred božjo pravico, de bi po Judežovo obupali, ampak iz žive ljubezni, ki nam upanje daja, de nam bo vsmilen Bog po zasluženju Jezusa grehe odpustil.

Sveta Pavla, imenitna Rimska gospá je ožalovala še tako majhine, odpustlive grehe. Solze so se ji vedno po lici vdirale, ino bali so se, de bi bila oslépela, kakor sv. Jeronim perpoveduje. Razgernila je svoj ojster pas pokore na zemljo, ter je na njim spala, de si je ravno cele noči premolila. Ko so jo svarili, rekoč, naj jokati odhenja, ino svojim licu prizanese, je odgovorila: „Prav mi je, de sim bleđa, kir sim svoje dni lepotičila; prav mi je, de svojo truplo strahujem, katerga sim svoje dni mehkužila; dobro mi, de jokam, ki sim se nekđaj po dobrih voljah pregrešno smejala. Rašovnik naj zadomesti tenčico pa drago žido, ki sim jo poprej nosila. Poprej sim jiskala možu pa svetu dopasti, zdaj le Jezusu Kristusu dopasti želim.“

Kaj je storiti, de se prava grevenga obudi?

1. Obuditi pravo grevengo, je potreba svetiga Duha v pomoč poklicati, de nam serce omehči. Sv. Peter je prvo-krat svojga božjiga učenika zatajil, pa se razjokal ni, ino tudi drugokrat ne. Tretjokrat ga zataji, Jezus Petra milo pogleda, Peter od prevelike žalosti v samoto hiti, in milo joka. Poglejte, kaj gnada božja stori! —

2. Svojo vest pridno izprašati. Dokler se grešnik tolaži, rekoč, de ni nobeniga vbil, ne okradil, tudi ne prešestval, — tudi žalosti ne bo nad grehmi čutil; in vender sv. Joanes priča, de pravični sedemkrat na dan pade. — Potreba je tudi za

pravo grevengo grehov veliko gerdobo ino hudobo pogledati, kako se Bogu ostavlja, dušo mori, Kristusa na novo križa. Sv. Štānislaj je omedlel, ako je videl alj slišal greh storiti, tebi pa še žal ni, ako grešiš. — Ali se ni Jezus na oljski gori za grehov del kervavo putil? —

3. Pogosto pravo ljubezen božjo obuditi, ino pomisliti, kaj je dober Bog storil, ki je toljko svet ljubil, de je svojga edino rojeniga Sina dal, de bi isveličani bili; pomisliti neizrečene milosti ino dobrote, ki nam jih še zdaj deli; mi ga pa za vse to le žalimo, ino greh delamo! Kjer ni v serci žive ljubezni, tud prave grevenge ne bo. Pihaj v mertev pepél pa v oglje, kakor rad, ne boš ognja vnel; tudi serčne žalosti ne boš obudil, ako Boga ne ljubiš. Poslušaj, kaj je sv. Polikarp nevernimu oblastniku djāl, ki ga je silil, naj Jezusa kolne: „Šest ino osemred let Kristusu služim, ino še nikdar mi ni žaliga storil; kako bi zamogel njega zatajiti alj kleti?“

4. Večkrat popolnoma grevengo obuditi. Pobožen škof si je tako le k popolnoma grevengi pomagal: Prosil je pred vsim Boga za gnado, pravo grevengo obuditi; in Bog da dobriga duha njim, ki ga zanj prosijo. Potem je v svojim pre-mišlovanji tri kraje obhodil. 1. Podal se je v pekel, gledal grozovitne muke, ki so tudi njemu pripravlene, ino je djāl: Moj Bog, tudi jas bi že gorel, ako bi ti z menoj toljko poterpljenja ne imel. Ali se ne bom svojih grehov živo izgreval? Bom rajši tukaj vekomaj terpel? — Sveta groza ga je objišla. — 2. Podal se je z svojim duham v vesele nebesa, gledal je srečen kraj, ki ga tudi med svetim Petram, sveto Magdaleno ino med drugimi spokorniki čaka, ako svoje grehe kakor oni, prav objoka. Svete želje so se v njem vnele. — 3. Podal se je zadnič še na goro Kalvarijo, je gledal, kaj Jezus za naših grehah del terpi, ino kako ga mi grešé križamo; kako nas on ljubi, mi ga pa žalimo. Vžgala se je na to premišlovanje v njegovim serci živa ljubezen do toljko žaleniga Boga, in kakor iz živiga studenca so jele izvirati vroče solze popolnoma grevenge; od same žalosti se je milo razjokal. — Ino poprej ne bo imelo sonce svetlobe, poprej bo pahnil oče svojga sina v goreč plavš, kakor bi Oče nebeški za tako grevengo ne odpustil.

Kdaj pa je dobro ino potreba, popolnoma grevengo obuditi? Popolnoma grevengo obuditi je potrebno:

1. Hitro po vsakim storjenim grehi. Izdihnimo: „Gospod, bodi mi vbogimu grešniku milostliv! Jezus, sin Davidov, vsmili se mene!“ i. t. d. Hitrej, ko zgrevamo, poprej nam Bog odpusti.

2. Prej, ko se vležemo je vselaj dobro vest izprašati, ino grevengo obuditi. Vsako noč smo v smertni nevarnosti; sonce naj ne zajde, de bi nas v smertnim grehi ino v nevarnosti večniga pogubljenja zapustilo.

3. Vsako nedelo ino zapovedan praznik je hasnovito, se z Bogam spraviti, izprašati vest in grevengo obuditi, ker bi naša služba Bogu ne dopadla, ako bi v kakim smertnim grehi bili. Posebno pa je potreba, popolnoma grevengo obuditi, kedar kak sv. zakrament prejmemo.

4. V sledni smertni nevarnosti, če gremo v ogenj, alj na vodo, alj na kako višino, ino se izpovedati ne vtegnemo. Popolnoma grevenga nam po tem odpusenje vsih grehov per Bogu zadobi; tode se mormo potem izpovedati, ako srečno iz nevarnosti pridemo.

Kako se obudi popolnoma grevenga? Mnogotero — kratko pa tudi tako: Oj moj vsmileni večni Bog! meni so vsi moji grehi iz celiga serca žal, ne toljko za to, ker sim nebesa zgubil, in pekel zaslužil, temoč nar več za to, ker sim tebe, svojga Boga, neizrečeno dobroto žalil. Oj, de bi se ne bilo nikolj zgodilo! Zdaj pa terdno sklenem, z tvojo gnado tebe posihmal nikolj več žaliti. O moj Bog, vzemi mojo serčno žalost! Amen.

Ponovljenje.

1. Kaj je kes alj grevenga? Je serčna žalost ino gnus nad graham, nar veči hudobo, ki Boga žali, z terdnim sklepam, ne več grešiti. — 2. Koljkotera je grevenga? — 3. Kako se loči nepopolnoma od popolnoma grevenge. 4. Kake lastnosti mora prava grevenga imeti? 5. Kaj nam da popolnoma — kaj nepopolnoma

grevenega? 6. Kako se človek pripravi, obudit pravo grevenega? — 7. Kdaj je dobro, kdaj potrebno obuditi grevenega?

Opomini,

Je prava grevenega k odpušanju grehov potrebna? — Tako potrebna, da brez vredne grevenega ni bilo, ni — ino vekomaj odpušanja grehov ne bo. Koljko spoved se nevrednih storí, ker prave grevenega ni. Veliko jih sodni dan poreče: Saj sim se vsako leto čisto izpovedal, zakaj mi pa niso grehi izbrisani? Za to, ker nisi nobene žalosti se izpovedaje občutil, ampak si pravil grehe, kakor kake druge prigodbe, ino se tudi nisi poboljšal, ker ti žal bilo ni. Poboljšanje si obetal, poboljšal se pa nisi. Oj grešniki ino grešnice! prave grevenega zdaj se vadite; ino kaj ona pred Bogam velja, še v lepi podobi pogledite.

Za cesarja Mavricja je živel na jutrovim strašen razbojnik, drugim poglavar, ki so vse ceste ino steze po Traciji v hudih strahih imeli, ino nobena oblast jim ni bila kos. Razbojnik se preoberne, pride h cesarju, pové vse svoje hudobije, ter jih obžaluje. Cesar vidi nja žalost, mu odpusti ino prizanese.

Kmalo po tem mož zbolí, ino v bolnišnico (v špital) pride, pa tudi čuti, da se mu bliža posledna ura. Pokliče spovednika, da ga za smert previdijo. Z Bogam spravljen, se začne milo jokati, ino klicati v milost božjo, rekoč: „Poglej, vsmileni Jezus, ne prosim te kaj noviga; le to me vslíši, kar si veliko drugim izkazal. Bodi tudi meni milostliv, kakor si bil mojmu tovaršu na križu; pa sprejmi me, kakor si delavce plačal, ki so le eno uro v vinogradi tvojim delali. Moja posledna ura se bliža; dodeli mi torej toljke milosti, da z svojimi solzami svoje pregrehe omijem!“ Tako je molil dolgo časa, pa si z rutico solze brisal, ki so se mu po lici vtrinjale. Zdravitel ga je poslušal, ki je blizo nja v bolnišnici ležal, ino čul; kar razbojnik ni vedel.

Zdravnik v tem zaspí, ino po noči se mu začne senjati. Vgledal je tehtnico (vago), ki je zlata torilca imela, kako iz oblakov priplava, ino nad posteljo razbojnika obstoji. Perhití tropa sovražnih pošast, ino veliko pisem grehov razbojnika v eno torilo položi. Per drugim torili stojita žalostna dva mladenčca, belo ob-

lečena, ter se milo gledata, videti, kako so pisma sovražnikov globoko vlekla. Djal je prvi drugimu: „Nimava kaj na drugo torilo položiti, de bi toljko težo hudobij potegnilo? Še le nekoliko tjednov je, kar je ta mož jamo razbojnikov popustil.” Že se sovražniki veselijo, kar mladenč tovaršu jiskati reče. Stopita h postelji, ino eden najde rutico vročih solz mokro, ki je vmerjočimu na očeh ležala, jo veselo povzdigne, tovaršu rekoč: „To le ni scer veliko, pa vender saj nekaj. Poskusva jo na tehtnico položiti, pa vsmilenje Gospodovo v verh; more, de bo pa potegnila?” Položila sta rutico spokorjenih solz polno na prazno torilo; ino glej, hitro pisme sovražnikov kviško potegne, de se razkadijo ko mak. „Hvalen bodi neskončno vsmilen Bog; duša je najna!” tako izreče eden mladenčov, ki dušo veselo z sebo vzeteta; sovražniki pa izbežijo.

Zdravnik se izbudi; ino ko k bolniku pogleda, najde mertviga; to de bil je še topel, ino rutica od jokanja mokra mu je na očeh ležala. Tudi so mu sosedje pravili, kako je rajni do posledniga izdihleja svoje hudobije milo objokoval, ter je v spokorni molitvi svoje življenje sklenil. Zdravitel je pa solzno rutico hranil, ino pogosto vmerjočim kazal v znamenje, kaj prava grevenga per Bogu velja. — „Bogu dopadljiv dar je žalosti poln duh; zgrevaniga ino ponižaniga serca, o Bog! zavergel ne boš.” Psalm. 50, 19.

III.

Dom III. Quid. 1849

Tretja stopinja sv. pokore: Terden sklep alj prejvzetje.

Zgublen sin je sklenil rekoč: Vzdignil se bom, ter pojdem k svojmu očetu. Luk. 15, 18.

N a g o v o r.

Hud bôj se začne v sercu grešnika, ki se v resnici preobrniti hoče. Živo nam ga sv. Auguštín popiše, kakor si ga je sam skusil, rekoč: „Bilo mi je, kakor človeku, ki bi rad vstal,

pa preveč zaspan zopet zadremle. Ti si me klical, o Bog! ino si djal: Vstani, ino Kristus te bo razsvetil; jas sim pa Tebi le po zaspančevo odgovoril: Zdaj, zdaj; tu sim že; le saj eno malo naj še zadremlem. To: zdaj, zdaj, pa je dolgo, dolgo terpe-lo, ino ni hotlo priti. Bil sim nekako zvezan v železji svoje spačene volje, v katero me je hudi sovražnik zakoval; zakaj iz hude volje priraste huda strast, iz hude strasti huda navada, ino iz te železna srajca. Te so udje pregrešniga železja, v katerim grešnik teči. — Moje stare prijatelce gizdost ino posvetnost ste me mudile rekoč: Kaj boš naj zapustil? Ne boš tega, ne uniga vec? — Ali boš mogel tak biti?" —

„Po drugi strani sim bil pri volji, Tebi, o Bog, v resnici služiti. V tej moji volji sim videl pred sebo toľjko svetih mladencov ino devic, moŹev ino Źen, ter sim djal: So premogli ti ino te, zakaj Auguřtin, pa ti ne? Tako sim nosil dvojno voljo, stariga ino noviga človeka, pregrešniga ino duhovskega. Tako se duh ino pa telo vojskujeta.”

V tej vojski med duham ino telesam, med gnado ino pregrešno razvado vstane v njegovim serci tako rekoč hud vihar, ino po tem so ga, kakor močen deŹ solze polile. Pod neko figovo drevo pokrukne rekoč: „Kako dolgo, o Gospod, bom še odlagal le na jutre, na jutre? Zakaj ne dokončam dones, zakaj ne ravno to uro svojga nesramniga Źivljenja? Prosim te, pozabi moje hudobije, katerih veliko teŹo čutim.” Milo joka ino zdihuje, ino poglejte, to je njegova grevenga alj serčna Źalost.

Ko je v svoji Źalosti pod drevesam sedel, zasliši glas: „Vzemi ino beri! Vzemi ino beri!” Ogleda se ino sveto pismo vidi, odpre, ter bere te le besede svetiga Pavla: „Kakor po dnevi pořteno hodimo; ne v poŹreřnosti ino pijanosti, ne v nečistosti ino nesramnosti, ne v krezi ino nevořljivosti.” „Razsvetlilo se je po teh besedah moji duři — pravi sv. Auguřtin — znotrajni boj je henjal, mirno je bilo moje serce ino premenjeno.” Per tej priči sklene sv. Auguřtin pregrešno Źivljenje popustiti, ino se ves Bogu podati. Pogledjte njegovo terdno prejvzetje alj sklep. Tako je sklenil zgubljen sin, ko je djal: „Vzdignil se bom, ter pojdem k svojmu očetu.” Ni vprařal, kaj bo oče rekel, kaj bojo rekli njegovi znanci, ni se bal, de ga bo sram. Sklenil je ino je

storil. — Tako prejvzetje mormo imeti tudi mi; ne barati, kaj bojo ljudje rekli? — kako bomo to alj uno opustili ino pogrešali; ampak terdno skleniti, ino brez odloga storiti — to mora biti tretja stopinja pokore, ki se veli: Terdno prejvzetje. O Bog, ki nam daš voljo skleniti, daj nam tudi moč storiti!

Terdno predvzetje.

Zgubil sim svoje dni — še mladenčič — srebern dnar, pa tudi jokaje jiskal rekoč: Bog mi daj še le zdaj najti; ne bom ga višej zgubil ne. — Tudi grešnik občuti, pregledaje, kaj je zgubil, notrajno žalost. Žalost ta more notrajna, čez vse velika, čeznatorna, ino nad vsemi grehami biti. Ino kdor jo ima, mora po njej skleniti, ne grešiti več, pa vse popraviti, koljkor mogoče; ino to je terdno predvzetje, se poboljšati.

Kaj je terdni sklen alj predvzetje? Resnična volja, ne več grešiti, za storjene grehe zadostiti, ino poboljšati svoje življenje. „Sklenil sim, ino prisegel, deržati zapovedi tvoje pravice (o Bog).“ Psalm 118, 106.

Kako potreben je terden sklen poboljšanja? Tako potreben, de brez nja grehov odpušanja ni. Kakor mora porok za dolžnika dober biti, de bo povernil — tako mora per Bogu terden sklen za grešnika porok poboljšanja biti, de mu odpusti. Je porok slab, tudi prošnja vslisana ni. — Človečka terdna volja z Bogam premore čudne reči. Vse človeku sovražnik vzeme, tudi vmori ga; alj v hudo dovoliti človeka ne more nihče persiliti, kar nam keršanski mučeniki spričajo. Oh naj bi le tudi naša volja ravno tak terdno sklenila, rajši vmreti, kakor Boga žaliti!

Koljko reči zapopade terdno predvzetje poboljšanja? Dvoje:

1. Vse storiti, česar v odpušanje grehov potrebujemo:
a) Ptujo škodo na premoženji alj poštenji poverniti. Cahej je sklenil, polovico svojga blaga vbogim dati, ino čveterno poverniti, ako bi bil koga ogoljfal. Luk. 16, 9. Tudi storjeno pohujšanje se mora po zmožnosti pokončati. Si koga v greh zapeljal, ino več, de še po široki cesti pogubljenja hodi, posvari ga

sam alj po drugih, moli, pôsti se zanj, de mu Bog pamet razsveti. — b) Sovražnikom odpustiti. Ko je Peter Kristusa vprašal: „Gospod! koljkokrat bo grešil zoper mene moj brat, ino mu naj odpustim? do sedemkrat?” — mu Jezus reče: „Ne rečem ti do sedembart, ampak do sedemred sedemkrat.” Mat. 18, 21 — 22. — Ako si koga razžalil, moraš za zamero (odpušenje) prositi. — Kdo pa je dolžan, prvi za odpušenje prositi? On, ki je žaljenja kriv. Kdo pa je kriv? Vsak po navadi rad terdi, de je nedolžen. Torej keršanska ljubezen opominja, de sovražniku ti prvi roko podaš, ino nikdar na sprotnika ne čakaš. Si ti jeze kriv, dopolniš svojo dolžnost; če si nedolžen, dobro delo storiš, ako mu prvi roko ino besedo ponudiš, de se spravita. In tako bo vselaj za te prav. — c) Bližne priložnosti zapustiti; od nevarne hiše jiti, zapelivim tovaršijam slovo dati, darila pregrehe v stran spraviti. To se pravi po besedah Jezusovih roko odsekati, oko izdreti, če nas pohujša, naj si nam je ravno roka potrebna ino drago oko. Mat. 18. Tako so Efežani za petdeset tavžent dnarjev vražjih bukev v pričo vsih požgali. Djan. Ap. 19, 19. — d) Odkrito serčno se vsih grehov spovedati, kakor zgubljen sin očetu rekoč: „Oče! grešil sim zoper nebesa in zoper tebe!” H Savlu je Bog Ananija — ino spokorniku bo pripeljal dobriga spovednika, ki mu bojo dušno slepoto z božjo pomočjo odvzeli. Djan. ap. 9.

2. Potreba je, se skerbno varvati, de v poprejne pregrehe ne pademo. Bolnik, če ozdravi, se vsiga škodljiviga varje, de se mu bolezen ne ponovi; naj spokornik še bolj skerbí, de se v poprejno pregrešno djanje ne zagrezne.

Kaj nam je storiti, de se v greh ne povernemo? Ni zadosti se samo greha varvati; ampak a) se hudim nagonam terdno vstavlja, ki so korenine drugih grehov. „Iz serca izhajajo hude misli, vbôji, prešestva, kurbarije, tatvine, krive pričve, preklinjevanja. To je, kar človeka ognusi. Mat. 15, 19. — b) Bližnih priložnost grehov se zogibati. „Kdor nevaršino ljubi, bo v nevaršini konec vzel.” Sir. 3, 27. Bil je svoje dni razvajen žganopive, ki je pri spovedi obljubil, ne le žganja okusiti, ampak tudi blizo kerčme jiti ne, kjer žganje točjo. — Lepo predvzetje; pa kaj, de ni zadosti terdno bilo! V štirih tednih zopet k spovedi gre; ino spovednik ga pohvalijo, de se je

pretekle nedele tako čedno deržal. Močno je stari žganjopive vesel; ino ko se domu poverne, pa memo kerčme pride, reče: „Lepo sim se cele štir tedne zaderžal, ino ne žganja vkusil; to plačila zasluži. Bom se povernil, ino ga keliček popíl.” Povernil se je, pa tudi napíl, ino desetkrat hujši pjanc bil, kakor popréj. Poglejte, kaj priložnost stori, ako se nje ne zogibamo. c) Dolžnosti svojga stanu zvesto dopolniti. Oče ino mati morta skleniti svoje otroke skerbno rediti; gospodar ino gospodinja svojo družino modro vladati, hlapec ino dekla živino lepo oskerbeti, svoje dela zvesto opravljati, i. t. d. d) Vse zvesto dopolniti, kar spovednik naročijo, svete zakramente spovedi ino obhajila pogosto ino vredno prijemati, pridige ino keršanske nauke skerbno poslušati; i. t. d. Mi radi vse dobro obečamo, pa še rajši obljubo prelomimo! Dones pravimo: rajši tavženkrat vmreti, kakor Boga z enim samim greham več žaliti; jutre pa že zopet pozabimo, ino raj tavženkrat grešimo, kakor bi enkrat iz prave ljubezni božje vmreli, ker praviga terdniga sklepa h po-
boljšanju ni.

Kako pa more pravo, terdno prejvzetje biti? Terden sklen mora biti: a) Resničen, ne le na jeziki, ampak tudi v serci; Bogu se zlagati ne more ino ne sme. Tudi zvijače ne veljajo; p. de bi pijanc sklenil, ne žganja piti, pa bi kruh va-nj namakal, ino pjan kruh jedil. — b) Sploh zoper vse grehe, tudi zoper male pogreške, ki tudi žalijo Boga, ino lahko veliki izrastejo, če jih z slabim namenam storimo. b) Poseben ino terd sklen mora biti zoper nar hujši pregrešen nagib, ki v serci človeka korenino ima, ino nam je nar nevarnejši. — Ni dosti, de bi le rekel, ne bom več greha storil; potreba je skleniti, ravno tega ino uniga ne več dopernesti. d) Sklep mora biti močen ko dob alj hrast, ki se ne da vetru skušnjave ovreči; ne kakor terst, ki ga vsaka sapa zamaja. Dosti ni reči: bi rad, — tudi ne: želim, če bo mogoče; ampak jas hočem z božjo pomočjo, naj velja, kar rado, kakor svet Pavl, ki je djal: „Kdo nas bo ločil ljubezni Kristusove? — Svest sim si, de ne smert, ne življenje, ne kaka druga stvar nas ne bo zamogla ločiti ljubezni božje, ki je v Kristusi Jezusi, Gospodu našim.” Rim. 8, 35 — 39.

Po čem se slabo predvzetje pozna? Slabo predvzetje poboljšanja grešnik ima: a) Ako do spovedi vedno greh dopernaša. Kdor se poboljšati prav sklene, od tiste dobe višej ne greši. b) Če storjene škode poverniti noče, naj bi si ravno lahko. c) Kedar si spovednika izbera, per katerih misli hitro ino lahko odvezo brez vse pokore ino poboljšanja doseči. d) Ako se brani storiti, kar mu dober spovednik prav naročijo, ino le posvetno živeti hrepeni. „Nihče, ki z roko za oralo prime, ino se nazaj ozira, ni pripraven za božje kralstvo.” Luk. 9, 62.

Kako terdno predvzetje poboljšanja vredno sklenemo? Hočemo terdno skleniti, se prav poboljšati, mormo: a) Boga svetiga Duha za gnado prositi. „Bog je, ki daja, de hočemo ino dopolnimo po (njegovi) dobri volji.” Filip. 2, 13. b) Živo ljubezen v Boga obuditi, kakor sv. Polikarp, ki je djal: „Že 86 let Jezusu služim, ino še nikdar mi ni kaj žaliga storil; kako bi klet svojga Gospoda ino Boga?” c) Prav živo pomisliti, kako srečni so pravični, božji prijatelji, — kako nesrečni pa grešniki, kakor vidimo nad zgubljenim sinam. d) Gorečo popolnoma grevengo obuditi; ona je mati terdniga sklena. Kjer prave serčne žalosti — tudi terdniga sklena k poboljšanju ni. — Nekdo je dobil lepo podobo Jezusoviga serca, kako vsmileni Odrešenik prebodoeno serce kaže, pod katerim se pisano vidi: „Je li tvoje serce tako do mene, ko moje do tebe?” IV. Kralj. 10, 15. To oprašanje je človeka toljko opéklo, de je od te dobe tudi pogosto svoje serce pregledal, rekoč: „Ali je moje serce ravno tako resnično do Jezusa, kakor Jezusovo do mene? Oh, kako gerd bi bil človek, žaliti prelubeznivo serce, ki nas je toljko ljubilo, de se je dalo z sulico presuniti, naj bi očitno videli, kako nam dobro želi.” — Oh, vprašajmo tudi mi, kako resnična je obljuba terdniga sklepa, ki jo storimo iz ljubesni do Jezusa?

Katero je pravo znaminje terdniga sklena? Priča terdniga predvzetja niso besede, ne prisege, tudi ne solze, temuč je le sad poboljšanja, kateri se prikaže, ako grešnik bližno perložnost zapusti, škodo poverne, za zamero prosi, i. t. d. „Iz njih sadu jih bote spoznali.” Mat. 7, 20. Koljko tavžent se jih ogoljfa, ki praviga naprevzetja ne pozná!

Ponovljenje.

1. Kaj je terden sklen alj prejvzetje poboljšanja? — 2. Kateri lastnosti mora terden sklen poboljšanja imeti? — 3. Kaj je storiti, obuditi terdno predvzetje? — 4. Po čem se pravo predvzetje pozna?

O p o m i n i.

Lehko ljudi goljfaš z praznimi obljubami; Bog se goljfati ne da, ino kar obljubimo, moramo zvesto deržati, ako nočemo sami sebe ogolfjati, kakor Farao, terdovraten Egiptovski kralj.

Nevsmileno stiskal je Farao vboge Izraelske ljudi; njih krik je klical v nebesa. Bog pošle Mojzesa k Faraonu, ino mu da palico v kačo, prah v same červe, vodo v kerv premeniti ino več drugih čudežov pričo Faraona storiti. Kralj se prestraši, obljubi Izraelske ljudi izpustiti; pa se hitro spet izkuja. Bog pošle angela smerti, ino o polnoči pomerjejo po vsi deželi vsi Egiptovski pervorojenci od kraloviga perviga sina do pervorojenca posledniga najemnika. Kralj ves plah vkaže jiti še po noči vsimu Izraelskimu ljudstvu iz dežele. Pa še niso črez mejo odišli, kar se Farao zopet izkuja, rekoč: „Na noge! hitimo za njimi!“ Vidite slabo predvzetje! Poglejte pa tudi konec!

Farao žene svojo vojsko za Izraelcami, ino jih ravno pri rudečim morju zaleze. V veliki nevaršini so; pred njimi morje, od desne ino leve strani skalovje; za njimi sovražnik. Mozes vdari na božje povêle z svojo palico na morje, ino morje se mu razdeli, de Izraelci po suhim črez rudečo morje grejo. Tudi Farao z svojimi konjiki, vozami ino vojšakami za njimi planejo. Alj morje se zavezne, ino vsa Faraonova vojska potone. — Poglejte žalostni konec slabiga predvzetja! — Ravno tak bomo tudi mi potonili v morji pregrešniga sveta, ako svojga predvzetja zvesto ne deržimo. — O Bog! ki si nam dal dobro hoteti, daj nam tudi dopolniti, kar smo sklenili. Amen.

IV.

Dom IV. Quid. 843
Mormon. 1843

Šterta stopinja sv. pokore. Čista spoved.

Zgubljen sin je očetu rekel: „Oče! grešil sim zoper nebesa ino zoper tebe. Več nisim vreden, tvoj sin imenvan biti.” Luk. 15, 21.

Nagovor.

Grešnik! sekira je na drevo že pomerjena; drevo, ki dobriga sadu ne prinese, bo posekano, in v ogenj verženo. Ako drevesa sam ne posekaš, ga bode Bog. — Katero drevo? Drevo pregrehe. — Kje pa raste? V tvojim serci. Po čistim izprašovanji vesti imaš drevo pregrehe spoznati, skoz pravo serčno žalost omajati, in skoz terden sklep iz korenine vzdigniti.

Skleniti imaš, storjeno škodo popraviti — pohujšanje pokončati — se z sovražnikom spraviti; — greha se varvati — grešnih priložnost se zogibati, ino vse dopolniti, kar je potreba za odpušanje grehov ino poboljšanje življenja. Terdno predvzetje mora biti resnično, sploh nad vse grehe, posebno pa zoper narhuj navado, in pa močno, de mu nobena skušnjava ne bo kos. Tako se grešno drevo iz korenine vzdigne; pa še ni posekano. Podere se skoz čisto spoved, zakaj čista spoved je šterta stopinja k Očetu.

Zgubljen sin je pred očeta pokleknil, rekoč: „Oče! grešil sim zoper nebesa in zoper tebe.” Poglejte, to je spoved! Tudi mi mormo svojih grehov spovedati se namestniku božjemu namesti Boga; zakaj Bog ima dvojno sodbo: prvo v zakramentu sv. pokore — sodbo milosti; drugo sodni dan — sodbo pravice. Kdor hoče drugi srečno oditi, naj se vuči, prvo prav storiti.

Čista spoved.

David, mož po volji božji, se je dal skušnjavi premagati, ino je prešestvo ino človekomorstvo storil. Prerok Nátan mu

storjeno hudobijo v priliki bogatiga moža pokaže, ki je vboščeku ljubo edino ovco vzel, če je ravno svojih čed dovolj imel. David se je sam obsodil, de je smerti vreden, ino je svoj greh povedal, rekoč: „V Boga sim grešil!” Na to izpoved mu je Bog po preroku rekel: „Torej ti je Bog odpustil greh, ino ne boš vmerl!” (po meči, kakor si zaslužil).

Ravno tak mormo tud mi grešniki svoje grehe spoznati, objokati, ino skleniti, se vredno poboljšati; pa tudi čisto se izpovedati njih. Zgublen sin se je svojmu očetu izpovedal; Očetu nebeškemu se ne zamoremo; zatorej se izpovemo božjim namestnikom, katerim je dal Jezus oblast, grehe odvezati, alj jih zavezati, rekoč: „Prejmite svetiga Duha! kterim bote grehe odvezali, so jim odpušeni; in kterim bote grehe zaderžali, so jim zaderžani. Joan. 20, 22 — 23.

Zakaj se mormo grehov namestniku božjemu izpovedati? Jezus Kristus je to naročil. Ko je on po sveti hodil, je Mariji Magdaleni, mertvovodu, svetimu Petru, ino več drugim grehe odpustil. Po svojim v nebohodu je pa oblast svojim aposteljam dal, rekoč: Kakor je Oče mene poslal, pošlem tudi jas vas.” In ko je bil to izrekel, je v nje dihnil, ino jim je djal: „Prejmite svetiga Duha! Kterim bote grehe odpustili, so jim odpušeni; ino kterim jih bote zaderžali, so jim zaderžani.” Joan. 20, 21 — 23. Kakor je pa aposteljam dal dvojno oblast: odpustiti alj zaderžati; je tudi grešnikom zapovedal, grehe povedati; zakaj bres tega bi ne vedeli, koga odvezati, komu zaderžati. — Tudi svet Joanes ravno to priča, rekoč: „Če svoje grehe pove-mo, je (Bog) zvest ino pravičen, de nam naše grehe odpusti, ino nas vse hudobije očisti.” Joan. 1, 9. — „Vsa katolška cerkva je zmiraj verval, de izpoved grehov po kersti storjenih, je po božji zapovedi zapovedana, ker je Gospod Jezus Kristus, prejde je v nebesa šel, svoje namestnike sodnike zapustil, katerim bi se verni obtožili. Lehko se ve, de bi duhovni ne mogli soditi, če se jim grehi na tenko ne razodenejo.” Trid. zbor, seja 14. — Tudi sveti cerkveni očaki od nekdej učijo, de se je grehov izpovedati potreba. Svet Klemen Rimski pravi: „Dokler smo na tem sveti, najte, de se iz vsiga serca preobrnemo, de od Gospoda zveličanje dosežemo. Zakaj kedar smo raz svet šli, ne zamo-remo višej izpovedati se, ne pokore storit.” — Svet Pacian piše:

„Praviš, de le Bog premore grehe odpušati. Prav imaš. Kar pa Bog po svojih mašnikih storí, je tudi njegovo djanje. Kaj bi drugači una beseda veljala: Kar bote na zemli zavezali, alj razvezali, ima tudi v nebesah zavezano alj razvezano biti.“ — Svet Ambroš priča: „Ako želiš opravičen biti, izpové se svojih grehov. Skoz svojo ponižno spoved boš železje svojih pregreh razkoval.“ — Grešnik ne reci: zadosti je, de se poboljšam. Dolgov storjenih še nisi poplačal, če ravno novih več ne storiš. Le po zasluženju Kristusovim odpušanje grehov zadobiš; zasluženja Kristusu se pa le vdeležiš, ako dopolniš, kar on naroči.

Pokáj pa Jezus zapové, se grehov izpovedat? Za velikiga hasna del, ki nam ga spoved prinese.

1. Ponižnost serca grešnikom vneti. Tako se je zgublen sin ponižal pred očetam, rekoč: „Oče! nisim vreden, vaš sin imenvati se!“ — „Začetik dobrih del je izpoved hudobnih.“ Sv. Avguštin.

2. Spoznavo grehov človeku prižgati, de svoje slabosti prav spozná, se dvomov alj cviblov iznebi, ino podvuči, kar je greh ino kar ni.

3. De se grešnik per spovedi podvuči, ino se mu svetje, kako se bo poboljšal. Tudi bolniku se pomoč svetovati ne more, dokler ne pové, kje ga boli.

4. De spovednik vrednimu spokorniku odvezo dajo, ter ga vgotovijo, de so mu grehi odpušeni, de zadobi zopet ljubi mir svoje vesti, ino tolaženje potertiga serca. — Koljko grehov spoved vbrani, nedolžnih pred zapeljvanjam ohrani, kedar se skušani spomnijo, de se jim bo vsiga tega izpovedati! — Koljko storjene škode se po spovedi poverne, pohujšanja popravi, ino sovražnikov poprijazni! Spoved ovarje sina — hčer — hlapca — deklo zapelivosti, ino je angelj varh mladih ljudi. O ljubi starši! ki vas otroci skerbijo, kdo bo jih varval, kedar vas ne bo? — Privajajte svoje otroke pogosto ino vredno k spovedi. Kdor se prav izpoveduje, tudi prav živi.

Komu se moramo izpovedati? Po šterti cerkveni zapovedi saj enkrat v leti svojmu domačimu duhovskimu pastirju, fajmastru alj kaplanu, ki narbolj vedeti morjo, kaj je njihovim ovčicam potrebniga; ino je to že stara navada v sveti božji cerkvi, ki uči: Vsak vernik obedvojniga spola, ko je starost razsodka nastopil, naj se vsih svojih grehov svojmu duhovnimu narmanj enkrat v leti sam zvesto izpové, ino naloženo pokorjenje po moči dopolni. . . Kdor se hoče iz pravičniga namena per drugim duhovnim izpovedati, naj per svojim dobi prej pripušenje, ker ga drugi duhoven nemore odvezati alj zavezati. IV. Later. zbor. — Svet Karl Boromej je svojim duhovnim pisal, naj dovoljo svojim prošnikom drugam k spovedi iti, ako vejo, de ne grejo iz duha nepokore alj hudiga namena. — Po dovoljenji svojga pastirja, ki se očitno alj po navadi da, se slobodno tudi drugim mašnikom izpovedujemo, ako so le od svojga škôfa v to poterjeni, posebno pa:

1. Kedar domači pastirji vsih svojih izpovedati ne vtegnejo, kakor ob posebnih praznikih alj odpustkih.

2. Kedar po pravi pameti zavupamo, per drugimu spovedniku boljši svojo spoved opraviti; p. ako veliko spoved delamo, alj kaj posebniga na serci imamo. — Naj si ravno vsi spovedniki v to postavljeni oblast imajo nas grehov odvezati, vendar niso vsi enako dobri za vse grešnike, kakor ne vsi zdraviteli za vse bolnike. „Izvoli si iz tavžent eniga, kaj iz deset tavžent, uči sv. Franciško Zalezjan; pa boš tudi praviga najdel, ako ga prav želiš, naj bi ti tudi Bog angela iz nebes moral poslati.”

Kakšniga spovednika si naj zvolimo? Ako si lahko izberemo, jidmo k možu po volji božji, ki

1. kar učijo, tudi sami storijo; 2. takih, katerih se navadni slabi kristjani zогiblejo. — Oj, keršanske duše! ne ogledujte se po spovednikih, ki prekratko naredijo, pre-radi odvezujejo, ino jim ni za izveličanje vbogih grešnikov skerb. Oni so po preroku Ecehijelu podobni modrijanam, ki mir oznanujejo, kedar miru ni; alj pa zidarjam, ki star sid ometujejo, ki se ne derži, ter se bo poderl, ino tudi jih zasúl. Eceh. 13, 10. — Kaj pomaga bolniku, če mu zdravnik tako dolgo zdravje obeta, de vmerje? — „Nič ti ne bo krivična kvitenga pomagala, če ti

jo hišnik ravno podpiše, ako nje gospod ne potrdi?" Sv. Avguštin. — Prenagli spovedniki na svojih ramah grešnike v pekel nosijo. — Srečal je svoje dni grešnik svojiga predobriga spovednika na cesti, rekoč: „Nate dnarjev za popotnico!" Spovednik ga vpraša: „Kamo pa?" — V pekel!" — mu odgovori. „Jas grem v pekel, ker se ne poboljšam, vi pa, ker me brez poboljšanja odvezujete." — Velik božji dar so dober spovednik; potreba je za njih prositi, pa tudi za jih moliti.

Kako se spoved začne? Vstopijo se moški na desno stran, ženske na levo, ino čakajo mirno na versto premišlovaje svoje grehe. Pride na te versta, po lepi keršanski šegi se

1. pokrižaj;

2. poprôsi za blagoslov alj svet žegen, rekoč: „Prosim za svet žegen, se svojih grehov vredno spovedat." — Ako te pa že prej blagoslovijo, reči: Zahvalim za svet žegen i. t. d. — Spovednik te pokrižajo rekoč: Gospod bodi v tvojim serci ino v tvojih ustah, de se svojih grehov prav ino zgrevano izpoveš, v imeni Boga Očeta, Sina ino sv. Duha, Amen.

3. Po tem môli očitno spoved, rekoč: Se izpovém Bogu, Mariji, vsim svetnikom ino Vam, duhovski oče, vsih svojih grehov od svoje zadne spovedi, ki je bila . . .

4. Pové se čas posledne spovedi, ali o veliki noči, alj od koliko tednov? Tudi je potreba odkriti, ako bi grešnik poslednič odvezan ne bil? — Ni pošteno, če kristjan spovedi prav ne zna začeti; po tem se hitro pozna, de je slabo podvujen, ino pa, de se bo težko kdaj prav izpovedal. Pa je tudi nerodno, ako predolgo očitno spoved môli, pa še dostavlja nepotrebnih besedi, ter spovednika mudí. Kedar je veliko ljudi za spoved, je dobro, dolgo molitvo očitne spovedi poprej opraviti.

5. Potem se grehov spodobno izpové po redi izprašovanja.

Koljko lastnosti mora spoved imeti? Prava dobra spoved mora imeti pet lastnost, de je:

1. Ponižna. Ne kakor prevzeten farizej druge tožvati, kako so hudobni ljudje; ampak z potertim sercam, objokano, kakor ponižen colnar se naj grešnik svojih grehov obtoži. Potreba je, de grešnik izpovedaje se, a) veliko žaluje; b) se odkrito obtoži; c) pokorno stori, kar se mu naloži, de bo njegova spoved ponižna.

3. Cela. Izpovedati se mora vsih svojih neizpovedanih grehov, kakor nam jih dobro izprašana vest pokaže; ino pa: a) vsih smertnih, ki so dušne smertne bolečine; b) vsih tistih, ki jih prav ne razločimo, ali so smertni, alj odpustlivi, ino se nam radi perkrivajo, de jih za male štejemo, naj so si ravno veliki; p. nečistost, lakomnost i. t. d. c) Nar skerbnej se mormo obtožiti opušeni dolžnost svojga stanu; p. oče, mati: ali nista otrok prav učila? hlapec dekla: ali nista živine prav oskerbela? i. t. d. *) Odpustljivih grehov scer ni treba izpovedati se, de bi spoved cela bila, je pa dobro, ako vtegnemo, izpovedati se posebno takih, ki so nam pred drugmi v navadi. Če se pa malih grehov le po navadi izpoveduješ, žalosti pa nobene nad njimi ne občutiš, lahko svetost zakramenta oskruniš.

3. Čista, de se izpovemo smertnih grehov: a) Po številu, koljkokrat smo storili. Ako pa števila prav ne vemo, povemo, kolkokrat na mesenc, teden, alj pa na dan. Veliko jih slabo navado ima, ter velike grehe sploh pové, male grehe pa šteje, ino lahko na spovedi laže. Ni potreba, odpustljivih grehov po števili praviti, temuč po korenini, iz katere pridejo. b) Po okoljšinah alj okoljstavah: kdaj smo grešili, ali ob delavnikih ali v nedelo? — kje; v cerkvi, ali doma? — z kom; p. prešestoval z samico ali z zakonsko? — zakaj; p. si bil nadražen, ali sam od sebe? — kako, ali očitno ali skrivaj? — kaj je iz tega prišlo? i. t. d. c) Peršona se le po stanu — nikolj po imenu ne pové, ino nikolj razodevati, kar bi bližnemu na časti škodvalo.

*) Izpovedal se je svoje dni bogaboječi cesar Karol V. mašniku prav preprostimu, katerga še poznal ni, ino je po navadi sklenil: „Zdaj pa kaj več ne vem.“ Spovednik so bli mož božjiga duha, ino so djali: „Hako je gospod! ali bova tako končala? Povedali ste grehe, ki jih je Karol storil; zdaj povejte še grehe, katere je cesar dopernesil!“

4. Resnična, de se spovedniku, ki so naš sodnik, zdrav-
vitel in učitel, razodenemo, kakovi smo. a) Ne smemo sami sebe
zaničvati alj več zametovati, ko je resnica; pa tudi ne izgovar-
jati se po hinavsko. Zato prosi kralj David: „Gospod, postavi
varha mojim ustam, ino varvaj vrata mojih ustnic (žnablov). Ne
pusti, de bi se moja serce v hudobne besede nagnilo, ino pre-
grehe izgovarjalo.” Psalm 140, 3 — 4. Tudi velikih grehov ne
smemo manjšati, kakor posvetneži, rekoč: kaj pa to, je le kaj
maliga! b) De povemo, kakor vemo, kar je gotovo, alj kar le
dvomimo, česar prav ne vemo. c) De nobeniga greha ne zata-
jimo, ki ga vemo. Keljko grečnikov grehov zataji, zakrament
sv. pokore nevredno prejme, ino ravno skoz to smertno greši.

N. M. Millar
Zakaj jih toljko per spovedi zamolči?

1. Iz nevednosti, ako grešnik ne vé, kaj je greh. Ne-
vednost je pa dvojna: pregrešna, ako bi lahko spoznal, pa
nočes si prizadeti. Gorjé jim, ki keršanske navke opušajo, ino
pozabijo, kar so v mladih letah znali. Iz take zadolžene neved-
nosti bo veliko pogubljenih. — Ne zadolžena nevednost, kedar
nam resnice spoznati mogoče bilo ni, je brez greha.

2. Iz pozabljivosti, kedar pozabimo se izpovedati česa.
Tudi ona je dvojna: zadolžena, ki pride iz razmišljanja ino
lehkote serca; ne zadolžena, ki pride iz slabote človeške na-
tore alj starosti.

3. Iz sramožlivosti; kedar je koga sram se izpovedati
grehov. Navadna zvijača satanova je pred greham človeku pra-
viti, de to alj uno ni greh, rekoč: kaj pa, to ni greh, je le kaj
maliga, slobodno stori; i. t. d. Po grehi storjenim ga pa plaši, re-
koč: To je gerdo; sram te bodi kaj takiga povedati! Kaj bojo
spovednik rekli! Tako skušnjavec grešnika pred greham preder-
zniga stori, po grehi mu pa jezik zaveže, de zamolči; česar
nas Bog ovarji!

Zakaj se nam ni na spovedi sramovati? Ne za-
volj greha. Greh je gerd, de ni gerjiga; pa to je lepo, če se
ga ponižno obtožimo ino izgrevamo. Kaj bi se sramovali se izpo-
vedati? a) Bog vse vé, kaj smo storili. Nas ni bilo sram poprej

grešiti, po kaj bi nas bilo sram se greha omiti? Ne za spovednika del. b) Spovednik so tudi grešni človek, ino bojo z nami vsmilenje imeli, nas ljubeznivo ino poterplivo oskerbeli. Če bi se bali eniga spovednika, lahko si drugiga pojišemo. Saj spovednik nikdar ziniti ne smejo, česar smo se jim izpovedali; ter morjo biti perpravleni raj vmreti, kakor svet Janez Nepomuk*), prej ko bi kaj iz spovedi povedali. c) Zastonj bi nam bilo greh spovedniku zamolčati, ker bo sodni dan razodet. „Ako greh zdaj obstojimo, bo izbrisan, ino nihčér ga viši zvedel ne bo. Če ga pa zdaj zatajimo, ga sodni dan ves svet zvedel bo. Tudi deteta, ki obstoji, kar je storilo, stariši topli ne bojo; ako pak tají ino laže, bo dvakrat hujši tepeno. d) Vest nam pokoja ne da, dokler ne obstojimo. „Gorje meni, vpíje spokorjeni David, de sim molčal! Vse moje kosti so od vsakdanjiga jokanja oslabele. Ker je tvoja roka noč ino dan nad meno težka bila, sim se v svoji težavi noč in dan sem ter tje obračal, ker je mene tern bodil. Tedaj sim tebi svojo pregreho spoznal, ino svoje krivice nisim zakrival. Rekel sim: jas hočem sam črez se svojo krivico pred Gospodam spoznati, ino ti si meni hudobijo mojiga greha odpustil.” Psalm 31, 3 — 5. Lepo svet Avgustin opomina, rekoč: „O človek! kaj se bojiš, izpovedati se? To, kar v spovedi zvem, manj vem, ko to, česar ne vém. Po kaj se sramuješ obstati svoje grehe? Grešnik sim (spovednik) ravno kakor ti. Človek sim, ino ni mi neznano, kar je človeškiga. . . Izvolji si, kar rad. Ako ne boš izpovedan zakrit, boš nespovedan pogublén. Bog zato k spovedi priganja, de bi človeka ponižaniga rešil; pogubi pa neizpovedaniga, de štrafa napuh alj prevzetnost.” — Nekteri zamolči

4. Iz strahu za odvezo, ker se bojí odveze ne dobiti, ako se velikiga greha izpové. Pa kaj pomaga krivičen dnar, ki ga goljuf naredi? Kaj pomaga odveza, ako spovednika za njo ogoljfaš? Bog nas varji takih zmot!

Kaj stori, ki na spovedi smerten greh vedoma (naleš) zamolčí? Kdor naleš smerten greh zamolči, stori božji rop; njegova spoved ne velja, kir je lažniva, ino se ravno skoz to na novo smertno pregreší. Ako ti lonec živih gadov imaš, ino vse pomoriš, le eniga samiga pa živeti pustiš, bo te

*) Béri življenje Svetnikov II. bukve, stran 321.

smertno piknil. Ravno tako te bo tudi en sam smertni greh pogubil, če ga zatajiš. Kdor spovednika nalaže, se Bogu izlaže, ino godilo se mu bo, kakor Ananiju ino Zafiri, ki sta se svetimu Petru izlegala *) Oj keršanske duše, le tega ne! Kakor dobri otroci skerbni starišam — tako odkritoserčno se izpovéte svojim spovednikom, in bote vsmilenje najdlji **).

Kaj mu je storiti, ki smerten greh zamolči? Ako bi bil kdo velik greh, p. pred desetmi letmi zamolčal, mora vse spovedi ponoviti; to je. a) Mora zamolčan greh, ino tudi tiste grehe povedati, katerih se je zravno zamolčaniga izpovedal. b) Povedati, per koljkih spovedih ga je zamolčal, alj koljkrat je od tiste dobe per spovedi bil? c) Koljkokrat je bil per svetim obhajilu, ino pa clo o veliki noči? d) Ali je tudi kak drug sv. zakrament v žalostnim časi prijel? Koljkor se je kaj takiga prigodilo, toljko več smertnih grehov storilo. Težko je spovedi popravljati, ki se toljko lahko slabo storijo. Takim grešnikom, ki so več spoved nevredno storili, je potrebna velika spoved.

Kaj je storiti grešniku, ki je kak greh pozabil? Če nisi pozabil iz nemarosti, temuč iz slabosti, ne storiš smert-

*) Bêri zgodbe svetiga pisma IV. del, stran 171.

**) Bere se, de je kraljevič (princ) na neko barko prišel, na kateri so hudodelniki priklenjeni veslali. Vbogi ljudje so se mu vsmilili, ino sklenil je saj eniga rešiti. Vpraša vsakiga, kaj je storil, de je priklenjen? Eden za drugim se izgovarja, de je nedolžen, ino hudobne ljudi dolží, ki so ga po krivim tožili ino obsodili. Vsi prosijo, naj jih réši.

Poslednič popraša nekiga razterganiga človeka: „Kaj si pa ti včinił, de si tukaj v železji?“ — „Premili gospod! — on reče — hudoben človek sim. Nisim očeta in mater slušal, sim jima vtekel, razvuzdano živel, sim goljufal in kradil. Dve uri bi vsih svojih hudobij ne povedal, ki sim jih svoje žive dni dopernesil. Voljno terpim, ker spoznam, de sim zaslužil.“ —

Kraljevič je dobro vedel, de se nobenimu krivica ne godí; pa le od posledniga je zaupal, de se poboljšal bo, ki je tako odkritoserčno svoje hudobije obstal. Rekel je torej smeje: „Kako pride samo ta hudobec med druge toljko poštene ljudi? Le hitro železje iz njega, ino zapodite ga, de ne bi teh toljko nedolžnih ljudi zapeljal.“

Ročno so mu železje vzeli ino ga ispustili; drugi pa, ki so se nedolžni delali, so na barki priklenjeni ostali.

niga greha. Vender je potreba: a) Ako se pred sv. obhajilam spomniš, de se k spovedniku poverneš, če je mogoče, ino se pozableniga greha izpoveš. b) Če se po svetim obhajili spomniš, alj pa spovednika več blizo ni, popolnoma grevengo obudi; ino c) Pozablen greh per prihodni spovedi pové. Drugih grehov poprej povedanih ni potreba ponavljati. — Spoved mora biti

5. Zastopna ino spodobna, de nas spovednik zastopijo, ne pa okoljstoječi; de govorimo ne prenaglo, ne pretiho, ino z takimi besedami, de lahko vejo, kaj mislimo. Velikih grehov ne smemo prehitro izgovoriti, ino če bi čutili, de so spovednik kaj takiga preslišali, mormo ponoviti. — Na uhe vleči, česar se kdo izpoveduje, je okoljstoječim velik greh; ako pa kdor kaj zasliši, če ravno ne rad, je dolžen pod smertnim greham molčati, kakor spovednik.

Kako se spoved sklene?

Ne omolkni, alj pa reči: Ne vem več; ampak spodobno ino kratko se spoved sklene, rekoč: a) Vsi ti ino drugi grehi, vedni alj ne vedni, so mi iz serca žal, de sim Boga žalil (zalila). b) Terdno sklenem z božjo pomočjo svoje življenje poboljšati ino se prav spokoriti. c) Prosim za potreben nauk, za pokoro, ino za odvezo, če sim nje vreden.

Ako se tako čedno izpoveš, drevo pregrešniga življenja podereš. Zavupaj, de ti je vsmilen Bog ravno tak grehe odpustil, kakor so tebe tajistih spovednik odvezali, ako so z tebo zadovoljni, ino si ti njihovi sodbi pokorn. „Noben prav [pokorn še ni kdaj pogubljen bil, priča svet Filip Nerej; pa tudi nobeden nepokorn še ni izveličan.”

Ponovljenje.

1. Zakaj se mormo namestniku božjemu grehov izpovedat? — 2. Katerimu spovedniku smo se dolžni izpovedati? — 3. Kake lastnosti mora spoved imeti? — 4. Kako se spoved začne? — 5. Kako se spoved konča? — 6. Kaj stori, kdor velik greh na spovedi zamolči? — 7. Kako mora spovedi ponoviti, kdor je smerten greh zamolčal? — 8. Koljkokrat je potreba k spovedi jiti?

1. Kakor hitro nesrečno v smerten greh padeš, ne odlagaj na advent, ne na velikonoč, ampak hitro se izpové, ino saj perve nedele ne zamudi. Kdor smertno greši, posvečejočo gnado božjo zgubi, brez nje pa nemore kaj za izveličanje vredniga storiti. — Kdor smerten greh stori, dušo smertno rani; ino kakor se rana hitrej zaceli, če ne odlagaš zdravila, tako se lahko poboljša, kdor po prvim grehi k spovedi hiti. Zato se toljko mladenčov ino deklic pogubi, ki po storjenim grehi spoved odlagajo, greh za greham ponavljajo, dokler števila več ne vejo. — Ako se vrežeš, ali porečeš: počaj, de se bom še večkrat vrezal, po tem bom rano obezal! Ali ti ne bo rana zegnila, de boš težko ozdravil, in tudi lahko vmerl?

Kdor v smertnim grehi živi, tako rekoč na pajčini nad peklenskim brezdnam večniga pogubljenja vesí; — le mala žilica v človeku počí, ino po njem je. Zato veli vsmileni Jezus: „Čajte, zakaj vi ne veste ure ne dné!“ Mat. 25, 13. Pripravleni vmreti smo pa le, ako v posvečivni gnadi božji živimo, brez vsiga smertniga greha.

2. Naj si pa ravno smertniga greha nimamo, malih grehov pa le imamo; ino tudi tistih se je večkrat izpovedati. Ako nam mali, odpustlivi grehi gnade božje ne vzemejo, nam jo pa pomanjšajo; če nam duše ne vmorijo, nam jo pa oslabijo, de po tem lahko vmerje. Slaba gospodinja, ki hiše pogosto ne pométe; slabi kristjani, ki večkrat svoje vesti ne očistijo skoz sveto spoved. Pridni kristjani hodijo vsakiga mesenca, ako ne, pa saj vsake kvatre k spovedi.

3. Posebno zvesto se mora enkrat v leti velikonočna spoved opraviti, ino vredno obhajati z Jezusam sveta velikonoč.

Opomini.

Potreba je bolniku v nevarni bolezni žlahniga zdravila, veliko potrebnej je grešniku v smertnim grehi spovedi. Vbogi grešnik pokoja ne najde, razen v sveti spovedi.

V mesti Antverpen je živel žlahen gospod, katerimu je velik greh na vesti bil, kateriga se ne izpovedati mogel, de si ga je ravno huda vest pekla.

Vmreti, tudi v peklu goreti, je mislil, to ni toljko hudo, kakor izpovedati se. Slišal je, de se nima grešnik grehov izpovedati, ki jih pozabi. Začel je torej prav dobre volje biti, naj bi poprežno pozabil; pa vest ga le huje peče. Na dežele se pada, ino veliko krajev po Evropeji prehodi; pa stare pregrehe le ne izbriše. Vselil se je v mesti Antverpen, ino je nar skrivnej vučenosti tuhtal; pa serca le ni ohladil. Sliši tudi, de se grehi skoz kes alj grevengo, z molitvijo ino dobrimi delami omijejo, ter cele noči premoli, ino se cele dni posti, obilno vbogajme daja, ino se prav terdno pokorí; pa vest mu pokoja ne da, temuč velí: Eno je potreba storiti; pa drugja ne opustiti.

Se iznebiti strašnih muk svoje vesti, sklene vbožec sam sebe vgonobiti, vzeme dvojce narboljih pistolj, ter se na svojo grašino pelja, kjer storiti misli, kar je le misliti groza in strah.

Po cesti dojde častitliviga starčeka z sivimi lasmi. Dopade mu. Star duhovn so bili. Povabi jih, naj se z njim peljajo. Mašnik so bili prav zgovorn mož, ter sačno od svete vere marnvati, svete zakramente hvaliti, posebno pa zakrament sv. pokore, rekoč: „Kaj bi sromak grešnik počel, kako bi se otél pogublenu, ako bi svete spovedi ne imel, ki mu je posledno rešilo?“

Žlahnik na te besede poskoči, kakor bi ga bil na kako bolečino steptal, ter se mu zagrozi ino pravi: „Kaj gučate? Od kod ino pa kako vi mene poznate?“ Duhovnik žlahnika za zamero poprosijo, rekoč: de še žlahnika svoje žive dni videli niso. „Kar sim pa govoril, so djali, je pač navada taka, de vsak po svoji šegi nar raji reče, kakor ve. Naj bi jim pa v kaki dušni težavi pomagati vtegnil — na dalej rečejo — naj le velijo!“ — „Izpovedal se pač ne bom“ — odgovori žlahnik ves omamlen. „Saj se še kako drugač pomaga“ — rečejo duhovnik. „Mož beseda!“ reče žlahnik, ter duhovnika za roko prime; ino v tem se do grašine pripeljata. Duhovnik morjo pri njem ostati. Dolgo v noč se pogovarjata, ino žlahnik jih ne pusti prej spat, dokler mu une pomoči ne povedo, brez spovedi grehov odpušanje zadobiti. Duhovnik rečejo žlahniku eno uro še bedeti ino izprašati svojo vest, ne za spoved, ampak za obžalovanje pred Bogam; česar še potreba ho, hočeta drugo jutro opraviti.

Ko hitro se razdení, že pride zhlahnik na vrata svojga gosta terkat, rekoč: „Kar ste mi snoči naročili, vse sim zvesto storil; kaj bo pa zdaj?“ — „Ničesar hudiga, odgovorijo duhovnik; le sprehajaj se greva na vert.“ — Sprehajaje ga duhovnik poprašajo, ali bi mu že kaj lahkaj bilo per serci?“ „Še ne“ — odgovori žlahnik. „Lehko, de ste per sprašovanji kaj pozabili?“ začnejo duhovnik izprašovati. — Ali vam je to ino to na misel prišlo, ki bi bili storili? — Tak sta izprašovaje vsih deset božjih, pet cerkvenih zapoved, pa dolžnosti stanu pregledala, nar skrivnej zadolžke razkrila; ino ko sta v kako storjeno pregreho zadela, je žlahnik svoje obličje zakril ino izdihnil, rekoč: Ravno to je moja nar večí nesreča ino hudôba, ki se nje izpovedati ne morem.“ Duhovnika solze polijejo, ter pravijo: „Nikarte tak moj gospod, in potolažite se, saj ste se tega že ravno zdaj izpovedali, ino ni nama potreba tega več v misel vzeti. Še drugih grehov izpovete se, ino potem hočeva spoved prav čedno končati.“ Tako sta vse lepo storila; ino žlahnik z Bogam v prijaznosti pa v miri z svojo vestjo je bil zopet veseliga serca.

„Blagor mu, kterimu so pregrehe odpušene, ino kateriga grehi so pokriti. Blagor človeku, ki mu Gospod ni greha zarajtal, ino v kateriga serci nobene golufije ni. Za to, ker sim molčal, so moje kosti od vsakdanjiga joka slabele. Ker je tvoja roka noč ino dan mene težila, sim se v svoji težavi sem ter tje obračal, ker me je tern bodil. Spoznal sim tebi svojo pregreho, ino moje nepravice nisim zakrival. Rekel sim: Jas hočem čez se krivico svojo pred Gospodam spoznati; ino ti si mi hudobijo mojiga greha odpustil. Amen. II. Psalm pokore 31, 1 — 5.

V.

**Peta stopinja sv. pokore: Zadostilo alj
naložena pokora.**

Oče! več nisim vreden tvoj sin imenvan biti; stori me kakor eniga svojih najemnikov." Luk. 15, 21.

N a g o v o r.

Za dve reči mene nar več skerbi: v gnadi božji vmreti, ino pa za svoje grehe na tim sveti zadostiti. — Grehov se iznebim, ino posvečejočo gnado božjo zopet zadobim, ako se svojih grehov prav izpovém. Spoved bodi ponižna, cela — čista — resnična ino zastopna, če hočemo odveze vredni biti.

Komu pa smejo spovednik odvezo dati? Ne po svoji volji, ampak po keršanski pravici morjo spovednik, namestnik božji v imeni Jezusa soditi, ino odvezo le temu dati, ki ima resnično žalost, ki je duha prave pokore, ter znamenja resničniga poboljšanja pokaže. Naj bi bil pravičen kralj vsiga vedejoč, vsako krivo sodbo svojih namestnikov bi strahoval. Jezus je pa vsigavedejoč, za to bo tudi spovednika, ki se dajo goljfat, ino spokornika, ki goljfa, oestro strahoval. „Taka odveza, uči sv. Ciprijan, je nevarna spovedniku (ki se grehov deležen stori) ino škodliva grešniku (ki se nanj zanaša).“ Podobna je kriva odveza goljufni kvitingi, ki jo hišnik podpiše, gospod pa ne poterdi — uči sv. Avguštin.

Komu morjo spovednik odvezo poderžati? Odveza se mora poderžati grešnikom, od katerih se prav ne vé, ako jim je resnica, poboljšati se, ino delati pravo pokoro; — tudi takim, ki so teh grehov že večkrat izpovedali se, odvezo prišli, pa ne poboljšali; — kedar se vidi, de grešnik le persilen k spovedi pride, ne pa iz praviga namena; ako grešnik v resnicah svete vere ino pa v dolžnostih svojga stana ni dovolj podučen, ino je neveden, se mu odveza dati ne smé, dokler dolžnosti svojih ne dopolni.

Kaj je grešniku storiti, ki se mu odveza poderži?

Grešnik, ki se mu odveza poderži, mora naložene dobre dela zvesto opravljati, — se hudih priložnost varvati, ino pregrešnim nagonam terdno vstavljati; — ob časi, kakor mu je bilo naročeno, zopet k spovedi jiti, ino če mogoče, k poprejnemu spovedniku. Ni dobro, si v grešnim stani spovednike premenjati. Od spovednice, per kateri odveze ne dobiš, hitro k drugi leteti, ino drugiga spovednika za odvezo vkaniti, je sam sebe goljfat. „Jezus bo sodbo svojiga namestnika overgel, ako oni nevredno odvežejo.“ Sv. Ciprijan.

Komu se mora odveza odrečiti?

Terdovratnim grešnikom, ki nočejo pregrešnih perložnost opustiti; — storjene škode ne poverniti; ptujiga blaga odrajtati, sovražnikom ne odpustiti, dokler se ne premenijo ino duha pokore na znanje ne dajo. Odveza se jim odreče za to, de bi se iz duhovskega spanja izdramili, ino milosti božji serce odperli; ne pa, de bi obupali in pogubljeni bili. Kristus veli: „Povem vam, de če se ne bote spokorili, bote vsi konec vzeli.“ Luk. 13, 3. — Zlodčasti kristjani so, ki nad spovednikom hudujejo, ki jim odveze ne dajo. Svet Pavl je Korinčanu, ki se v žlahti preskočil, odvezo odrekel; grešnik pa se je sodbi voljno vdal, ino po ojštri pokori je še le odvezo prijel. I. Kor. 5. — Okolj 1100 let se je odveza v sv. katolški cerkvi le po storjeni pokori dajala, v sedajnih dneh pa mislijo slabi kristjani, de je vsaka spoved dobra dovolj, sveto odvezo prijeti. Po nevredni odvezi spovednik grešnika na svojih ramah v pogubljenje nesó *).

Kako je čakati na spovednika odvezo?

1. Zvesto poslušaj nauke, ki ti jih spovednik dajajo: kakor prijatel dobre svéte, kakor zdravitel potrebne pomoči, kakor sodnik zaslužene pokorila alj štrafe. Nauki per spovedi so nar potrebnej, ker se dajo vsakimu posebej po njegovi potrebi.

*) Béri: Venic Nedolžnosti; stran 422.

Odgovori na vsako prašanje po resnici, kakor pred Bogom spoznaš. Spovednik barajo po okoljstava h grehov, grešen stan dobro spoznat, ino pregrehi do korenine priti. Nikar torej, de bi ti skušnjava jezik zavezala, kaj potrebniga omolk-niti; le peršon, z katerimi si grešil, po imeni ne imenuj.

Kako se mora naložena pokora jemati?

1. Prejmi pokoro, ki ti spovednik naložijo z pobožnim ino radovoljnim sercam. Se braniti pōsta zadel ljudi, kaj bi rekli, alj pa se švarati, de bi bilo preveč — ni prav. Pokora naša nikdar prevelika ni, če nam je le mogoča, in kdor se zavolj ljudi sramuje dobro storiti, ki ga ni bilo sram pred Bogom grešiti, odveze vreden ni.

2. Ako čutiš, de nisi pokore dopolniti vstan, prosi, naj ti preložijo, p. pōst v molitvo, miložno v kako drugo dobro delo.

3. Ako ne zastopiš, kar ti naložijo, poprosi, naj ti še enkrat povejo; kar pa prevzemeš, si dolžan zvesto dopolniti.

Kaj je storiti, kedar spovednik odvezo dajajo?

1. Ko prvo molitvo molijo, naj se Bog spokornika vsmili, ter mu grehe odpusti, ino ga v večno življenja peljá — potem še drugo molitvo, naj mu odvezo in odpušenje vsih grehov dodeli —, se móli še enkrat prava serčna grevenga.

2. Ko ga odvežejo v imeni presvete Trojice, ino križ nad njim storijo, se naj spokornik globoko poniža, ino prosi, naj bo odveza tudi v nebesih poterjena.

3. Kedar spovednik šterto molitvo opravljajo, naj bi za-služenje terpljenja Kristusoviga, Marije ino vsih svetnikov njemu v odpušenje grehov, v pomnoženje gnade božje, ino v plačilo življenja večniga služilo: mora Boga za pomoč prositi, storiti vse, ino se greha v prihodno skerbno varvati.

Si vse to lepo dopolnil, potolažen se počasi na svoj kraj podaj, naloženo pokoro dopolnit.

Naložena pokora (zadostilo).

Peta stopinja k zakramentu sv. pokore je: zadostenje alj naloženo pokoro zvesto dopolniti, po izgledi zgubleniga sina, ki je bil pripravljen, dela posledniga hlapca opravljati, de bi mu le Oče odpustil, ino ga zopet k sebi vzel.

Zakaj je dolžen grešnik verh odveze grehov še za nje zadostiti?

Naj si je ravno Kristus za naše grehe zadostil, ino se nam po zasluženju Kristusovim grehi odpušajo, mormo vender mi grešniki tudi pokoriti se, de zaslužene štrafe poslužimo, ino se greha varjemo.

Katere strafe imamo skoz naloženo pokoro poslužiti?

Vsak smertni greh dvojne štrafe prinese, časne ino večne. Za večne je Kristus zadostil, ino se nam skos sveto odvezo pokore odpustijo; — časne smo dolžni sami poslužiti, koljkor premoremo; ino to se skoz zadostenje v sveti pokori zgodi.

Komu ima grešnik v sveti pokori zadostvati, alj naloženo pokoro opravljati?

Pred vsim Bogu, kateriga je žalil; pa tudi bližnimu, katerimu je kako krivico storil, po izgledi Caheja, ki je djal: „Gospod! polovico svojiga blaga dam vbogim, ino ako sim koga kaj ogoljfal, povernem čveterno. Luk. 19, 8.

Kako zamore grešnik Bogu zadostvati?

Ne po vrednosti svojih zadostil alj pokornih del, temuč le skuz zasluženje Kristusovo, ako se tistiga deležen stori, ino svojo pokorjenje z njim sklene. Veči je namreč greh, ako razžališ očeta, kakor brata, veči, ako razžališ kralja, kakor pa hlapca; — žalenje božjo pa je tako veliko, kakor Bog, to je neskončno; potem ga reven človek poplačati ni vstan, tudi angelj ne, temuč le Jezus Kristus, ki je Bog ino človek, skus svoje

včlovečenje, terpenje ino smert. Kristusovo zasluženje je neskončno, kakor on sam; ino on zadostuje za nas, ako se nja zasluženja deležni storimo.

Kako se pa zasluženja Jezusoviga deležni storimo?

1. Zkuz vredno prijemó svetih zakramentov sploh, posebno skuz zakrament sv. kersta ino sv. pokore.

2. Ako naloženo pokoro voljno ino zvesto opravljamo, ino z zasluženjam Kristusovim združimo.

3. Kedar križe ino težave v duhi pokore poterpimo, ino spoznamo, de smo šibe božje zaslužili; ter se volji božji podamo.

Grešnikov je veliko, pravih spokornikov pa malo, ki bi vredno zadostvali za storjene pregrehe. Eni ne prašajo, kako bi se pokorili, kir jim ni za pokoro mar, slepcam podobni, ki imajo oči, pa ne vidijo, dokler v jamo ne padejo. — Drugi se na svoje težave zanašajo, rekoč, de se jim ni pokoriti, dokler že na tem sveti pekel imajo. Taki pa ne pomislijo, de človek nikdar dosti ne stori, in je dolžen toliko storiti, koljkor premore; ino de nima vso terpenje nobene vrednosti, ako se v duhi pokore ne terpi. — Tretji se samo na zasluženje Kristusovo zanašajo, sami pa kaj ne storijo, ter ne premislijo, de Kristus naše zanikernosti ne podpéra, ampak le dodá, kar sami ne premoremo. Tako opustijo peto stopinjo svete pokore, do kraja ne pridejo, ino pokora ni cela.

Zakaj je grešniku poleh neskončniga zasluženja Kristusoviga pokoro delati? Grešniku je potreba zdravno zasluženja Kristusoviga naloženo pokoro opravljati:

1. De časne strafe, ki jih zaslužil je, po svoji moči posluži; zakaj Jezus je le večne štrafe za nas poplašal, ino pa toliko časnih, koljkor jih sami ne zamoremo.

2. De se pokorila opravljáje hudim nagonam bolj vstavlja, ino svojo hudo poželenje skuz take pokorne dela krotí.

3. De grehe sam na sebi strahuje, ino v prihodno skerbnej varje se jih. *) Tako so se pokorili v starim zakoni Mojzes, David ino drugi Izraelci, tako tudi v novim zakoni Cahej, Marija Magdalena ino sv. Peter. Ravno to nas tudi sv. katolška cerkva uči: „Gospodovi mašniki so dolžni po velikoti grehov ino po moči grešnika permerjeno pokorjenje nakladati, de ne bodo grešnikom neumno spregledvaje se z mehkobo njih grehov vdeleželi.” Trid. zbor, seja 14.

Naravnost
Kaka mora naložena pokora biti? Dela naložene pokore morja biti:

1. Za povračilo žalenja veči alj manjši, kakor se grehi
2. Za popravilo človeškiga nagnenja, storjenim greham nasprotno; p. požrešniku post, skopcu milošna; i. t. d.
3. V duhi pokore storjene, de spokornik ponižno spozná, koljko je štrafe vreden, de sovraži hudo in ljubi dobro, kedar pokorne dela opravlja.

68
Amel
10. 2. 1882
J. J.
*) Neki mizarški rokodelc je imel slabo navado ljudi opravljati za kratek čas. Bilo mu je scer žal, ino tudi izpovedal se je, obljubil poboljšati se; pa hitro zopet v poprejno navado je padel. Na velik četertik se izpové, ino klečé Jezusa prosi, naj mu pomoč da, se odvaditi slabe navade. Na misel mu pride za vsakokrat en tolar v cerkveno škrinco dati, koljkokrat v svojo staro pregreho zajide. Tri dni se je lahko varval, de stare pregrehe ponovil ni. Na veliko nedelo pa ravno z tovaršami pred pragam stoji, kar vgleđa nekiga mozaka memo priti, ki sta svoje dni skupaj v šolo hodila. Imel je gospôško suknjo po novi šegi, očale na nosi, palico v rokah, ino pa perstan na roci, ter njega clo pogledal ni. To rokodelci toljko zamerzi, de ga začne kleti ino oberati, ter vse hudo čez njega praviti; pozabi pa, kar je obljubil. Zdaj sliši zvonček cenglâti; ravno presv. rešno Telo k bolniku nesó. Hitro se spomni svoje pregrehe, pa tudi storjene zaobljube. Ko memo z presvetim rešnim Telesam odidejo, prešteje svoje dnarce, ino nekoljko grošov čez 1 tolar ima. Gređoč svoj tolar v škrinco nese, naj mu ravno huda je, de druge sabote za nekoljko grošov živeti se. Huda bolezen hoče grenko zdravilo, de pomaga. Koljkokrat kolj prihoden teden skušnjava pride, mora odjiti. V šestih tednih je dvakrat v staro navado padel, pa je tudi obedvakrat štrafo plačal, sebi naloženo. Veliko let je po tem minulo, ino rokodel se ni pregrešil več.

Koljknete so spokorne dela alj zadostila?

1. Spokorne dela so: od spovednika naložene: molituv, pôst ino milošna. — Naložena pokora prvih časov je bila veliko ojestrej, kakor je zdaj v navadi. Za slabosti del se spokornikom prepusti, si naložiti:

2. Svojovoljne pokorila. Take so dobre dela, ki si verh pokoril od spovednika naloženih sami naložimo, p. še več moliti, se postiti, telesnih ino duhovnih dobrih del še več opraviiti. Take pokorila morjo biti modre ino po svetu modriga spovednika storjene. — Mora pa tudi v duhi pokore težave terpeti, ki nas objišejo, ino to je

3. Pokora, ki nam jo Bog naloži, naj bi za grehe zadostvali, ino prinesli dober sad resnične pokore. „Milost božja je tako velika, de mu, ne le kar si grešnik težkiga naloži, ampak tudi časne nadloge služijo v pokorjenje.“ Trid. zbor, seja 14.

Kako je dolžan spokornik bližnimu spokorno zadostiti? Kakor bližniga razžalil alj poškodval, mu je dolžan tudi zadostiti:

1. Na duši: ako bi ga bil v greh zapeljal, posvariti ino na dobro obrniti; ako ga osramotil, mu čast poverniti, ino za zamero prositi; — če bi ga bil ogovoril, alj zoper njega krivo pričal, svojo besedo popraviti; i. t. d.

2. Na telesu; storjeno škodo ino zamujen dobiček poverniti; ino če se vzeto poverniti ne da, zamestiti.

Kako se mora naložena pokora dopolniti?

1. Dopolniti se mora z ponižnim sercam, kakor kazen alj štrafa, ki smo njo zaslužili.

2. Zvesto, kakor nam je naložena, ino raj več, kakor manj.

3. Poprej, kakor je mogoče, brez vsiga odlaganja.

Kaj je tedaj zadostilo alj naložena pokora?

Naložena pokora so k zakramentu svete pokore potrebne dela, ki jih spokorniku spovednik naložijo, za storjene grehe zadostiti.

Kako je bilo nekdam pokorjenje grešnikov?

Veliko ojestrejši je bilo pokorjenje v prvih časih svete cerkve, kakor je zdaj. Za očitne pregrehe so bile očitne in dolge pokorila. Kdor se je v cerkvi per božji službi pogovarjal, se je moral deset dni ob vodi in suhim kruhi postiti. Kdor je stariše zaklel, se je štirideset dni ob suhim kruhi postil; ako je pa očeta alj mater vdaril, se je sedem let pokoril. — Ženska, ki se je lepotila drugim dopasti, se je tri leta pokorila. — Se je samec z samico pregrešil, samo enkrat, sta se morla tri leta pokoriti; kdor je sv. zakon prelomil, se je moral deset let pokoriti, ino če jo to večkrat delal, ino poboljšanje prazno obečal, je bil v vedni pokori do smerti i. t. d. *)

Očitno pokorjenje bilo je ojestro in težavno, ker so se morli spokorniki vsih dobrih volj zderžati ino terdno postiti, pa tudi očitne cerkvene štrafe terpeti. Razdelili so se v jokavne, posluševne, klečevne ino stojevene spokornike, po velikoti grehov več, alj pa krajši časa.

Zakaj ni više v sedajnih časih toljko ojstriga pokorjenja? Ali ni več toljkih grešnikov, ali je Bog bolj vsmilen, ko svoje dni?

Grešniki so veči ko svoje dni, kakor vidimo ino slišimo; Bog si je vedno enak, kar nas sveta vera uči; le naša slabost ino zanikarnost je veči. — Nekdajni kristjani so na tem sveti se za storjene pregrehe pokorili, mi pa le na uni svet odlagamo, ino homo v vica terpeli, kar tukaj pokore zamudimo. Ino to je lagodno! Za tega del je sv. Auguštín vedno klical: „Gospod! tukaj žgej tukaj réži, le tamkaj prizanési!

Kaj nam sveta mati katolška cerkva ponuja, našo slabost podperati, ino naše premalo pokorjenje domestiti?

*) Beri keršanski kat. navk odg. Franca Veriti. IV del, stran 270.

Sveta katoliška cerkva nam ponuja odpustke, de se jih deležni storimo, ino z njimi časne štrafe, ki smo jih zaslužili, poplačamo.

Zakaj je potreba spokornikam odpustkov vdeležiti se?

Spokornikam je potreba odpustkov, de poplačajo z njimi, dokler je še čas milosti božje, svoje zaslužene časne štrafe, katerih sami z svojim pokorjenjam poverniti ne premoremo. Kedar pride po smerti čas božje ojstre pravice, bo moral grešnik do posledniga vinarja poplačati.

Kaj je poslednič nar bolj potrebno, de pokora storjena obvelja?

Poboljšanje življenja je krona vsiga pokorjenja, ono je sad prave pokore; ino če praviga poboljšanja ni, se vsih pet stopinj k zakramentu svete pokore zapstonj stori. „Vsako dobro drevo rodi dober sad; malopridno drevo pa malopriden sad. — Iz njih sadú jih bote poznali.“ Mat. 7, 17 — 20.

Ponovljenje.

1. Katere dela zapopade naložena pokora?
2. Po katerim zasluženji imajo naše pokorne dela svojo vrednost?
3. Zakaj smo dolžni poleg zasluženja Kristusoviga se tudi mi pokoriti?
4. Kake morjo dela naložene pokore biti?
5. Kako mormo naloženo pokoro dopolniti?
6. Kaj je tedaj zakrament svete pokore? Je zakrament, po katerim namestnik božji v to postavljen grešniku po kerstu storjene grehe odpustijo, če jih v resnici ožaluje, se jih čisto izpové, se prav spokorí ino poboljša.

7. Kaj nam da zakrament svete pokore, če ga vredno prejmemo? — Da nam posebno štir reči: odpušanje grehov, — odpušanje večnih štraf, — posvečejočo gnado božjo in pa mir vesti. „Duša ima mir, kedar greha nima.“ Sv. Atanas.

Opomini.

Poglejte oblast spovednikov, duše keršanske! — premislite zakramenta svete pokore velikost ino dobroto! — Ranjen do smerti, se reven grešnik milo ozira, ino pomočnika jiše, pa ga ni. — Vse moči nebeške ino človeške grejo memo nja, pa mu pomagati nemogo. Zdaj pride mašnik, namestnik božji, od tega sveta še toljko zaničvan, ino le te bezede izrečejo: „Jas te odvežem!“ — ino razvezan je grešnik, dušne rane ozdravlene. Kdo je dal mašniku toljko oblast? On, ki je govoril: „Kakor je mene Oče poslal, pošlem tudi jas vas. Prejmite sv. Duha! Kogar bote grehov odvezali, bojo mu odvezani; komur jih bote zavezali, bojo zavezani mu.“ — Tako teče vsmilenje božje iz studenca svete pokore, ino dobrota zakramenta svete pokore je čudež božje vsigamogočnosti, ravno tak veličasten, kakor v začetku stvarjenja, ko je iz temnih brezdnov ino širjav zaklicala brez števila božjih stvari. — Pridite torej grešniki vi, k studencu milosti božje, k zakramentu svete pokore, se grehov očistit ino vmit, naj bojo angelci v nebesih več eniga grešnika veseli, ki se spokori, kakor devet in devetdeset pravičnih, ki pokore ne potrebujejo. Veselo z koncam svojga življenja, kakor sv. Peter Altantarec, porečete: „Oj srečna pokora, ki mi je zaslužila toljko veselje ino čast!“ Amen.

VI.

Vesela gostija spokorjenih grešnikov.

Jezus je rekel: „Iz serca sim želel to velikonočno jagne z vami jesti. Luk. 22, 15.

N a g o v o r.

Kako veselo gostijo je osmileni oče zgublenu sinu napravil, ki se je ves popravljen k njemu povernil! — „Hitro prinesite nar boljše oblačilo, ino oblecite ga, in dajte mu perstan na roko, ino čevlje na noge, ino perpelajte pitano tele in zakoljte ino hočemo jesti ino gostite se“ — tako ljubeznivo naroča vsmileni oče svojim hlapcam, objemaje svojiga sina, ter veli: „Ta moj sin je bil mertev, ino je zopet oživel; je bil zgubljen, ino je najden.“ Ino so se začeli gostiti. — Vse to veselje slišati ino lepo gostijo v duhi gledati, — kdo bi se veselja ne razjokal? — —

Pa še lepši gostija in še lepši veselje čaka vas, vi spokorjeni grešniki, ako pet stopinj svete pokore po izgledu zgublenu sina pridno storite, ino se Bogu perbližate, k svojmu nebeškemu Očetu. Gostija je pripravljena od samiga božjiga Sina, od vsmileniga Jezusa; božja miza pogerjena, ino vi spokorjeni grešniki povabljeni na veliko gostijo.

Veliko povablenih pa noče priti, veliko povablenih pride, pa svatovskega oblačila nima. — Žalosten kralj nebeški svojih povablenih gostov čaka, se milo derži, ino potoži, rekoč: „Veliko je povablenih, malo pa izvolenih!“ Oh naj bi kristjani spoznali, kaj ta nebeška gostija velja, koliko božje ljubezni v sebi ima, kaj vernim da, cele dni bi hiteli, tudi po noči bi želeli obhajati to presveto večerjo, kakor prvi kristjani, od katerih se bere v Apostolskim djanji, de so bili stanovitni v navku Apostelnov, združeni v lomljenji kruha, ino v molitvah. Alj sreča ino veliko veselje te nebeške gostije je skrita pred očmi veliko sedajnih kristjanov, ki so pozabili, kaj vsmileni Jezus veli: „Jas

sim vinska terta, vi (verni) ste mladika. Kakor mladika ne mora roditi sadu sama od sebe, ako ne ostane na terti, tako tudi vi ne, ako v meni ne ostanete. — Kdor zavživa moje meso, ino pije moje kerv, on ostane v meni, ino jas v njem.“ Joan. 15, 4—5, 6, 57. Glejte ino premislite nar imenitnej gostijo: obhajanje presvete večerje Jezusove! — Tudi vam je privravljena, spokorjeni grešniki vi, ki ste pet stopinj svete pokore vredno storili; še eno stopinjo za sveto veliko noč vredno storite: stopinjo k sveti božji mizi, ino pomislite z ljubeznivim ino hvaležnim sercam do Jezusa:

I. Postavilo.

II. Obhajilo presvete Jezusove večerje nar svetejšiga zakramenta, presvetiga rešniga Telesa. Iz serca sim želel to velikonočno jagne z vami jesti“ — govori Kristus; iz serca tudi jas od tega z vami govoriti želim; ino tudi vi mene iz serca radi poslušajte!

I. Postavilo.

Ura Jezusova je dotekla; se ločit svojih ljubih. Kakor oče, ki svoje otroke zapuša, jemle on od jih slovó. Jezus svoje ljubi, ino ker jih je do konca ljubil, ga močno za nje skerbí. Vsi žalostni ino opadeni krog svojiga ljubiga učitelja sedijo, od žalosti molčé. Milo Jezus svoje usta odpre, ino tolaži jih rekoč: „Vaše serce se naj ne prestraši, ino naj se ne boji! — Ne zapustim vas sirot. — Glejte z vami sim do konca sveta.“ In po večerji vzeme kruh v svoje presvete roke, ga blagoslovi, razlomi ino učencam da, rekoč: „To je moje Telo, ki bo za vas dano; jejte vsi od tega!“ In na te besede ni bil več kruh, temuč pravo živo Telo Jezusovo, ravno tisto, ki je bilo za nas križano. — Ravno tak vzeme po večerji kelih z vinam, ino reče: „To je kelih moje kervi, ki bo za vas ino veliko jih prelita v odpušanje grehov; pite vsi iz njega!“ Ino po teh besedah ni bilo višej vino, ampak prava kerv Jezusova, na križi za nas prelita. — In poslednič jim še vkaže: „Kolkokrat bote to storili, storite v moj spomin!“ —

Poglejte, to je postavilo presvetiga rešniga Telesa, tako nam je zapustil Jezus svoje rešno Telo in svojo rešno kerv, de

zapušene sirote nismo. Zapustil nam je nar veči čudež svoje božje ljubezni; pokáj?

1. V vedni spomin svojiga nauka. „Novo zapoved vam dam,“ je on djal; in kaka je ta zapoved? „De se med seboj ljubite, kakor sim jas vas ljubil“ — to je njegovo sporočilo. — Ljudje zapustijo, kedar vmerjejo, svoji žlahti dnar, lepe oblačila alj saj pisan testament. Jezus ni vsiga tega nam zapustil, ampak veliko več: — sam sebe nam je dal, naj bi njega in njegovih naukov ne pozabili. O torej pomnite, kedar v cerkev pridete, ino hišco (tabernakelj) vgledate, kjer na altarcu Jezus iz ljubezni do nas prebiva, kaj vas je učil!

2. V živi spomin svoje smerti, katero je prestal iz neskončne božje ljubezni do nas. „Veči ljubezni nobeden nima, Jezus govori, kakor de svoje življenje za prijatele svoje da. „Jezus je to storil; zato sv. Pavl veli: Koljkokrat bote ta kruh jedli, in pili ta kelih, bote smert Gospodovo oznanvali, dokler pride.“ I. Kor. 11, 26. — Rezan kamen na pokopi kaže otrokam, kje rajnih ljubih staršev mrtvo truplo spi; presveto rešno Telo pa priča de nas je vsmileni Jezus toljko ljubil, de ni le samo za nas vmerl, ampak iz ljubezni v podobi kruha tudi per nas živi. — Ljuba nevesta gre za svojim ljubim ženinam, ino keršanska duša za svojim Jezusam, nebeškim ženinam v presvetim rešnim Telesi. Jezus je postavil presveto rešno Telo

3. Kristjanam za pomoč u vsih potrebah, dušnih in telesnih. „Pridite k meni vsi, ki ste obloženi ino terpite, jas vas bom poživel!“ — Tako kliče Jezus vse revne kristjane k svoji božji mizi. Le majhna hišica stoji na altarcu, pa velik in mogočen Gospod prebiva v nji. Iz te hišice izvira studenc osmilenja, ki je kakor morje veliko, ino se po vesolnim sveti izliva. — Oj pridite, ino poskusite, kako sladek je Gospod! — Kedar si žalosten ino je pobito serce tvoje; — imaš razvujzdaniga moža alj ženo, malopridne otroke — slabo družino ino nepokojne sosede, ter si pomagati kako ne veš: o teci, Jezusu v presvetim rešnim Telesi potoži svoje težave; pripravi se, ino vredno Jezusa pod svojo streho vzemi, naprôsi še eniga alj dva, naj tvoje tožave Jezusu priporočajo, ino v kratkim boš čutil čudno skrivnost božje moči, ki jo ta presveti

zakrament deli. — Postavil je vsmileni Jezus zakrament presvetiga rešnega Telesa

4. V zastavo večniga življenja, ter je djal. „Jas sim živi kruh, ki sim iz nebes prišel. Ako kdo jê od tega kruha, bo živel vekomaj. — Kdor zavživa moje meso, ino pije mojo kerv, ima večno življenje, ino jas ga bom obudil posledni dan.“ Jan. 6, 51 — 58. Naše truplo mora vsaki dan kruha ino pa potrebniga živeža imeti, de ne oslabí ino ne vmerje tudi duša potrebuje hrane za svoje življenje, ino te ji dobrotlivi Jezus da, svoje presveto Telo. Ino kar izvoleni tam v srečni večnosti vživajo od obličja do obličja, vživamo mi v podobi beliga kruha — presveto Jezusovo Telo, ino se tak po duhovsko za večno življenje redimo. Zakaj torej hočete večno vmreti, ve revne duše mlačnih ino malovernih kristjanov! — Zakaj bi vmirale, ker vas tukaj čaka nebeška hrana za večno življenje? — Postavil je dobrotlivi Jezus, naš skerben božji Pastir presveti zakrament altarja

5. V živo zavezo keršanske edinosti ino ljubezni med svojim vernim. Kakor en kruh alj hleb iz veliko zern obstoji, ino vino veliko jagod v sebi ima, tako nas je tudi vsih vernih kristjanov le eno duhovsko telo v Jezusu, v katerim se sklenemo, ako ohranimo edinost duha v zavezi miru, kir smo eno telo ino en duh v Jezusu Kristusu. Efez. 4, 3—4. „Eno telo smo, de si nas je ravno veliko, ker smo vsi eniga posvečeniga kruha deležni.“ I. Kor. 10, 17. Per mizi Jezusovi smo vsi enaki: vbogi kakor bogati, imenitni kakor poredni. Kralj ino berač sta gôsta Jezusova. — Oj pač lepa ino sveta miza prave keršanske edinosti ino ljubezni!

Kaj pa nam da presveto rešno Telo, ako ga vredno prejmemo?

Presveto rešno Telo, prav ino vredno prijeto: a) Nas očisti malih madežov, ino ozdravi dušnih slabóst. „Kdor ima bolečine, jîše zdravila. Bolečina je naš greh, zdravilo pa nebeški prečastiti zakrament. Si potreben pomoči, tako je moč ino krepkost; ino ako si skušan, imaš mizo zoper vse, ki ti

nadlego delajo.“ Sv. Ambrož. b) Živí našo dušo, de ne onemaga v dobrim. „Dvojni ljudje potrebujejo pogostiga svetiga obhajila: prvič popolnoma ljudi, ki so pripravljeni, ino bi prav ne storili, če bi se k studentu vse popolnosti ne bližali; drugič oni, ki so nepopolnoma, de se pripravijo saj, popolnost kdaj doseči; močni, de ne oslabijo, slabi pa, de okrevajo; zdravi, de ne zbolijo, boleni pa, de zopet ozdravijo. Pove jim (ljuba duša, ki te grajajo) de ti nepopolnoma, slaba in bolena duša potrebuješ tistiga pogosto prijeti, ki je tvoja popolnost, tvoja moč ino tvoj zdravnik.“ Sv. Franc. Zalez. — Sveto obhajilo c) Nam da moč premagati vse skušnjave ino sovražnike, vse nevarnosti srečno prestatí. Kedar se je prvim kristjanam hudo preganjanje kazalo alj je v hudi vojski velika nevarnost bila, hiteli so vredno prijeti presveto rešno Telo, ino kakor levi so šli od svetiga obhajila med svoje sovražnike, ino tudi vsa peklena moč jih premagala ni, kakor se v zgodbah svete cerkve bere. „Ali ne občutite, bratji moji! ali ne čutite božjiga ognja v svojim serci greti, kedar v svetim obhajili prečestito, móleno Telo Jezusa Kristusa prejmete? — je klical sv. Vincenc od Pavla svojim tovaršam po svetim obhajanju, ki se ni črez nobeno reč toljko jokál, kakor čez mlačnost sedajnih kristjanov, ki tak po redko k božji mizi grejo, dokler so nekajni kristjani tako pogosto hodili. d) Nam pripravi našo dušo za večno življenje. „Kristjani, ki se večno pogubijo, nobeniga izgovora imeli ne bojo, kedar jim pravični Sodnik pokazal bo, de so po duhovskò vmreti hotli, česar bi ne bilo potreba, kér bi bili tako lahko življenje ino zdravje ohranili vživaje presveto rešno Telo. Ovi revni zaverženi! jim poreče, zakaj ste vmerli, dokler ste sad ino hrano življenja v sovji oblasti imeli?“ Sv. Franc. Zal. — „Kdor se od božje mize loči, se od večniga življenja loči; ker brez gnade tega presvetiga zakramenta péša.“ Sv. Ciprijan. e) Vredno zavžitje presvetiga rešniga Telesa nas celo z Jezusam združi, de lahko z svetim Pavlam rečemo: „Živim, pa ne živim jas; ampak Kristus v meni živi.“ Gal. 2, 20. Zato je svet Filip Neri na smertni posteli klical, kedar so posledno popotnico, presveti zakrament, prinesli: „Glejte, moja ljubezen! glejte mojo veselje! le hitro mi podajte mojo ljubezen!“ — In vsaka duša, ki v resnici Jezusa ljubi, lahko per svetim obhajilu reče: „O moj Jezus ino moja vse! Ti si moj, in jas sim tvoj živ ino mertev.“

V resnici se moram nad teboj razjokati, moj Izveličar, v presvetim zakramenti pričujoč! ako pomislim, kako iz gole ljubezni med nami prebivaš, nas dobrotljivo čakas in k sebi vabiš, perpravljen, vsak čas nas vslišati, ino nam pomagati; — mi pa toljko merzli ino počasni do tebe, te tako poredko v presvetim rešnim Telesi objišemo, še bolj poredko k tvoji božji mizi pristopimo! — Od kodi mora to biti? — Ti sam nam to vlepri priki odgovoriš.

II. Obhajilo.

Neki človek je napravil veliko večerjo, govori Kristus, ino jih je veliko povabil. Poslal je svojga hlapca ob uri večerje povablenim pravit, de naj pridejo, ker je že vse pripravljeno; oni pak niso hotli priti. Pervi mu je djal: Pristavo sim kupil, moram jiti ino jo pogledat; te prosim, imaj me izgovorjeniga. Drugi je rekel. Pet jarmov volov sim kupil, ino jih grem poskusit; prosim te, imej me izgovorjeniga. Ino tretji je rekel: Oženil sim se, za tega voljo ne morem priti. — Ravno taka se per nas godi. —

Jezus Kristus je tisti imeniten gospod, ki nam je veliko večerjo naredil, postavši presveto rešno Telo. Mi vsi smo povableni gosti, in vsako nedelo in praznik je božja miza pogrejena, kraljeva večerja k redi. Gospod nas kliče skuz križe ino težave k sebi, nas vabi po svojih služavnikih, naj bi prišli, njegovo presveto Telo zavžili ino se združili ž njim. Pa povableni kristjani imajo toljko izgovorov, de, naj bi ne bilo saj nekoljko bogoljubnih duš, večidel ženskiga spola, bi Jezus po celo leto brez gostov bil.

1. Pervi pravijo, de ne vtegnejo, ker imajo toljko posvetnih skerbí. Res so podobni evangelskimu gostu, ki je kupleno pristavo raj ogledovat šel, kakor pa na večerjo. Pa kaj ta izgovor velja? — Kaj ti pomaga veliko bogastvo za truplo, še večí vboštvo pa na duši? — polne kašte ino omare, za večnost pa prazne roke? Za kratko življenje preveč, za večnost pa nič? O pač žalostna taka menitva: zlato zamuditi, blato in prah pa poberati! „Išite pred vsim — veli Jezus — božjo kraljestvo, ino njega pravico; vse drugo vam bo naverženo.

Kaj pomaga človeku, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi.?"

2. Drugi pravijo: po kaj bi k svetimu obhajilu letali; saj lahko tudi brez tega lepo živimo. — Res de živiš; pa si namesti Jezusa drugiga bogá izvoliš, kakor evangelski gost, ki se je raj ženil, kakor bi bil na večerjo šel. Skopcec ima dnar za svojga boga, nečistnik svojo nesramnico, kateri svojo serce predá, ino pjancu kupica vina namesti Boga veljá. Takih res de k obhajilu ni; zakaj, kjer je njih zaklad (šac) je tudi njihovo serce; le per Jezusu ga ní! — Vsmileni Jezus je za nas človek postal, toljko terpel, za nas na križu vmerl, clo v podobe kruha se je ponižal, de bi se ložej z nami sklenil; — mi si pa žlico kuhe, kupico vina, kratkiga veselja ne odrečemo, de bi se z Jezusam sklenili! Ali nas boje posvetne dobre volje izveličale?

3. „Saj o veliki noči k obhajilu gremu, kakor nam cerkvena zapoved velí." pravjo tretji. — Res de greste, pa se Bogu vsmili, večidel persileni ino nevredni. Če ti kako posvetno delo le samo enkrat na leto v roke vzemeš, ti gre le slabo od rok, ker od leta do leta delo pozabiš. Kako boš pa spoved ino sveto obhajilo vredno opravil, če le o veliki noči k božji mizi greš? Saj še grevenge moliti prav ne znaš, ne znaš spovedi prav začeti, ne končati; kako bi pa vedel prav pobožen biti per tem svetim opravili? — Ki le na veliko noč odlagajo, na tesnobo čakajo, si lahkih spovednikov jišejo, le po verhi opravijo, tud po nevredno, kakor Judež Iškarijot sveto rešno Telo prejmejo. Eno brême v cerkev nesó, dva pa damó. Ne bom preveč rekel, de iz med 100 svetih obhajil ino spoved, ki se le o veliki noči storijo, bo težko 10 prav opravljenih, devetdeset je pa strašnih božjih ropov, katerih nas večni Bog varji; zakaj ravno taki so, od katerih Jezus pravi, de hudi duh, naj si jih ravno nekaj časa zapustí, se hitro poverne, vzeme sedem drugih duhov z sebo, ki so hujši od njega, ter grejo in prebivajo tam. Ino posledni stan takiga človeka je hujši, kakor prvi. Luk. 11.

4. Šterti barajo: Kaj bojo ljudje rekli, ako pogosto k svetimu obhajilu hodimo? Na to Jezus odgovori: „Kdor mene pred ljudmi zatají, ga bom tudi jas zatajil pred svojim Očetam,

ki je v nebesih. Mat. 10, 33. Ino sv. Franciško Zalezjan ti pové, kaj imaš ljudem odgovoriti, rekoč: „Če te posvetni otroci vprašajo, po kaj tolikokrat h svetimu obhajilu greš, odgovori jim, de se za to godí, de se svojih slabost očistiš, svojih težav rešiš, v svojih nadlogah potolaženje, v svojih križih ino težavah moč najdeš.”

5. Peti se izgovarjejo, de se ne morejo vredno pripraviti. Takim svet Avguštin odgovori: „Ako nisi dones vreden, tudi čez eno leto ne boš.” — Ako se ne pripraviš, tudi o veliki noči ne boš. — Naj bi ti le cesar, alj kak imenitnik rekel k mizi priti, hitro bi se šel opravljat, ino oblačila jiskat; ino če bi ga ne imel kupit začem, bi toliko vzajem vzel, de bi se prav čedno napravil. Za ljubiga Jezusa, nebeškiga kralja, pa nimaš nobene skerbí, se ti vredno ne zdi. — Res de nisi vreden; — saj tudi angeli niso vredni ino čisti zadosti. Alj če nisi vreden, si pa saj močno potreben; ino če to spoznaš, hoče te Jezus vredniga storiti.

Koljko reči pa je potreba za vredno pripravo k svetimu obhajilu? Ne zlata, ne sreba, ne svile, ne drage tenčice; samo štirih reči je potreba: dveh na duši, dveh pa na telesi.

1. Čistost serca, de nimaš smertniga greha, ino tudi male grehe studiš. Svet Avguštin pravi: „Ako si brez ljubezni do greha ino pravično živiš, ti je dobro pogosto prijeti Jezusa v svetim zakramenti.” Svet Franciško Zalez uči: „Hoče kdo vsakih osem dni obhajan biti, ne sme smertniga greha imeti, ne grehu prijatel biti, celo odpustlivim ne. Verh tega pa še mora veliko poželenje po svetim obhajilu občutiti.” Ino kakor telesna jed, ako najde želodec z škodljivimi mokrotami napolnen, več škodje; ravno tak tudi ta duhovska jed, ako najde koga z hudobijo omađežvaniga, ga le pogubi, ne sama od sebe, temuč po grehu nje-ga, ki njo prejme.” Svet Krizost. — Serce mora torej čisto biti. — Potrebna je

2. Pobožnost sercá. Kedar ima imeniten gospod na naš dom priti, skerbno pometamo, celo hišo olepšamo, lepši ko moremo, mu vstreči ino skazati spodobno čast. Hiša Jezusova je našo serce, ono je Jezusov tron. Svete čednosti vera, upanje

ino ljubezen, ponižnost ino poželenje, zahvala ino počeseenje so lepote, ki Jezusu dopadejo. Te svete čednosti obuditi, lepo Jezusa v mislih imeti, nja za odpušanje prositi, njemu poboljšanje obljubiti, njemu živeti ino umreti: to je pobožnost serca. Ino to tudi dete lahko opravi.

3. Na trupli je potreba, de si čedno oblečen; ne v svili alj žameti, ampak čedno obrít, omít, usta izplahnene, glava počesana, srajca alj kiksa po pranju, i. t. d.

4. Spodobi se tudi, de si še tēš, kedar k božji mizi greš zavolj spoštovanja nebeskiga kruha, de odločiš Gospodovo Telo od drugih jedíl, po besedah svetiga Pavla. Posebno se je pa na dan obhajila pjanosti varvati *).

Vsako sveto obhajilo je vesel dan, sveta nedela božje ljubezni med Bogam ino med ljudmi. O srečni! v katerim reči zamoramo: „Moj Bog! jas ljubim tebe, ino ti, moj Bog, ljubiš mene, ino moj Jezus je zastava le te ljubezni!“ — Zato je sveta Magdalena od Pacis svoje tovaršice opominvala, rekoč: „Oj sestre! naj bi razumile, koga prejmemo, ne bi tako neperpravlene, tako rekoč, v en dan pristopile! Tudi bi se skoz malovredne ino prazne izgovore ne dale slepiti, temuč bi prav premislile, kaj se pravi, sveto obhajilo po praznim zamuditi.“ — Kar je ovčicam čista studenčnica, kar je rožam juterna rosa, kar je sonce mladimu cvetju — še več je našim dušam presveto rešno Telo, ako ga vredno prejmemo.

Po vsakim svetim obhajili lahko z svetim Pavlam rečemo: „Kdo nas bo ločil ljubezni Kristusove? Nadloga, ali britkost, ali

*) Drugo nedelo po veliki noči, leta 1842, je šel po svoji stari navadi neki teržan prek Drave, še le svojo velikonoč obhajati. Bil je zrelih eden. Po obhajili v kerčmo gre, ter veli, de brez vina domu ne smé, zakaj (Bog nas varji, kaj takiga ziniti!) „Gospod hoče plavati.“ — Pjan, ko čep, pertava na večer do Drave. Pjanče se opoteka, ino klobuk mu v Dravo pade. On stopi za njim, ino kedar klobuka prijeti ne more, v globočino zabréde, ino začne otonvati. Nekdo ga za lasi zgrabi; pa ostrizen je bil, ino ni ga obderžal. Brodnik z čolnam pribiti; alj pjano si pomagati ne vé, ino še tisti dan utone. — Sveto reči so za svete ljudi.

lakota, ali golôta, ali nevarnost, ali preganjanje, ali meč? — Zvest sim si, de ne smert, ne življenje, ne angeli ne poglavarstva, ne oblasti, ne sedajno ne prihodno življenje, ne sila ne visokost, ne globočina ne druga stvar, nas ne bo premogla ločiti ljubezni božje, katera je v Kristusi, Gospodi našim." Riml. 8, 25 — 35. — Srečni véрни, ki so z Jezusam združeni v življenji ino v smerti, izveličani po smerti! Za to kliče naša mati, sveta katoliška cerkev tako milo, ino opominja v Tridentinskim zboru rekoč: „Sveti cerkveni zbor svari, opominja, prosi ino zarotí prav z očetnim srcam skoz vsmilenje vse milosti božje, skoz oserčje vsmilenja božjiga, de vsi ino vsaki, ki hočejo vredno imeti Kristjanov imé, naj se saj enkrat v tem znamenji edinosti, v zavezi ljubezni, v tem spoznanji zastopnosti saj enkrat med sebo združijo, ino se zastopijo; naj se spomnijo čudniga veličastva, ino pa tudi tiste neskončne ljubezni našiga Gospoda Jezusa Kristusa, ki je svojo preljubeznivo dušo za rešvo našiga izveličanja dal, svojo meso ino svojo kerv pa naši hrani dodelil. Te presvete skrivnosti njegoviga mesa naj z toljko pobožnostjo ino molitvijo serca obhajajo, z toljkim počesenjam verjejo, ino molijo, de bojo vredni, ta nebeški kruh prav pogosto prijeti."

Kako pa je vender to, de tako poredko kristjani sploh k svetimu obhajilu hodijo? Hočem vam v podobi pokozati.

K o n e c.

Poznal sim malopridniga kmeta, ki je tak slabo gospodaril, de ni kaj več kmetije njegoviga bilo. Dolžniki so pertisnili, ino bi mu imeli kmetijo ino vse, česar je še gleštal, po dražbi (licitiringi) prodati. Že so kupci za kmetijo naganjali, otroci ino žena pa jokajo, ker pojdejo z beraško palico po sveti; zapravlivi oče pa ves pobit krog hiše hodi.

Ob pravi dobi bogat ino imeniten gospod memo pride ino popraša, kaj imajo? Povedajo mu, kako se kmetu ino njegovi družini godí. Gospodu se kmetič vsmili. Pokliče njega ino njegove dolžnike, ter vsakimu v ravnič odšteje, kar mu je kmetič dolžan bil. In ker ga odkupi, mu kmetijo vzad da, ter mu našteje še verh vsiga lepih dnarjev, naj si živine nakupi, de lahko on spet čedno gospodariti začne, ona pa gospodiniti. — To je bila

sreča za kmetiča. Kaj mislite, kaj je kmetič na to storil? Pokleknil je pred gospoda, z solznimi očmi zahvalil, rekoč: „Kaj vam bom dal za toljko vsmilenje, ki ga nisim vreden? — Nič, moj prijatelj, reče gospod; samo to, de ne pozabiš, kaj sim ti storil. Pridi torej vsako nedelo k meni na kosilo, de mi poveš, kako se ti kaj godí. Se bova kakor prijatelja pogovorila; ino če ti še bo kaj potreba, bom ti pa dal.” — Kaj mislite, jeli je kmetič to obljubil kaj? — „Iz serca rad, je djal, me veseli, de smem priti; to je za mene velika dobrota ino čast.” — Ali je pa tudi dopolnil?

Nekoljko časa je skerbno vsako nedelo šel, v časi tudi med tednam; hitro se pa naveliča, ino raj memo v kerčmo hodi. Hlapci gospodovi so ga klicali rekoč: „Kaj de te ni? Gospod po tebi praša, ino te k svoji mizi želi.” — Prevzetnjak pa odgovori: „Kaj bom k njemu letal? Kar mi je dal, mi je že dal; dosti, de enkrat ob leti pridem, se mu zahvalit.” — Kaj rečete od tega kmeta? — Gerdi prevzetuh, bote rekli, ni vreden toljko dobriga gospoda. Vse bi mu vzel, pa po sveti ga zapodil. — Taka se mu je tudi zgodila; zakaj prevzetniku hitro spodletí, ino ga ni, de bi mu vstati pomagal. V kratkih letah je nehvaležnik vse spet zapravil; pa si ni viši upal jiti vsmileniga gospoda prosit, naj bi mu pomagal. — Prav mu je! bote rekli; saj ni drugiga vreden. — Ali ne veste, de sami sebe obsodite? —

Kdo je uni zapravilvi kmetič? Nismo mi vsi, ki smo po svojih prvih stariših vse zapravili, z dušo ino z telesam obsojeni v večno pogublenje? — Kdo je uni toljko vsmilen ino dobrotlivi gospod? Jezus Kristus, sam božji Sin, naš Odrešenik, ki nas ni odkupil z zlatam ino srebram, ampak z veliko ceno svoje presvete rešne kervi. I. Petr. 1, 18 — 19, ter nam zaslužil posvečejočo gnado božjo, ino nam vse dal, česar nam je k izveličanju potrebniga? Ino kaj hoče on od nas za vse to imeti? — Naredil je veliko večerjo, postavil presveto rešno Telo v spomin svoje neskončne ljubezai, ino je djal: „To storite v moj spomin, de pomnite, kako sim vas ljubil, de se tudi vi ravno tak med seboj ljubite.

V sveti hiši na oltarji med nami prebiva, vsako nedelo memo nja pridemo; pa malo zahvalo mu damo; brez vse ljubez-

niga ne objišemo, malokdaj k njegovi mizi pristopimo; le ob veliki noči; pa še tistokrat ne radi k božji mizi gremo. — Ali je taka naša zahvala? Ali to Jezus za toliko milosti ino dobrot zasluži? — Mi vsmileniga Jezusa malo obrajtamo; zato nas pa tudi on zapusti. Živa vera, terdno zavupanje ino goreča ljubezen do Jezusa v našim sercu pešate; ino kedar smo v sili, si ne upamo njega prav serčno prositi; ino če ravno prosimo, noheniga terdniga zavupanja nimamo, ino ravno za to kaj ne dobimo. Ino nekda bomo kakor pet abotnih devic na vrata nebeške terkali ino vpili: „Gospod, Gospod, odpri nam!” Ino Jezus nam poreče: „Vi mene svoje žive dni niste spoznali, me malokdaj objiskali; resnično vam povem, tudi jas vas ne poznam.” — Ino kamo se bomo po tem obrnili? —

Oj drago odkuplene duše Jezusove! glejte, sveta velika noč se perbližuje, mlada vigred (spomlad) prihaja, ino vse zopet oživi. Naj tudi omladi sveta goreča ljubezen do ljubiga Jezusa v presvetim rešnim Telesi. „Ljubimo ga, saj nas je on poprej ljubil.” I. Jan. 4, 20. — Vi mladenči ino mladenčice, ki svojiga nebeškiga ženina ljubite, vsakiga mesenca ga enkrat objišite, ino v svetim obhajili živ spomin njegove ljubezni obhajajte z njim. — Vi možje ino žene, ki ste obloženi z velikimi časnimi skerbmi, saj vsake kvatre k njegovi sveti mizi perstopite, svoje križe in težave potožite mu, ino on vas bo poživel. — Vi starčeki (sereci) ino babele, katerim že solnce življenja zahaja, ino se smerti noč perbližuje, hodite radi ino skerbno, koljkokrat vredno zamorete, k večerji Jezusovi, de si pripravljate popotnico na posledno pot v dolgo večnost. — Glejte, tako bomo srečno živeli, zdravi na duši ino veseli; to de ne sami — ampak Jezus bo živel v nami, dokler enkrat po nas pride, ino nas k sebi vzeme, de kjer je on, naš Gospod, bomo tudi mi, njegovi služavniki. Amen.

VII.

Dvojna nevaršina: pokoro odlagati, ino stare grehe ponoviti.

Glej, ozdravljen si! nikar več ne greši, de si ti kaj hujiga ne zgodi. Joan. 5, 14.

N a g o v o r.

Vse se veseli svete velike noči, ino trikrat veselo Alelujo poje; zakaj sveta velika nedela je dan, ki nam ga je Gospod pripravil, de se veselimo ino razveselimo v njem. — Vender ne vem, ali bi se v sveti veliki nači veselja alj pa žalosti jokal? — Vse se veseli, ino povelečaje pojó nebeški kori angelov Jezusu, premagavcu greha, pekla ino večne smerti prelepo, nebeško pesem. „Hvalen bodi, ki pride v imeni Gospodovim! Hozanna Sinu Davidovimu!“ Jas pa ne vem, če bi se veselil vstajenja Kristusoviga, alj jokal nad toljko terdovratnimi grešnikami, za katere je zgubleno Jezusovo terpljenje ino zasluženje — nja veselo vstajenje zastonj. — Vse se veseli, ino veselo sv. katoliška cerkva premení svoje oblačilo žalosti v oblačilo veselja — svoje žalostne pesmi v vesele glasove — svoje tiho molčanje v glasno častito zvonjenje, ter obhaja častito vstajenje svojiga nebeškiga ženina, pa tudi vstajenje toljko svojih sinov ino hčeri, ki so bili v grehi mertvi na duši, pa so spet oživelí skoz vredno prejemo svetih zakramentov k svetim velikonočnim svetkam. — Veselo gledam dones toljko kristjanov, ki so jeli po sveti velikonočni spovedi na novo Bogu ino za božjo kraljestvo živeti, ino zdi se mi, kakor bi slišal Očeta nebeškiga reči: „Potreba se je veseliti; zakaj, moji sinovi, moje hčere, so bili mertvi, ino so zopet živi, — so bili zgubljeni, ino so se zopet najdlí.“ — Vidim pa tudi v duhu toljko na duši le na pol ozdravljenih, ki bojo, kakor hitro jih veterc skušnjave pohladí, zopet v poprejno bolezen smertniga greha padli, — vidim toljko ljudi na trupli živih, na duši pa mertvih, ki se še niso z Bogam spravili, ino ne spokorili. Vse to spremišlováje, bi se žalosti jokal.

Predrage, skoz rešno kerv Jezusa Kristusa odkuplene duše! pregledali smo pet potrebnih stopinj k Očetu nebeškemu, od greha h pokori, od smerti k večnemu življenju — pomislili smo veliko srečo, skleniti se z vsmilenim Jezusom v svetim obhajilu presvetiga rešniga Telesa, naj bi naše veselje popolnoma bilo. Poglejmo še dones dve nar večji nevaršini za nas vboge grešnike, de se jih bomo vedli varvati.

I. Pravo pokoro odlagati,

II. Stare pregrehe ponavljati. — Ako se teh dveh narvečih nevarnost ovarjemo, lahko trikrat veselo Alelujo pojemo, od niske zemle do visokih nebes.

I. Pokore odlaganje.

Jezus je per zadni večerji svojim učencam poln ljubezni noge vmil, ino djal: „Vi ste čisti, pa ne vsi.“ Vedel je namreč, kdo je, kateri ga bo izdal. Joan. 13, 10. Omili smo tudi mi skoz zakrament sv. pokore oblačilo svoje duše. Čisti smo, pa tudi ne vsi; zakaj veliko med nami jih je pravo poboljšanje zopet odložilo, ino se ni povernilo k Gospodu svojim Bogu. Nad njimi žaluje nebó, ino se pekel veseli, žaluje za nje sv. mati kat. cerkev, zlobno žalujemu z njo tudi mi, zakaj:

1. Zamuda pokore je toljka škoda, de za prešteti ni. — Šesta resnica, ki jo vsaki mora vedeti, kakor hitro k pameti pride, če hoče zveličan biti, veli, de nam je posvečejoča gnada božja k zveličanju potrebna, ino de brez gnade božje nič k večnemu življenju zaslužliva storiti ne mormo. Vsak smerten greh pa dušo vmori, ji posvečejočo gnado božjo vzeme. Brez gnade božje je duša mertva, kakor je truplo mertvo brez duše, ki oči ino ušesa, roke ino noge ima, pa vender storiti ne more kaj. Tudi tvoje dobre dela, o grešnik! naj bojo molitve, alj svete maše, nimajo pred Bogom za tebe nobene cene, dokler v smertnim grehu brez posvečejoče gnade božje živiš, ter so za tebe zgublene, dokler se prav ne spokoriš. Kako velika škoda, ki se prešteti ne da! Po enim dnevi pride sto — po enim tedni tavžent, po enim mesenci milijonov — po enim leti cele večnosti večiga veselja v nebesih, alj pa terpenja v pekli. — Premisli torej, za-

starani grešnik, kako je spet za tebe eno leto minulo, en mesenc, en teden ino dones en den je memo, zamujen ino zgubljen za neskončno večnost, dokler brez posvečejoče gnade božje v starim smertnim grehi tečiš. Ali se ti ne mili zlati čas tvojga življenja — se ti ne toži po dragih dnevih tvojga izveličanja? Rimski cesar Titus se je neki večer milo razjokal, ker ni tisti dan kaj dobrega storil, rekoč: „Prijatli, en dan sim napravil!” Ti nespokorjeni grešnik pa ne jokaš za toljko zgubljenih dni ino let, katire brez prave pokore živiš!

2. Nevaršina pokoro odlagati je strašna, ino se nikolj zadosti pregledat ne da. Neki imeniten pevec se je svoje dni kupal, ino ni hotel za Francoskiga kralja peti. Kralj vkaže svojeglavniga pevca nad jamo posaditi, v kateri so divje zveri, levi ino risi zaperti rijuli, ter mu povedati, de ga bojo v jamo zvernili, če ne bo gladko in brez odloga pel. Pevec je toljko vbrano ino lepo pel, de nikolj tako, ker se je strašne jame bal. — Tudi grešnik ti nad grozovitno jamo peklenskiga brezdna tako rekoč na pajčini sediš. Le samo ena žilica v tvojih persah počí, le grižlej hrane tebi v gerli obtečí, en pol cigla iz strehe po tebi pade, ino po tebi bo. Vmerješ brez pokore, ino pekel nesrečne večnosti te bo požerl. — Oh strašen stan nespokorjeniga grešnika! Ino ti ne čutiš toljke nevaršine? — Zato nad tim pekel odskakuje, ino žaluje sveto nebo; zakaj

3. Konec odloge je večidel pogubljenje. Bere se od zastaraniga grešnika, ki je neprenehama v hudih navadah živel, ino potem smertno zbolel. Duhovnik ga objišejo ino prijazno opominjajo, naj se izpove ino z Bogam spravi, ker je v veliki nevarnosti. „Res je res, duhovni oče; potreba se je izpovedatt.” Reče, pa le odnaša. Ker ga še nagovarjejo, jim odgovori: „Jut্রে, jut্রে se bom izpovedal.” — Duhoven drugi den pridejo, ga spet nagovorijo, ino storijo križ, de bi ga izpovedali. — Bolnik dolgo molčí, debelo gleda ino z strašnim glasam besede svetiga pisma izreče: „Grešnik bo vidil ino se bo razjezil.” Psalm 111, 10. Potem si zakrije obraz ino ne zine besede več. Mašnik ga od krijejo ino še serčnej opominajo, naj hiti se z Bogam spraviti, ker je smert bliža.” Bolnik odgovori: „Res je res, moj oče, bom se izpovedal.” — Zopet iz svetiga pisma dostavi: „Grešnik bo z zobmi škripal, ino se bo strašno razjezil.” Potem si zopet obraz

zakrije. Žalost duhovnika objide, ino razjokajo se, ter mu zopet obraz odkrijejo, ino za božjo voljo prosijo, naj se vsmili svoje vboge duše, in z Bogam spravi. Grešnik jim pa odgovori: „Res, res, moj duhovni oče; spovemo se, spovemo se!“ Na to izreče še te besede: Poželenje grešnika bo pokončano.” — Spet si obraz zakrije. Duhovnik mu še enkrat obraz odkrijejo — pa mertviga najdejo. *) — Tako se dopolnijo besede Gospodove, ki jih po preroku Jeremiju 2, 27 govori: V življenji so mi herbet obračali, ne pa lica; na zadnje bojo mene v pomoč klicali; pa jim porečem: Kje so zdaj vaši bogovi, ki ste jih drugač molili? Naj pridejo vam pomagat.” „Bog strahuje sploh take terdovratne grešnike, narhuj z tim, de ob svojim poslednim konci sami sebe pozabijo, zato ker so oni, dokler so bili zdravi, Boga pozabili; priča sv. Auguštín. — Ino kako težko je na smertni posteli vse popraviti, kar je grešnik toliko let zamudil, ker je posledne dni ino ure bolnika slabost velika, boječost pred smertjo toljka, in moč taka mala, de se še k spovedi prav pripraviti ne more! Veliko jih svete zakramente prejme, kedar se že prav ne zavé; kako bo obudil serčno žalost, kako terdno sklenil svojo življenje poboljšati ino storjeno krivico popraviti? „Iz enkrat sto tavžent grešnikov, ki so hudobno živeli, se ob smerti če le eden prav spokori ino zadobi svojih grehov odpušenje.” Sv. Jeronim. — Grešnik na smertni posteli grehov ne zapusti, ampak grehi njega zapustijo, ker grešiti ne more več. Ino kakoršno je življenje, je tudi smert, in kakova smert, tudi neskončna večnost. — Tudi ti dirjaš nagloma svoji smerti naproti; pravo, resnično pokoro pa le od ene velike noči do druge odlagaš, rekoč: Saj se ne mudi. „Dones, ako zaslišite njegov glas, nikarte zakerknite svojih serc.” Ps. 94. Ne odlagaj se h Gospodu poverniti, ino ne odkladaj od dne do dne; zakaj njegov serd bo naglo prišel, ino ob času maštvanja te bo.” Sirah 5, 8—9. — Dones vam še vsmilenje ponuja, jutre ga ne bo. Dones vas še vabi ino kliče, rekoč: Pridite k meni vsi, ki terpite ino ste obloženi.” Jutri ob sodbi poreče: „Poberite se v večén ogenj!” „Poglejte na podobi križa njegove roke razpete, vas objeti, kakor vsmileni oče svojga zgubleniga sina; — vidite njegovo nagnjeno glavo, ki vam ljubi mir dati želi; glejte njegovo prebodeno stran, ker vas hoče na svoje serce pertisniti.” Sv. Auguštín. Tudi za vas, vi terdovratni greš-

*) Béri: Baraga štir posledne reči, stran 49.

niki, je tekla Jezusova rešna kerv; tudi za vas je on glavo nagnil ino vmerl, naj bi vi večno živeli. Pokaj hočete toraj vse to zapraviti; zakaj hočete vekomaj vmreti ino pogubljeni biti? — „Zdaj so prijetni dnevi, zdaj so dnevi izveličanja.“ II. Kor. 6, 2. Tako milo kliče Bog grešnika; pa terdovratnež ne sliši glasu milosti božje. „Njegovo serce je oterpjeno, ino z ušesmi težko sliši, ino svoje oči zapre, de se ne preoberne ino ne ozdravi.“ Djanj. Apost. 28, 27. — —

Z otožnim sercam zapustim terdovratne grešnike, ino se k vam obernem, vi izvoleni Gospodovi, ki ste izslekli stariga človeka z pregrešnimi navadami, ino oblekli noviga človeka, kateri je po Bogu vstvarjen v resnici pravičnosti ino svetosti.“ Efes. 4, 24. Z vami, ki ste verige (ketne) pregrehe raztergali, obleko svoje vesti v zakramentu sv. pokore omili, hočem veselo hvalno pesem peti. Zopet ste božji otroci, nebesa vam odperte, lahko po otroško kličete: „Aba, ljubi Oče!“ Oče nebeški je vas vesel, kér ste bili zgubljeni, ino ste zopet najdeni; ste bili mertvi na duši, ino ste zopet oživeli. Nebeški angeli imajo nad vami veliko veselje, ino naša mati sv. katolska cerkev se veseli, vas videti svoje otroke zopet božje prijatele. — Pa naj bo veselje še toliko, vender ni brez skerbí. Močno, močno tudi mene skerbi, de bi stare grehe ponovili, se v poprejno nesrečo povrnili; česar nas večni Bog varji! zakaj druga strašna nevaršina je:

II. Starih grehov ponovenje.

Na Francoskim je znal mož kače taka dobro loviti, de je eno večerko sto ino petdeset gadov*) nalovil, jih lekarju (apotekarju) v bližno mesto prodat, ki jih je za terjak rabil. Zvečer ves truden se brez večerje v svojo gorno čumnato vleže, kače pa žive v lonec zakrije, ino prav sladko zaspi. Po noči kače iz lonca vjidejo; ni jih bil dosti zaveznil, in ker je hladno bilo, toplota iskáje pod odejo k njemu zlezejo, se ga po vsim životi

*) Gad, nekoliko pepelnata, črnkasta kača, ki po herbti černi trak ima, se za Dravo pačkan imenuje. Gad, po šoljni dolg, v toplih krajih v pečovji živi, se v zidovji ino po germovji grehe, ino je silno nevarn, ako ga stepčeš. Ako se hitro ne pomaga, mora človek vmreti, ki ga strupen gad pikne, kakor smo brali žalostno prigodbo v Novicah leta 1845, od dekličí na Višnji gori.

oklenejo, grejejo, pa mu ne storijo žaliga, dokler mirno leži. Ko se v jutro izdrami, pa roke in noge z gadmi ovite vidi, se prestraši, ino globoko izdehne rekoč: „Gadi so mi vsli, ino so moja smert!“ —

Strašen stan vbogiga gadolovca, v sredi kač ležati! ali se kaj bolj strašniga najde? — Dro! — Tavženkrat grozovitnej je stan grešne duše, naj že spi alj bedi; zakaj hujši so strasti ino hude navade, ki serce grešnika obdajejo, od strupnih kač, za toljko strašnej, za koljkor manj grešnik svoj strašen stan občuti. Koljka nevarnost! Le iztegnil bi se alj pa obrnil, kače pertisnil, alj pa izdehnil ino jih splasil, vsih sto ino petdeset kač bi ga piknilo in z naglej smertjo vmorilo. Je kdaj veči nevarnost? Pač! Za nespokorniga grešnika na smertni posteli, ki v smertnih grehah leži. Le majhen napadek, in grešnik vmerje, ter pride samim peklenskimi sovražnikom v pest, ki so hujši od nar strupnejših gadov. — Koljki strah za vbogiga moža, se med kačami prebuditi! Še veči strah za nespokorniga grešnika v smertnih grehah na sodbo božjo stopiti, ino od njih tožen biti. — O grešnik, grešnik! izdrami se, ino ravno tak modro pokončaj svoje pregrehe, kakor je gadilovec kače pomoril.

Mirno je ležal, ter se zmezil ni, Bogu priporočil, in deklo rahlo zaklical, naj hitro kotel mleka zagreje ino mlačniga tiho v sobo postavi. „Hitro je djal, in nikar se ne mudi!“ Kakor hitro gadi mleko ovohajo, ki je v sredi jispe stalo, se odvijajo ino kača za kačo v mleko leze se ga napit. Z veseljam čuti, kako se njegoviga vrata, pers, nog in rok lušijo; on pa le čaka, dokler do sledniga v kotel zlezejo, zdaj vstane, ino strupne gade od mleka pijane z klešami eniga za drugim iz kotla potegne, pa jim glave poreže. Ko je svoje delo dokončal, poklekne, iz celiga serca Boga zahvali, gre svojim ljudem, še trepetaje, praviti, kaj se mu je pripetilo, pošle gade lekarju, ino mu reče povedati, de vse žive dni gadov več ne lovi. Toljko mu je to delo zamerze-lo, de še slišati kaj od kač ni mogel. —

Kako modro je mož naredil; ino koljko je moglo biti njegovo veselje, ko jih je mrtve videl pred saboj ležati! — Še veči je vaše veselje, spokorjeni grešniki vi, ki ste še huje kače v zakramenti pokore pomorili — svoje smertne grehe ino hude

navade. Blagor vam, če niste nobeniga greha pustili; kakor lovec nobenimu gadu prizanesil ni. En sam strupen gad naj bi bil živ ostal, bi ga bil lahko z svojim trupam vmoril; en sam smerten greh, ako mu v serci živeti nate, vam dušo lahko na večno vmori. — Blagor vam, spokorjeni grešniki vi, ako se varjete gadov loviti — starih grehov ponoviti; zakaj

1. Stare pregrehe ponoviti, je lahko. Kakor se bolniku, ki ravno ozdravlja, bolezen hitro ponovi, naj li kaj maliga pri jedi alj pri pijači pregreši: ravno tak hitro staro nagnenje, zapušenih tovaršev in tovaršic zasmehvanje, pohujšljivo zalezvanja spokornika v stare grehe poverne. ^{Nik} Mladenč se je nečistiga življenja spovedal, ino ni blizo svoje nesramnice šel. Neko večerko se na ulici srečata; ona ga prijazno ogovori, on pa hoče molče dalej iti. Ona začne žalovati, jokati ino ga nagovarjati, tako dolgo, de mladenča z seboj spravi. Pogovarjata se, svoj star greh ponovita; pa per tej priči mladenč nagle smerti vmerje. — Oj prelube spokorjene duše, starih grehov ponoviti, varijte se! zakaj

2. Kdor stare pregrehe ponovi, globoko pade. „Kedar nečisti duh iz človeka pride, uči Jezus, hodi po suhih krajih, ino jiše pokoja (jiše zopet človeka) in ker ga ne najde, pravi: Vernil se bom nazaj v svojo hišo, od kodar sim izšel. Ino ko pride, njo najde pometeno ino osnaženo. Tedaj gre, ino vzeme še sedem drugih hujših kakor je on, z sabo, ino grejo va-nj, ino tam prebivajo. Ino posledno čistiga človeka je huje, kakor je prvo.“ Luk. 11. Tako hudoba z človekam dela, ki skušnjavam serce odpre. — Bolnik, ki si bolezin ponovi, veliko težej ozdravi; ino grešnik, ki po spovedi greh ponovi, veliko hujši postane; zakaj a) Taki grešnik je Bogu veliki nehvaležnik. Če bi bil zgubljen sin, ves novo oblečen, dobriga očeta zopet zapustil, kaj bi vi rekli? Če pa vi v novi z posvečejočo gnado božjo oblečeni, z presvetim Telesam Jezusovim nahranjeni, vsmileniga Očeta spet zapustite, ino daste Jezusu zopet slovo: kaj pravičen Bog poreče, kaj angeli božji porekó? O koljka nehvaležnost bi pač bila za toliko milost ino dobrot Boga zopet po stari navadi žaliti! — b) Grešnik, ki staro pregreho ponovi, mož besede ni, ino se Bogu izlaže, ter svojo obljubo, poboljšati se, prelomi. Ali niste v solzah obljubili rajši tav-

ženkrat vmreti, kakor Boga z enim samim smertnim greham več žaliti? — Ali niste namestniku Božjemu namest Boga tako rekoč zapersegli vpričo božjih angelov ino svetnikov ne grešiti več? — Oh koljka bi bila hudobija, se Bogu izlagati; tudi Bog takimu grehov odpustil ne bo, ker ne dopolni, kar obljubi. ^{c)} Grešnik, ki stare grehe ponovlja, Boga ino nja sveto službo zaničuje, kakor družinče, ki noviga gospodarja zapustivši, hitro k starimu gre. Službo hudiga si je grešnik poskusil, službo svojga Boga je tudi okusil; zdaj pa spet službo Jezusovo zapusti, ino stare grehe ponavlja se hudiču v službo poverne, kakor bi rekel: tjukaj je bolje; — peklenšek je bolji kakor Bog. Ne daj Bog, kaj takiga misliti, še manj storiti! Ino vender stori, kdor staro pregrešno življenje ponovi. — Oj čudite se nebesa, vi božji angeli zavzemite se! Nestavitnež hitro greh ponovi, za majhno veselce, za slab dobiček posvečejočo gnado božjo, sveto nebo za kratko dobro voljo preda. Tudi ti peklenški brezden čudi se nad grešnikom, ki je še le nevarnosti večniga pogubljenja odšel, ino se hitro na široko cesto poverne, de se v večno pogubljenje zverne; zakaj:

3. Kdor se v stare pregrehe poverne, globoko pade, ino težko vstane, ter se malokdaj več prav poboljša. Stare rane v novič odrene nerade zacelijo; stare pregrehe spet ponovlene, rade brez pokore ostanejo. Koljkokrat star greh ponoviš, svoj sklen alj prejvzetje oslabiš, gnado božjo pomanjšaš, milosti čas prikrajšaš. Zato sv. Peter veli: „Bolj bi bilo za take pot pravice ne spoznati, kakor po spoznanji tajiste nazaj stopiti od svetiga povelja, ki jim je bilo izročeno. Takim se zgodi po tem resničnim prigovori: „Pes se poverne k temu, kar je izplaval, ino skópana svinja se zopet po luži valja.” II. Pet. 2, 21—22.

Čujte tedaj, predrage spokorjene duše, katerih spokorjenja se zemlja ino sveto nebo veselita: „Glejte, veli Jezus, zdravi ste; nikar več ne grešite, de se vam kaj hujiga ne zgodi.” Vi, ki mislite, de dosti terdno stojite, varjte se, de ne padete! — Apostelni niso po vstajenji Jezusa več zapustili; svet Peter ga ni višej zatajil; sveta Marija Magdalena ga ni več žalila. Vstali ste tud vi z Jezusam iz groba svoje pregrehe; ne povernite se kdaj več v grob poprejniga nespodobniga življenja, ampak terdno svojo srečo deržite, de vam noben vaše krone ne vzeme! Pa kako?

K o n e c.

Ko se je vsmileni Jezus na Oljski gori k smerti priprav-
lal, so njegovi apostelni terdo spali. Kedar odmoli, se k njim
poverne, ino veli: „Ali niste mogli eno uro z manoj čuti? Čuj-
te ino molite, de v skušnjavo ne padete; zakaj duh je scer volen,
pa meso je slabo.” Mat. 26, 41. — O kako lep, zlat ino toljko
potreben je ta Jezusov nauk, de vsi ga živo v serce zapišimo.

1. Čujte, skušnjavam ino zalezavam serca ne odprite,
naj bi še tako male, še tako zale bile. V malim začneš, v ve-
likim pa hujati več ne moreš. Kdor ni v malim zvest, nanj se
tudi v velikim ni zanesti. „Vaš sovražnik hodi okolj, kakor ru-
joveči lev, jiskáje, koga bi požerl; katermu se terdni v veri
vstavljajte! I. Pet. 5, 8—9. Perve stopinje v greh se varujte.
Peklenšek samo las poželi; če mu ga dovolite, bo spletel verv,
katere pretergati ne bote mogli. Ako pregrehi perst pomolite,
hitro za celo roko vas zgrabila bo. Ino, kakor kamen, ki se zverh
hriba takati začne, se ne vstanovi, dokler v globokim ne obleži;
tak se bo tudi vam godilo, ako ne čujete. Torej čujte!

2. Molite! Vsako jutro se Bogu ino zvestimu angelu
varhu priporočite; vsak večer se Bogu v roke izročite, naj vas
bo hudiga varval; pa tudi u vsaki skušnjavi z svetim Petram iz-
dihnite: „Gospod! ótmi nas, de se ne potopimo.” Molitve se hu-
doba nar več boji. Vsako nedelo v cerkvi za odpušanje grehov
celiga tedna prosite, grehe obžalujte ino z Bogam spravite se. —
O ljube duše! duh je scer volen, meso pa slabo; torej molite! —

3. Pa tudi pogosto izpovedajte se; pogosta vred-
na spoved nas nar bolj ovarje, de v stare greha ne pademo.
Izpovéte se tudi hitro, kakor smertni greh storite, še tisti dan,
če je mogoče; ako ne, saj prihodno nedelo spovedi ne zamudite.
Strašna nevarnost je v smertnim grehi živeti. Izpovéte se več-
krat, vsakiga mesenca, alj saj vsake kvatre tudi malih odpustljivih
grehov. Čolnič ne bo vtobil, če en kamenček v njega denes;
ako pa le devaš, de ga nadevaš, izprazneš pa ne, se ti bo po-
topil. Ravno tak vtone tudi čolnič tvoje duše, ako ga pogosto
skuz vredno spoved malih grehov ne očistiš.” — Pogosto hodite

vredno k spovedi ino k svetimu obhajilu, de bote terdni vsako skušnjava premagati v Jezusu, ki nam moč daja. —

Odprite se torej svete nebesa, z nami veselo pesm zapojte Alelujo Premagavcu greha, smerti in pekla, ki je častito od mrtvih vstal! Hvalite Gospoda, ker je dober, ker je vekomaj milost njegova! Amen.

Dom III in VIII. Od nečistosti ino prešestovanja.

Kedar nečisti duh iz človeka pride, hodi po suhih krajih, in jiše pokoja; ino ker ga ne najde, pravi: Povernil se bom v svojo hišo, od kodar sim izšel." Luk. 11, 24.

U v o d.

Naši kraji, (se meni zdi,) so tisti suhi kraji, po katerih, kakor Jezus pravi, nečisti duh okolj lazi, ljudi lovi ino v peklenski brezdn meče. Ino koljko že jih je vlovil, ino vvečen ogenj vergel, vé Bog sam; pa tudi mi enkrat v svojo grozo zvedili bomo. Samo to dobro vem ino lahko rečem, de joj ino gorjé vsakimu, katir v nečistost zabrede; zakaj redek ino malokater je, de bi se resnično spokoril ino stanovitno poboljšal. Pokoro delati začne scer marskateri ino se popoljšati si jih veliko naprejvzame; alj stanoviten do konca malokdo ostane. Pakoja jiše večdel vsak, pa ne najde ga. Nečisti duh namreč, pravi donašni sv. evangelj, kadar vidi, de se ktir k Bogu oberniti, in svojo nemarno življenje zapustiti hoče, pokliče sedem drugih hujih duhov na pomoč, de ga ne spustijo z rok, am-

*) Vac Postoribus de vitio hoc diebus nostris grassanti tacentibus, qui habitant in medio populi polluta labia habentis. Tacentibus illis inimicus non tacet, et ipsis somno deditis venit lupus, et dilacerat oves.

pak gvišno v pogubljenje vlečejo. Ino vender, kako lahko človek v' ta nesrečen greh zabrede, nam vsakdanja skušnija, nam povejo bukve svetiga pisma, ino ne samo posvetnih zgodbah, ampak beremo clo v zgodbah Svetnikov. Zatoraj, kdor kaj mara za božjo čast, naj pomaga, kolikor more, de se ta ne-marna pregreha med nami zamorila bo, ino ozelenela ino cve-tela spet ljuba čistost in sveta nedolžnost bo. Zatega voljo bom tudi jas od tega greha govoril, kir bi vender znala moja beseda pasti v kako perpravno serce, ino pernesti kaj sadu. Kako je gerd greh nečistosti, ino kako vzame žalosten konc, bote sližali v prvim deli. Deset krat veči in gerji je greh prešestvanja, bom povedal v drugim deli. Gorje meni, je rekel nekaj prerok Izaija, gorje meni, de sim molčal, kir živim v sredi ljudstva, katero je omadež-vano črez in črez. Gorje tudi nam duhovnim, ko bi molčali, kir vidimo toljko nesramniga življenja; zatorej prosim vas za navadno, zvesto poslužanjè! —

I. Del.

Žalostno je videti lepe zelene drevesa, ko jih je hud vihar polomil ravno takrat, kedar bi imele cveteti nar lepši; ino kdo bi ne bil žalosten, komu bi se nad jimi milo ne storilo? Žalostno še bolj pa je, videti mlade, cveteče fantje ino dekleta, ktere nečistost ognusi ravno takrat, ko bi dopadli nar bolj Bogu, ter jim vzame cvet devištva. O to je škoda, de nemore biti večja, nad katero se angeli milo jokajo, ino vse nebesa bitko žalujejo. — Ni je lepši reči ne pod soncam ne nad soncam, kakor je čisto, neomadežvano serce, ki ljubi Boga čez vse, pa tudi gerše stvari ni, ne na zemli ne pod zemljo, kakor je loternija, katera veselje jiše v nesramnih rečéh, ino vrazvujzdanih družbah po živinsko živí. Černo je oglje, de ne more bolj biti, ino strupen je mōdros, de se ga vsak bati mora; vender veliko bolj gerda ino černa je nečistost, ino bati in varvati se nje bolj mormo, kot vsake kače.

Na kraji mertviga morjá, na tistim mesti, kjer so nekaj stale pregrešne mesta Sodoma in Gomora, še rasejo v naših časih jabelke, od zvunaj zlo zale ino rudeče, če jih pa človek v roko prime ino stisne, pa vidi, de ni drugiga v jih, ko živ

pepel ino gotova smert vsakimu, ko bi okusil kaj od jih. — Ravno tako godi se tudi z nečistnikami. Fantje, ki po noči vkolj hodijo po prepovedanih potih, ino jisejo slabe tovaršije, se scer veselijo, ukajo ino vrešijo, de bi menil kdo, Bog vé, kako dobro jim se godí; alj njih veselje je goljivo ino hitro mine, pravi sveto pismo, kakor dim pod nebam, kateriga veter sem ter tje razžene, ino čez malo časa pride žalost, ino grize jih do smerti huda vest, kakor červ, kateri neda nikolj miru. Težka rajtenga ino nežnana sramstvo jih čaka sodni dan, katera za izrečiti ni ino za prestati ne bo. Ravno tako dekleta, ki živijo nečisto, se scer smejaajo ino šale imajo (špajsajo) nekaj časa, ter želijo, de bi bilo z miraj tako; alj spremeni se večdel ze na tem sveti njih veselje v jok, v revšino ino žalost, ino povsod lahko vidite sami take zapeljane sirote, ki so bile nekda, lepiga obraza, nikolj vgnane; zdaj pa solzijo se, ki dojiti morjo; godí se jim slabo, zaničvane so ino kamor grede, ino kamor stopijo, se pomika za njim sramota.

Alj vse to je nič, ino prestalo bi se še, ako bi ne bilo božje pravice. Tam na unim sveti, kjer bo stala nedolžnost pred bošjim tronam, ino pela čudne ino skrivne pesme, bo tudi zatterta ino pokopana na dno pekla gerda nečistost. Tam mladenci vi, ki se nosite štimano, ino zjaka delate iz vsiga, kar je svetiga, spoznali bote tam, kar slišati nočete zdaj: de pravičen Bog tepe vsakiga grešnika scer, pred alj poznej; vender nečistnika tepe do belih kosti. Tam v tistim strašnim plameni, ki zmiraj tli, zmiraj žge ino peče, kjer bo tekla solza za solzo ino vender nobeniga vsimlenja ne bo, tam bote zdihovali v svojih velikih bolečinah ino dan ino uro svojiga rojstva preklinjali, ino spoznali bote prav za prav, kaj se to reči hoče, kar sv. pismo govori, de nečistost bo kakor blato na cesti pomandrana, ino ka gnoj zaveržena. — Ravno tako tudi vé dekleta! ki svoje zapelivce čez vse obrajtate ino v gerdim znanji ino djanji toliko lepih let zapravile ste, pa še zmiraj pravite, de ne bote pogublene, ino zmiraj mislite, de nečistost ni tako velik greh, kakor vam povemo; tam v tistim strašnim ognji, kjer nečisti Sodomljani že veliko tavžent let gorijo, pa še niso zgoreli, ino tudi nikolj ne bojo, — tam, kjer tudi ve na vekomaj gorele bote, kir bo jok in škripanje z zobmi, tam bote vidile in občutile, de nobenpeln ni tako grenek, in nobena luža tako smerdliva, kakor jevaše nesramno djanje, na kateriga ste zdaj vse navezane.

Oj ljubi bratje in ljube sestre! ki vas nečistost vklenila je, tak se vender res nikolj omečili in nikolj spreobernili ne bote? Toljko nespodobnih reči ste že storili, de sami ne veste koljko, in vender še niste siti in nočete nehati. Beseda vas nobena več ne vreže, pred smertno posteljo se več ne tresete, ino pred sodnim dnevam nimate več strahu; oh tak pogledjte vender enkrat z vsmilenim sercam svojiga Izveličarja na križu razpetiga, ino z kervjo oblitiga za vas. Njegova desna stran z sulico prebodena, se globoko odpera vsim tistim, ki njega ljubijo, ino nedolžnost svojo varvajo, pa ravno tako široko tudi se pekel odpera, ino bo požerl vse tiste, kateri razvujzdanost ljubijo ino z nečistostjo svoje udè gnusijo. — Še hujši štrafenga pa ino še bolj strašna večnost čaka greh prešestvanja; ino od tega bote slišali v drugim deli.

II. Del.

Bili so v starih časih nekteri neverniki alj ajdje, kateri nečistost med ledičnim personami niso za velik greh držali; vender ni bilo ljudstva od začetka sveta tako hudobniga, katero bi reklo bilo, de prešestvanje med zakonskimi bi brez greha bilo. Od nekđaj so vsim tistim, kateri so zakonsko zvestobo prelomili, hude ino težke štrafenge nakladale se. — Že Judam je Bog povelje dal, de morajo vsako prešestnico kakor hitro jo previzati morjo, brez milosti z kamnjam posuti, de se vse ljudstvo razgledovalo bo. Ino Mojzes sam nam pové od ene skrite prešestnice, katera je vtempel prišla, (žegnane) vode pit, de se je voda v njejnim želodcu v tak strašen strup spremenila, de ji je vse oserčje raztergalo, ino de je v neznanih bolečinah vmirati jela ino tud konec vzela. — O Bog nas varji zdaj takih štrafeng! zakaj ko bi Bog v naših časih greh prešestvanja tako očitno štrafoval, kakor takrat, kaj bi počeli? ino koljko žalosti bi videli! — Koljko zakonskih možov bi morli z kamnjam posuti, katerim skoraj cela fara lahko spriča, de se z ptujim ženskami okolj vlačijo ino nespodobne zaveze imajo! koljko žen je, od katerih daleč okrog slovi, ino bi se tudi lahko izvižalo, de svojmu možu zveste niso, de za drugim postopajo, ino Bog ve, koljkokrat že omadežvane so! — Koljko otrok bi bilo brez očeta ino brez matere, ko bi se vsaki prešetnici, kedar k svetimu obhajilu brez poboljšanja pride, oserčje raztergalo ino plučè med neznanim bolečinam gniti jele!

Alj zavoljo tega si nikar ne domišlujte, de vam Bog perzanesil ino vašo gnusobo pregledal bo; zakaj kdor k bližniga že-

ni gre, pravi sv. pismo, ino se je dotakne, ne bo nobeden brez strafinge ostal, — ino kdor v zakonu greši, sploh pergovor pravi, že na tem svetu v peklu gori. Resnično ino res je to, ino je tudi vselaj bilo. Že sv. Apostelj Pavl je eniga moža iz mesta Korint, kateri je v žlahti prešestoval, hudiču izdal, ino od cerkve ločil, ter ga iz števila kristjanov zbrisal. Ino v prvih časih kersanske vere je moral vsak, kateri je zakonsko postelo omadežoval, nar manj deset let, hudo težko ino očitno pokoro delati, če je greh le enkrat storil; če ga je dvakrat storil, je moral dvajset, če ga je trikrat, trideset let, ino tako naprej se oistro pokoriti, potem še le ga je cerkev odvezala ino k svetimu obhajilu pustila.

Vi pa menite, de z enim roženkrancam, kiga molite, ino z dvema alj z tremi postmi, ki si jih naložite, je vse opravleno, ino de vam Bog ročno vse odpustil bo? Motite se ino goljfate, kolikor je vas; ino skerbí me, de le prepozno svoje oči odperli bote. — O nečistost, ti prekleti greh! je rekel sv. škof Remigi, za voljo tebe bo malo ljudi zveličanih, ino hude strafenge zavoljo tebe terpeli bojo! Koljko več preklet je pa še le greh prešestvanja, ino koliko večí štrafenge je vreden! Težko se spokorijo tisti, kateri v ledik stanu nečistost dopernesejo, ino hud je ogenj, ki jih čaka, ino strašna je tema, v katero bodo padli! Pa neizrečeno težejí pokora potrebna je tistim, kateri zakonske obljube ne deržijo, ino desetkrat hujši je ogenj ino dim ino žveplo, katero jih čaka.

Zatorej gorje vam vsm, kateri ste z tem greham oskrunjeni; vašiga veselja bo hitro konec, ino grenka žalost ino britkost bo nastopila. Zdaj scer nočete verjeti ino pravite: saj sim bil že večkrat tega greha kriv, pa se mi še nič posebno budiga zgodilo ni; ali le malo počajte; kakor pred hudo uro vse vtihne ino omolkne, ravno tako na naglim bo tudi božja jeza perderla, vsa serdita, pravi sv. pismo, kakor strela bo na vas udarla, ino vse razdjala. — Na oblakih neba se bo perkazal Sin božji, Jezus Kristus, ves mogočen ino veličasten, vsi rodovi bodo pred njim jokali ino tulili, ino kaj pa z tabo takrat, z teboj, nesrečna fara, ki že toliko nesramnosti storila si? — O bojim se ino močno se bojim, de le malo tvojih sinov ino tvojih hčer bo na desno stran peljanih. Zatorej obrni, obrni se k Gospodu svojimu Bogu nazaj, spokori se ino za vsmilenje ga prosi. Ino Bog ti bo milost iskazal, ino te vslišal, ino te ne pogubil, ampak živela boš tukaj v pokori, tamkaj pa veselila se per njemu vekomaj. Amen.

Jož. Rozman.

IX.

Od svete čistosti.

Ti si vsa lepa, moja prijateljica, vsa lepa, ino nobeniga madeža ni nad teboj. Visoka pesem 4, 7.

U v o d.

Vsako jutro na jasnim nebi se nam juterna danica prikaže, ino vsa lepa, vsa svetla nam rojstvo beliga dne napoveduje. Nar lepši zvezda pa se je nam perkazala, in nar svetlejši danica se je na nebu zasvetila. Marija namreč, prečista devica, izvoljena mati Odrešenika celiga sveta, katere veselo spočetje sv. mati kat. cerkev ravno dones obhaja. — Svetla je, pravi sv. pismo, kakor bela luna, ki se iz med tamnih oblakov perkaže; in čista in izvoljena, kakor zlato sonce, na katero se rodovi ozirajo in se je veselijo vse stvari na zemli. Ona moža ni spoznala, in brez vsiga madeža je bila spočeta; vsa lepa je bila, pravi moder Salomon, vsa lepa je bila moja prijatelca, in nobeniga madeža ni bilo nad njo. —

Devica je bila, devica je spočela in rodila, po porodu tudi je devica ostala. Cerkveni učenci nam pričajo, de bi clo mati božja postati ne bila hotla, ko bi bila skuz to svojo devištvo zgubila alj omadežvala; ino ako ravno je bila bogata in polna vsih čednosti, vender nar lepši nad njo se sveti njejna deviška čistost, njena sveta nedolžnost; ona se sveti, kakor bela lilja med rožami na spomlad v juterni rōsi. — Zatorej menim, de danes, tako vesel praznik Matare božje Marije ne morem lepši počastiti, kakor če vam njeno deviško čistost, njeno sveto nedolžnost pred oči postavim. Ino pokazati vam hočem, kako srečen, kako hvale vreden je človek, naj bo vstani, v kakoršnim hoče, kateri se nesramnosti varje, in se na trupli in na duši čistiga ohrani; to vam pokazati hočem v prvim delu — in kako se človek varvat, kako zaderžati mora, vam bom nekatere perpo-močke svetval v drugim delu.

Vse, kar bom povedal, naj bo rečeno v čast Marije, prečiste device, ino moji ino vašim dušam v izveličanje; zatorej poslušajte me skerbno, z dobrim srcem, in perpravite se.

I. D e l.

Ni bolj veseliga časa v celim letu, kakor je ljubezniva spomlad (vigred), kakor so dnevi zelenja ino rudečo — beliga cvetja; pa tudi lepšiga casa v celim človeškem življenju ni, kakor dnevi čiste nedolžnosti. Z veseljam se ogledamo na juterno sonce, ki v svoji svetlobi po nebu perplava, ino z svojim rudečimi žarkami hribe in doline poliva; pa še lepši, še bolj veselo je viditi mladenča in deklico, dokler sramožljivost na njih licah cveti, in jih sovražna zapelivost v roke dobila že ni. — Oj blagor ino sreča vam, mladenči in dekleta! ki vam sveta čistost in nedolžnost vsahnila še ni! O ko bi jo tudi prav obrajtati znali, ko bi jo nikolj z nesramnim greham ne ognusili, temuč jo varvali zvesto, kakor se varje narboljši blago — jasno oko!

Že ajdje in [neverniki, ki praviga Boga poznali niso so vender sveto čistost zmiraj v veliki časti imeli. — Ajdovska deklica, Virginja po imenu, je bila silno lepiga in zaliga lica, pa še lepšiga serca. Veliko nesramnežov je za njo postopala, alj ona se nobenimu vdala ni. Zato so po noči v njeno hišo zlezli, jo zgrabili ino odpeljati hotli, de bi jo daleč od njenih starišev omadežvali. Ona pa je na ves glas upila ino svojiga očeta klicala. In stari oče, ki nesramnežam ni bil kos, ino je vbraniti ni mogel, je stopil k njej ino rekel: „Ljuba hčer! zgrabili so te, de bi te nedolžnosti obropali, pa jas ti pomagati ne morem; hitro povej, kaj hočes raji biti, oskrunjena alj mertva?“ — „O veliko raji sim mertva,“ je rekla. In ôče na te besede meč potegne, ino ga nji v persa zasadi. *) —

Glejte keršanske hčere! nevernica je bila, nikolj od Jezusovih lepih naukov slišala ni; in vender je svoje devišstvo tako zlo obraj tala, de je raji vmerla, kakor v nečistost pervolila. O kako velika sramota je to za vas, ki toljko svetih navkov slišite in se toljkokrat v vsetim obhajilu z Jezusam sklenete: pa vas vsaka skušnjava premoti, vsaka zapeliva beseda se vas prime, in za vse drugo imate več skerbí, kakor za nedolžnost svoje neymerjoče duše. — Oh ljubi fantje in dekleta! kaj bo enkrat z vami, če bote svoje mlade leta nesramno živeli ino v gerdi nečistosti bredli? Smetí se v gnoj zaveržejo, gnilo sadje se v pominjek dene, nerodovitno

*) Si exemplum hoc cuidam durum videatur, omittat!

ternje se v ognji konča; kdor pa nečistost dela, njegovo truplo bodo červi snedli, in njegova duša bo izbrisana iz bukev življenja in bo gorela vekomaj v plamenu peklenskiga ognja. Zatorej varjte nedolžnost svojo in bežite pred zapelivostjo, kakor pred pisano kačo. „Vse, kar je dragiga na svetu, pravi sv. pismo, kar je lepiga in imenitniga, sve ni nič proti čisti, nedolžni duši.“ Če ste pa v svoji nesreči v strašno povodnjo nečistosti padli, hitro se primite prave resnične pokore, in raztergajte vse svoje grešne zaveze; če ne, se bote na vekomaj potopili, in Bog bo vas tepel.

Pa tudi vi, keršanki očetje ino matere! učite se od tega ajdovskega očeta za svoje otroke skerb imeti. Mertvo v svoji kervi plavati je rajši vidil svojo hčer pred seboj, kakor oskrunjeno. Vi pa ste keršanski stariši; pa ste včasih tako maloskerbni za dušo vaših majhnih in vaših velikih otrok! Dobro veste, kam vaši sinovi zahajajo, in po katerih hišah hodijo; dobro veste, de ni varno za vaše hčere, ondi ležati, kjer vse odperto je, de niprav, ker zvečer pozno domu pridejo: pa jim tako malo rečete, jim nobeniga praviga strahu ne daste, in tako se skuzi vašo nemarnost otroci zapeljajo ino pogubijo. Pa morebiti tudi vi se zavolj njih pogubili bote. — Svojim otrokam lahko jim lepe hiše zidate, lahko jim grunte kupite, oblačila omislite; alj toljko dnarjev in premoženja nimate vi, ne vaša žlahta, de bi svojim otrokam zgubleno nedolžnost nazaj kupili; ona je več vredna, kakor zlato in srebo celiga sveta.

Sveti Gotfrid je bil Jeruzalemski kralj; silno močan in serčen, de ga mu ni bilo korenjaka, in je z malo močjo veliko trumo sovražnikov premagal, tako, de so se vsi čudili nad njegovo močjo in serčnostjo. On pa je svojo desnico stegnil in rekel: „Bog je moja priča, de se mi persti nikolj kake ženske nespodobno doteknile niso, in de je čista in neomadežvana moja roka.“ — Glejte keršanki fantje ino možje! de Bog le tiste ljubi ino rad ima, kateri z drugim spólam nespodobniga vedenja nimajo, in svoje roke in svoje udje čiste ohranijo. Ino sv. Janez v krivnim razodenji pravi, ko je bil v nebesa zamaknjen, de je vidil pred božjim tronam stati mladenče, lepe čez vse, kar je kterokrat vidil, in je angela vprašal: kaj so ti? — Ino angel mu je rekel: Ti so tisti, kateri se z ženkami omadežovali niso, ino device so. — O zatorej blagor vam vsim, kateri še čisto vest imate, ino nedolžno dušo!

Alj čistost, nedolžnost ima sovražnikov veliko, in težko je varvati. Zatorej de se ložej varvali bote, vam te le pomočke priporočim:

II. D e l.

Nedolžnost je kakor lep čist glaž, in kmalo se ubije; če le po njem dihneš, že otemni, in zadosti je v časih en sam pogled in oskrunjena je čistost. Zatorej ako hočete nedolžniga serca ostati, morte biti

Ponižni v svojim serci in v svojim oblačili, in se vsiga varvati, kar je nespodobniga ino nečimerniga. Ptica po petji in po perji poznamo, človeka pa po besedi in po oblačili. Če ga le bistro pogledamo, ročno vemo, koliko velja ino kako dušo ima. Bogaboječ Gotfrid, od kateriga sim vam poprej povedal, je bil Jeruzalemski kralj, bi bil lahko zlato krono nosil; pa on je svojo zlato krono v cerkvi na altar položil, si železno krono na glavo dal, in rekel: „Ker je moj Izvelicar Jezus Kristus ternovo krono nosil, se ne spodobi, te bi jes zlato krono nosil. Ves čas svojiga življenja jo ni na glavo dal. — Glejte, posvetne hčere! ve tudi še nikolj prav pomislile niste, de Jezus je ternovo krono nosil, scer bi svoje glave tako pohujšljivo ne kinčile (cirale) in tako zapelivo ne napravljale. Nikolj prav ne zmisлите, de so bili njegovi lasje vsi okervleni, scer bi ve svojih las tako ne lišpale, in zmiraj po novih šegah ne ravnale. Tudi vam ne pride v misel, de je bil njegov obraz ves raztolčen, ino z plunkam ino z kervjo oblit, scer bi ve svojiga obraza tako ne lepotičile ino tolkjo ne zaljšale. O le Marijo pogledjte! Alj menite, de je ona zavolj njenih lepih las, zavolj lepih očí, alj zavolj njeniga lepiga obraza Bogu dopadla? Nikar se ne motite; ne njena telesna lepota, temuč le njeno čisto deviško serce, le njena sveta duša jo je srečno storila. — O ko bi si pač k serci vzeti hotle, kar sv. Peter pravi, de ženska lepota ne obstoji v židanih oblačilah, alj obšitih kriljah, ne v zlatih perstanih in srebrenih pasih, ne v spletenih laseh: ampak v ponižnim in nedolžnim serci. Ja ko bi se po teh besedah ravnale, veliko več bi bilo nedolžnih med vami, pa tudi več spokorjenih. Kramar svoje blago razgerne, ki ga prodati misli; tako tudi dekleta, ki se drugim spôlu nastavljajo ino dopasti želijo, same sebe na prodaj imajo, ino kmalo staknejo zapeljivca, kater jih preslepi, ino časno ino večno nesrečne stori.

Varite se pa tudi vsake neizmernosti v jedi ino pijači; zakaj presit želodec, pijana glava in nedolžno serce ne grejo vkupaj. Vsi tisti, ki so včistosti živeli, so treznost ljubili, in so se raj postili, ino Jezus sam nas opominja, rekoč: Varite se, de se vaše serca v jedi ino pijači ne vtopijo. Posebno nevarno pa je vino, zakaj v vinu je nečistost, govori sv. Pavl, ino nezmerno vino piti, in čisto živeti, je ravno tako ne mogoče, kakor po razbelenim železi hoditi, ino ne zažgati se; pa se vender tako malo vina varjete, ino se tako radi vpijanite! — Posebno za mlade ljudi je slabo znanje, če preveč po vinu hrepenijo. Vinske mušice večdel v vinu konec vzamejo, in fantje ino dekleta, ki se v vino podajo, tudi večdel v vinu svojo nedolžnost vtopijo. — O treznost! sveta treznost! kdo bi te zadosti pohvalil? kdo zadosti povzdignil? Oh, ljubi moji! te lrezn zmiraj bodite, le trezni, ino vse drugačno življenje med vami se bo vidilo.

Pa še nekaj vam perporočim, prav zlo vam perporočim večkratno prijemanje svetih zakramentov. Vera in vsakdanja skušnja nas uči, posebno od mladih ljudi, koljkor bolj po redkim h spovedi ino k svetim obhajili hodijo, toljko bolj pogostim greh delajo. Za tega voljo nas Jezus sam k temu opominja, sveta cerkev vas kliče, vsi učenci nas to učijo, in ni dobrih bukev, v katerih bi nam večkratno vredno prijemanje svetih zakramentov perporočeno ne bilo. — Ja v poslednih časih so se nekatere bratovšine začele, katerih poseben namen je ta, ljudi zbuditi, de bi večkrat k spovedi ino k svetimu obhajilu hodili. Posebno dve bratovšine sté, velike hvale vredni, bratovšina presvetiga serca Jezusa, ino braterna prečistiga serca Marije. Obe dve ste zló koristne, prav lahko za opraviti, veliko gnad, veliko odpustkov v sebi zapopadete, tedaj zlo perporočene vsakimu, kater resnično želi brumno živeti in enkrat srečno v nebesa priti.

Ljubi fantje in dekleta, ino vsi vi ljubi kristjani! če vam je nedolžnost ljuba, alj če se spokoriti hočete, častite Jezusa ino Marijo, saj ni svetejših imenov, ne v nebesih, ne na zemli, kakor sta te dva sveta imena. V teh svetih imenih moramo dihati ino govoriti, moramo vstati in ležat jiti; in ko bo enkrat dotekla zadna ura našiga življenja, in kedar bo naš vmerjoč jezik zadnokrat presveto ime Jezus ino Marije izrekel, bota prišla nam na pomoč, ino bota našo dušo k sebi vzela v sveti nebeški raj. Amen.

X.

Kersanska beseda za vojake.

Moji ljubi farmani!

Dolžnost me sili, z vami silno potrebno besedo govoriti; in ko bi molčal, bi bil vaš in svoj lasten sovražnik; — moje molčanje bi bilo k mojimu ino vašimu pogubljenju; znabiti k moji časni sreči, k vaši pa gotovo ne.

En greh je med nami, ki je velik in očiten, vsakimu znan, znani tudi grešniki, ki so v njem zaderžani; vender jih pa dosti med vami, ki ta greh za greh ne štejejo, in grešnike, ki so v njem zapopadeni, za pravične deržijo, desiravno Jezus, večna resnica ino njegovi sveti apostelni naravnost nasprot govorijo. In kar je per tem grehu še sosebno hudiga, je to, de nihčer skoraj zanj pokore ne dela; brez grevinge nad greham pa tako vemo, de odpušenja ino izveličanja ni. —

Ta greh je prav za prav en slovenski greh, ker se med drugimi narodi toljkokrat ne stori; — bolj en hriberski alj gorjanski greh, kjer se na polji bolj redko stori. In ravno zato se toljko čudim, ker zdaj na polji bolj pogostim od njega slišim, kakor poprej v hribih. Ino kaj je to za en greh?

Berite evangelj na 22. nedelo po Binkuštih, in kmalo bote vgonili, kteriga mislim, berite branje na tretjo nedeljo po veliki noči, in me bote zastopili. V imenvanim evangelji pa pravi Jezus — večna resnica, kteriga vsak poslušati mora, kdor izveličan biti hoče: Dajte cesarju, kar je cesarjeviga! Ino v imenvanim listi se bêre: „Bodite podložni, vsaki človeški stvari zavoljo Boga, bodi si kralju, kakor nar vikšimu, alj vajvodam (to je cesarjovim namestnikam) kakor od njega poslanim. . . Boga se bojte, kralja častite.

Če pa te izreke večne Modrosti nekoljko prevdarimo, in potem eno koljko okolj sebe pogledamo, ali se bomo mogli izderžati, de bi ne izdihnili: „Kaj bo za duše toljkanj kristjanov, ki na leto zapoved božjo toljko porajtajo, kakor de bi je ne bilo!“

Vsako leto se nekteri vojšaki izslužijo, — število mora biti pa zmiraj polno, zakaj za štrafengo poerbaniga greha ino toljkanj lastnih grehov ne morejo drugači dežele obstati, kakor de so tudi od človeške moči zavarvane. Cesarju je od Boga zapovod dana, svojo deželo vižati, hudodelnike krotiti, sovražnike od svoje meje nazaj deržati. To pa samimu cesarju ni mogoče izpeljati; torej je zapoved božja, de drugi deželani cesarja podpirajo, in vpo-koršini vsak z svojo pomočjo naprej stopijo, kedar se vkazilo oznani; eni perpomorejo z blagam, drugi iz svojo vučenostjo, tretji z svojo telesno močjo, in cesarjeva skerb je nasproti, de je vsak v svoji pravici okovarjen. Kdor se torej takšni povelji vstavlja, se samimu Bogu vstavlja, ki je talente ino moči tako razdelil, de naj eden tako, drugi drugači celo družino podpéra, ino po tim takim zapoved ljubezni bližniga dopolni. — Kdor ce-sarja ne vboga, in pa Jonaz, sta si enaka. Jonaz je povelje do-bil od samiga Boga, Ninivljanam pridgvati pokoro, pa ni vbogal. Bog zapove deželanu po cesarju alj njegovih pravičnih gošpos-kih; in če ne vboga, se ravno temu Bogu vstavlja, kakor nas uči sv. Duh po ustah apostelna Pavla: Vsaki človek bodi vikši oblasti podložen, zakaj ni oblasti od drugod kakor od Boga, ktera pa je, je od Boga poslana. Rim. 13, 1.

Ko je Jonaz v svoji neumnosti iz pred Boga zbežati ho-el, je vihar vstal, vadla ga izdala, je bil v morje veržen, in riba ga je požerla. To je bila pravična božja šiba. Kdor pa na ce-sarjev glas ne vboga, ga tudi huda šiba čaka, kakor spet sv. Pavl Rimlj. 13, 4 govori: „Oblastnik je namesti Boga, tebi k dobrim. Ako boš pa hudo delal, boj se; zakaj ne nosi zastonj meča; zakaj božji hlapec je on, ma-ševavec k strahovanju tega, kateri hudo stori.”

To zapoved so vseli vsi resnični kristjani v taki časti der-žali, kakor vsako drugo. V prvih časih, ker so kralji ino ce-sarji še ajdje bili, ino kristjane stiskali, preganjali ino grozovitno martrali; — si vender verni niso vupali, ajdovskim gosposkam se vstavljati, kar bi bili lahko storili, ker jih je počasi toljko šte-vilo bilo, de bi Rimski cesar soldatov ne bil imel, ko bi se mu bili kristjani vstavljali. Pa se niso; to bi se jim bilo toljko zdelo, kakor od Kristusa odstopiti, ki je, ko je za nas človek postal, sam vedno pokoršino oblastniku skazal, se tudi od krivičnega ob-

lastnika Pilatuža gajžlati, k smerti obsoditi ino križati dal; vsim svojim pa zapovedal, ga posnemati.

Kdor se tedaj cesarju vstavlja, pred soldašno skriva, alj vhaja, res noben pravi kristjan več ni, ker božjo zapoved na ravnost prelomi. On kot Jonaz pred Bogam beži; pa kdo bo Bogu se skril? Torej ga božja roka prej alj pozneji zadene ino tepe. Strašne so nesreče, v katere tak begun zabrede:

1. Ne sme nikjer na svetlo. Kakor zverina se po gojzdi ino herlogih pomika, glad, zimo ino večkrat nagoto terpi, plašen kakor zajc, večidel po noči alj k večim per meglenim ino oblačnim vremenu se h kaki samotni hiši prikrade, de si kaj jesti dobí. To ljubo zlato sonce, ktero je Bog za svoje stvari na visoki firmament postavil, de razveseli vsako živo stvar, mu ne prinese nobeniga potolažka, ker se mora pred njim skrivati, de ni najden. Saj še svetlih noči, v kterih luna sveti ino milijonov zvezd blisketá, se boji, in pred vsim, kar je svetlo, alj se zmezi, globokeji v samoto beži. In najde vender v kakim prav gostim kraju kako hišo, de ga sprejme, ino mu delo ino potreben živež da, kaj mu pomaga? Vsi se gosposke bojijo, kakor tatje in nedolgo, se zve, de je skrivavec, in spet mora bežati, ino lačen ino reven drugo zavetje jiskati. Povéte mi, ali ni to nadloga silno velika? Ko bi bil gosposko vbogal, kadar mu je bilo vkazano, ino bi se bil pred njo postavil, znabit, de bi ga bili zavergli, in spoznali, de ni za soldaški stan; po tem bi bil brez vse skerbí v svojim kraji, alj bi se brez strahu podal, kamor rad. Tako pa, ko se skriva, nobeniga mira nima; gosposka ga nalezuje, ino hudo za njega, če ga zapazi. — Ko bi ga bili pa per projiskanju spoznali, de je za žolnirja — njegova časna sreča bi ne bila proč. Ako se je poprej kakor keršanski mladenč nosil, se potrebnih reči navučil, kmalo ga bodo kakor za pošteniga človeka spoznali, in mu toljko frajvolje pustili, de je po svoji dobri navadi več želel ne bo. Če rad dela, si bo lahko velikokrat po mestih kaj zaslužil, ker mestnani sploh raji soldatam kaj dajo zaslužiti ko drugim ljudém. Ako bo želel svojo žlahto videti, bo perpušenje dobil, jo obiskati, očitno, per belim dnevi bo smel k njej rajžati, in se brez vse skerbí per nji ino svojih poprejšnih znancih poveseliti. Če je predaleč, lahko saj očitno piše, in pismo se sme vsakimu človeku pokazati, ako je pa blizo, kdor ga rad vidi, ga zna objiskati ino najti; očeta, mater, brata, sestro

alj prijatela takiga pridniga pošteniga kristjana, tovarši prijazno sprejmejo, ino se veselijo znance pridniga tovarša spoznati; starši so od naprej postavljenih z častjo sprijeti, ki so pošteniga sina ino pridniga deželana spodredili. In tak imá soldat še zmiraj kak prav vesel dan; to drugo življenje pa, kteriga med svojim tovarši preživi, je že res, de brez vse težave ni; alj je pa našo tukaj brez vsiga križa, če hočemo kakor dobri kristjani, alj saj poštene ljudje živeti? Z dnarmi ni preobložen, ali pa tudi nam ne hodi večkrat vpičlo za nje? Soldatu ni treba skerbeti, kak se bo oblačil, od kod bo potreben živež dobil, kje bo dobil, de bo štibro plačal? Vse potrebno ima, in če hoče delati, si še dnar dobi, de ga na stran položi. V hudih letah je soldatu bolj, kakor vsakimu kmetu; on potreben živež ima, kmet se mora pa zadolžiti, če hoče prerediti sebe ino svoje ljudi. In med tovaršmi, koljko sladkih ur ino židane volje si vžije; in kar je še težava, tak ne zadene le soldata, ampak tudi nas, ki nismo zraven. In ali sme kristjan se tako zlo križa bati? Ali zamoremo vupati, de bi se enkrat z svetniki veselili, ako še trohe tistih križev prestati nočemo, katere so oni za nebesa prestali? Ali se zamoremo Kristusove vučence imenovati, ino vupati enkrat z njim kraljovati, ako se pred vsakim ternam na poti zveličanja jezimo, ker je vender On, ko se je za nas vojskoval, ter našiga sovražnika premagal, toljko prestal, de pobožne duše medlijo, ko njegovo gajžlanje, kronanje, križanje ino bridko smert premišlujejo! Brez križa ni nikjer, tudi per soldatih ne; pa veliko več križov se še kjerbodi znajde, kakor per soldatih; koj narveč pa per tistim, ki se skriva. Med svoje ljudi več ne sme, ino oni do njega težko pridejo; le noč znajo včasi za to obrniti, de se še vidijo. Ino kaj je to za eno žalostno zniždenje! Starši se tresejo, ko se bojijo, de bi ga kdo vidil, alj de ne bo srečno v svoje zavetje nazaj prišel. Ker nemore po redi delati, mu tudi pomoči od doma nikolj dosti ni. Sirota je lastnik, ki takimu erbšino mora dajati! Ker nemore domu, kedar bi hotel, ino ker že spet pred dnem mora odriniti, tak se mu mora ob uri naštetiti, koljkor potrebuje alj želí, kar je prepovedano. Koljko jih je na takih potih nesrečno konec storilo, de so bili postreljeni alj drugači od lovcov vmorjeni! Če pa vender živiga k regimenti spravijo, — dolgo se more silno pridno nositi, poprej de mu kaj zavupajo. Kakor sužen je deržan, in nobene frajvolje mu ne dopustijo. Pa to so le male nesreče, zadenejo kar časno; nesreče, kere dušo zadenejo, tiste — tiste so še le grozne.

2. Večidel se pogubi. Dobro veste, de se smertno pregreši, kdor, ako ga pravičen vzrok nazaj ne derži, ni vsako nedelo ino praznik per sveti maši. — Veste de človek iz števila vernih pade, ako saj enkrat v leti, o veliki noči k svetimu obhajilu ne perstopi. Veste, de kdor se z hudobnimi tovarši, večdel sam hudoben postane. Veste, de kdor v nespokornosti vmerje, zveličan biti ne zamore: — in v vse to nihčer ložej ne zabrede, kakor ta, ki se pred soldašno skriva.

K s. maši zamore le malokdaj priti, zato ko se boji, de bi ga kdo prijel. In kedar je že pri maši, kaj mu že za dušo verže? Dokler naprejevzetno v takim stanu ostane, je njegova pobožnost ja prazno nič. Kaj za ene gnade mu bo pričujoči Kristus podelil, ki je pokoršino do oblastnikov tako zlo perporočal, in ki je skuz svoje apostelne rekel, de kdor se gosposki vstavlja, se zoper samiga Boga punta. Kdor hoče od ofra sv. maše kak dobiček imeti, mora brez smertniga greha biti, alj saj resnično grevengo in pa naprejevzetje obuditi de hoče greh zapustiti, se spreobrniti, ino se ga spovedati. Tega naprejevzetja pa nima, in torej spet svetih zakramentov vredno prijeti ne more. Ni sicer nebeniga tako velikiga greha, de bi ga spovedniki odvezati ino v imenim božjim odpustiti ne zamogli; vender pa vsak grešnik mora resnično grevengo razodeti, ino terdno naprejevzetje imeti, se poboljšati, ino nastopke greha, koljkor more, popraviti. Če pa tega ni, tak odveze mašnik tudi podeliti ne smé. Potim takim: ako skrivavec k zpovedi negre vsaj o veliki noči, néha skoraj kristjan biti; če gre, pa od svojga skrivanja nič ne pové, stori boži rop; če pa pové, ga nihče odvezati nesmé, ko bi ravno tak grešnik perpravljen bil nar huji pokoro delati, zato ko v naprejpeljanje božjiga žalenja spovednik nidar pervoliti ne smé. Spovednik smé odvezati krivičnika, ako je v tako vboštvo prišel, de poverniti več ne more; vender pa resnično grevengo ima, de je goljufal, in terdno naprejevzetje, de bi rad škodo povernil, ako bi kedaj toljko premoženja imel, in de hoče toljko poverniti, koljkor bo mogel. Zamore grešnika odvezati, ki je kak tak greh storil, de v nebu vpije, pa ga popraviti več ne more. Zamore sicer tudi skrivavca odvezati, če mu terdno obljubi; de se bo nazaj podal, ali če so že leta za soldašno pretekle ga pa greva, de je to božjo zapoved prelomil; dokler dolgo

pa tiste leta ne pretečejo, ga pa noben mašnik ne sme odvezati drugači, če poboljšanje obljudi.

Po tim takim pa vidite, v kake strašne brezдне hudobije skrivavec zabrede! de res čisto iz vere ino božje gnade pade; in ker nihče ni v toljki nevarnosti, naglo in neprevideno smert storiti, ko skrivavec, tak je res skoraj vse eno: skrivat se jiti, alj pa večnimu pogubljenju nalaš nasprot hititi. *)

Res pravijo, de se človek per soldatih lahko spači; kje se pa človek spačiti ne more? Lot je v nesramni Sodomi pravičen ostal, v samoti je pa v pregrozno pregreho padel. Ko bi se kar tisti spačili, ki k soldatam pridejo, bi bilo velik veliko svetih mož, koljko se jih med nami spači! De se pa per soldatih vsak ne spači, imamo gotove priče; zakaj sv. Jurj, sv. Boštjan, sv. Florjan, sv. Evstahi, sv. Martín, 40 marternikov ino tavžent ino tavžent drugih so bili soldati, ino zdaj so njihove podobe na oltarjih. Še v naših dnevih je mnogo soldatov najti ki zvesto Bogu služijo. Kateri že poprej gerdo živijo, tajisti tam Boga žalijo, pa le hudobijo naprej peljajo.

Izmed soldatov imamo veliko svetnikov, izmed skrivavcov pa — čisto nobeniga; pa peklensko dno mora ravno z njimi narbolj nadevano biti, ker razen pregreh, ktere sim poprej imenoval še večkrat tudi v druge in še strašneji padejo, alj so jih krivi.

Ker oni ne grejo, kterih doma ni tako potreba; (zakaj če zamorejo tako v ptujim kraju prebivati, bi tudi per soldatih lahko bili), mora gosposka take odrajtati, kteri so doma silno potreba ino soseski k velikimu pridu; za soldate pa ne tak perpravni. Glejte krivico, ktero taki svojimu kraju storijo!

Ker med poštene ne smejo, se lahko z prav spačenim zeznanijo, od katerih bodo v strašnih pregrehah vajeni, pred kterimi jih scer od kraja grozi, pa navada in pa tudi sila storijo de več za Boga in za svojo dušo ne marajo: brez jesti živeti ne moreo, delati si ne upajo, alj se odvadijo, in groza, kaj vse začnejo, de se preživijo! In grejo tako od hudobije do hudobije zmiram naprej, tako dolgo, de je mera polna! Večidel že na

*) Mladenč, ki vojašini vhaja, ima na gavge le pet stopinj: prva je k drevarjam, druga h tobakarjam, tretja h tatam, šterta h razbojnikom, peta rabeljnu v roke.

tim sveti nastopke svojih hudobij občutijo, in kobi vender odleteli, kaj bo po smerti!

Torej sim vas hotel danes prositi, ne kakor vaš pastir alj naprejpostavljen, ampak kakor prijatelj, kateriga serce zaboli, kedar kolj vidi eniga od vas, naj si bo v kakoršni nesreči že. „Jišite narpoprej nebeško kraljestvo,“ drugo bo že Bog tako izvodil, de bo k vašimu pridu. Starši! je Bog vašimu sinu tajisti stan namenil, v katerim se je sv. Florijan in toljko drugih znajdlo, ne žalujte toljko: če jih je Bog namenil, bodo v tistim stani izveličani.

Zamorete na pošteno vižo pridnimu sinu pomagati, de per nas ostane, veselilo nas bo, ga med nami imeti: nepoštenih potov se pa bojte, ko pekla, v kateriga večidel perpeljajo. Ako imate sinove, de so naprej klicani, pa se še niso perkazali, opominajte jih, de naj berš vbogajo, dokler še v nobeno štrafengo ne padejo.

Ljubi fantje! ako vas Bog po gosposki v ta stan kliče, nikar se ne vmikajte, Bogu vjiti ne morete. Zato vam je Bog močne roke dal, de se za naš kraj ino za našo sveto vero vojskujete, ko bi treba bilo. Nikarte si z velikimi dolgmi pohišstva ne jišite; bolj mirno živi soldat, ko prav zlo zadolžen kmet. Nikarte se v take zakone zavezovati, kjer vam za peršono nič ni, ampak le toljko, de se pred soldašnoj pervarjete; boljši je celo življenje pukšo nositi, ko pa z hudobno babo zavezanimu biti. — Če pa na pravično vižo per nas ostanete, alj ako se skažete pa vas izveržejo, potem bodite brez vse skerbi, in bote lahko Bogu služili. — Če pa kakor žolnirji iz našiga kraja greste, v lepim spominu bote per nas ostali. Molitve, katere bomo vsi skupaj tukaj opravljali, bomo tudi za vas darvali Bogu.

Le kratko časa življenje terpi, naj bo dobro alj hudo; po tim nas bo Bog k sodbi poklical, in blagor nam! če smo storili, k čemu nas je tukaj klical ino napeljal. Ako bi bili pa talent zakopali, ko bi ne bili hotli tukaj Boga vbogati, potem ga homo morali vbogati, ino za slabe dela bi dobili slabe plačilo.

Storimo torej po svoji dolžnosti, kjerkolj smo; po kratkim časi bo Bog vse razločene spet združil, ino po tem ne bo nebene ločitve vekomaj več. Amen.

Mihael Stojan.

I.

B.

Gregor Peric,

slavni dohovaki Lavantinski škofje.

(Povest o Jožefu Viki)

Prigodbe

žalostne ino vesele, preteklih ino sedajnih časov

rajuim v čast, živim v spomin ino podučenje.

Prihodnje leto poroč-dolaj parur Peric Gregor, so bili Kraja-
ski vojak. V svoj Lubi, nekoliko let nad Ljubljano ju je mati
na dan svetiga Paula preborenjenja v let 1803 povela, ter jim
dala vboštvo za del; pa hvala Bogu tako je — pravi
Krajski — nebeško kraljestvo, ako su vboji v deli, kakor rajni
Gregor.

Peric Gregor je doma dohodil, da se lahko pridne tisti, da
so bili vsim verstnikom ingled. U vsi leti preborenjenja mladenca
poslali, nista imela oči ino mati žalosti. Pa koga Bog v duhov-
ski svet pokliče, mu tudi pomaga, naj si mu ravno nekaj časi
terpeli da, da ga oženi, kakor v peči zlate, Čudno vodi Bog

*) Carmichael Constantius Episcopus, viris gloriosis et parentis vestros
in generis, ac sui de nobis optime meritis, translator ad latinum,
de quorum dilectione fuisse populus vestros. Hinc plus meritis la-
dem carum, et exarum meritis in libro, et stupenter non in libro
sed in pagina libri et in cordibus vestris.

I.

Gregor Pevic,

slavni duhovski Lavantinski škofije.

(Poslali g. Jožef Virk.)*)

Beseda božja veli: „Ne hvali človeka v življenji!” kakor bi rekla: Hvali po smerti; časti ga, kedar že srečno dokonča. „Iz dveh vzrokov (uržohov) je bolji hvaliti rajne, kakor pa žive — uči sv. Masim škof — de povelčuješ sveto zasluženje tečas, kedar tebe ne mika več se prikupiti, pa tudi pohvaleniga ne skuša več se prevzeti.” Prav je ino spodobi se rajne v spomin vzeti, ki so nam slaven izgled zapustili, kakor rajni duhovnik Gregor Pevic.

Pobožen ino goreč dušni pastir Pevic Gregor so bili Krajnski rojak. V stari Loki, nekoliko ur nad Ljublano jih je mati na dan svetiga Paula preobernenja v leti 1803 povila, ter jim dala vboštvo za del; pa hvala Bogu! ravno takih je — pravi Kristus — nebeško kraljestvo, ako so vbogi v duhi, kakor rajni Gregor.

Perve šole so doma obhodili, pa se toljko pridno učili, de so bili vsim verstnikom izgled. U viši šole prebrisaniga mladenča poslati, nista imela oče ino mati začem. Pa kogar Bog v dukovski stan pokliče, mu tudi pomaga, naj si mu ravno nekaj časi terpeti da, de ga očisti, kakor v peči zlato. Čudno vodi Bog

*) Carissimi Confratres! Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua de nobis optime meritos, translatos ad tumulum, de quorum discessu luget populus noster. Date pia memoriae laudem eorum, et exarate merita in libro, ut sculpantur non in silice, sed in paginis istis et in cordibus nostris.

izvoleniga po poti ponižvanja v visoko čast, kakor našiga Gregorja, ter pokaže, de je prevzetnim sovraž, použnim pa svojo vsmilenje daja.

Bilo je Cele, čedno mesto na spodnim Štajarskim, prav šola vbogih. Iz Krajnskiga ino od drugih krajev je prišlo vsako leto mladih vbožčekov v šole; ino vsmileni Celani so jim radi pomagali, ter jim od hiše do hiše prevžitek dajali. Marskateri gospod pomni hvaležno svojih Celskih dobrotnikov. Tudi Gregor pridejo jiskat svoje druge domačije na Štajarsko, ino jo tudi srečno najdejo. Človek je pa tam rad doma, kjer mu Bog dobro da.

Zunaj Cela na jutrovo je imenitna Teharska fara, rekel bi, kakor Betanija zunaj Jeruzalema, kako uro hoda od mesta daleč. V tim kraji so si Gregor vbožček dobriga kmeta pojiskali, ki jih je v službo vzel, pa jim dovolil v latinske šole hoditi, hitro po šoli pa domu priti in pridno delati, de si živež zaslužijo. Terda je bila za mladenča v šolo hoditi pa stradati, huda pa tudi po šoli namesti počivati za delo sečiti. Blagor vender možu, uči sv. Duh, ki nosi jarm od svojih mladih dni. Kdor si sam posku-si, on ve kako vbogim kruh diši.

Bili so tečas visoko častit gospod Franc Ksaver Hobelnik apat v Celi, šolcov velik prijatel ino dobrotnik, ter se radi za Voglajno po zelenih travnikih z mladenčami pogovarjali, ki so se lepo učili. Neki večer rajniga Gregorja srečajo, ki se je iz šole k domu spravljal, ino grede skerbno učil, kar doma na kmetih ni vtegnil. Berzen, ves priljuden mladenč apatu dopade. Hobelnik Gregorja prijazno izprašajo, od kodi je domá, česa se uči ino kamo gre? Umen mladenč jim vse lepo ino ravno pové, kako se mu godí, ter se dobrotlivimu gospodu toljko vsmili, de ga v svojo skerb vzemejo. Per apatu je prebival, na mizo stregel, po tem se pa lahko učil. Previdli so vsmilečni Hobelnik, ki so vedno po eniga alj po dva vboga šolca pod svojo streho imeli, tudi našiga Gregorja, de je šesto šolo dogotovil, ino se u viši šole podal. — Pač veliko dobriga stori, ki mladenča prebrisane glave ino žlahtniga serca v šolo da, alj pa vboščeka v šoli podpira! Kdor tako mašnika izredi, po tem ravno z tim duhovnikom Bogu ino sveti cerkvi služi; kdor izredi imenitniga cesarskiga služavnika, tudi z njim cesarju ino deželi streže, ter se vsih

dobrih del vdeleži, ki jih taki verli mož² stori. — Bog daj dobro vsim dobrotnikom vbogih šolcov alj študentov; kar je Kristus objubil, rekoč: „Kar ste enimu nar manjših storili, to ste meni storili.”

Deseto šolo so v Celovci imeli, ino so bili v duhovščnici ves pohleven, tih ino svetoželjn mladenč. Učitelji ino voditeli duhovski so jih veliko obrajtali, tovarši pa ljubili ino poštovali; zakaj pravo čednost vse rado ima ino resnična ponižnost se nikjer ne spotika.

Mašnika so jih posvetili rajnji škof Lavantinski Ignac po božjim lici dan v leti 1831; to de so še šerto leto desete šole po tem izgotovili, ino tisto leto moder prestop alj prefekt v duhovščnici bili, ki so svoje mlajši tovarše lepo pohlevno vodili, ne toljko z besedo, kakor z lepim izgledam, kakor luč, ki v svoji hiši prijazno sveti.

Perva duhovska služba jim je bila per svetim Lorenci v Krajni na Bizelskim za Hrovaško mejo odkazana, kjer dobre vina rastejo, pa tudi ljudje dobriga serca prebivajo, ki so Gregorja čes vse radi imeli. Veseli so bili dober pastir pridnih ljudi, derhali razujzdanih ino njih glave pa silo žalostni, kateri so jih čerteli. Prosili so vdruge kraje, kjer bi ne bilo toljko nasprotnikov, katerih novine težko premaga, lahko pa sam premagan v dobrim pešati začne. In kakor hitro so Gregor od Bizelskiga slovo vzele, ino dobri farmani po njih žalvaje nasprotnikam zabavljenje ojstro očitali, se je tako rekoč vsa vojska hudobnih nad gospod Gregorja vzdignila, krive priče zklicala, sodnike oslepiti, ino nedolžniga poprejniga kaplana obsoditi, kakor bi bili ljudstvo razdražili ino na svoje vlekli. — Tako se je tudi Kristusi godilo; Ni učenc čez učenika, ne hlapec čez svojiga gospodarja. — Če so hišniga gospodarja Belcebuba imenovali, koljko več njegove domače. „Ne bojte se pa, veli Kristus — Nič ni skritiga, kar bi se ne razodelo, ino skrivniga, kar bi se ne zvedilo” Sodba slabih — nekoljko slepih, nekoljko hudobnih je bila nad Gregorjam sklenjena, pa ne poterjena. Viši duhovska gosposka je krivico spoznala, ter tolžnike ino sodnike v strahe vzela. — Pravično ravnaj in terdno stoj, pa se nikogar ne boj!

V Konjicah, v drugim veselim kraji Celskiga kroga za veliko cesto, ki iz Tersta na Dunaj vleče, je bilo drugo polje

Gospodovo, kamor je Bog Gregorja po viših na delo poklical. Bili so desna roka vstarliviga viši fajmoštra, kateriga so zamestovali; bili pa tudi skerbni oče velike fare, ki je za veliko ceno v nevaršini mnogoterih razvad. Njih prva skerb je bila za drago mladino; staro drevo se težko — alj celo ne poravna. In ker je napuh pa gizdost (ofert) korenina vsih hudobij, kateri smo se per sv. kersti odpovedali, so se serčen pastir pred vsem prevzetne noše lotili. Vse zapelive napersne haderce, šumeče krila, napihnjene kape in mrežaste rute so morle iz fare pobegniti. Dekleta so čedno, ponižno oblečene v hišo božjo hodile; razšopirjene so se poskrile; pa tudi mladenči so se veliko bolj pametno ino pošteno nosili. Razujzdane dobrovolje so pešale, kjer se jih je mladina zogibala, kakor so jo dober pastir svarili, opominjali ino prosili; za toljko lepši je pa služba božja v cerkvi ino po fari oživela, za katero so vneta skerbili. Ne bom pozabil, kako me je v serce ginilo pobožno zaderžanje mladih ino starih ljudi, ki sim ga o sveti Ani leta 1839 v cerkvi per sveti maši gledal, ki so njo naš Gregor služili. Vsa hiša božja bila je polna ne le samo ljudi, ampak tudi pobožnosti v svetim petji ino v molitvi. Večidel so imeli mladi ljudje molitvine bukvice v rokah; kar njih ni brati znalo, so molili na roženkranc; ino Gregor pred oltarjam so oživljali gorečo pobožnost po vsej cerkvi. Kdor jih je pogledal, se je svetoželje vnel. — Veliko so po vsim Konjiškim kraji od njih govorili; pa ravno to pogovarjanje od njihovih pridig ino keršanskih naukovo bilo je seme poboljšanja, naj si je ravno sovražnik marskatero ljuljko med pšenico zasjal. V kratkim je lepa pšenica odrastla, ino tudi ljuljko, koljkor močje, zadušila.

Boš me vprašal, kako so hraber Gregor vse to naredili? Njih orožje je bila božja beseda ino pa molitva — njih vojniše (vojska z hudobo) pridiznica ino spovednica, šola njih vojaštvo. Na kancelni jim je tekla beseda božja serčno ino ravno iz njihovih vust brez vsiga perlizovanja, pa tudi bres pikanja, ki več škodje, kakor pomaga. V imeni božjim so govorili, kakor prerok gospodov. V spovednici so bili vsmilen oče, ki ne odpusti samo, ampak tudi poboljša. Kar so v pridgah perčeli, so v spovednici z božjo pomočjo dokončali; ino ni bilo grešnika, ki bi potolažen, popravljen ino oveselen njih spovednice ne bil zapustil. Pred oltarjam so bili angel med Bogam ino ljudmi, doma v molitvi

skerven varh, ino Bog je dal rast temu, kar so pobožen Gregor sjali ino polivali.

Ovčice dobriga pastirja hitro spoznajo ino grejo za njim; torej se ni čuditi, de so tudi od stranskih far h gospod Gregorju h spovedi hodili, ino ni dneva bilo, de bi izpovedovali ne bili. Kdor se je njim prav izpovedal, je nekako prerojen ino za Boga vnet se na svoj dom povernil. Merzelo je nekaterim sosedam na to letanje — kakor so djali — alj modri ino razumni so hvallili Boga, ki svojim služavnikom mnogoterih darov deli, eniga gorečiga pridgarja, drujiga vnetiga spovednika, tretjiga skerbzniga oskerbnika bolnikov, štertiga gospodarja skerbzniga za cerkev — po meri svojiga obdarovanja — stori, kakor svetimu Duhu dopade, de kristjane k popolnosti peljajo, službo opravljajo, de telo Kristusovo, sveta cerkev raste — kakor sv. Pavl uči.

Pa peklu čedna rast keršanskiga življenja ne dopade. Hitro ljudi nadraži, de začno pridne delavce v vinogradi Gospodovim čerteti, jih obrekovati, per sosedih ob veljavo devati ino per viši gosposki černiti; ino steče jim, de mnogoteriga dobriga moža vmamijo, de z njimi potegne ino nedolžniga počerti. Tega so si Gregor tudi skusili. Posvetnim modrijanam, katerih bog je dnar, dobra volja pa nebesa, ni bila noša ino zaderžanje mladih ljudi po volji. Enim so bile njih pridege preojstre, drugim dolge spovedi prepomeniško, tretjim je merzelo, de so prešestnice pokorili, kar je modro ino prav; šterti so grajali, de je vsako nedelo toljko ljudi h spovedi ino k svetimu obhajilu hodilo. — Natolcovanje se je razkadilo, ino modra pastirska skerb Gregorja se je toljko lepši zasvetela, kakor solnce iz oblakov posije.

Tudi šola je bila gospod Gregorja drugo pastirsko oko, ter niso po izgledi svojiga Mojstra nikdar brez učencov bili. Ne vtruden so mladenče ino deklice ob delavnikih ino nedelah keršanskiga nauka učili ne le znati ampak tudi po njim ravnati. Vsako sveto nedelo so imeli za odrašene posebno šolo, ki ob delavnikih v šolo hoditi vtegnili niso, odrašene fante ino dekleta nevarniga pohajkvanja ino slabih zhodov ovarvat. Kar pa šola ni storila, so izgotovile svete bukvice, ki so jih po sto ino sto mladim ljudem omislili; zakaj pobožne, čedne bukve človeku v roke dati ino pa dobriga prijatla pojiskati, vse eno velja. Pogosto

tudi zvestiga priyatlu objiskat ne moreš, lepe bukve pa lahko vselej v roke vzemeš, de te podučijo in potolažijo; pa tudi kratak čas delajo, de se lenoba — ona vsih hudobij košata mati, — človeka ne loti.

Skerb je bila pridnimu Gregorju tudi za hišo božjo, ino za njeno lepoto, de bi bila toljkiga Gospoda spodobno prebivaljše ino duhovsko oblačilo služavnikom božim spodobno. Za koljkor ponižnej so bili mladi ljudje opravljeni, za toljkor lepši je morla biti cerkvena oprava. Kdor na prevzetno oblačilo svojiga života ne zapravlja, on lahko ino rad za božjo čast obilno deli. Kedar se pa ljudje prebogato nosijo, večidel cerkve zapušene žalujejo. Po očitni službi boži se hitro fara spozna, koljko velja; pozna pa tudi po cerkveni opravi, kakšniga ima pastirja.

Doslužili so gospod Gregor v Konjicah svojih 7 let, ino tudi zaslužili svojo faro. Prosili za čedo Matere božje per novi Štiti na Gorogranskim na Krajski meji, ino prijeli so njo, svojo duhovsko nevesto. Pa Konjičani jih niso pozabiti mogli. Ni jim bil pot predaleč jih tudi v drugim kraji objiskati. Ino kdo bi se nad to ljubeznjo jezil? Ali niso verni tudi svetiga Pavla v drugih mestih objiskovali? — Ljubezen prehodi hribe ino doline; Bog daj, de bi le vselej čista ino pravična bila! —

V novim kraji so Gregorja tudi počakale nove težave ino skerbi. Želeli so bolj samotni kraj; planine so najdlji, pa vse po svojih željah ne. Gorjani ino planinci so večidel počasni ino robati, ki jih le po malim ogreješ; kedar se pa merzli ogrejejo, ino za sveto vnemejo, so stanovitni, ter ne pozabijo Gospoda, ki jih na pravo stezo poravna. Prej ko se je na Gorogranskim moška mlačnost ino terdovratnost, pa ženska ošabnost serčnimu fajmoštru vklonila, so imeli opraviti ino preterpeti; alj če dolgo sekaš, mora past tudi nar bolj močen hrast — pravi rajni Primic. Gregorjeva poterpežljivost ino stanovitnost bi bila tudi kamenitno serce prebila. Kakor so jih od kraja grajali, za toljko več so jih poslednič hvalili ino pa ljubili, kakor otroci svojga očeta.

Tri reči so duhovskim gospodam posebno potrebne, ki hočejo svojo čedo izboljšati ino izveličat: pridno učiti, vneto moliti ino storiti, kar učijo vernim v lep izgled; kar so

tudi naš Gregor storili. Po tistih krajih imajo še oyster post vsih štirideset dni pred veliko nočjo mesa ne okusiti. Rajni Gregor so hotli tudi v tim, dokler so zdravi bili, prvi biti, ter niso cel post mesa jedli, po svetu svetiga Pavla, ki pravi: „Ako jed mojga brata pohujša, ne bom mesa jedel vekomaj, de mojga brata ne pohujšam.“ — Bil jim je svet izgled velikiga apostelna pred očmi, ki pravi: „Strahujem svoje telo inu v sužnost devam, de ki po tem, ker drugim pridgujem, sam zaveržen ne bom.“

Sveta velika noč leta 1844 se je bližala, pa tudi opravila so se množile nevtrudnimu pastirju, ki niso imeli pomočnika. Spovednica je bila vsaki dan za veliko noč obležena ino Pevec začno bolehati. Obhajali so z svojimi svete velikonočne svetke (praznike) ino na velikonočen pondelek opesajo ter se popoldne vležejo na svojo smertno postelo. Plučje so se jim vžgale ino legar se jih je po tem lotil. Huda je bila bolezen, vročina ino žeja velika, pa veči še Gregorja poterpežljivost, ker so pomnili besede božiga Učenika: „V svoji poterpežljivosti bote ohranili svoje duše.“ — Mirni ino v sveto voljo božjo vdani so čakali, kaj bo dober Bog z njimi sklenil; pa se tudi pripravljali na srečno pot v dolgo večnost, ker so vedeli, de ne vemo ure ne dne, kdaj Gospod po nas pride, de nas pripravlene najde.

Pošlejo v bližen samostan (klošter) Nacaret po duhovskega prijatla P. Dominika, naj bi jih z svetmi zakramenti prevedeli; ino vse se je lepo zgodilo. V jutro pred smertjo poprosijo duhovskega prijatla rekoč: Dominik! mašuj dones za mene; prav dobro majningo sim jáz storil — namreč naj se z meno po sveti volji božji zgodi. — Tako se v božjo voljo podá, kdor vé; de je bolje po volji božji vmreti, kakor ne po volji božji živeti.

Do posledniga izdihleja so z svojim prijatlam zastopno molili, ino lepo v Gospodu zaspali, ravno ob tisti uri, ko so se pred osmimi dnevi vlegli. V pondelek po beli nedeli je ura njih bogaboječiga življenja dotekla, 15 Brezna alj malegà Travná 1844.

Le pol trinajsto leto so delali v vinogradu Gospodovim, to de brez madeža so služili svojimu Bogu, klapec dober ino zvest. Bog pa ne šteje toljko naših let, kakor veliko več našo zvestobo ino pa pridnost. Kdor pa do konca zvest ostane, bo izveličan.

Čuti mertvaški zvon ljubeznivimu fajmostru peti, bližne ino dalne jok posili ino velika žalost vse obhaja. „Oh! kako jih je vender škoda!“ jihtijo ino hitijo praviti sosed sosedu; po vsej planini teče žalosten glas, tudi čres hribe na Krajnsko. Na pogrebi se je terlo ljudi ino od prevelikiga joka ino izdihovanja ni bilo skorej moč govoriti, ne moliti. Pa prelivane solze so dosti govorile ino molile za rajniga; Bog pa tudi solz molitvo zastopi. „Zaupanje smo imeli“ — pišejo neki poštovan duhovski prijatelj — „de bo Pevce ena prvih ino nar bolj terdnih podpor Lavantinske škofije, močen steber vsiga pobriga še kakih petdeset let — zdaj pa pogledjte žalost: duhovski junak v grobi leži!“ — Vresnici je za tovarše ino za njih zapušene ovčice zguba velika. Le obljuba Jezusova nas tolaži rekoč: „Resnično, resnično vam povem, ako pšenično zerno ne pade v zemljo ino ne vmerje, ostane ono samo; ako pa vmerje, stori veliko sadu.“

Prijazen mož ino zvest prijatelj svojih tovaršev bili so rajni Gregor Pevce, posebno častit pa vsim, ki se Boga boje ino za izveličanje svoje duše skerbijo, naj si bojo kmetje, alj gospodje. Na njih grobi še marskatira duša hvaležno kleči ino za njih moli; ino v spomin svoje zahvale so jim farmani drag križ na rezan kamen postavili. — Bili so ljub Bogu in ljudem; v časti je njihov spomin.

Verh rezaniga kamna ino zlatiga križa naj rajniga Gregorja Pevca per vsih znancih ino prijateljih beseda časti, ki je bila rajnimu za slovo rečena.

Ljubeznivi bratje inu sestre Jezusove!

Silo veliko vas vidim dones zbranih, domačih farmanov ino sosedov, Štajarcov in tudi Krajncov na tim Mariji, boži materi, izvolenim kraji. — Pa pokaj? — Ste prišli dones tusem buditi svoje rajne stariše alj otroke? — svoje mertve brate alj sestre? — Njih človeški glas ne izdrami več iz smertniga spanja, v katerim počivali bodo do sodniga dne, kedar bo vstajenje mertvih. Takrat boš sin očeta zopet objél, videla mati svojo hčer, zopet prijatelj prijatlu roko podal. Vsi, ki po grobih spijo, bojo čuli trobente glas, ter bojo vstali ino stopli na sodbo pred Jezusa Kristusa. — Pokaj ste perhíteli dones v to božjo cerkvo? Ali se vam dones kaka imenitna poroka obhaja, ino vi ste povabljeni

svatje? — Res je: alj ta poroka ni vesela, ampak silo žalostna je za nas. Glasni zvonovi ne vabijo dones na veselo ženitvanje; le bridko mertvaško petje dones v naše serca doni — Ženin ne stoji dones poleg svoje neveste v dragim svatovaškím oblačili pred oltarjam Gospodovim; le v smertnim spanji čaka svoje neveste, matere černe zemlje, z kateroj se mora zaročiti do sodniga dne, ter z poterpežlivim Jobam v duhi veli: „Grob je moja hiša ino v temi sim si posteljo postlal. Gnilobi sim rekel: Moj oče si; ino červam: Moja mati in moja sestra.“ Ni vesele muzike per denašni poroki; žalostne pesmi se čujejo, ino po mertvaškim hrami grude ropočejo, kakor bi djale: Dones meni, jutre tebi!

Pokaj ste prišli, dragi poslušavci? vas tretjič poprašam. Ali ste prišli morebiti svetih naukov častivredniga gospoda fajmoštra, ki so jih vam toljkokrat ino pa tako lepo, tako vneto na tim svetim kraji oznanovali? — Ni jih slišati več — Bogu se vsmili! Nam se objokanim solze vtrinjajo ino v bridkosti se nam serce topi.

Prav je de žalujemo; zakaj bogaboječiga ino dobro učeniga mašnikà, modriga fajmoštra, zvestiga pastirja, pohlevniga spovednika, vbogih vsmileniga očeta, pomočnika radovoljniga vsih zapušenih vdov ino sirot, serčniga tolažnika bolnikov med živimi pogrešamo: rajniga častivredniga gospoda Pevec Gregorja. Njih mertvo truplo terdo pred nami na mertvačkim vojdrí leží, ter se odpravlja v černo zemlo počivat. V sladkim spanji mežijo njih poprej toljko skerbne oči, ki so se tako milo ozirale po zgubljenih ovčicah jih zopet k Jezusu pripeljat; one oči, ki so se toljkokrat milo k nebesam povzdigovale, nam pokazat, kje smo domà. — V miru počivajo pastirske roke, ki so tako pridno delale v vinogradi Gospodovim, blagoslovile 12 let in 8 mescov keršansko ljudstvo, toljko grenkih solz obrisale iz objokanih lic. — Sladko počivajo apostolske noge, ki so po Bizelskim, v Konjicah ino po Gorogranskim tako skerbno hodile z Jezusovo čedo, brez vsiga truda bolnike objiskovale, ino nam zapustile toljko lepíh stopinj, de za njimi hodimo. — Mirno počiva molče njih evangelski jezik, ki je tako gorečo oznanoval nauke Jezusove, grešnike svaril ino k' poboljšanju klical, prosil mladenče, opominal dekličí ohraniti sveto čistost ino nedolžnost; kateri je tako ljubeznivo učil šolsko mladost Boga spoznati ino se bati greha več kakor

smerti. — Sladko počiva njih ljubeznivo serce, ki je toljko gorelo za božjo čast ino za izveličanje duš, vsmileno vbogim, odperto prijatlam, živo ljubezni do Bogu ino ljudi. „Blagor mertvim, ki v Gospodu vmerjejo, zakaj njih dela gredo za njimi.“ — Kaj pa nam zapušenim, ki še ostanemo v dolini solz? — Oh, zaslišimo posledno slovò, ki ga nam v duhu dajo rajni pastir Gregor Pevec iz svoje mertvaške postelce, prej de jih zhranimo v hladno krilo matere zemle.

„Moje predrage ovčice, pogledjte, kako kratko vse posvetno veljà! Kakor bi trenil, se vsa visokost v niskoto, bogastvo v revšino, sladko življenje v grenko smert premeni. Pomni torej, o človek, de si prah, ino se boš, kakor jaz zopet v prah premenil. Kakor roža na polji je človek, ki v jutro lepo cveti; pade za oestro koso, zvane ino se posuši; zvečer jo jišeš, pa nje več ni. — Oh živite torej zvesto Bogu, kakor ste per svetim kersti obljubili, deržite se naukov Kristusovih, ki sim vam jih vsako nedelo ino praznik, kakor per vsaki priliki razlagal; one imajo v sebi večno življenje. Ne bom vas dalej učil iz pridiznice, ne več svaril v spovednici, prelubi farmani moji! Učijo naj vas pa moje kosti iz merzliga groba, de ne pozabite, kako bo tudi vam skoraj solnce življenja za goro šlo, in bote prišli po ravno tej poti v kratkim za meno počivat. Oh ljubite Jezusa; le on je pravo življenje vaše, ino bo vaše plačilo v dolgi večnosti.

Zdravi ostanite, ljubi očetje ino matere, katerim sim pomagal nositi butaro težkih dolžnost. Bodite zvesti angeli varhi svojih vam izročenih otrok, ohranite jim sveto nedolžnost, kakor sim vas toljkokrat prosil ino opominjal. — Sdravi ostanite mladenci ino ve device, za katire sim toljko skerbel ino se bal, de bi vas dušni tat ne zapeljal. Ostanite ženini ino neveste Jezusa ino Marije, ter ohranite belo oblačilo nedolžnosti, ki vam odvzeto ves svet ne poverne, in cela večnost nazaj ne da. Oh skerbite, de vas kdaj pogledam v belih oblačilah oblečene, v rokah palmove vejce premage, ino zaslišim pesem peti, ki jo nobeden drugi peti ne zna, razen čistih duš, ki so podobne angelam; kar sim vam tolkokrat pravil. — Zdravi bodite vi nedolžni otroci, katire sim v šoli učil, ino ravno pretekle dni skerbno pripravljaj za prvo spoved ino za velikonočno sveto obhajilo, ker sim vam želel podati Jezusa vašiga ljubeja. Drugi gospod vas bojo peljali k' sveti boži mizi; vi

pa se spomnite mojih nauk, pa tudi moje vboge duše, ino jo priporočite vsmilenimu Jezusu.

Zdravi ostanite tudi ve boguljube duše, ki ste k meni k spovedi hodili, toljko milih solz prelili pred stolam milosti bože. Vas pregrešen svet zapeljuje, vas hude skušnjave obhajajo ino vas strasti težijo — oh pomnite mojih navkov, ki sim vam jih dajal vaš pridgar ino spovednik. Skerbite, de vas nekda j zopet najdem ino Bogu izročim, rekoč: Glej tukaj so, ki si mi jih dal; nihče njih se ni pogubil.

Z Bogam vsi moji prijatli ino znanci, ki ste me ljubili ino radi imeli. Bote memo mojiga zeleniga hribca hodili, pomnite rajniga Gregorja ino molite za me; zakaj rajtinga duhovskega pastirja je velika, ino božja pravica je ojstra. Molitva združena pa tudi za rajne veliko pomaga, de bo jo rešeni od njih pregreh. — Ne zamerite, de sim vas oestro svaril, ker sim vas serčno ljubil; sim pa koga razžalil, v imeni svetih pet kervavih ran Jezusovih prosim, naj mi odpusti, kakor jas vsim iz serca odpustil sim. — Z Bogam poslednič tudi vi, Bogu posvečeni mašniki, tovarši ino prijateli moji. Za vašo prijaznost ino vsmilenje se vam zahvalim, vaši skerbi svoje ovčice, vašim molitvam svojo dušo perporočim. Bodite moji tudi po smerti; obljubim vam, de bom tudi jas vaš. Ako se ravno po telesi ločimo, v ljubezni Kristusovi ostanemo združeni, dokler se vidimo zopet tam, kjer nas nobeden več ločil ne bo.“ — To je rajniga Gregorja slovó; — kaj jim pa bomo mi za slovo rekli?

Kakor svoje dni ljubleni učenci per smertni posteli svetiga Martina, izdihujemo tudi mi per mertvaških noslah rajniga fajmoštra, rekoč: „Kaj nas zapustiš, ljubi oče? Komu nas boš izročil? Bojimo se, de bi po tvoji smerti dereči volki v tvojo čedo ne planili. Ostani še saj nekoliko časa per nas, ki smo tebe potrebni.“ — Res de bo veliko lepih pridig ino keršanskih navkov z njimi vtihnili, veliko svetih izgledov z njimi zaspalo, ki grejo v nar bolši starosti svojih 41 let iz tega sveta. Alj ker je božja volja tako, ino njih hoče vsmileni Jezus k sebi imeti, naj se torej zgodi, kakor Bog hoče.

V pokoji tedaj počivaj, preljubi naš Gregor, ino večna luč ti naj sveti. Naj bo tvojim košicam zemlja lehka, tvoji duši pa

sodba srečna, ino plačilo lepo per Jezusu ino Mariji. Veliko bridkiga si si vžil svoje živè dni. Tvoje steze bile so z bodečim ternjam posute, z solzami polite. V boštvi se izšolal, v velikih skerbih si pastirčeval; nehvaležnost je bila pogoste tvoje plačilo tiga sveta. Hudo bolezn si prestal, srečno svoj tek dokončal; oh tak počivaj v miru, kateriga leta svet ne da.

Milo nam je milo — se tebe ločiti, toži se nam. Pa zaupamo, de boš iz svetiga raja na nas gledal, ki smo sirote v solzni dolini, ter za nas prosil Boga, de ne opešamo na izveličanski stezi, ki si nam jo tako skerbno kazal na Očetov dom. Bog daj, de bi se kdaj videli tam per Očeti, kjer ne bo ločenja, ne terpenja, ne mraza, ne vročine, ne bolezn ne smerti več.

Ti pa vsmileni Jezus vzemi lepo dušo rajniga pastirja, ki je tebi toljko zvesto služila, v kralstvo. In ker pred tebo nobeden človek ni zadosti čist, oh očisti z svojo presveto rešno kervjo madeže rajniga duhovskega pastirja. Naj poplačajo za nja solze ino izdihleji toljko rešenih duš, ki so jih rajni iz široke ceste pogubljenja na izveličansko stezo perpeljali. Vsmileni so bili rajni naš Gregor; vsmilenje naj tudi per Bogu najdejo, ino se svetijo, kakor zvezde na nebi, ki so jih veliko v dobrim podučili.

Perporočmo dušo rajniga tudi tebi, mati Marija. Za Jezusam, tvojim sinam, so posebno na tebi rajni svoje upanje imeli, tebe radi častili, ino skerbeli, de bi tudi od drugih vredno češena ino posnemana bila; skaži se tedaj tudi zdaj, de si njihova mati, ino pokaži jim blagosloven sad svojiga telesa.

Jezus ino Marija, vama izročimo dušo rajniga, pa tudi naše vboge duše, de nas perpeljajta v tisto srečno deželo, kjer ternje terpenja ne vbada več Adamovih otrok, kjer se solze več ne prelivajo, ampak le večno veselje zavživa. Združita nas, ovčice ino pastirje z rajnim našim Gregorjam tam u veseli večnosti, v svetih nebesih, de bomo z njim večno vživali ino hvalili trojnoediniga Boga Očeta, Sina ino svetiga Duha. Amen.

II.

Joanez Miklav

slavni duhovski pastir Lavantinske škofije.

Kakor ni hišni gospodar svojih delavcov po urah plačal, ki so jih v vinogradi dostali, ampak je vsak svoj denar dobil, tako tudi Gospodar nebes ino zemle ne gleda na leta, ampak na zvestobo, kako v njegovim vinogradi delamo. Po tem jih bo veliko, ki so le kratko živeli, pa dosti dobriga storili, po smerti lepši plačilo imelo, kakor stari ljudje, ki so velike starosti včakali, dobriga pa le po malim storili. „Zakaj starost — uči moder mož v svetim pismi — stori častljivo ne dolgo življenje, ne veliko število let, ampak zastopnost je človeku namesti sivih las, ino življenje brez madeža je velika starost.“ Za tega del je tudi sv. Frančisko Zalezjan svojim prijatelam, ki so ga svarili, naj si toljko ne priganja, de bi prehitro ne onemagal, odgovoril: „Na tim malo leži, kako dolgo živim; na tem pa vse, de zvesto svoje dolžnosti opravljam.“ Takih misl so bili rajni Joanes Miklav, svetla jigla duhovskih pastirjev na Koroškim.

V znožji velike gore, ki ji Svinja pravijo, lepa dolina leži, ino v sredi dolini stari grad na visokim homci stoji, ki mu Voubre, po nemško Hajmburg pravijo. Pod starim gradam je farna cerkva, ino krog cerkve ves, v kateri so bili rajni Miklav 25. Prosenca v leti 1803 rojeni. Starejši so bili poštenei kmetiški ljudje, ki so svojiga sina v božjim strahi izredili; ino ker je bil mladi Hanzek dobre glave, ves berzen fant, so ga v šolo dali, če ravno niso bili bogati. — Bogastvo ne da modrosti, ino za dnar se poštenje ne kupi; modrost pa poštenje ino tudi potrebniga premoženja da. Zatega voljo je mladi Salomon Boga modrosti prosil; ino ta prošnja je Bogu toljko dopadla, de mu je verh modrosti tudi bogatije ino imenitnosti toljko dal, de ni bilo kralja njemu enakiga. Naj bi starjši pred vsim za svoje otroke molili, de bi jih sv. Duh razsvetil, ter jim pravično pamet dal, vse drugo bi jim bilo naverženo. Naj bi pa tudi svojim mlajšim za pravo podučenje skerbeli, dro bi nad njimi veselja doživeli, kakor Vouberski Miklav nad svojim sinam Janezam.

V Celovci je Joanez v šolo hodil, ino se toljko pridno učil, de je bil vedno eden nar več pohvalenih šolcov, kateriga so vsi učeniki veliko obražtali, pa tudi tovarši močno ljubili. Ino takimu mladenču je dobro šolati se, naj si je ravno niskiga stanu rojen; v šolah le glava ino pa pošteno zaderžanje nar več veljata.

Velike nevarnosti čakajo po mestih mladenče, ki iz kmetov v šolo še nedolžni pridejo. Pohujšanja veliko vidijo ino slišijo, ino zapelivcov nar več med tovaršmi zadenejo, ki sami zapelani, druge zapeljujejo; ino srečen mladenč, ki se čist ino nedolžen ohrani, kakor naš Janez Miklav. Njegov vesel obras pa čerstvo truplo sta pričala, de še noben červ nedolžniga serca ne grize ino de je v prijaznim telesi tudi lepa duša doma. Takih mladenčev sveta cerkev za duhovske pastirje želi; z mladenčami, ki so drevju podobni, ki so ga gosance objedle, si malo pomagajo; zakaj kakeršno drevo, takšni je tudi sad.

Bili so na malo gospojnico 1829 v st. Andreži mašnik posvečeni, ter so v svoji farni cerkvi novo mašo peli. Pa lepši, ko je bil izpleten venic na glavi noviga mašnika, kedar so jih k oltarju peljali, je bil venec svetih čednost mladiga duhovnika, ki so za božjo čast ino za izveličanje duš goreli. „Bil je prvi v šoli, pa tudi prvi doma — piše nekdo njih tovaršev. — Vedel je vsakimu odgovoriti, ino mu dati lep nauk. Kakor nja sv. patron Joanez je bil tudi on gola ljubezn. Imel sim dosti zalih tovaršev — pa Miklava ni noben presegel, ki je ves čista dobra duša bil.“ — Tudi Kerški ino Lavantinski škof sta Miklava veliko obražtala, ter srečno čredo imenovala, ktiro bo vodil. Naučili so se na stransko pišelo piskati, ino veliko veselje imeli, v cerkvi k boži službi muziko polepšati. Kakor čedno pa je, de se mladenči vesele muzike naučijo, tako je tudi nevarno. Muzikaši radi pijejo, gerdo govorijo, se razvadijo, ter sebi ino drugim v pekel godejo. Vsiga tiga so se pa naš Joanez skerbno varvali; poštena muzika je njihovo serce k nebesam povzdigvala, ne pa v pekel vlekla.

Deseto šolo so leta 1830 izkončali, ino bili v Dobernivesi prvič kaplan. Dvojna pastirska skerb jim je posebno na serci bila: za otroke, ki še le prav za prav živeti začno, kedar k pameti pridejo, ino pa za bolnike, ki svoje življenje

sklepajo; zakaj srečen človek je, ki prav začne ino dobro konča. Bili so torej šole poseben prijatelj, ter so tudi za tretjo nemško šolo fante učili. Kakor njih boži učenik niso hotli tudi Miklav nikolj brez učencov biti. Bolnike so skoraj vsak den objiskovali, jih svarili, opominjali, jih tolažili, ino jim iz življenja Svetnikov kaj priložniga brali. Pa tudi potrebnih niso brez telesne pomoči pustili; ino so jim za živež, ino za vračtvo alj arcneje poskerbeli. Njih prijazen obraz je bolnika oveselil, kakor hitro jih je le v gledal. Pa naš gospod Joanez niso prišli k bolnikom dolgiga časa prodajat, alj pa pravit, kakšno je vreme, pa kaj je kaj noviga. Take vsakdanje kvante so bolnikom več v škodo, kakor k pridu. Dober pastir so bolni ovčici vedeli povedati, zdaj od kateriga svetnika, ki je še več terpel, — pa kako besedo iz svetiga pisma, ki je bolniga lepo ogrela.

Prinesli so bukvice, iz katerih so jim kaj čedniga brali; ino če je kdo per hiši brati znal, so mu bukve pustili, ter naročili, kaj naj bolnihu sroteju bere. Prej ko so bolnika zapustili, sta kratko skupej pomolila, naj Bog zdravje da, alj pa srečno smert, kakor je njegova sveta volja. Tako objiskanje bolnika potolaži, ne pa prazna sploh navadna beseda: „Bo že boljši.“ — Naš Miklav pa niso imeli navade se dolgo per enim bolniku muditi, če ni bilo posebne sile. Kratko pa dobro — je bila njih šega; za to so pa tudi lahko toljko hiš obhodili. „Blagor mu, ki se na vbožčeka ino sromaka zastopi; Gospod bo njega ob hudim dnevi rešil. Gospod bo mu na posteli njegove bolečine pomagal, clo njegovo postelo bo v njegovi bolezni presteljal.“ Psalm 40, 2—4.

Tisti čas so bili v Dobernivesi dober mož, rajni Andre Juh prošt, katerih je velika reva mertvouda zadela. Gospod Joanes so bili njihova palica, ter niso le namesti njih pridgvali, ino druge opravila imeli, ampak tudi k sveti maši stregli so jim, kakor hitro so omogli k oltarju prileziti. To lepo djanje gospoda mladiga, je viši gosposki močno dopadlo; zakaj vsmileno serce prijatlov povsodi ima, ki ne gleda na posveten dobiček, ampak le na keršansko ljubezn, ki je vselej kredi, kedar je pomoči potreba. Slišati, koljko Miklav storijo, so se tovarši čudili, ter jim ni v glavo šlo, kako bi človek vsaki den toljko opravil, opešal pa ne. Prijatlov nekdo Miklavu piše, ter jih prosi, naj jim prijatelj pové, kako ravna. Naš Miklav mu pišejo modro pomerjeno

djanje celiga dne, od svita do mraka. „Bilo je vse modro ino prav napeljano — piše njihov prijatelj — poskušal sim nekoliko dni, ravno tako ravnati, pa nisim bil stojan, ter sim oslabil.“ — Vsak moder človek si mora čeden časni red alj dnevno ordengo narediti; zakaj kdor čedno po redi živi, pravi sv. Avguštin, Bogu živi. Tak red sebi namisliti je lahko, pa po njim tudi na tenko živeti je težko, kdor sam sebe premalo alj clo ne zataji. Podoben je, po besedah svetiga Franciška Zalezja želvi alj črepagi, (šildkroti), katira, hujši ko se zaleti, dalej postoji, ino si počiva, ter dalej ne pride. Tukaj velja, kar pobožen Kempenžar pravi: „Ravno toljko se popraviš, koljkor sam sebe preмагаš.“ Lepo nas torej vsmileni Jezus uči: „Kdor hoče za meno priti, naj sam sebe zataji vsak den, in hodi za meno.“ To so naš Joanez prav dobro znali, se nobene težave vstrašili, ino ni jih nobenga dela grozilo. Vse so z veseljam brez vsiga opotavljenja začeli, ino brez onemage zgotovili. Po tem so pa tudi bili v mladih letah že popolnoma mož, na katerih se je bilo zanesti.

Le dve leti ino pol so gospod Miklav po lepih ravninah Dobernevesi pastirčovali; pa dober pobožen duh je oživljal Podjunske mladine ino stare ljudi. Preselili so jih na faro k Mariji devici na jezeri za namestnika.

Naj si ravno niso clo pol leta le te velike fare vladali, so se hitro posebno z otroci poprijaznili; kar se je očitno pokazalo, kedar so v tim časi milostlivi škof faro objiskali. Per keršanskim nauki so toljko čedno otroke izprašovali, ino otroci tako lepo ino z toljkim veseljam odgovarjali, de so se škof začudili rekoč: „Tak keršanski nauk bi celo dopoldne rad poslušal, ino bi mi ne bilo dolgočasno!“ — Pravijo de je velika umetnost alj kunšt otroke dobro ino prav keršanskiga nauka učiti. Jaz pa pravim, de per otrokih pometena umetnost nar manj velja. Otroško, nedolžno serce imeti, pa otroke po Kristusovo ljubiti ino za nje skrbeti — to velja! „Ako ne bote, pravi Jezus, kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo.“ Vse to so naš gospod Joanez na tenko zastopili, za to so pa tudi otroci povsodi za njimi leteli, ino se po njih derli, kedar so slovo jemali.

Mladi, čerstvi duhovni morjo po apostolsko živeti, pripravljeni jiti križam svet, kamor jih viši pastir pošlejo brez vsiga mer-

mranja, kakor berzen vojšak Kristusov z veseljam vsako verzel zadelati. Voljno so se tudi naš Miklav v treh mesencih drugokrat predstavili od Matere bože na jezeri k svetimu Ožbaldu na Jezer, ki pod visoko Kočno na Krajski meji tiči, kjer so v velikih gorah od male Gospojnice 1833 do svetiga Jurja 1834 pastirčovali, ter so tudi v tim samotnim kraji za mlade ljudi ob svojim šolo imeli. Radi bi jih bili Jezerani fajmoštra obderžali, in dokler hiša dobriga hlapca ne rada zgubi, za koljkor manj fara toljko skerbniga gospoda; pa v vigredi so se morli tretič nazaj v ravnine preseliti, kjer so dobili faro Švabek na desni strani Drave. Le ta suhotna ravnina bila je našimu Miklavu posledno polje Gospodovo, pa tudi njihovo pokopališe.

Slab je pastir, ki ne skerbi svoje čede zboljšati, ampak njo le per starim pusti; hitro mu bo jela medleti. Ni hiše, per kateri bi skerben gospodar ne najdel kaj popraviti; kako bi pa fara brez poprave dobro izhajala. Torej so naš Miklav, nov mlad fajmošter hitro spoznali, de je njihovi novi čredi pred vsim potreba treh reči: dobre paše, toplote ino pa čiste zdrave vode. Serčno so se svoje črede lotili, naredili za otroke šolo ob svojim, zakaj otroci so bili njih preljube jagneta, lepa obljuba boljih ljudi ino boljših časov. Za odrasene niso le ob nedelah ino praznikih alj nedelcah pridno učili, ampak per vsaki priložnosti so jim nauke dajali, posebno življenje Svetnikov razlagali, ter so vedli, de beseda ob pravim časi rečena veliko bolj zda. — Svojo čedo za dobro ogreti, so povzdignili keršansko pobožnost k vsmilenimu Jezusu ino Mariji prečisti devici, kakor je od svete cerkve poterjena, ter so vedeli, de človeško serce brez ljubezni biti ne more, ino ako ne ljubi Jezusa, pa njegove bože matere, se zaljubi v pregrešen svet ino z svetam konec jemle. — Tudi za čisto zdravo vodo posvečejoče gnade bože so skerbili, ino svojim ovčicam svete zakramente pogosto ino vredno prijemati priporočali; kar se je tudi po malim zgodilo.

Vsak človek svoje posebno veselje ima, ino se ravno po tem spozna, kateriga je duha. Tudi naš Miklav so imeli svoje posebno veselje do zhodne alj romarske cerkve, ki se imenuje sveto mesto, ki na veselim hribi v Švabeški fari stoji, ino je Materi boži posvečena. „Le pridite me objiskat — so pisali — Vas bom peljal na sveto mesto, ino Vam pokazal, kako lepo hišo

per nas Marija ima." V to hišo božjo so naraj hodili u veselji Bogu hvale dajat, v žalosti tolaženja jiskat ino pomoči prosit. Ino kdo bi jim to zameril? Tudi Jezus je hodil na goro molit, ino je imel u verti Getsemane svoj kraj, kamor se je večkrat podal svojo pobožnost opravit. Za Jezusam so naš Joanez posebno do Marije prečiste device svoje zaupanje imeli, katero sveta cerkev imenuje Kristjanov pomoč, ter so vedli, de pravi katolški kristjan ni, ki Marije posebno prav ne česti! — Drugo njihovo veselje bil je dober prijatel, star pošten mož ino prijazen gospod Izop na Pregelnovim v domači fari. Njega so radi objiskovali, se pogovarjali; tode vselej za poštene reči. Blagor duhovnimu, ki tako pošteno hišo blizo najde, de se lahko oglasi! Pa dober pastir ne sme le dobre volje po hišah jiskati, on mora, kakor boži Učenik povsodi za izveličanje duš poskerbeti, to de modro, ne posilama, de se po ljudeh pozna, k katerim mašnik rad pridejo. Tudi Izop, ljubezniv starček, je začel svete bukve ino keršanske novice brati, ki so mu jih skerben fajmošter podali, ter mu prijazno dopovedali, česar je za večnost potreba. Gotovo bo rajni mož dobri mu pastirju hvalo vedel v dolgi večnosti za njih če ravno kratko, pa resnično prijaznost.

Težava velika za vsakiga fajmoštra je nezvest pomočnik, na kateriga se zanesti ne smejo; nar huj nadloga pa v fari razberzdana prevzetna glava, ki se dobri mu vstavlja, farmane podpihuje ino ljudi slabo uči. Bogu se vsmili, de je maloktera fara, ki bi takiga domačiga sovražnika ne imela. Tud naš Miklav so imeli z možam opraviti, ki je k svoji nesreči šole ravno toljko obletel, de se je zoper svete reči hudo govoriti izučil. Vse dobro je pozabil, kar je hudobniga, je pa ohranil med svoje sosede razséjat. Marzelo mu je na serčniga namestnika božiga; mu bilo preveč pridig, preveliko pobožnosti i. t. d. Zlobil se je skerb-niga pastirja zatožit, kakor bi prazne vere sjali, prepovedane molitve ino pobožnosti i. t. d. Opravil scer ni kaj, pa vender dobri mu gospodu veliko žalosti ino zamere je naredil; zakaj tak človek se zna v ovčje oblačilo ogerniti, de si je ravno po besedah Jezusovih zgrablivi volk; tudi podobo angela si osvoji, de bi sosede ino pa gosposko ložej kanil, dokler ga ne spoznajo. Duhovski pastir ne smejo molčati, ino so dolžni ljudi pred takim krivim prerokam svariti, bolj kakor pred kugo. Taki zopernik boži se baha, de vse zna, ino mora vse vedeti, ker je „študi-

ral;” preprosti ljudje mu tudi veliko raj verjemejo, ako le na pol gosposko suknjo nosi ino pa pisati zna. Tega ne pomislijo, de je pravičen Bog takiga zabavljavca zapustil, ter ga z slepoto vdaril, de z odpertimi očmi ne vidi, ino ušesmi ne sliši, ter zoper svetiga Duha greši, kakor Judež Izkarjot, ki je tudi vse vedel, kar je Kristus učil, pa je svojiga božiga učenika izdal, ino se poslednič obesil. Bog nas vari takih ljudi! —

Pa tudi z svojim pomočnikom so imeli blagi Miklav veliko težavo; zakaj vino je pomočnika motilo, ino niso si jim fajmošter upali iz pod strehe nati. Z vso ljubeznijo so jih svarili, s poterpežljivostjo kročali ino jih tako ene leta ovarvali; — pa ravno ta težava je bila tudi veliko njihove prerane smerti kriva, ter so morli večidel sami vse storiti, kar ni bilo domá opravila.

Pol šterto leto so se že trudili naš Mikav z svojo faro; začel je lep sad svetih čednost ino dobrih del poganjati, ter se je čedi jelo poznati, de skerbniga pastirja ima, ki ne beži, kedar volk pride, ampak svoje življenje za svoje ovce da. „Pa drugi je, pravi Jezus, ki seje, drugi, ki ženje; obadva bota svoje plačilo imela.” Bog je videl djanje svojiga zvestiga hlapca, ter mu je sklenil za kratko pa zvesto službo zaslužen dnar dati, kateriga si morjo drugi veliko let služiti; ino pergodilo se je, kakor pravijo: „Kar dobri ljudje radi imajo, tudi Bog rad ima ino k sebi vzeme, naj se ravno naši posvetni modrosti prav ne zdi.” Po zimi je bilo, ko je dober Bog našiga Miklava iz tiga sveta zaklical. Njihove smerti ne morem lepši popisati, kakor jo pismo pové, ki so ga njegov prečestit g. dehant v Celovec pisali. Naj se poslovenjeno bere:

Visoko časti vredni Gospod!

Žalostno prestrašen za pero primem, Vaši Častivrednosti smert blagiga mašnika, ki so bili lepota (kinč) naše Podjunske doline, ljubezniviga prijatla Vašiga — Janeza Miklava, fajmoštra v Švabeci naznanit. — Blezo de niste še zvedeli, de bi bili zboleli? Tako naglo je Previdnost božja tiga pravičniga vzela, de njegovi bližni sosedje ino duhovski bratje še nevarnosti spoznali niso, kedar je že bila vsaka pomoč zamujena. Pluče so se jim vžgali; ino na tej bolezni, katiro so v svoji službi dobili so do-

nes 20. Svičana zjutraj ob osmih končali, kakor marternik, svoji dolžnosti do konca zvest. — Tolažilo Vas bo, kakor mene, ako Vam začetek, rast ino konec njihove bolezni razložim.

V saboto 10. Svičana popoldne pride nekdo iz nar viši planine nad Svetim mestam, v lepim vremeni krez dobre dve uri hoda, na spoved prosit ino terdi, de je velika sila bolniku, ter bo težko včakal; kar pa ni bilo res. Serčen fajmošter hitijo tako naglo z svetmi zakramentami k bolniku, de so že bili bolniga oskerbeli, ko je še le poslan lažniv človek za njimi prisopel. Zanesli so se morde preveč na svoje zdravje, ter se niso dovolj varvali, ino nazaj grede prehladili. Slabo jim je doma prihajalo; pa so vender v nedelo po tem na vse zgodaj na Suho šli k podruženci opravljat, ter so imeli opravilo, pridigo ino keršanski nauk, ino so prišli bolni k domu. Drugi dan so si dali pušati, ino bodenje je odhenjalo. Noben ni nevarnosti mislil, ino perve dni pretečeniga tedna je bilo na videž vse dobro. V petek, 16. Susča jim je bilo le huje, ino zopet so jim pušali. V saboto o poldne sim poslal svojga g. Kaplana drugo nedelo za njih opravljat, ter sim poln upanja bil, de bo bolje. — Fajmošter so pa nevaršino čutili, so naredili svoje posledno sporočilo alj testament, ter so se dali per zdravi pameti z svetmi zakramentami prevideti, za vsem v sveto voljo božjo vdani. Po noči so jeli po toljkim pušanji slabeti, ino ob pamet jim je šlo. V nedelo jutro o petih so v posteli vstali, ter mislili, de so na kancelni mo so poldrugo uro slovo jemali, ter se niso dali vtolažiti, dokler jim je gerlo zareklo. — — O poldne so se zopet popolnoma izčajmali. Po noči se zopet niso zavedli, do ure, ob kateri je Očetu v nebesih dopadlo jih mehko iz tiga sveta zaklicati. — Bog bodi milostliv njihovi duši, ino daj tudi meni nekdej vmreti, kakor so vmerli ta pravični, za nas veliko prehitro. Prosim razznanite vsim prijatelam rajniga smert ino nje okoljstave, pa njih molitvi priporočite.

V Bliburgi 20. Svičana 1838.

Mateuž Meinik, m. p.

dehant.

„Tako se povzdiga, kar je čistiga; kar je pa pozemelskiga, tukaj obteči” — pišejo neki prijatel rajniga. — Dobra, blaga duša, živa podoba njegoviga svetiga patrona, je rajni Joanez, ko ga je že slabost premagala, kakor nja sv. patron, poslednič ljubezen oznanoyal.

Nisim poznal tako popolnoma duše, kakor je rajni bil, de bi za vsakiga tako pripraven odgovor imel, vsaki reči pravi kraj odkazal, per vsaki perložnosti kaj čedniga povedati vedel, ino posodi dobre dela dopernašal brez vse očitnosti. Dobriga sprednika imamo mi njegovi tovarši; ino zaupam, de tudi pri Bogu priprošnika. Naj prosi za nas, de mi, ki njegovih čednost nimamo, saj spokorjeni srečno za njim pojdemo."

Bogaboječ, za božjo čast ino izveličanje duš ves goreč rajni Miklav so bili ojster sami za sebe, ves ljubezniv pa do svojih tovaršev. Mnogoteri sosed se jih je zogibal, slišati kako so ojstri, ter je mislil, de ga slabo obrajtajo. Pa goljfali so se. Miklav so vsakiga tako ljubeznivo ino z toljkim poštvanjem pri-jeli, de jih je vsak rad imel ino spoštoval, ki jih je poznal. Veliko se jih je za rajnim Miklavam razjokalo rekoč: „Oh Miklav so bili nam vsim izgled.

Res, de se nam toži po toljko žlahtnih tovarših; pa nas tudi občestvo alj gmajna Svetnikov tolaži, ki nas uči, de rajni pravični tudi po smerti svojim pomagajo, ino za nas Boga prosijo, de se nam zguba v dobiček premeni. — Lehko sklenemo spomin rajniga mašnika Joana Miklava prijatla našiga z lepmi besedami svetiga pisma, ki pravi: „Pravičen mertev obsodi hudobne, ki živijo, ino hitro dokončana mladost krivičniga dolgo življenje. — Kratko je živel, vender veliko časa izpolnil." Modr. 4.

III.

Matija Ahacel

nekdajni ces. kralj. učenik sedme viši šole v Celovci,
Slovincov imeniten rojak ino prijatel.

Sreča hiše nar večí je dober gospodar, od kateriga se reče: ta mož za vse skerbí. Njega domači ino sosedje veliko obrajtajo, rekoč: To so naš oče. Vsakimu vé moder mož dober svet dati, vsakimu pomagati, ino po vsi soseski njegova beseda velja. Srečen kraj, ki takiga moža ima. Od njega pravi

sv. Duh: „Pravičen navadi svoje serce, do čuje ob zori per Gospodu, ki ga je stvaril. Ino ako bo nar višimu Gospodu dopadlo, ga bo napolnil z duham zastopnosti, ino on bo, ko dež izlival besede svoje modrosti. Veliko jih bo hvalilo njegovo modrost, ki ne bo nikolj pozablena. Njegov spomin ne bo prejšel, ino po njegovim imeni se bo prašalo od naroda do naroda.”

Takiga verliga moža je tudi Koroško imelo, ino lansko leto, za nas še prehitro, pokopalo. Bili so rajni Matija Ahacel, svoje domače dežele skerben oče, ino svojiga ljudstva serčen prijatelj, de je malo takih. Dolžnost nam je, de se jih po vrednosti spomnimo, ino njih lep spomin vedno ohranimo.

V lepi Rožni dolini, ki se ob bistri Dravi razlega, blizo Krajskih gor je poštena stara fara svetiga Jakoba. Farna cerkva na veselim homci stoji ino prijazno po fari gleda, toljko lepiga polja, senožetov ino sadunosnikov, ki domače vesi lepo zeleno venčajo. Od visoke cerkve svetiga Jakoba vidiš v sončnim zapadu na veselih gorenjah med sadunosnim drevjam Gorenče, imenitno ves, v kateri je toljko slavnih možev, duhovnikov ino deželskih gospodov rojenih, de ni blizo hiše, ki bi svojih gospodov ne štela, katerih nekaj še zdaj živi. Ino po pravici bi rekel, de je taka soseska pravi boži vert, v katerim se izredi toljkó služavnikov božih, de skoraj leto ne mine, ki bi eden rojakov nove maše ne pel. — Gorenčam se pa tudi po drevji pozna, de pridnih ino skerbni domorodcov imajo, zakaj ni blizo vesi, ki bi toljko žlahtniga sadunosniga drevja imela, ki so ga njeni nekdajni šolci nasadili ino požlahtnili. V tej slavni vesi je tudi rajniga Matija Ahacelna zibel pod borno slamnato streho tekla, ki so se po rodovini Kometar pisali. Ko so pa v Celovci učenik v šoli novince barali: „Čigav si pa?” — je mladenč odgovoril: „Ahacelnov Matija.” Ahacelna po tem zapišejo, ino vse svoje žive dni Ahacel ostane.

Naš Matija, Rožan borniga stanu, pa žlahtniga serca so bili ravno na svetiga Matija den leta 1779 rojeni, vbogih, pa poštenih starišev sin. Imeli so brata, ki še živi, poštovani ces. kralj. vradnik, ino pa sestro, prav modro bogaboječo ženko, katero so posebno ljubili.

Mladenč prebrisane glave, je Matija doma živino pasil, pa per živini ni praznoval, tudi z malopridnim otrocmi pečal se ni; brezove terte je bral, ino krivačam prodajal, ki slamnato streho z njimi vežejo. Kar je izkupil, so mu oče zhranili, ino za dnar potrebne obleke omislili. Tako se je publič navadil že iz mladih dni skerben biti ino dnarja ne ponidama tratiti, ker si je sam poskušal, kako se dnar težko zasluži. — Lepo ino pametno je, de stariši svojim otrokam česar kolj vsvojijo, naj si bo mlado sadunosno drevce, alj kako dvoje golobov, alj kako malo živinče, de si ga izredi. Ima z njim veselje ino skerb, ter se tako nauči iz mladih nog za svoje skerbeti. Taki otroci bojo dobri gospodarji in gospodinje, kakor rajni Matija. Pa tudi šole deca zamuditi ne smejo.

V Gorenčah je že svoje dni nekoliko ljudi brati znalo, de si ravno blizo šole ni bilo. Mladi Matiček se je sloveniga branja doma lotil; ino ker je dobre glave bil, je poprej brati, kakor pa zlogati alj bukštabirati znal, ter si je hitro zrajtal, kako se tihniki ino glasniki izrekajo. Naprosi dobre stariše, de so mu po zimi v Rožek nali v šolo hoditi, de si je bilo ravno dobro uro hoda za njega daleč. Ukaželjn mladenč se ni bal hude zime, ne dalne hoje; ino šola mu je dobro zdala. Gospod šolski je po stari navadi zlogati začel, ter Matička baral, alj že kej zna. Fantej mu gladko bere, zlogati pa ne more; in možu ni hodilo v glavo, kako bi kdo brati brez zloganja vedel. Moral se je tudi Matija zloga lotiti. — Ni prida, če se preterdo starih navad deržimo, ino mnogo dobriga zamudimo, alj clo sovražimo, de si je ravno od stariga boljši. Prav pa tudi ni, de bi vse staro zaničvali, ino le za novinami letali. Nar boljši je po nauki svetiga Paula rav-nati: „Vse poskusite; ino kar je dobriga ohranite.”

Imeli so v šoli katehizm, po eni strani nemško po drugi strani slovensko; tiga se je prav pridno učil, ter se ni le keršanskiga nauka, ampak tudi nemške besede dobro ino lehko naučil; ino še star mož so Ahacel svoj katehizm hvalili ino želili, de bi bila po vsih šolah na Slovenskim taka šega, ne pa neumna navada, de se slovenski otroci narprej nemško brati vučijo, pa ne razumijo, kaj berejo. Slovensko branje se mora nar poprěj znati, po tem v nemško napeljati; tako šola hitro ino dobro zda, ter se otrokam pozná, de so v šolo hodili.

V kratkim se je Matija v Rožeki izšolal, ino bi rad v Celovec v veči šole šel; pa stariši ga nimajo začem v šolo dati. Bili so ravno tisti čas dober ino vsmilen gospod Franc Hude-list kaplan per svetim Jakobi, priden mož, ki so za celo faro skerbeli, ino pomagali kjer so kaj mogli; se veselili z veselim, pa tudi z žalostnim žalovali. Nar veči skerb jim je bila za ljubo mladino. Oni prvi šolo začno, ino tudi Matijeta med svoje pridne šolce vzemejo. V kratkim so šolskiga gospoda dobili; ino Matija se je nauka toljko lotil, de je pogosto namesti učitelja svoje verstnike ino verstnice v šoli učil. — Tako je Matiček že v mladih letah pokazal, kaki bo Matija mož. Bili so g. Franc lepiga petja poseben prijatelj, so radi mladenče ino dečle ob nedelah sklicali, ino jih lepih pesm učili; ino pevci so že tistokrat v Rožni dolini lepo sluli, kakor še sedaj. Med mladimi pevci je tudi naš Matija bil, ino pa sestra prva med pevkami.

Z veliko radosto so rajni Ahacel vse svoje žive dni pripovedali, kako so v svojih mladih letah prepevali, ino že star mož so še radi z svojo ljubo sestro kako staro pesm zapeli. — Petje povzdigne ino požlahtni mlado serce, ino razjasni človeškiga duha, če je pošteno. Blagor torej ljudem, ki lepe pesme znajo — pa tudi možem ino ženam, ki čedne pesmi otroke učijo; oni dobro seme sejejo na polje Gospodovo.

Mlad ino berzen Matiček gospod kaplanu posebno dopade; bil bi jaki šolc ino lahko kdaj verli gospod — so gospod Franc mislili ino očeta pobarali, kaj bo z svojim fantam? Oče pravi, de ga bo moral doma obderžati, ino mu, kedar odraste, kajšo dati, ker je nar starej sin. „Tega ne” — rečejo gospod kaplan — „Kajža je rajža; teško se per njej živí; le v Celovec ga peljaj, si bo že pomagal, naj si mu ravno ti veliko dati ne moreš;” — Oče vboga, z svojim veselim Matijetam v Celove gre, ino v predmesti per neki dobri ženki za streho ino kuho napravi, katira je več šolcov imela, de jim je kuhala. Priden šolar je per Frančiškanarjih kosila izprosil, de bi starejši preveč potroška ne imeli. Huda se je novimu šolcu godila doma, kjer se dostikrat stradal ino si ni imel zakaj kruha kupiti; za toljko boljši mu je bilo pa v šoli, ker se je lahko učil. Toljko veselje je imel berzen mladenč na učenje, de je pogosto sam per sebi djal: naj bi mi kdo le potrebniga živeža dal, pa le sukno omislil,

neprenehama bi se učil. Skerben kaplan gospod Franc so prišli pogosto v Celovec pozvedet, kako Matija izhaja, pa prav veselilo jih je, de ga je vsak pohvalil, ki ga je poznal. Leto je obteklo, hišni materi je bilo za streho plačati; ino če ravno ni bilo veliko, je nepremožniga očeta vender skerbelo, kje bo vsako leto toljko vzel. Pride stari Ahacel v Celovec, ino hišno mater pobara, kaj bo dolžen? — „Je že plačano — odgovori mati; vaš gospod kaplan so za Matijeta plačali.“ Solze so očeta ino sina polile; ino naš Matija so vse svoje žive dni dobrotniku hvalo vedeli, ino svojim prijatlam z ginjenim sercam od tiga radi pripovedali. —

Res lep boži dar je bil to, pridnimu mladenču v šolo pomagati. Kar so verli gospod Matija Ahacel po tem dobriga storili, tudi njegov prvi dobrotnik Franc Hudelist per vsem svoj del imajo, ter se jim dopolnila obljuba Kristusova: „Kar bote enimu takih storili, vam bom zarajtal, kakor bi bili meni storili.“ Vmerli so dober gospod Franc Hudelist poštovan fajmošter per svetim Joanu pod Svincam v lepi starosti. Veči dobrote duhovski gospodje sveti cerkvi ino deželi storiti ne morejo, kakor če mladenčam, ki so prebrisane glave, ino pa žlahtniga serca, v šolo pomagajo. Ako priden šolec le prvo leto dobro izhodi, de ga učiteli ino pa dobri ljudje prav spoznajo, hitro najde dobrotnike, ki se ga podstopijo, kakor naš Matija.

Vsmileni šolski gospodje so Matijeta za šolskiga oskerbnika (ki se mu familiaz reče) postavili, ker je bil priden, zvest ino pa vselej resničen. Vsak premožen sošolec mu jo za vsak mesenc neke krajcarje plačal. Z tim majhnim prihodkam se je Matija borno živel, po zimi v merzli jispi prebival, ni dosti tople obleke imel, ino si je poskusil, kako se mladenčam godi, ki se v šolo vbogih podajo. Pa kaj je storil mladi korenjak? Ni be-
račil, ni goljufal; greh ino krivico je vse svoje žive dni čertel. Na vrata si je prav debelo zapisal: „Matija! uči se poterpeti!“ Poterpel je z božjo pomočjo, ino je izrastil mož po volji boži, ki ni vina pil, ni v živeži razvajen bil; jigre clo poznal ni, ter je bil per malim prevžitki zdrav ino vesel. V prvi latinski šoli so mu dobri učiteli pripomogli, de je petred goldinarjev pomoči dobil, ki jo viši gosposka pridnim, pa vbogim študentam daja. Lehko bi se bil Matija s tim daram letnidan preživel, ino

bi mu še bilo kaj ostalo, ako bi ne bil svojimu očetu domu pošiljal, ki so zlo bolehal. Ko se Matija do tretje latinske šole izšola, že sam otroke premožnih staršev uči; ino pa pipali so se za-nj, ki je bil pameten ino pa berzen podučitelj alj inštruktor. Po sedem ur vsak den, se je razen šole z otrocmi trudil, ter si toliko zaslužil, de je očetu dajal, pa tudi mlajimu bratu pomagal, ki ga je v šolo dal. — Kako velika sreča je za sorodovino, ki pridniga dijaka alj študenta ima. Za celo žlahto je veselje ino pomoč. Gorje pa starišam, bratam ino sestram, katerim se šole alj študent izpridi ino zmoti. V zajem (v lehen) jemlejo, de mu dajo; bosi hodijo, de študent lepo oblečen hodi, neslano jejo, de ima le on vsiga dovolj. Pa kaj pomaga? Tak netek nima nikolj zadosti; ino kedar je svoji vbogi žlahti vse požerl, on z njimi po sveti beračit gre, ino je živa nadloga celi deželi. Bog nas varji takih škricov, ino nam več Matijetov daj. Taki so stebri svojiga kraja, katerih se lahko pohvali. Matija se je tudi Francoske ino Laške besede naučil, ter je vedel, kaj pregovor pravi, de: Koljkor jezikov znaš, toliko človekov veljaš. — Mladenč ne sme nobeniga dobriga nauka zamuditi, ker ne vé, kamor še dones alj jutre pride.

Naš Matija v leti 1801 osmo šolo dogotovi, ino sklene v duhovski stan stopiti. Prijatlov se pa ni mankalo, ki so mu branili, rekoč: „Kaj boš duhovnik? Bi te bilo škoda. Taka glava, ko si ti, bo lahko kaj boljšiga i. t. d.“ Mladiga gospodiča se je pohvala prijala, ter si je res mislil, de bo kaj višiga, če duhovske sukne ne obleče. Sam je poznej tožoval rekoč: „Bil sim tisti čas nekoliko napuha omoten, de sim duhovski stan premalo obrajtajl; ino prav bi bil storil, de bi bil v duhovšnico šel. Ker sim pa učenik (profesor) mi je pa tudi prav, ker imam priložnosti dovolj dobriga storiti.“ — Tak je prav, de si mladenč stan izvoli, v katerim po svoji pripravi lahko več dobriga stori; ne pa po stani sega, v katerim misli brez truda bolj masno živeti.

Tistiga leta so zboleli v Celovci učenik sedme šole Paris od Giuliani, ki so našiga Matijeta med vsemi učencami narveč obrajteli. Za svojiga namestnika so hotli Ahacelna imeti; ino ta služba je Matiju pred vsimi dopadla. Viši gosposka poterdi Matijeta za namestnika, in verli Ahacel, mlad mož ino pa čerstev ko gliva, še le učenc je že tudi učenik svojih verstnikov. Po

smerti Guilianeta je naš Matija nastopnik poterjen ces. kralj. učnik sedme šole bil, ino je tej šoli zvest celih 40 let do svoje smerti. Kdor pa hoče druge dobro učiti, mora tudi sam neprenehama pridno učiti se, kakor gospod Matija. Kmetskiga stanu so Ahacel tudi do kmetvanja nar veči veselje imeli, ter se želeli naučiti, kako bi svoje domače sosede podučili, de bi si bolj pomagali. Začela se je tiste leta v Celovci posebna šola za kmete, kako imajo zemljo modro obdelovati, živino rediti ino sadje saditi, naj bi dobro izhajali. Ni bilo Ahacelna sram, naj so si ravno ces. kral. profesor bili, celi dvě leti v to šolo hoditi, ter so pokazali mladim gospodam, de se učiti ni gerdo, česar človek ne zna; le v nimar pustiti je gerdo, ter visoko glavo — v glavi pa pleve nositi. Tako na tenko so se gospod Ahacel izšolali v kmetiških opravilah, de so leta 1820 oni to šolo prevzeli, ino učil kmetvati, de jih je bilo veselje poslušati. V leti 1825 so se tudi naravoslovja (to je poduka od natorskih stvari) lotili, ter so vse te trojne podučeliša vse svoje žive dni slavno oskerbeli. Bili so prav za prav viših modroslovnih šol oče ino veliko let namestni vodija sedme ino osme šole. Domači ino sosedje so jih veliko poštovali, ter jih vse bližne kmetiške družbe za tovarša hotle imeti. Pipali so se tako rekoč za gospod Ahacelna; zakaj bili so prav po domače mož in učen gospod, moder ino dobrotliv, ki niso živeli samo za se, ampak za vse skerbili, kar je bilo Bogu v čast ino k pridu dežele. — Kdo je našiga Matijeta poznal, ino ne bo rekel, de so bili žlahen kamen Koroške dežele?

Naš Matija bili so tudi iskren Slovinc, ki so ljubili svoj matern jezik, ino po svoji moči skerbili za olikanje svojiga ljudstva. Povabili so veliko prijatelov, de bi lepe domače besede naberali ino v bukke pisali, ki se jim besednik alj slovar pravi. Ni bilo slovenskih bukev natisnenih, de bi jih ne bili kupili; tudi Serbske pesni ino novice so brali, ter veliko veselje imeli, tudi Moškovitarsko razumeti. Znali so gerško, tatinsko, nemško, francoško ino laško, pa matern jezik, jim je nar ljubši bil, v katerim jih je mati Boga spoznati ino moliti učila. Če niso drugi gospodje kakiga pisma brati znali, so gospod Ahacelnu poslali, ino učen mož so jim ga razkladali, naj bi bilo iz Rusije alj iz Hrovatije. Na novo so za Slovenšino naš Matija oživeli, ko se je v Celovski duhovšnici poduk domačiga jezika za mlade duhovne v leti 1822 začel. Kar je bilo slovenskih bukev naku-

piti, so jih mladim duhovnim ob svojim omislili. — De bi se lepe stare pesmi ne pogubile, ki jih je Ahacelnov nekdanji sosed ino star prijatelj Mihael Andreas, kmetiški tikavec v Rožni dolini zložil ino pel, so jih dali Ahacel skerbno popisati, ino z pomočjo svojih prijatlev z Štajarskimi poročiti. Te „Koroške ino Štajarske Pesme“ so Matija Ahacel v Celovci vtisniti dali. Toljko so po Krajnskim, Koroškim ino Štajarskim te pesme ljudem dopadle, de so jih morli v kratkim drugič natisniti. Koljkokrat je Matijeta ljuba sestra v Celovci objiskala, sta nekatere slovenske pesmi zapela; ino kedar so v praznikih naš Matija v svoj kraj prišli, so se pevcam v cerkvi pridružili, ter so jim pomagali peti. Ino ko je pred enimi letami njim sestra vmerla, so gospod kaplan, slavni pesnik Jernej Marušnik milo pesm zložili, ki so njo mlaji pevke na pogrebi svoje rajne pevske matere zapele. Od veselja so se naš Matija razjokali ino prijazniga pesnika objeli. Pa ravno ta pesm je bila tudi gospod Matiju tako rekoč posledna popotnica ino povaba v večnost. — Veliko dobrih bukev so nakupili ino med svoje rojake razdelili, pa se tudi povsodi poskusili za Slovensko čast ino poštenje. Ko so se pred štirmi letmi v Ljublani Kmetiske ino rokodelske Novice začele, niso zamogli naš Matija tiga slavniga dela prehvaliti, ter so jih priporočali per vsaki priliki. — Tak ljubi vsak pošten mož svoj matern jezik ino se svojiga rodu nesramuje, ampak le skerbi, de svoji žlahti čast naredi. To de je malo takih domorodcov, ko so bili naš Matija.

Kakor besedo materno so ljubili tudi naš Matija Ahacel svojo domovino. Slišati je bilo, de so jih svoje dni povabili, cesarevno Leopoldino, našiga rajniga cesarja Franca blago hčer v Braziljo spremiti, ki je cesarja v spodni Ameriki vzela. Ta ponudba je bila lepa; pa naš Ahacel so djali, de ne grejo. „Zakaj pa ne?“ — so jih barali. „Zato, ker sim temu (tukaj) domá“ — so jim odgovorili. Pezidali so si per svoji sestri čedno jispico za prebivat, ino vsake praznike so se v svoj ljublen domač kraj iz Celovca pognali. Sosedje so jih z veseljam perčakali, ino tukaj je bila po dva po tri dni šola za kmete. Učili so jih sadunosno drevje žlahtniti, polje popravljati, senožete boljšati; ter so vedli za vsako potrebo na kmetih pomoč svetvati. Cel pot od Gorenč do svetiga Jakoba so Matijeta kmetje obdajali; ino po opravili so jih pred cerkvyjo ostopili, ino pa celo uro so marnvali

od koristnih ino potrebnih reči. Neko nedelo na jesen priporočajo Rožanam, naj si naredijo drevesnih sadiš alj šol, ter pridno pičke sejejo. Kje jih pa hočmo vzeti? so djali kmetje. Ahacel se ogledajo za cerkveni zid, kjer so sad prodajali, ter najdejo piček ino košic na kupe, pa tudi semtertje divjake rasti. „Glejte — so djali — kar abotni zaveržejo, morjo modri pobrati ino vsjati.” Hitro poberajo, ino jih grejo sadit. — Tak nauk prav očitno zda, de se sliši in vidi, ino ta je bila Ahacelnova nar lepši navada, de kar so rekli, so tudi pokazali, ino kar so druge učili, so tudi sami storili.

V tistim kraji, ki so bili naš Ahacel domá, so bile posebno prebrisane glave. Ko so prišli študenti v praznikih domó, so hotli domači bratje vse povzvedeti, česar se v šoli učijo. Dobili so stare bukve, ino se jeli učiti, eden latinskiga, drugi gerškiga, tretji se je zemljepisov lotil. Neki sosed Ahacelnov, Izop po imeni, je latinski besednik na oralo privezal, ino se po ogonih gor ino dol latinskih besed učil, ter je prav gladko po latinsko govoril. Ko je to njegov sosed zvedel, se je gerškiga jezika podstopil, si kupil sveto pismo v gerškim jeziki pisano, ter ga je bral, ino kedar so naš Matija k domu prišli, jih je po gerško pozdravil. Tako učenosti niso po navadi za kmete; pa potreba je vender kmetiškim ljudem, de vejo, kako je kaj po svetí. Pa tudi boljši je, de kaj pametniga beró, kakor bi po tabernah kupice žganja, alj pa bokale ova izpraznovali. Te so bile misli Matijetove, ki so bili kmetov nar boljši prijatel.

V Celoveci so imeli gospod Ahacel v tihim kraji lepo za vetram svojo čedno hišico ino pred hišo sadunosni vert, ino v tim verti si najdel, kar si človek izmisli. Bila je ena greda rož, spet druga zelenjave, tretja mladih dreves nasajena. V enim koti je stal bučelnjak, v drugim sadunosno drevje polno žlahtniga sadja, po sončni steni velike brajde romeniga grozdja. V sredi verta je stala košata gružka, na gružki ste bile dve mizi ino krog klopi. Tukaj so imeli Ahacel svojo posebno šolo, ino kakor ptiči so se učenci na zelenih vejah šolali. Ino vse to so naš Matija z svojimi rokami izdelali; ino ni jim bilo nobeno delo pretežko, nobeno preslabo. Doma so sami sadili, sami kopali, tesali ino vertali. Rajtali so na svojih zrakomerah, kako bo vreme, pa so šli tudi derv nacepit. Bili so ne le učenik kmetvanja, temuč tudi

delavec — ne le gospod, ampak tudi hlapec. Kupili so si polje za 1700 gl. ino so poskušali, kako bi se bolj sjalo. Mlado drevje so sadili, cepili inu redili, pa tudi sto ino sto drevesc razdali iz gole dobrote. Svoje učence so peljali na polje orat, pa tudi v sadunosnik drevja sadit ino žlahtnit. Po deli so jim pa tudi radi južine dali, zdaj zverhan jerbas črešenj, pa drugiga sadja, pa tudi kruha ino piti naverh. Je pa kdo na jesen jih prišel objiskat, je vselej nar žlahtnejših grušik ino jabelk dobil. — Tako človeku nar slaj diši, kar z svojimi rokami pridelal; pa dobro serce nar bolj razveseli, če premore svojiga pridelka prijatlu podeliti.

Po nauku svetiga Pavla mormo pridno delati prvič za to, de se pošteno preživimo; pa tudi drugič za to, de potrebnim lahko podelimo. Po izgledi velikiga Apostelna so tudi naš Matija storili ino so bili oče vbogih. De bi lehkej ino več vbogajme dajali, so sami borno, bolj po kmetiško kakor po gosposko živeli. Namesti kave je bila prežgana juha alj župa Matijetovo kosilce. Za kosilo so jim bili žganci in pa sočiva nar ljubši, ino de bi se ne preobjedli, so si dali po navadi le eno jed (rihto) narediti, tode prav zadosti napraviti rekoč: „Veliko mnogoterih jedil človeka omoti, de ne vé, kdaj je sit ino se preopase, kar je potrata ino zdravju škodljivo. Jas torej rajši eno jed imam, ino toljko povžijem, koljkor potrebujem. Kedar sim nasiten se mi jed sama vstavi.“ Namesti pšeničniga kruha so imeli nar raj reženjak; o svetih praznikih pa tudi ajdovšek, ki so ga prijatlam radi pokusit dali ino ga hvalili. Njih pijača je bila čista voda, katere so se za žejo narezali; le včasi za zdravilo so si vina vzeli. Sovražili so vse razvade, posebno pa kavo v živeži ino gizzardost v obleki, ter so le domače pridelke ljudem priporočali; ino če so ravno večidel gluhim ušesam trobili, sami so vender v djanji pokazali, kar so učili, ino neko seme je le na dobro zemljo padlo. Nar huj sovražnik so bili tobaku, naj si bo za kaditi, alj ponoslavati. Tobakajce so že od daleč ovohali, ino jih po pravici kregali, posebno mlade gospodiče, ki so se z svojimi tobaškim pipami bahali. „Kaj mislite — so djali pogosto svojim učencam — de je kaj lepiga tobak kaditi, kar nar poredniši ljudje znajo? Vsak šterc že zdaj kadi, ino vam mladim gospodam se zdi, de več veljate, ako potepuhe posnemate, ki za kratek čas tobak kadijo? — Tobakajc ima gerdobo pod nosam v ustah, šnupovc pa nad ustam v nosi; — eno je tako gerdo, kakor drugo,

pa vender abotnim ljudem dopade! Bojim se, de bojo začeli tudi v ušeta tobak tlačiti. Kaj si neumnost ljudi vse ne izmisli!" —

Pa ne samo ojestro zasekavati, ampak vse modro prevdariti so vedli naš Matija, ino kedar so se prepričali, de kaj noviga bolj velja, so si hitro sami omislili. Veliko let niso nobene strehe alj morele za dež imeli, ter so djali: „Pokaj mi je pa klobuk ino suknja? Če bom za klobuk zopet drugi klobuk, nad streho še drugo streho nosil, kamo pa pridem?" — Imeli so prijatela, ki je ravno tak modroval, ino sta po zimi v snegi, po leti pa v deži brez strehe hodila. Prigodilo se je, de sta prišla nekiga rajniga znanca k pogrebu spremljat. Dežvalo je, ino vsi spremeljavci so strehe imele, ona dva pa ne. — „Prijatel, so djali Matija, premislil sim si, ino spoznal, de najna modrôta ni čista; bova si strehe le morla pripraviti!" — „Zakaj?" — vpraša prijatel. „Poglejte — so rekli Matija — če v kako hišo po deži ves moker pridem, se mi od suknje ino klobuka cedi, ino cela luža izpod mene nateče; — nespodobi se pa lepih jisp ogerditi; ljudje se naj bojé, ino midva se mokra vsesti ne upava. — Drugič ljudje velijo: „to sta prava dva skopca; še strehe si ne perunšata;" stiskavec pa nočem veljati, ne jas, ne vi. — „Kaj se vam zdi?" — „Veste kaj — reče prijatel — ravno tukaj le je Oliveta štacuna; koj pojdiva, pa si vsak eno streho kupiva." Šla sta kupit, ino od te dobe ju ni bilo več po deži raz strehe videti. — Ni nobena prava modrost, se svoje stare terme deržati, ampak vse prav prevdariti ino se boljiga prijeti. —

Prav ino dobro je, de človek sam za se le maliga potrebuje, ino srečen on, ki per malim zadovoljn živi; pa še srečnej on, ino vse hvale vreden, ki od tiga, kar si prihrani, rad vbogajime daja, ino si za nebesa bogastvo nabera, ki ga moli ne sne-do, tatje ne vkradejo, kakor so naš Matija storili. Ko so bile hude leta, ino ljudje od gladu onemagali, niso Matija Ahacel le samo v dnarjih za vboge obilno vlagali, ampak so hodili sami h Kapucinarjam pomagat „Rumfordar-župo" za vboge kuhat, ino potrebnim delit. Za domače mestne vbožčke so dajali za dva druga, dokler so bili sami. Ino ko se je huda bolezn kolera Celovcu bližala, so oskerbeli bolnikom posteli dve; pa hvala Bogu! de jih ni bilo potreba. Je bil kak potreben šolc, je najdel per Ahacelnu pomoč, če so ga prav spoznali, de je priden. Pa tudi

vsak novo posvečen duhovnik je prijel svoj lep dar, ako je prišel svojiga nekdašnjiga učenika objiskat, alj jih na novo mašo povabit.

Za vboge še pa dovolj ne skerbi, kdor jim le vbogajime deli; veči dobrotnik je mož, ki ljudi vboštva varje, kakor naš Matija. Oni so pomagali, de se je v Celovci zhranva za družino ino delavce začela, ki ji Šparkasa pravijo, ino kjerkolj se je na Koroškim kaj dobriga alj lepiga začelo, so naš Matija z radovoljnim ino veselim sercam radi pripomogli, ne le z dnarjam, ampak kar več velja, z svojo glavo ino z lastnimi rokami. Dali so ces. kralj. družini svoje polje ino lep vert, kateriga so sami nasadili, de bi se mladi kmetvavci še tudi po njihovi smerti imeli priliko kmetvanja učiti. Ko se je v Celovci za mlade rokodelce obertniška šola začela, so hodili Matija jih pridno učiti, če so ravno imeli toljko poslov, de niso vtegnili se pridno najesti. Clo šole za muziko niso pozabili, ino so svoj del radi dajali, de bi se mladi orgalisti kaj izučili ino lepa muzika ne oslabela. Veliko so lepiga pisali za domačo družbo kmetvanja, ter se trudili do posledniga izdihleja deželi pomagat. Po vsi pravici jih imenujemo dobrotnika cele Koroške dežele; pa tudi malo mest se po cesarstvu najde, kjer bi imenitnih gospodov ne prebivalo, kateri svojiga nekdašnjiga učenika Ahacelna veselo hvalijo. Niso torej živeli naš Matija sami za se, ampak za vse; ino to je naše svete vere nar perva, nar imenitnej zapoved.

Naš Matija pa niso bili samo dober deželan, ampak — kar je več vredno — bili so se boljši pravovern Kristjan, ino ta njihova sveta lastnost jim pravo lepoto daja. Učenost ino dobrotlivost so le kresnice (kresne muhe) ako prave vere, terdniga zaupanja ino keršanske ljubezni per ljudeh ni. — Učene ino visoke glave rade oslepijo, de od samiga bliša svoje modrosti keršanskih resnic ne spoznajo, ino zgubijo svojiga Boga. Taka učena glava ino pa mak, ki ga veter pobriše. Tudi našiga Matijeta se je v mlajših letah goljfiga modrija bila lotila, de so jeli v sveti veri omahovati, kar so sami pripovedali. „Bog mi je pa hudo bolezn poslal, ki mi je oči odperla, de brez Jezusa izveličanja ni, ino de je le srečen v življenji ino v smerti, kdor se svete vere zvesto derži.“ — Oklenili so se svete vere Kristusove ino ona jim je bila palica vse žive dni, posebno pa na

starost edina tolažnica v velikih težavah. Kamor so iz doma šli, so molitvine bukvice z sebo vzeli, ino ni bilo lahko dné, de bi ne bili per sveti maši. O nedelah popoldne, kedar so se drugi Celovčani po dobrih voljah pohajali, so naš Matija per keršanskim nauki ino per večernicah bili. Pred jedjo ino po jedi se niso sramovali pokrižati ino moliti, kakor se posvetni gospodje den denašen sramujejo; ino ko se je huda bolezen kazala, ino so bile očitne molitve naročene, so Matija molitvico povsodi sebo nosili, ino vsak večer molili. Imeli so svojiga spovednika, ter so skerbno h spovedi hodili, kakor nam Kristus naroča, rekoč: „Pripravljeni bodite, dokler ne veste ure ne dne, kdaj Gospod po vas pride.“ Per vsih svetih opravilah so se tako pobožno zadržali, de so bili svojim učencam lep izgled praviga kristjana. Bog ne daj, de bi se bil kdo lotil v pričo njih nespodobniga ziniti; tako možko so ga zasekali, de mu ni bilo veselje se več oglasiti. Sovražili so vsako laž in hudobijo; clo maliga greha ni bilo per njih najti. Ino tako so svetili naš ljubi Matija, kakor luč pred ljudmi, ki so gledali njih dobre dela ino hvalili Očeta, ki je v nebesih.

Ker pa ni na sveti človeka brez zmote, de bi se ne vkanil, se je tudi našimu Matijetu naklonilo, de so si na svoje stare dni križ navalili, kateriga jim ni bilo potreba. Neskončno moder Bog pa dopusti, de tudi nar modrejši v težave zabrede, v katerih se njegova čednost poskusi, alj kaj velja, ino si v poterpežljivosti veči venec zasluži. Taka se je pravičnemu Jobu godila, pa našimu Matijetu tudi. Neka stara znanka je vdova bila ino sromaško živela, ter se našimu Matiju priporočila, naj ji kakor star znanc pomagajo, ino se vsmilijo njenih otrok. Matija, dobri-ga serca mož, ki se niso mislili kdaj več ženiti, se zdaj vdove vsmilijo, ter ji prav pomagati sklenejo. „Ako jo samec podpiram, hitro si bojo ljudje hudo mislili, ino po moji smerti, kdo bo ji dalej pomagal? Ako jo ženo vzemem, bom ljudem hudobne jezike zavezal; ona ino otroci pa so preskerbleni. Bog mi je dal toliko premoženja, de lahko vsi pošteno živimo,“ — tako Matija mislijo, — alj Matija počasi! — Sploh pregovor učí: Možje, kedar se bote ženili skerbite, de bote si svojo gliho dobili; ako dva vola enako ne vlečeta, vos ritinsko pojde. Taka se je našimu Matiju zgodila. Skerbno so barali, ali vdova dobro sluje, kako so otroci? Ino ker so vse lepo čuli, so jo sklenili vzeti; prevda-

riti so pa pozabili, kakiga življenja je vdova, njih nevesta, vajena, ali bo hotla, kakor oni po kmetisko živeti, ali se bojo otroci po njih pameti ravnali, ali se bo staro serce starimu sercu prileglo? Ni se; — ino po kratki zmoti je nastopil dolgi kes alj grevenga. Oženili so se v leti 1835, dobili gospo, priženili eniga sina ino tri hčere, so lepo skerbeli za svojo družino; alj Matija niso hotli po gosposko živeti, gospa pa po kmetovsko ne. Jela sta križam voziti, ino sta vozila, dokler jih je smert razločila. „Bolje bi bilo — so pisali nekimu prijatlu — de bi bil sam vozil, kakor de sim se z tovaršico — ino pa z trojadjjo ino čveterico vpregel, katire vajen nisim; ino prav sv. Paul govori: „Kdor se oženi, prav stori, kdor pa tak ostane, stori boljši!“ Pa vsak križ je nebeški ključ, ako ga ne zaveržemo, temuč poterpeživlo nosimo; ino Bog je toljko dober, de nam clo križe, ki si jih po neumnosti nakladamo, v naše zasluženje oberne, če se v božjo sveto voljo podamo, kakor naš Matija.

Težavne opravila, z katerimi so bili naš Ahacel preobloženi, nekoliko skerbi, pa tudi žalost so jih močno postarale. Posledne leta so zlo bolehal, ino vodenika se jih je hotla lotiti; alj per vsej bolehnosti niso svojih dolžnost zamudili, ino še tri dni pred smertjo so v šoli učili. V svojim verti, ki so ga po smerti kmetiški družbi sporočili, zravno nove hiše, ki so si jo pred ženitvijo zunaj mesta lepo pozidali, so napravili lep grič alj homec, ino verh homca mizo ino klopi, od kodar se je daleč krog videlo. „Od tod, so djali, gledam proti svetimu Rupertu na kraj pokopališ, kamor tudi jaz pojdem.“ Ino tako je bilo. Po sveti Elizabeit so se vlegli, ino na svetiga Klemenca 1845 ob dveh popolnoči so mirni vmerli. Ko še nihče mislil ni, de bi bolezn nevarna bila, je Matijetu posledna ura dotekla. — Pravični pak, ako ga ravno smert prenagli, bo v pokoji počival.

Kakor hitro se je razglasilo, de so visoko poštovan mož naš Ahacel vmerli, je po Koroškim ino tudi po stranskih deželah vse znance ino prijatele velika žalost obdala. Vsakimu, ki jih je poznal, se je po Ahacelnu tožilo, ino le ena beseda je bila: Takiga moža ni blizo ino ga ne bo. Kdor je le mogel, je prišel, iz mesta ino dežele rajnimu Matiju posledno čast ino zahvalo dat, ter jih častito h pogrebu spremit; ino marskdo se je za rajnim razjokal. — Blagor mertvimu, ki v Gospodu vmerje;

zdaj počiva od svojiga truda, ino njegove dela grejo za njim. — Mi pa hvalimo častitiga moža ino očaka našiga, katerih nam je Bog dal učenika modriga, ino prijatela dobriga, v besedi ino v djanji pridniga. Veliko lepih nauk ino čednih izgledov so nam zapustili; njih ime bo še skuz narode slovelo, ino njih lep spomin ostane v hvali per nas.

IV.

Atila, *)

kralj Hunov, šiba božja imenovan.

V več let pred Jezusovim rojstvom so Huni v planinah sredne in zgorne Azje živeli, se semtertje gonili, ino v letu 375 po Jezusovim rojstvu clo v Europo perderli. Niso ne hiš imeli, ne zemle obdelovali, ne Boga poznali; ampak po roparsko so živeli, na vozeh ino konjih čuli ino spali, mirne stanovavce so pobijali, alj jih v sužnost vlačili. Od černiga morja do Donave, kjer so že Slovenski kristjani prebivali, so vse požgali, ino si sedajne Rusovske, Polske dežele, in velik kos Austrijanskiga cesarstva perlastili. Potlej so poleg reke Rajn na Francosko, tudi na Laško dirjali. Nar hujši so razsajali pod svojim kraljem Atilam, ki je bil zmasen v jedi in pijači, pogumen v nevarnosti, častilakomen v boji, in kervoželen malikvavec. Postave je bil majhine, pa velikih namenov.

Bratje Mundcuk, Oktar in Roaz so bili vladarji Hunov, ktere sta Mundcukova sina Atila in Bleda nasledvala v letu 433. Atila, to je „oče,” je bil bolj vojskoželen, ino je bolj vedel se Hunam perkupiti, kakor Bleda. Obedva sta protila Teodozu ce-

*) Nekdajnih nar hujših sovražnikov naših dežel je bil Atila. Veliko razsutih starih mest, kakor staro Cele, Voglej ino več drugih nam kaže sled njegove grozovitnosti. Še hodimo po grobljah, ki jih je Atila storil, ino še je beseda med ljudmi, de kamor je kopito njegovih konjev vdarlo, ni več trava zelenila. V Celi se kaže na zidi velika busta glava z rogmi; ino pravijo, de bi to podoba Atila bila. Vredno je, de to šibo božjo, kakor se je sam imenoval, kratko popišemo.

sarju zjutrajno-rimskih dežel in gospodu Carograda, ki je nju vnder potolažil z darmi ino z obljubo, vsako leto 700 liber zlata plačati. Z tem zlatam si je Atila mnogo divjakov podvergel, nekterih pervabil, jih v vojski vadal, in se božjiga ljubčika lažnivo imenoval. Kedar je neki pastir neznani meč najdel, in ga Atilu pernesel, je Atila, ino so njegovi perlizavci terdili, de je meč vojšaškiga boga, poslan Atilu v znamje, de si bo ves svet podvergel. Zdaj je bil Atila dovolj močen z Teodozjam boj ponoviti; torej ga je dolžil, de obljub ne derži. V letu 441 se je Atila naglo čez Donavo spustil, ino je v sedajni Serbski in Bulgarski deželi veliko mest razsul. V letu 442 so Huni bližej Carograda in po Ilirii rojili, in rastlinje, živino in ljudi pokončali, alj z seboj v sužnost vlekli. Bleda je v letu 444 vmerl in Atila se je k novim ropanju pripravljal in v letu 447 zopet v Bulgarjo zakadil. Teodozovo armado je per Prebislavu požugal, ino od Donave do morja okolj 70 mest razdrobil. Teodoz je moral mir kupiti za 6000 liber zlata, ki jih je na enkrat plačal, in za dačo 2100 liber, ki jih je vsako leto plačati obljubil. Bulgarjo in pol Tracje je tudi moral Atilu prepustiti. Dežele poleg spodne Save so že poprej Atilu slišale.

Po le ti mirospravi si je Atila z svojo vojsko med Donavo in Tiso (Tis) počival, kjer je ropane zaklade kupičil, in svoje prijatle z zlatam in srebram daroval. Le ti so po živinsko jedli in pili in si gerde kratkočasnice za Carogradsko zlato kupovali.

V letu 450 je Teodozi vmerl ino njegov naslednik Marcjan je Atilu po možko povedal: „Namesti zlata imam jez za tebe meče pripravlene!“ Ob tem času je tudi Valentinjan, večerno — rimski cesar svojo sestro Honorjo, Atilu obljubleno nevesto, drugimu v zakon dal, ino Atilu povedati vkažal, de ne bo dobil ne neveste, ne poželeniga cesarstva. Atila to zvediti od jeze škripole, ino ne ve kteriga cesarjev bi poprej zagrabil. Daljna vojska zoper Valentinjana se mu bolj nevarna zdi, torej se Atila proti večernim krajem oberne. V letu 451 se je Atilova vojska poleg Donave do Rajna, in čez tega v notrenjo Galjo (Francosko deželo) valila, kakor hud vihar, ki vse hiše in drevje prekucne in ljudi, kar jih doseže, pod kamnjem in lesam pokople. Kakor ovce pred volkam so ljudstva bežale pred Atilam. Ecjuz Rimski vaj-

voda, in Teodorik večernih Gotov kralj, sta čakala na Francoskim Atileta. Leta se bližuje mestu Orlean, in vse trepeče pred Hunovskim kraljem. Orleanski škof Anjani (po smertni svetnikam peršeti) so ljudi tolažili, ino jih opominjali v molitvi per Bogu pomoči iskati. Pa so tudi do Ecjuza in Teodorika poslali jih prosit, de bi mesto rešila. Alj Atila je urno mesto oblegel in zidovje poderati zapovedal. Sveti škof so neprenehama molili in terdno v Boga upali. Že je zidovje poderto in veliko Hunov v mestu. Na enkrat pertisneta Ecjuz in Teodorik, in Atileta tako oplašita, de se je iz mesta pobral. Toljko pomaga zaupliva molitev! —

Atila se je z svojo armado na Šalonsko polje vlegel, in de bi bolj varn bil, je svoj tabor ogradil. Tukaj je mislil svoje sovražnike perčakati, in jih gotovo razmeti, ker je polje perležno za konjički boj. Kedar je svoje sovražnike vgladal ino pomislil, de so v domačii, on pa je ptujic, ino de je vse zgubleno, ako vojsko zgubi, je popoldne se vojskovati začel, de bi ga noč rešila, ako ga sreča zapusti. Atila je kakih 700000 vojšakov imel, ne manj mu jih je naproti stalo. Boj je bil kratek, pa hujši, kakor vsi poprejšni. Skorej 200000 vojšakov je mrtvih obležalo, med njimi kralj Teodorik. Atila se je v svoj šotor pomiknil in se drugi dan ni vunkaj upal. Tudi Ecjuz se ni prederznil Atileta prijeti, ampak je Torizmundu, sinu Teodorika svetoval, se tiho domu podati. Atila je jo čez reko Rajn nazaj potegnili, je vse mesta po potu obropal in se po znani stezi v domačijo na Vogersko plazil.

Po zimi je Atila nove vojšake vkup gonil, in potrebne reči k prihodnemu boji perpravljaj. Spomlad leta 452 je drugo kardelo Hunov iz Vogerske dežele skoz Štajarsko in Koroško proti Vogleji (Aquileja) v mesnico gnal, de bi si Laško cesarstvo podvergel in Rimske zaklade svojim prijatlam delil. Več mescov so se Voglejani serčno branili, vender pomoč ni prišla od nobeniga kraja, ako ravno je Ecjuz vedel, de bi bilo ložeji Atila per Vogleji vstaviti, kakor pa potlej. Kakih 34000 Voglejanov je Atila pomoril, druge z seboj vlekeli, in lepo mesto v grobljo preobernal. Primorske prebivavce je tako oplašil, de se jim je morje bolj varno zdelo, kakor suha zemlja. Kjer zdaj Benetke stoje, so si hiše zidati začeli.

Še bolj ošabni in kervoželni so se zdaj divjaki po Laški deželi vsuli. Padva, Milan, Mantva in druge mesta so se Atilu podale, in on je mislil, de je tudi Rim njegov. Le viditi ni bilo žolnirja, ki bi se Atilu vstavljaj. Janez Ravenaški škof so z božjo pomočjo per Atilu izprosili, de so Huni v mestu Raveni po človeško ravnali, ino nobenimu nič žaliga niso storili. Rimlane so papež Leo napravili modrih ino imenitnih mož izvoliti, in z seboj do Atila poslati. Kedar je Atila svetiga očeta v njihovi obleki zagledal, je bil ginjen in omehčan. Slišal je iz ust Jezusoviga namestnika, de posvetna čast in mogočnost kmalo mine, kar mu Rimlani, nekdej premagavci, zdaj njemu podložni, pričujejo; de se bo vsigamogočnemu kralju nebes ino zemlje nar bolj perkupil, ako ponižne prošne vsliši, in slabim in revnim zanese. — Modrost, pobožnost in veličastvo presvitliga papeža so Atila požugale, in on je obljubil Laško deželo zapustiti, in nikdar več nje ne nadlegovati, ako mu cesar Honorijo z spodobno doto da; ako pa te ne dobi, bo kmalo nazaj perpihal.

Kedar je Atila zopet na Vogersko prišel, je Carogradski-ga cesarja oistro opominjal, mu obljubleno dačo plačati. Terdijo nekteri, de je Atila v letu 453 zopet v Francosko deželo šel, pa toliko, kolikor v letu 451 opravil. Nam se pa zdi, de ne Atila, ampak neki njegovih poglavarjev je v letu 453 na Francoskim bil.

Po grešni navadi ajdov je Atila več žen imel, in si v letu 454 še divico Idilko perdružil. Svatebno noč ga je pa kri zadušila in zjutraj so ga služabniki v kervi brez rane mertviga našli. Neki so menili, de ga je Idilka zadušila, jez pa tega ne verjamem, ker je dobro vedla, de bo njen obraz razmesarjen, de bi drugimu možu ne dopadla. Mertvimu na čast so vse sortne igre začeli, so jahali, peli, jokali in truplo v zlato trugo, čez to sreberno ino čez sreberno železno djali. Tiste, ki so ga pokopali, so vmorili, de nobeden ne ve, kje divji vojšak počiva.

Atiletovi sini so se med seboj prepirali, eden drugiga v vojskah pobili in tako poterdili, kar je Job IV, 8. 9 govoril: Vidil sim jih bolečine žeti, ki napčino delajo in rane sejejo. Bog je pihnil in so popadali, njegova jeza jih je zdrobila. *)

*) Tako je Bog šibo poslal, ki je tepla pregrešne ljudi, ino ko so bili tepeni, je tudi šibo zlamal ino zaterl.

V.

Rudolf grof Habsburgski,

očak naše cesarske rodovine.

Pobožnim starišam Albertu ino njegovi gospej Hedviki je Bog 1. velkotravna 1218 sina dal, ki so ga per sv. kerstu Rudolfa imenovali. Mogočni oče Albert grof od Habsburge, vladar (deželski grof) Elzasa so krog in krog sloveli, ino mati Hedvika so bili hči Kiburghskiga grofa Ulriha. Obadva bogata sta vunder razumela, de pozemeljska čast in mogočnost je prah, ki človeku brez bogaboječnosti bolj škoduje, kakor hasne. Zatorej sta se vedno trudila podučiti sina v keršanski veri, ga rediti v božjim strahu, ga vaditi junaških čednost in zasaditi v mlado serce ljubezn do bližniga. Leti nauki so se Rudolfa dobro prijeli ino so ga, kakor angeli varhi, spremljali skoz dolgo življenje, ino mu pripravili človeško spoštovanje in božjo gnado. Tudi posvetnih reči, tedanjim grofam potrebnih, mladenč Rudolf ni zamudil. Sedel je na konju, kakor bi bil na njega prirašen, je sukal sulico, kakor poternjen žolnir, se je bojeval z mečam, de je svojiga učenika (mojstra) požugal. Kedar so oče Albert umnost in ročnost svojiga sina gledali, so se jim solze v oči pomikale, ker so vidili v duhu prihodno slavo ljubiga sina. Očetje, ako se hočete enkrat veseliti svojih sinov, nikdar ne zamudite jih v dobrim rediti! Sinovi, ki išete sebi in svojim starišam čast ino srečo, od mladiga se vadite, kar je potrebniga vašimu stanu!

Rudolfovi stariši so zmerno živeli v piči in obleki, in tako so sina prepričali, de nar bolj tekne človeku priprosto življenje, ino de tajistimu, kdor v čednosti in dobrih delih slovi, ni treba iskati prijatlov per bokalih, ne časti v obleki. Rudolf že cesar je navadno nosil siv plajš, kteriga je v šotoru sam kerpal; je enkrat repo iz njive izpulil, jo olupil in jedel, in godernjavcam pokazal, de lačnimu se vsaka piča perleže.

Dvajsetletni Rudolf je bil velike in terdne postave, zvuren in pogumen, pa tudi dobroserčen, ponižen, vljuden, moder ino prebrisan. Eden in dvajsetletnemu junaku so oče vmerli, in Ru-

dolf je nasledval (verbal) očetovo posestvo, pa tudi očetove skerbi in vojske. V leti 1241 se je oženil z grofnjo Jederto, ktera mu je štiri sinove ino šest hčeri porodila. Po smerti svojiga vujica v leti 1264 je Rudolf Kiburgsko grofijo nasledval, ino je postal mogočen vladar v Švebski in Burgundski deželi. Dobro je Rudolf vedel, de bo enkrat moral Bogu račun dati od svojiga gospodarstva; zatoorej je po božji volji gospodaril v svojim velikim domovinstvi. Zatiral je tolovaje po gorah in gojzdih, in je njih domovine razdrobil; je varoval življenje in posestvo svojih podložnih, ino si je zaslužil hvalo rešenih, in plačilo per Bogu. V Švajcerskim mesti Bazel so mestlani o pusti po divje noreli, ino Rudolfove podložne, ki so se ravno v Bazelnju zderžavali, gerdo imeli in zaničovali. Urno se Rudolf vzdigne z vojsko proti Bazelnju, ino prevzetnim pokaže, kako se morjo spoštovati mirni popotvavci.

Sveto keršansko vero, in njene vredne služabnike je Rudolf vedno častil. Blizo Habsburgskiga gradu je enkrat zverilovil, ino per leti priložnosti duhovniga srečal, ki je šel v bližno vas bolnika obhajati. Pot je bila gerda in dereč potok je duhovnika zaderžaval. Rudolf iz konja skoči, se pred Bogam priklone, ino k duhovniku reče: „Nate konja, ino na njega se vsedite! Zakaj ne spodobi se meni jezdit, kedar vi, ki Boga nesete, k nogam greste.“ — Duhoven je bolnika spovedal ino obhajal, in potlej konja grofu peljal; alj Rudolf ga ni vzel rekoč: „Kako bi se jez upal konja jezdariti, ki je mojiga Boga nesel? Obderžite ga k božji službi.“

Kedar so Mogunski škof v Rim popotvali prijet kardinalski klobuk iz papežovih rok, jih je grof Rudolf z svojimi žolnirji spremil, de bi Laško deželo varno dosegli. Blagoslovili so vikši škof Rudolfa, in so mu hvaležni ostali.

Ednajst let pozneji so se vladarji Nemške dežele v Frankobrodu (Frankfurt) zbrali, si zvolit Rimsko-nemškiga cesarja. Leto cesarstvo se je v desetim stoletji začelo, ino do devetnajstiga terpelo. Nekdaj je obseglo Nemške in Laške dežele, ino je imelo namen boje krotiti, pravico delati, vbožne brambati, pravo vero razširati. — Mogunski vikši škof, ki so Rudolfa poznali, so ga zbranim vladarjam serčno priporočili. Neki grofi in knezi

se ga glasno hvalili, in Rudolf je zvolen Rimsko-nemški cesar v leti 1273. Tri tedne pozneji so bili Rudolf v Poreči (Ahen) od Kolonskiga vikšiga škofa kronani, per katerim opravili so cesarsko palico (česlo, cepter) pogrešili, katere so cesar potrebovali, poterditi vladarje v njihovim posestvu. Pričijoči so se pogledovali, ino si niso vedli pomagati. Alj cesar Rudolf so sveto bridko martro iz oltarja vzeli, jo poljubili in djali: „Leta podoba, po kateri je bil svet rešen, nam lahko cesarsko palico namesti!“ ino so z njo vladarje v posestvi poterdili.

Cesar Rudolf so mir, pravico in milost pernesli v Rimsko-nemško cesarstvo. V kazali so poloviti razbojnike in vlačugarje, njih gnjezda razdjati, vdove in popotnike zavetvati. Vse cesarstvo so obhodili, se sami prepričali, kako se zapovedi derže. Vsa kiga, tudi nar manjšiga so radi poslušali ino mu pomagali. Bili so moder in pravičen sodnik. — Bukovski (Libekski) kupic je nekimu kerčmarju 200 liber srebra hraniti dal, kter prijem je goljufni kerčmar pozneje tajil. Kupec kerčmarja pred cesarjam zatoži. Alj kerčmar terdo taji, de mu kupic le vinarja hraniti ni dal. Cesar ju na tanjko isprašujejo, pa tudi nju oči in obnašanje opazujejo. Kupic se je žalostno deržal, kerčmar pa prešerno obnašal. V ti stiski so se cesar tako le pomagali. Kerčmar je lepo in drago mošno na svojim pasu nosil, v ktero so cesar oči vperli, kedar so z svojim služabnikom, ki jim je neko poselitvo oznanoval, govorili. Kerčmar si misli, de mošna cesarju dopade, ino de bi se jim perkupil, ako bi jim jo ponudil. Potegne jo iz pasa, ino jo cesarju poda rekoč: „Presvitli cesar, ne zaveržite majhiniga darila svojiga služabnika!“ Cesar vzamejo mošno, stopijo v bližno stanico, ino nekimu mestjanu zapovedo, de naj h kmerčmarjovi ženi gre ino jo v imeni moža poprosi za tajistih 200 liber srebra, ki jih je kupic kerčmarju hraniti dal. Žena, ki v rokah mestjana mošno vidi, ne dvomi (cvibla) de je on od moža poslan, ino mu zaupano blago izroči, z kterim mestjan h cesarju teče. Kupic svoje blago zagledavši od veselja poskoči, ino se pred cesarjam perklone; kerčmar pa ostermi, ker je vedel, kakšno plačilo ga čaka.

Modrim in pravičnim zapovedam cesarja so se neki vladarji voljno podvergli, drugi so pa morali vbogati. Nar terdovratnejši se je cesarju vpiral Otokar, Česki kralj, ki se je Au-

strijanske, Štajarske, Koroške in Krajnske dežele pooblastil. Cesar so le te dežele terjali od Otokarja, in ker jih niso dobili, so z vojsko žugali ino v leti 1276 Otokarja persilili vbogati. Otokar je imenovane dežele cesarju izročil ino v posestvi Češke in Moravske dežele od cesarja poterjen bil. Zdaj so cesar pokoj napravili v Avstrijski deželi, so neke roparske grade poderli, ino vsim v novo zaterdili, mir hraniti.

Alj Otokar ni deržal svojih obljub ino se je v leti 1278 v Avstrijsko deželo z vojsko zakadil. Na Marhskim polji ste stale cesarska in Otokarjeva armada. Pred bojam so cesar jezdarili med verstami svojih vojšakov, ino so jim naročovali: „Vi znate in morate požugati persegolomca, zakaj Bog varje našo pravico. V božjo voljo se podajte!“ Cesar so zapovedali varvati božjiga mazilenca ino ne pobiti Otokarja. Alj v silnim boji je Otokar 17 ran dobil, na katerih je vmerl. Pa tudi cesar so bili v veliki nevarnosti, ker je neki Otokarjev vitez persegel, cesarja vmoriti. Leta vitez se je, kakor divja zverina, do cesarja perinil, je konja, kteriga so cesar jahali, vmoril in cesarja na tla potegnil. Alj cesarjovi tovarši to vidivši so se na viteza vergli in ga zvezali. Boj je bil dokončan, in kaj mislite, kako so cesar viteza kaznali (štrafali)? — Pohvalili so ga, de se je junaško deržal ino so ga na svoj dom vzeli.

Cesar Rudolf so Česko in Moravsko deželo v boji perdobili, pa ju niso sebi obderžali; ampak Waclava, Otokarjoviga sina so jima krala postavili. Komu de Avstrijska, Štajerska in Krajnska dežela slišijo, so cesar izborne kneze (Kurfürsten) poprašali, in z njih pervolenjam so cesar lete dežele svojima sinoma Albertu in Rudolfu v leti 1282 podelili. Tako si je Habsburgski rod Avstrijsko deželo persvojil, tako se je začelo poglavarstvo mo-gočne rodovine, ktero se je do današnjiga dne po zapovedi in pravici razširilo, kakor ga zdaj slopečiga vidimo.

Po tem so cesar Rudolf še neke vojske srečno dognali, ino se po smerti perve gospe z Burgundsko Izabelo v leti 1284 oženili. V Brodnici (Strasburgu) je zdravitel cesarju naznanil, de jih bo Bog kmalo k sebi poklical. Cesar se tega niso prestrašili ampak serčno so nastopili pot proti mesti Špajer, kjer so njih prededi v pokopališu počivali; in kjer so tudi oni vmreti in

počivati želeli. Na poti je smert brunniga in Bogu vdaniga cesarja prehitela v leti 1291.

Žlahtni in nežlahtni, mogočni in slabi, bogati in revni so jokali per cesarjovi smerti in očitno kazali, de čutijo zgubo ljubiga očeta. Bogaboječ, mili in pravični očak Avstrijske rodovine so svojim naslednikom izgled mnogih čednost zapustili, ktere mi na svojim presvitlim cesarju Ferdinandu častimo.

VI.

Peter Scapari,

hraber vojšak, blag kristjan.

Enako derečimu potoku ob času povodnje, ki s strašnim hrušenjem in polomam jéz predere, in okrog in okrog podertijo in razmet napravi, so v 17. stoletji Turki v naše cesarstvo planili, in dežele s straham in trepetam navdali. Sosedno Ogersko so k malo premagali, po divjaško ropali in morili, in z zažiganjem cerkev in vasi sled za seboj pušali. Že so meje Estrajha prehvastali, in že se perpravljajo ostrašen Dunaj obleči. Kjer so kaciga kristjana v pest dobili, so ga alj brez vsmilenja koj umorili, alj ga pa v dolgo, težko sužnost obderžali. Srečen tisti, komur vjetimu je koj glava odletela; zakaj njegove kosti so saj v domači zemli ležale, in ni mu bilo več treba priča biti terpinčenja in strašnih muk svojih keršanskih bratov, ktere so Turki sploh kristjanske pse klicali. —

Med tistimi, ki so se v cesarski armadi serčno bojvali, se je nar bolj Peter Scapari neki Ogerski blagorodnik, obnašal. Že v mladosti je terdno obljubo storil, s pestjo in kervjo, dokler bo živ, Turke zaterati, in deželo pred njimi braniti. Ene ure dalječ od Dunaja se je takrat boj vnel, v katerim je Scapari čuda svoje hrabrosti in serčnosti kazal. Kompanija, v kateri je bil, že omaguje, in odstopiti hoče. Pa Scapari jo želi s svojim izgledam vneti, in ji novo serčnost vdihniti. Ko blisk se

zakadl s svojim konjem v sredo razkačenih trum Turkov, in šviga in vžiga z mečem, de v enim hipi strašno moriše okoli sebe napravi. Pa ko ravno nar hujši maha, in okrog in okrog rane in smert deli, ga po nesreči zadene Turkova sabla, de omamjen is konja zdērči in pade. Turki urno na-nj planejo, strašni vrisk in krič zaženó, ga vklenejo, na konja pervežejo, in pred svojega vodja ženó. — „Čakaj, pokoril se boš za svojo prederznost,“ se mu Hamza Beg vajvoda Turske armade, z veselo serdoželjnostjo zareži. „Iz konja potegnite prekletiga psa, in v pozdravljenje mu jih dve sto na bose podplate naštejte!“ Z veseljem je nevsmilen ukaz dopolnen. Scapari tiho in voljno preterpi strašno terpinčenje. Vsiga potolčeniga, z razbitimi in razmesarjenimi nogami, ga zapové do Ogerskiga mesta Ofen vleči, ga v globoko ječo vreči in zapreti, in mu samo plesnoviga kruha v živež, pa gnile slame v ležiše dati. Kjer je bil Scapari krepke in močne natore, se mu sicer rane kmalo zacelé, pa zdaj je mogil še več terpeti, in nar težjeji dela tiranske sužnosti opravljati. Tako daleč je peršlo, de so ga zadnič namest vola v jarm vpregli, in de bi bil mogel zunaj mesta plug vleči, in orati. V taki strašni stiski ga je le vera na Boga obupa obvarvala, in le z tem se je tolažil, de čudni in modri sklepi božje previdnosti še nobeniga, ki je terdno veroval in pobožno upal, niso zapustili.

In v resnici, kakor je veroval, tako se je zgodilo. Perpetilo se je, de je Scaparjev perjatelj, grof Batiani, Turskiga poslanca, ki je imel po imenitnih opravkih na Dunaj priti, vjel. Veliko veliko je bilo Turku na tem poslanci ležeče. Batiani brez odlašanja Scaparjevo prostost terja, ako Turk svojiga poslanca nazaj želi. Z rotnjem in kletevco se mora Hamza Beg ti spremembi podvreče. Scapari je isprežen, z veselim pozdravljenjam ga spet v cesarski armadi sprejmejo, in ž-njim vred Boga hvalijo; pa oh-bil je bolj merliču, ko živimu človeku podooben, tako so ga nečloveski terpeži sužnosti spremenili!

In s to pergodbo se tudi sreča vojske spreoberne. Vajvoda od Lotringen zdej na ošabne nejevernike plane. In ta vajvoda je bil tako rekoč angele z gorečim mečem, ki je Turke iz raja Estrajharskih in Ogerskih dežel zapodil. Turki so bili premagani! Veliko jih je bilo vbitih, veliko pa jih je v begi

življenje otelo. V mesti Ofen, ki je bilo zdej spet enkrat turske sužnosti rešeno, vajvoda sklene veselico srečne zmage praznovati. K pojednji je bil tudi Scapari povabljen. Per mizi govoriti začno od nesreče, hi jo je mogil ubogi Scapari prestat. Vsim se je globoko v serce smilil, ki so slišali, kaj de je prestal.

„Zahvalimo Boga“ vajvoda zdej zakliče, „de je nevsmilen sovražnik premagan, in naše dežele otete. Vam pa dragi Scapari naj bo s tem poverjeno za prestane muke in nadloge, de je tudi vaš nečloveški hudodelnik med vjetimi.“ — Scapar se zavzame in začudi, de komej k besedi pride. Vajvoda migne, in per ti priči Hamza Beg pred veselimi gostmi stoji in se vstraši in ostermi, ko znani obraz Scaparja zagleda.

„Vam, hrabri Scapari, izročim nečloveškiga hudobneža,“ se vajvoda oglasi, „življenje je pač zapadil, maševajte se nad njim, kakor zasluži.“

Scapari se hvaležno na vajvoda ozré, vstane, se pred Hamza vstopi, in reče: „Hamza Beg! nečloveško si z mano in mojimi keršanskimi bratmi ravnal. Lej, oblast in perložnost imam, ti hudo z hudim poverniti. Pa sim kristjan — in serda ne poznam. Božji učenik naše svete vere, ktero zaničuješ in kolneš, Jezus Kristus nam je zapoved dal: sovražnike ljubiti. Z veseljem jo dopolnim. Hamza Beg, nič žaliga ti ne storim; pojdi — in prost bodi!“

Ni izreči, ni popisati zavzetje in ostermenje sroviga Turka. „Je li mogoče? je li mogoče?“ vpije in zakliče „je li mogoče človeku na zemli taciga blagiga serca, take visokodušnosti biti! O ne kristjan! ti me le zasmehuješ, in se z mojo nesrečo šališ!“

Vsi pričijoči si zdej perzadenejo, neverniku dopovedati, de je nauk naše vere in zapoved Kristusa: sovražnikom od pustiti, in jim za hudo dobro storiti. — Zdaj še le Hamza spoznavati začne, de je resnica, kar sliši, de mu je zares odpušeno, in z bridko-milim glasom zdihne: Pač spoznam zdej, de vi praviga Boga molite! Pa gorje mi! po svoji veri sim vaše obnašanje sodil — in se zaslužniga zasramovanja in strašne smerti oteti, — sim si zavdal!“

Per tih besedah Scapari urno po zdravnika in mašnika pošlje, de ako je mogoče, se duša in truplo ubožiga sovražnika otmeta. In v resnici mu je umetnost zdravnika življenje še na ene tedne otela, v katerih se je po moči v Kristusovim nauki podučiti dal. Spreobrnjen in keršen je v naročji nar blagšiga sovražnika mirno umrl.

Scapari pa je kmalo spet okreval. Čast, sreča in blagoslov božji sta ga povsod spremljala. Gnadjivi cesar so ga zavolj njegove hrabrosti in keršanske miloserčnosti s častjo grofniga stanú obdarili. In ravno ta Peter Scapari je častitlivi ded sedajnih Ogerskih grofov od Scapari.

Usmiljen biti je lepó,
Storiti dobro je človeško,
Alj za zateranje krivó
Vernit' z dobroto in ljubeznijó
Po zgledi Jezusa, — to je nebeško!

Oliban.

VII.

Izgled keršanske ljudomilosti.

Ne opravljajte edin družiga ljubi bratje! Jak. 4, 11.

Martin je bil prav ljubi ljudomili mož. Ni mu bilo prijetno od pregreškov družih alj od napčniga obnašanja svojih sosedov slišati, ino vselej jih je ob tacih preložnostih po zapovedi keršanske ljubezni rad zagovarjal, kolikor so mu okoljšine in vest perpuštile.

Govorili so, de je snoči sosed Anže vinjen domú peršel, in kako gerdó de je to! „Le nikarte,“ se Martin oglasi, „saj tako silno hudó vender ni moglo biti; poznam Anžeta, ni vaje veliko prenesti, le ene kaplje čez navado naj ga pije, in že mu v glavo stopi; — drugi mordi petkrat toliko popijó, in ne pozna

se jim. Ne sme se mu torej tako za zlo vzeti; k temu tudi poredko iz hise pride.“

Drugikrat so se menili, kako de je kovačev Aleš zaroblen in štorast, in tako de se na vsaciga človeka zareži. „Se ve de,“ pravi Martin, „ni posebno otesan, pa zdi se mi, de mu je neka neperljudnost že urojena. Kaj se če, saj tako hudo vender z nobenim ne misli, kakor se vède; in sicer je Aleš dobra, poštena duša, na kateriga se človek lahko zanese, — jes kar lahko z njim izhajam.“

„Vender je ni skopejši babe od mlade Jergulje; ubogi otroci se mi smilijo; skorej stradati morajo.“ „Krivico ji delate, ako ji skopost očitate; le prevdarite, kako ji mora presti, de per tako pičlih perhodkih tako obilno družino preživi; torej mora pač per vsih rečeh varčno ravnati. In le vidili bi, kako skerbna in pridna žena je to, in kako je v nje hiši vse lepo čedno in snažno, gotovo bi se ne spotikali nad nje videzno skopostjo, ampak jo pošteno in razumno ženo čislali.“

„Naš župan je pa vender neljuden človek, le besedico mu križam reci, in koj se zadere, in se togoti. Unidan grem po opravi k njemu, in —“ „Nikar, nikar“ „Martin v govor seže „ga tako hudo ne sodite, saj imá vsak človek svoje slabosti. Županu ni zameriti per toliko opraviilih in sitnostih njegoviga stanú, če ga včasi nejevolja obide, in saj se koj da potolažiti; tudi je sicer vgodin in postrežin mož, in do revežev sosebno dober.“

„Veste kaj vam povem? — stare Hrastarce se bojite, skrivajte, zapirajte pred njo. Davi, ko se komaj dan zazná, glavo skozi okno pomolim, in po vremeni se oziraje, jo zagledam z naročjem polen iz Zagorčeve drevarnice tavati. Oj ti šentana baba ti, kdo bi si bil mislil, de se ta pokvečena verba, ki je že na pol v grobi, še tatvine podstopi.“ „Le, nikar, ki niste prepričani, tako slabo ne sodite, in nas brez potrebe ne svarite. Po tem takim bi mogel vsak tat biti, kdor kako reč iz sosedove hiše, alj ispod ptuje strehe nese. Vidil sim, de je Hrastarca včerej Zagorčevki per perili pomagala, in berž ko ne nektare naročja derv za plačilo poprosila, in si torej odmerjene

polena davi domu znosila. Stara reva je skoz vsako jutro prva v cerkvi, in vsaciga bolnika v vasi obiše. Le verjamite mi, de ste jo prenapaglo obsodili.“

„Pa od kod vender pride, ljubi Martin!“ ga enkrat nekdo popraša, de se za vsaciga človeka potegneta, in ga tako gorko zagovarjate? „Mislim si“ mu Martin odgovori „nihče me ni sodnika čez druge postavil, in težko težko je, večkrat le dozdevne napčnosti bližniga po resnici soditi, ker nobenimu v serce ne vidimo. Zraven pa spoznam, de imam tudi jest svoje napake in slabosti, v kterih si enako — milo in perzanesno razsojo od družih vošim in želim. Vem tudi, kako človeka ne-ljudin raztrosik pregreškov žali in peče, in kako razglas večidel še poverši, kar se slabiga od bližniga perpoveduje. Vsak nekoliko perstavi, in po tacih doneskiah se nam dostikrat velika hudobija in strast perkaže, ki je sama na sebi le kako pre-zanesлива spozaba alj zmota. In kako lepo nas sam svet Duh v svetim pismi svari in opominja: „Govori za muteca, in za potrebe popotniga ptujca. Govori in sodi, kar je prav, in naj najde pravico ubožic in sirota Preg. 31. 8—9. Odpravi hudobin jezik od sebe, in deleč od tebe naj bo opravlivic. Pred. 6. 14. — Per tacih mislih so Martina vsi spoštovali in ljubili, ki so ga poznali. „To je prav dober mož“ so djali „čez nobeniga nikoli žal besede ne reče.“

Oliban.

VIII.

Martinez iz Podloma.

Martinez je bil mlajši Podlomšekov sin. Njegov brat je bil Polzemljaško domačijo prevzel. Ker je imel pa Martinez še dva mlajši brata ino eno sestro, mu ni, moglo iz zemlje veliko spoznaniga biti. Martinez ostane nektare leta doma, pa ni mogel nič prav z veseljam delati, li skerbelo ga je, kako bi si kaj več prislužil. Z svojim stanam nezadovoljnimu so mu vse reči presedala; nič ni mogel poterpeti. Šel je torej med bistriške

drevarje, akoravno so mu mati to adsvetovali. Pri drevarjih je bilo veliko terplenja; težko je mogel vzdigvati, v nevarnostih po sterminah in plazeh biti, dosti mraza vžiti, večkrat po sneži prodirati; počitka je bilo pa malo. Še celo ob nedelah in zapovedanih praznikih si ni mogel nič prav počiti, ino božjo službo je večkrat opustil, zato ko je bilo daleč ad cerkve. Per vsim terplenji pa ni po volji dosti zaslužil, ino še tega, kar je zaslužil, je mogel marsikaj z drevarji na žganji zapiti, če je hotel, de mu je veliki drevar kaj dela dal, ino de so ga tovarši pri miru pustili. Komaj je eno leto drevaril, kar pride vhaajovec Francon, ino začne perpovedvati, de pojde po branjevine (kontro-bant); pa de mu tovaršev manka, ker ni varno, če jih gre premalo vkupaj. „Vsaj ena družba od tacih šestih nas more biti,“ pravi on. „Ti si močan, reče dalej Martinezu, boš lahko do volj nesel, ali če kaj pride, se tudi lahko potegnili; kaj se boš po teh hostah vkarjal; mar pojdi, boš z manoj po Tersti hodil, zložno živel. Ko iz mesta pridemo, vem za vse pota ino kerčme, kjer si bomo oddahnili. Sladkor, kava, zlatenina, svilnati robci ino drugo imenitno ruho je prijetnejši, kot pa ti vmazani hlodi po plazéh. Če ene pota srečno opraviš, boš v enim leti bogatejši, kot pa ko bi deset let drevaril.“ — Martinezu ino njegovimu tovaršu Jernaču je bilo to govorenje dosti všeči; le nevarnost, na enkrat ob vse priti, ko bi jih ujeli, ta jih skerbí; pa Francon pravi: „Veliko krat sim že po tih potah hodil, in še vselaj srečno. Kaj bi jas živel, ker se že pet let skrivam, če bi tega ne bilo.“ Kodyovi Lukeš in njegov sin Nacelj pojdeta tudi znami. Lukš zna marsikaj muh; Matjaž pa, saj ga poznata, se jih sam petih ne bojí, ko bi na to prišlo. Dajta še tisto čutarico žganja, de ga vsak ene pumpozice popijemo; jaz ga bom plačal. Bati se nam ne bo nič; saj smo junaki“ — pravi dalej Francon, ko en pompesič popije — „deset jih mora hudič prej vzeti, preden bi mi cule pometali, naj še toljko deželnih stražetov pride; pa saj jih ni nikoli čez kakih pet v kupaj, mi pa tudi pistolj, nožov ino gorjač nimamo zastonj. Dones štirinajst dni je svet Florjan; tisti dan de se v Postojni dopoldne znidemo. Tam bom jas preskerbel, de nas kdo do Tersta potegne, če mu za to že veržemo kake krajerje. Do tistiga časa pa poterjajta svoje dolgove, ali če nimata nič kaj, na posodo vzemita, de ne bosta z praznimi rokami hodila. Če hočeta de pojdemo tudi do Postojne vkup, me préd ta dan o poldne per Zaborštnikovimu

Jarčiku počakajta; tam se bom glasil, če vaji ne dobim, pojdem sam do Postojne, kjer se bomo vsi tovarši zčakali.“

Martinez in Jernač, kateri je bil iz Zabrezovja doma, sta šla čez tri dni vsak na svoj dom. Doma pripovedujeta, de ni pri drevarenji nič zaslužiti, de se več na obleki razterga, kot se zasluži, de so se močno dela pošlé, ino de hočeta jiti za naprej na Hrovaško zidat, alj če ne bota dela dobila, de bodeta kramerijo začela. Kar jima je kdo dolžan, poterjata. Tudi od doma jima morajo nekaj dati. Peljala sta se, brez k Zaborštnikovimu Jurčiku jiti, z enim usnjarjam v Ljublano. Tukai sta dala za vino, ino Jernač, še le osemnajst let star, se je vpjanil, de mu ni mar dalej jiti; Martinezu, ki ga naprej ravna, debele besede daja, de naj gre, namreč Martinez le sam naprej. Jas, pravi Jernač, bom že sam brez tebe v Postojno prišel, če se mi bo zdelo; po vprašanju se pride križem svet, berlav pa tudi nisim, de bi ceste ne videl.“ „Hodiva po dnevi, pravi Martinez, noč ima svojo moč.“ Ko pa vidi, de z pjanim ni nič opraviiti, ga spat spravi, ter čaka, naj se prespi. Tako je bilo ob čtirih po poldne, de se je prebrihtal. Šla sta naprej, eden nekoliko nevoljn, drugi ves še vertoglav. Ko nad Verhniko prideta, je bila terda noč; to de kir sta začela iti, sta šla le napréj. Memo ene kerčme gredé vprašata nekoga, če sta na pravi cesti proti Postojni, ino koliko bi še do tjekaj bilo? Trije pijanci so se jima iz za voglov na enkrat oglasili: Kaj bota pa v Postojni? — Ko nista na vprašanje odgovora dobila, gresta tiho dalej. Pjanci so pa začeli za njima teči, ter vpiti: „Kaj so za ene krote (gubavice).“ Vsak na svoje težave sta pozabila, ino tekla de vjideta. Nekteri kamni so Jernača na herbet zadeli. Martinez se je v graben ob cesti zvalil, de je bil ves po nosi opraskan. Ko iz grabna prileze je zmiraj ponavljal besede: Noč ima svojo moč. Dolgo in dolgo gresta naprej, ter čutita nekoga per eni konjušnici, de ga strahoma vprašata: Koljko je še do Postojne? Čez dolgo sta odgovor dobila: Bodeta kmalo tam. Ko spet dolgo časa gresta, prideta v neki kraj, alj je mesto, ali je vas, ne vesta, mislita si pa: Postojna vtegne to biti; to de po noči nočeta, in tudi ne vesta, kje ljudje sklicovati. V neke svisle hočeta spat jiti; Martinez gre naprej, kar zahrusi neki perklenjen pes, in popade Martineza za škorno, de se so zobje noter poznali. Martinez od straha zavpije in se vmakne; oba prestrašena gresta strani. Ker pa mislita, de

morata tjuvaj ostati, se k enim bolj samotnim podi uležeta. Ura je bila ravno pol noči. Ko se zdani, vprašata neko žensko, ki je po klaje prisla, kako de se temu kraju pravi; in odgovorila jima je: To je Planina. — Koljko je še do Postojne? — Veni dobri uri bodeta tamkaj. Gresta in gresta, pot se le vleče. Ko Postojno ugledata, se oddahneta. Jernač začne: „Oh kako sva daleč prišla! Nič se mi kaj ta pot ne perlega. Blezo zadnič todi hodim. Ko bi bil ti zadovoljn, reče Martinezu, kar vernila bi se.“ — Martinez pa pravi: „Kaj boš toliko zdihoval; saj še jas ne zdiham, ko sim po obrazu, kot svet Siromak (Ecce Homo). Pečene ptice nikomur po sili v usta ne leté; li dober je krajcar, ki se zasluži. Bomo videli, kako bomo kaj opravili.“ Ko dalej gresta, pravi Jernač: „Li poglej vsiga žalostniga in obritiga sveta. Za naše delo to nič kaj ni; saj nas bo vsak od daleč vidil. Kako je teh Krašen žalostno pogledati! Tukaj bi namalan ne bil, raji bi v naših planinah lačen iz naj gerjih grab hlode vlačil, ino jih po plazeh prožil, kot pa tukaj sit bil.“ — „Nič ne maraj, saj bomo spet kmalo nazaj šli,“ mu odgovori Martinez, in če Bog da, tudi kaj zaslužili. Potli bomo pa že videli, kako nam bo kaj kazalo.“ Med tem prideta v Postojno. V Postojni sprašata Sterženoviga Jaketa, ki je bil iz nju kraja doma. Ta jima gre pokazat hišo, kjer se Francon z svojimi tovaršami zhaja. Memo ene hiše gredé, se jima iz veže oglasita Lukš ino Nacelj. Jakob jih popusti. Ti gredo pa vkupaj, kamur se ima cela družba ziniti.

Tukaj najdejo Matjaža ino Planinčoviga Lenčeta. Čez eno malo časa pride tud Francon. Tako je bila cela družba vkupaj. Francon vojvoda, Lukš, Nacelj, Lenče, Matjaž, Martinez ino Jernač. H kosilu sedejo. Med kosilam je bilo Francona, Matjaža in Lukša pozebno slišati. Martineza videti opraskaniga, ga Francon vpraša: „Kje si pa po kertji ril? Martinez perpoveduje, kako sta z Jernačam hodila. Vsi se jima smejajo. Francon pravi nazadnje: „Nimata nič serčnosti, se bota že še izučila po svetu hoditi. Vi dva bi bla imela sinoč do Verhniike jiti, danes za časa vstati, en voz najeti, alj se h komu persesti, ino do zdaj bi bila že lahko tukaj.“ Po kosili gredo peš iz Postojne kako uro daleč, in potlej zavpije Francon memo ene hiše gredé: Gregur! ali veš, kdo bi od tod vtegnil nas do Opčine potegniti? — „To se bo vre dobilo, odgovori Gregur,“ jas bi vas sam peljal; pa nimam konjev doma.“ In na to pošle eno deklico k sosedu. Sosed

pride, de bi se za plačo pogodil, pa Francon pravi: „Za to nič ne skerbi.“ Ko dojdejo blizo Opčine, mu Francon, Matjaž in Lukš veržejo vsak po desetici. Mož se pertož, de mu mora vsak po pol goljdinarja plačati. Francon ino Matjaž ter Lukš se le kregajo. Mož pravi: „Saj vas poznam kaj ste, sami tihotapci (Schwärzer) ste. Če mi ne plačate, kar mi gre, vas bom vse izdal.“ Martinez ino te drugi trije mu torej veržejo vsak po petnajst grošov, de naj tiho bo. In tako gre naša družba v Terst.

V Terstu gredo v kerčmo, kjer tihotapci ostajajo. Drugi dan gredo skupaj blaga nakupit. Potlej gredo Martinez, Jernač ino Lenče nekoliko mesta pogledat. Na ulici jih dva gosposka človeka ustavita, de jim začneta svojo zlatenino, srebrenino kazati ino hvaliti. Martinez obljubi za en par ušesnikov pet goljdinarjev. Ona dva jih deset goljdinarjev cenita in pravita: „Šest goljdinarjev sva imela že za nje, pa njih nisva hotla dati; li tebi, de boš še eno drugokrat rad od naji kupil, jih dava.“ Jernač si zbere eno lepo verižico. Vsa rumena je bila, in se svetila ko sonce. Prodajavca se perdušata, de je spod ednajst goljdinarjev nemoreta dati, de imata tako per ji zgubo; pa de gre blago spod rok, de ju svet spozna, de en drugokrat vsak raji od nju kupi, naj jo že Jernač v božjim imeni za deset goljdinarjev vzame. Lenče se je bil v dva perstana zagledal, ki sta bila vsak z enim lepim kamničkam olišpana; to de prodajavca sta hotla to zadno ceno deset goldinarjev za nju. Lenče se jih ne upa kupiti, ker mu že denarji pohajajo, ter pravi, kacih sedem goldinarjev bi se že znebil; ker bi tu lahko kacicu dekletu prodal, če bi le kaki goljdinarčik dobička bilo. Prodajavca se perdušata, de jih ni mogoče za toliko dati, ker to ni kako sleparsko blago, in de so sami kamnički več vredni; in tako gresta naprej. Pa kmalo priteče eden nazaj za Lenčetam, mu perstane verže in pravi: „Na pol si jih zapstoj dobil, alj saj moraš tudi ti živeti; boš pa en drugokrat kaj bolj plačal.“ Zdaj gredo vsi trije, ki so novo kupčijo storili, v svojo kerčmo k drugim tovaršam pokazat, kaj ino kako po ceni so kupili. Lukš pravi: „Ta dva sta vas pa nadelala! Jas sim bil tudi enkrat štir perstane za deset goljdinarjev od eniga Juda kupil; pa so bili komaj deset krajcarjev vredni.“ Vsi pregledujejo ušesnikov, verižice ino perstanov, in zrajujejo, de bi vse utegnili kacih osem grošov vredno biti. De se bodo pa, kateri so to kupili, prepričali, koliko so njih reči vredne, njim

vsi svetujejo, kuplene reči k zlatarju nesti. Lukš jim zlatarja pokaže. Zlatar je res vse te reči, ker so bile iz medenine, pa nekoliko z zlato péno osleplene, osem grošev cenil. Lukš reče od zlatarja grede ogoljfanim: „Jez sim bil komaj z tistmi perstani, ki sim jih bil tako drago enimu Judu plačal, potlej dve Korošici ogoljfal, de sim bil svoje denarje nazaj dobil. Kar sim bil pa potrošil, ko sim tako daleč hodil, de me niso ljudje celo nič poznali, ob to sim pa revež bil. V domačim kraji bi ne bil smel nikjer tacih reči za toljko predati. Vi se ne bote z tacimi rečmi pečali, meni jih torej dajte, koljkor za nje dobim, bomo vsak pol imeli.” Vsi so pervolili in Lukš nese vse te barklarije nazaj k zlatarju, naj jih dobro pozlati, rekoč: „Čez kake tedne pridem nazaj, jih bom pa vzel.”

Ko so vsi, kar so mislili, nakupili, se popoldne ob eni iz Tersta spravljajo. Francon je bil tri cule napolnil, Matjaž dve, ti drugi pa vsak po eno. Francon je bil dva Krašovca za deset goljdinarjev najel, mu do Ljublane dve culi nositi; Matjaž pa za pet goljdinarjev eniga. In potlej so se vzdvignili.

Vsak je svojo culo nesel operto. U culah je bilo po petdeset liber sladkorja ino kave. Zada j po dolgama doli po culi je imel vsak eno struco alj pogačo pervezano. Kar je bilo bogatših, ki so bili draginj mašestra, žameta, židanih robcov in zlatenine alj srebernine nakupili, so imeli to v torbica h tik života. Torbice in cule vse je bilo zašito, po verhu z vošenim platnam pokrito ino z vervcami obmotano alj ovito. Sredi cul je bil sladkor, okrog nje je bila kava nasuta, de ni nobeniga cula preveč tišala. K Franconovi družbi so se bili perdružili tudi triji, ki so draginje, katere so jim bile v Terstu izročene, nosili. Le ti so služili do Ljublane po šestnajst goljdinarjev. Nekteri, ki so imeli nekoliko teži cule do Ljublane nositi, so v Terstu pravili, de tudi še po več služijo. Imenitnost blaga, teža cul, in pa kako daleč je nositi, razloči zaslužik. Per Franconovi družbi jih je bilo zdaj vsih kupaj trinajst. Eno uro daleč pred kranjskim mejnikam ostanejo in čakajo, de se zmračí. Med tem časam si gorjače urežejo. Potlej grejo tiho črez mejo na Kranjsko; nihče ne smé govoriti, še tobaka ne piti, de bi veter ne zanesel kam med stražete smradu.

Ko pridejo čez mejo, gredo še kake dve ure naprej, ter se ustavijo v neki samotni hiši konec ene vasi. Tukaj pijó, jedo in potlej si počijejo. De bi od deželne straže videni ne bili, se morajo še cel drugi dan tam zadržati. Na noč gredo z velikimi ovinki čez griče. Martínez ino kateri niso bili krajev vajeni, so med tem v kak z kamnam ograjen presadnik, ki so ob stezah, cepali. Noč je bila temna, ob enajstih se je dež vлил, de je vse do polti (kože) zmočil. Pod milim Bogam ni bilo mogoče spati, v eno hišo blizu Čepin so mogli iti, kjer jim je spet do drugiga dne popoldne ostati kazalo. Drugi dan popoldne se nekoliko pred vzdvignejo, ker jim je bilo po enim bukovim gojzdu hoditi. Po noči gredo čez veliko Teržaško cesto. Nanos, kateriga tudi po noči vidijo, jim je vižar. Kedar so bili blizu Pred-Jame prišli, pusté Lenčeta na straži zraven cul v nekim gojzdi; drugi gredo v kerčmo jest, pit ino se prespat. Ob enajstih po noči gredo po svoje cule, ino nesó stražetu mesa ter maslic vina. Potlej se zdvignejo proti Verhniki, ter gredo potlej za Verhniko proti močvirji. Dež je šel. Čez močvirje je bilo treba veliko ovinkov izkati za objiti marsikaj potokov. Ko so čez eno herv šli, je Jer-nač v eno strugo padel, ino utonil bi bil, ce bi mu ne bili vun-kaj pomagali. Skoraj celo noč so čez močvirje hodili, preden so se dali čez Ljublanico prepeljati, de so šli vsak pruti svojim domu naprej.

Doma je šel Martínez svojmu g. fajmoštru nekatere libre kave ponujat. Oni se začudijo, de je začel tihotapstvo, ter ga isprašujejo, kaj ga je h temu zapeljalo? Martínez jim vse to dopoveduje, kar je bilo do zdaj rečeniga, kako ga je bil namreč Francon napotil, in kako so hodili. Zdaj g. fajmošter tako začno govoriti:

Ljubi moj Martínez! ti si se slabiga svétnika in vižarja vlotil. Francon ne da cesarju, kar je cesarjoviga; se vé de tudi ne Bogu, kar je Božjiga. Cesarju je dolžan svojo službo in zvestobo. Ko je pa nezvest vhajavec, ne spolni te dolžnosti. Premisliva dalej, kar si mi povedal. Z človekam, ko ga vino ogoljfa, kakor Jernača v Ljublani, je poterpljenje imeti. Kdor je pa razvajen pijanc, se ga je ogibati, kakor prigovor pravi: „Pijanec se je ogniti z senenim vozam.“ Po poti v Terst si skusil, kaj pijanci znajo. De ima noč svojo moč, si tudi skusil, in če

te to ni zmodrilo, vtegneš eno drugokrat še drugači in hujši skusiti. Kakor je Jernača serce bolelo, ko sta Pivko in goli svet pruti Tersti zagledala, tako človeka vest opominja, ko ima kaj napačniga storiti. V človeku nekaj pravi: „To ni prav, iz tega ne bo nič prida.“ Ta notrajni glas se imenuje vest. Sam Bog je vest v človeku vstvaril, de ga uči ino opominja, ko ima kaj napačniga storiti, ino ga tudi graja, kedar kaj čez božjo zapoved stori. Kdor pa kaj stori, kar je pred Bogam prav, ga hvali ino mu notrajno veselje napravlja, če bi ga sicer cel svet grajal ino zaničoval. Nasproti pa, ko bi tudi vsi ljudje človeka hvalili, kedar kaj napačniga stori, mu vest očita: „To ni prav, kaj si storil? to je pregrešno, gerdo.“ Ves gol svet, katerimu mi Kras pravimu, nas uči, kako žalostno je, ako kraj brez drevja stoji. Drevo se kmalo poseka, celo ves gojzd se lahko v kratkim časi znemari, to de kdaj se potlej zarase? Če bi gojsdov ne bilo, bi imeli tudi vetrovi strašno moč, kakor jo imajo na Krasi, kjer še cele vozove prekucujejo; kar bi bil tudi ti lahko sam vidil, če bi bil kaka dva mesca pred proti Tersti šel, ino kako burno vreme natekel. Uči se iz tega vsacimu gospodarju zasajevanje sadnih dreves priporočovati, in take, ki nepremišleno po gojzdi mlade drevesa sekajo, svariti. De Francon ino drugi zarobljeni tovarši niso hotli vozniku voznine plačati, mu je skoraj prav bilo. Čemu se je on z vami pečal, ko je vidil, de ste hudobna družba. Kdor je v nekterih rečeh veš neroden, se ni v nobeni reči nanj zanesti. Naj bolji je z tacimi nič opraviti imeti. Teržaška goljufa, ki sta vas z blagam toljko goljfala, vam dasta nauk, de per človeku ni na obleko, ne na besedo, ne na drugo zunanje posebno gledati. Hinavci se dostikrat kot ovčice kažejo, pa so zgrablivi volčje. Marsikdo govori, kakor bi rože zadil, pa njegovo govorenje je strupeno. Vi ste kupvali zabranjeno blago. Ti tega ne umeš, zakaj je tako blago per nas zabranjeno.

Martinez na Lepim Polji.

Komaj je Martinez sv. Lukeža dočakoval, de gre v Po-stojno. Iz Tersta pride njegov prihodni gospodar proti poldne. Po poldne odrineta proti domu. Tretji dan proti poldne sta na Lepim Polji, doma. Per Antonovih so bili vsi prijazni, kar jih per hiši; gospodarjeva žena, oče, brat, teta, troje otrok, t. j. dve hčeri in en sin, vsi gospodarja Antona in Martineza veselo bo-

gošprijemajo. Martinez je res vse Lepo Polje tako in še lepši najdel, kakor mu je gospodar Anton pravil. Cela vas je bila kakor v svetim Raji.

Zdaj je bilo čas nekaj ozmine sejati, stele ino drev za zimo perpravljati, nekaj dreves presaditi. Po zimi so kolje za nograde perpravljali, zvečer so možki kmetijsko orodje popravljali, ino tudi novo narejali, ženske so pa zraven predle, turšico rušile, fižol lušile, šivale ino druge take opravila imele. Po večerji, ko je bila vsa živina opravljena, so stari oče katero zapeli ino vsa družina za njimi. Pa oče niso mogli dolgo terpeti, de bi ne bili po gosle segli, de so godli, včasi od kralja Matjaža, od Devetiga kralja, od Černe kralice, v časi od Španjske vojske, od očeta Lavdona, od smerti Francoskiga kralja Ljudovita, včasi od Lambergerja ino Pegama. Ko bi bil kdo očeta pogledal, ko so od Lavdona ino Lambergerja peli, bi bil mislil, de vidi Lambergerja kako možko Pegamu govori, ali de očeta Lavdona govoriti sliši. V časi so zapeli od Device Marije: „Kaj s je Bog na sveti zvolil?“ alj: „Za Bogam častimo,“ alj od sv. Izidorja, od sv. Aleša, od sv. Antona Padvanskiga, alj katero od sv. Rešniga Telesa, i. t. d. Ob nedele večerah je mladi gospodar zraven goselj še zapiskal. Več večerov je domači sin bral evangelj, Tomaža Kempčana, Katekizem, Zgodbe sv. Pisma ali kake druge kratkočasne bukve. Spomlad ino po leti so imeli z nogradam ino poljam posebno opraviti. Vsako jutro in večer so vkupaj molili.

Boljarji na Lepim Polji so: občinski sodnik, vaški sodnik, župan ino trije zapersežniki. Leti se vsak teden enkrat v hiši občinskiga sodnika pogovoré, ali je kaj posebniga treba za vas oskerbeti alj ne. Vsak gospodar ima skerb za svojo družino, de prav živi.

Lepopoljci se tako vedo, de je redko treba, koga kaznovati. Pervo leto, ko je bil Martinez tu, so bili samo trije postrafani; dva mladenča, ki sta se bila stepla, eden je bil en dan zapert, družimu je sodnikov hlapec pet vdarcov z šibo dal. Pa tega mladenča, ki je pet šib deržal, je bilo tako sram, de bi bil raj pet in dvajset palic deržal. Ena ženka, ki je bila z lažmi ene besede napravila, je bila 12 ur ob suhim kruhi ino vodi zaperta.

Pjancov na Lepim Polji ni, desi vsaka hiša veliko vina perdela. Gospodarji sebe ino svojo družino pred neizmernostjo pijače varjejo. Vino pa pijo le ob nedelah ino ob godeh, alj če se kdo opešaniga čuti. Kerčma je tukaj li ena sama. Tu se pa ne da nikolj čez tri maseljce odrašenimu človeku; domu pa nese kdo vina kolikor hoče. Tatov ravno tako tukaj ni, zato ko so vsi premožni.

Je kaka ženska zapeljana, de očitna postane, kar se porredkoma zgodi, tako se ji odvzame deviško znamenje, šapel alj parta, ino ji reče: Nesrečna revica! Ti nisi več vredna nositi znamenja devištva; zato ti ga odvezamemo. Po tem vzame taka ženska belo pečo na glavo. — Mladenič, kateri bi bil najden, de hodi po nesramnih potih, če je to sicer skrivno, ga gospodar doma v strahu vzame; je pa očitno, kako se je slabo vedel, ga gosposka strahuje. Potlej mora skozi pol leta vsak večer njegov gospodar gledati, de ga, ke gre spat, zaklene ino de zaklenjen leži.

Na Lepim Polji je šola, kjer se mladost uči slovensko brati, pisati ino rajtati, ino pa keršanski nauk. Vsako nedeljo se ljudje znidejo po nauki per školniku, de pojo. Tukaj je slišati stare ino nove pesme. Drugim pod lipo v sred vasi, kedar ni mraz, en perleten sosed, ki je bil nekdej vojak, perpoveduje, kaj je po sveti koristniga slišal alj videl. On ve tudi dosti lepih povest ino pergodb, de ima skoraj zmiraj kaj noviga povedati. V časi pa tudi kaj podučniga bëre.

Kar je mladosti obojiga spola, sosebno iz dalj od fare ležečih vasi, se uči ob nedelah pred keršanskim naukam brati. Oba g. kaplana jih učita, eden te večji, eden te manji.

Posebno lepo se obhaja tukaj god presv. rešniga Telesa. Kjer so žegni, so ob znamenjih oltarji lepo narejeni. Verh vsačiga oltarja je napravljena še tačas lepa suknena strehica, nad enim bela, nad drugim rudeča, in tretjim zelena, na četrtem višnjeva. Na vasi so v štirih krajih rešte cvetlic iz verh ene na verh druge strehe čez uljce spelane, de gre procesja spod njimi. Ob uljih tik obzidka ino prostic pod drevjam je po obeh straneh, koder procesja gre, razpeto pisano ruho, na katerim lepe svete podobe in cvetliški venci perpeti visijo. K Lepopoljski fari

spadajo štir podružnice z dvanajstermi vasmi. Vsaka podružnica ima svojo bandero, za katerim grejo najpred možki, potlej ženske. Za perfarnim banderam gredo pa naj pred šolarji, potlej drugi Lepopolski možki. Za Lepopoljci prideta dva banderca, za katerim gredo godci ino pevc. Lepe pesme od sv. rešnjiga Telesa godejo in pojo. Za pevci ino godei pride 6 parov belo oblečenih majhnih deklet, ki cvetlice trosijo; za dekliči nesejo štiri svetilnice na drogeh nasajene; za letimi pa pridejo Lepopoljski boljarji ino kantonski gospodje z peržganimi duplirji (Windlichter). Zdaj pridejo duhovni z sv. rešnjim Telesam, nad katerim štirje nebo razpeto nesejo. Pred duhovnim gredo tudi cerkveni strežači, kar jih je per procesji treba. Za duhovnimi pridejo belo oblečene šolarce z malimi šapelčki alj kranceljčki na glavah. Za šolarcami gredo nazadnje druge ženske iz Lepiga Polja. Za vsacim žegnam iz šestih velicih možnarjev ustrelé.

Tudi večer kresnimu dnevu na delopust je posebno veselje. Mladenči zažgó germado na enim griči med nogradi. Dekleta se vkupaj spravijo, in mnogotere pesme pojo. Tukaj je slišati posebne viže ino pesme, ki se po gričih med veselimi nogradi razlegajo. Tudi sicer je vsakdan po nogradih ino po polji lepo prepevanje slišati; Lepopoljci so dobri pevc. Zvečer se semtertje gosli, pišale ino petje sliši. Pozimske večere, ko ženske predejo, možki pa orodje za spomlad perpravljajo, alj koše ino jerbace pletejo, se posebno dosti petja stori. Ko greš skuz vas, bi menil, de je vsaka hiša Paradiž alj sveti Raj. Lepopoljci imajo res na tim sveti sv. Raj, ino z tim svetim Rajam si še večni sveti Raj v nebesih služijo.

Martineza je bilo sram iz Pivke domu vedeti dati, kje je; ker se mu je bila taka zgodila, de je bil per tihotapštvu obožal. Iz Lepiga Polja je na vsake dve leti enkrat šel v svoj očetovski dom v gostje. Deset let je že na Lepim Polji veselje vžival, ino ko gre zdaj domu, mu perpovedujejo, de ga doma lepa perložnost čaka, k enim sosedju perstopiti, kjer se edina hči, naslednica ene cele zemlje, želi z kakim poštenim možkim zaročiti. Martinez je v to dovolil z perstavkam, naj ga počaka, de on léto svoje službe dostane. Dostal je leto; tode z grozno težkim srcem se je ločil iz Lepiga Polja, ino šel v svoje domače planine.

Martinez v svojih domacih planinah.

Martinezova nevesta Urša je bila dobra duša. Nje mati Polona je še živela. Zraven je bilo še petero družine: en stric, strina, hlapec, dekla ino pastir. Zemlja je bila precej opušena, hiša v nepriljudnim bregu ino vso poslopje že izsluženo. Pač dolgočasen kraj za Martineza, desi je bil ravno tukaj blizo doma.

En cel smrekov gojzd se je bil na njegovi zemlji posušil. Začel je torej Martinez sušice za apnenco vkupaj spravljati. Zložil je dve veliki apnenci, kar se je prav lahko zgodilo; svet je bil kamnaten. Iz letih apnenc, ki jih je bil z sušicami zažgal, je dobil veliko apna, de je lahko hišo ino drugo poslopje zidal. Perpravil je bil tudi za vse poslopja dosti lesa. Njive ino senožeti so bile zelo kamnate. Skalovje je kerčil, ino za zidanja skup napravljal. Tudi opečnico za opeko je bil naredil, de je opeke napravil, zato de je z njo, kjer je bilo treba lepši alj bolj opušen zid spelal. Z opečnimi črepi je pa streho kril. Kadar je bilo vse perpravljeno, to je tretje leto, je na nekim lepim ravnim senožeti, precej daleč pod staro hišo ino bližej družih sosedov, eno selo za vse poslopje odločil. Leto selo je bil že popred semtertje z sadnim drevjam zasadil, ino leto drevje pocepil. Li kir je mislil poslopja staviti, je bilo prazno pušeno. Ko je najel tesarje ino zidarje, je bil sam tesač in zidar med njimi. V enim leti je stala lepa nova hiša z vsimi drugmi poslopji med malim drevjam. Zraven nove hiše je studenic tekkel.

Res de je nova hiša dosti koštala; to de Martinez je vsako leto po štir pare volov, zraven pa še veliko koz ino ovac prodal. Per hiši je bil najdel sto goljdinarjev dolga; alj živinska reja, senožeti ino njive so bile nekako opušene. Ko je vse poslopja naredil, se je bil tudi enih sto goldinarjev zadolžil; pa je kmalo vse poplačal. Iz svojih njiv je skalovje kerčil ino okolj svojga polja suhi zid namest meje delal, kakor je na Krasi vidil. Svojih gojzdov je varval. Kjer je bil sušice posekal, je v malih letah gosto smrečje stalo, de ga je mogel potrebljovati, če je hotel, de se ni vse zadušilo. Po svojih senožetih je studenčike razpeljal. Pota na njive ino senožete je bil složne naredil; samo v gojzd je moral po stermim hoditi.

Sosedje so Martineza zavoljo njegove pameti ino znajdenosti špoštovali ino pogosto objiskvali. On jim je perpovedoval, kaj je po sveti dobriga ino nerodniga vidil. Posebno jim je vedel dosti zgodb povedati, ki jih je na Lepim Polji slišal. V časi jim je pa iz kacih bukev kaj za kratek čas bral.

Svojo družino je tako vižal, kakor je vidil, de Lepopoljci živé. Njegova družina so bili per tim lepim redi veseli. Hribje ino doline so se razlegali od svetih ino nedolžnih pesem, ki so jih Martinezovi peli. Kaj je tudi veselšiga kot zadovoljno ino z Bogu vdanim sercam zemljo obdelovati. Martinez si je per svoji kmetiji časne zaloge nabiral, še bolj pa za večno izveličanje, katerih zalog rija in môli ne snedó ino tatje ne vkradejo.

Ozrimo se še na Martinezove nekdanje prijatle, kako se jim je na zadnje godilo. Francona so bili, ko je dolgo časa prepovedano blago prenašal, nazadnje deželski stražniki ostrelili, tako de je za težavnimi bolečinami vmerl. Matjaž se je bil blizo doma z neko zakonsko ženo razvadil, ino je z njo v Slavonijo pobegnil, kjer je na Savi ladije nakladval, de se z tim živel. In kakor je bilo slišati, nista ne on ne ona svoje zmote spoznala, vsaj dokler sta zdrava ino per moči bila, ne. Lukša so zavoljo tatvin ino goljfiš po ječah zaperali. Od vsih zaničvan je potlej vbogajme prosil, ino nazadnje v veliki revšini vmerl. Njegov Nacelj pa je bil jabelko, ki ne pade daleč od drevesa. Leta se je bil tudi kakor Matjaž z eno zakonsko ženo razvadil, ino je šel z njo na Koroško gostvat. Nazadnje se je bil enkrat žganja spreopil, ino je tako vmerl. Od njega zmotena je bila tako nesramna, de si je upala nepoboljšana nazaj hoditi nad svojiga zapuščeniga moža, ki je bil svojo imenje bratu prepustil, de naj ji doto, ki mu jo je bila nekdanj donesla, verne. Lenče je bil ravno tako eno ženo odpeljal ino z njo pobegnil, de ni nihče več od njiju slišal. Jernač se je bil k neki bajti perženil ino bil zidar; pa kar je čez teden zaslužil; je v nedelo alj praznik zapil. Nazadnje je bil še bajto zapravit, ino se je moral z svojo ženo po ptujih hišah kot gostač potikati.

Jernač je večkrat Martineza objiskal, ino svoje kesanje na znanje dajal, de ni v svojih mlajših letah za starost se oskerbel.

Kdor na pot hudobij zajide, ino se ne verne, če dalej delj zabrede, kakor vidimo nad Martinezovimi tovarši. Kdor se je toraj v hudobije zgubil, kakor Martinez med tibotapce (alj tobakarje), naj se verne h poštenimu življenju, kakor se je bil Martinez vernil. Če ga že družiga kaj ne zmodri, naj ga vsaj nesreče zmodré, kakor je bila Martineza nesreča h spoznanju perpeljala. Pa saj je bilo to, kar je on mislil, de je zanj nesreča, prav za prav zanj li sreča. V življenji je treba poslušati pameti, ino pomisliti, kaj koga lastna alj ptuja skušnja uči. Tako človek doseže mirno ino veselo življenje ino Bog ga ne zapusti.

Požencan.

IX.

Novi zvonovi v stari Vusenici.

Velik je Bog ino vsigamogočen u vsih svojih delih; njega častijo vse stvari, hvali ga grom po oblakih, pa tudi ptičica mala, ki v gaji zelenim švergoli; nar lepši ga hvali ino slovi sveta katolska cerkva, Jezusova nevesta v svojih napravah, z svojimi posvečenimi rečmi.

Gorsiga pa per cerkvi ne najdeš ino ne slišiš, kakor so v cerkvi vbrane orgle, in zunaj cerkve glasni zvonovi, ki mehčijo, naše serce, ino ga povsdigujejo v sveto nebo, z nami veselo pojo ino milo žalujejo. Pač res lepe ino drage reči, ki jih sveta mati kat. cerkva k službi boži posvečuje, ter so vsake cerkve lepota, pa tudi slava keršanske soseske, ki jih omišli.

V starih časih so le male svone imeli, ker je bilo le malo ljudi! Sedajne dni je per vsaki fari veliko več ljudi; ino tudi več zvonov*)

*) Nar več zvon na svetli je v Moskavi na Rusovskim, ino se Ivan veliki (veliki Janez) imenuje. Car Aleš Mihailovič je ga bil dal zliti 1653 leta. Zvon je 20 solnov visok, dva solna tolst, je 64 solnov širok, 4400 centov težek; njegov klepel ima 100 centov. — Na Dunaji je v turni svetiga Štefana zvon 354 centov težek; v Gradci 160

si pripravljajo, kakor so jih v Vuzenici*) za Dravo kupili, ino prečestiti prošt Lavantinske stolne cerkve, gospod Franz Friedrich 13. Kosoperska leta 1839 blagoslovili. Bila je tista nedela prav vesela ne le za Vuzeničane, ampak tudi za vse Dravljane, ki v tim tihim, po sveti malo znanim kraji živijo; za tega del njo v spomin vsememo.

Štiri nove zvone, čedno ovenčane so ravno v saboto večer iz Celovca krez Dravo perpelali. Veselo sta jih dva stara zvona iz visokiga turna (stolpa) pozdravila, svoje nove tovarše, ki bojo v glasni družbi zanaprej božjo čast oznanovali, ino tudi klicali v sili na pomoč, u veselji pa h pobožnosti. Ker se je bilo že zmračilo, so teržani po vsih oknih luči prižgali, memo katerih so nove zvone pelali, ki so od luči svetili, kakor čisto zlato.

V nedelo jutro so pod visokim turnam zvonovi posvečenja čakali, kakor šenin na nevesto, čedno vžalšani. Ob devetih so se zbrali bôtri ino drugi svatje, pa tudi duhovskih sosedov veliko k timu svetimu opravilu. Nar veči zvon za Vuzeniško cerkvo ima sloveč napis: Slava Bogu! Mir ljudem! Pokoj mertvim! Lepa pesm, ki jo zveni pojejo; ino ravno od te mile pesmi so viši fajmošter v začetik nemško pridgo naredili. Po pridgi so po sveti cerkveni šegi vse štiri zvone posvetili, eniga za Terbonje, ki so

centov; v Gospej sveti na Horoškim ima lep zvon 118 centov, ino med vsemi, kar jih poznam, nar lepši pôje.

*) Vuzenica, alj kakor so nekdaž pisali: Buzenica, po nemško: Salbenhofen, sedajna viši fara ino debantija za Dravo pod visokim Pohorjam je ena nar starših ino nar bolj imenitnih far na spodnim Štajarskim. Slavni zgodbopisee Juli Cesar piše v svoji Zgodovšini Štajarske deželo v II bukvi. str. 243 §. 41 de so prisli okolj leta 843 škof Lujpram iz Solnograda alj Zalcburga k vajvodu, ki je v tih krajih kraljoval, ino mu je bilo Privina ime, ter so posvetili veliko novih cerkvi, kakor v Zalcburgi eno k časti svetnu Rupertu, i. t. d. Drugih cerkvi, ki so jih Lujpram posvetili so bile v mesti Mosirji (Mosburg) sv. Joana Kerstnika, ino zunaj mesta v krajih, ki se jim je reklo: Dudlajpin, Užitin, Buzenica, Ptuje, Stepileperg. Vse te cerkve so tisti čas alj Lujpram sami, alj pa Oto, Slovencev škof (ki so v Gospej sveti svoj stol imeli) posvetili. Nekteri terdijo, de so te cerkve večidel na Vogerskim ino tudi Buzenica, alj Bzenica. Naj reče kdo kar hoče, gotova je, de stara Vuzenica že veliko sto ino sto let stoji, kakor staro zidovje in stare pisme pričajo.

ga častivredni g. fajmošter Franz Lipold za svojo farno cerkvo z pomočjo svojih farmanov omislili; drugiga za podruženco svetiga Vita Vozeniske fare, ki ga je soseska preliti dala, dva pa za domačo viši Vozeniško cerkvo, ki sta bila tudi prelita, ino veči storjena.

K dokončanju posvečenja se je sv. Evangelj zapél; ino vsi štirje zvonci so se pervokrat oglasili, kakor bi hotli na znanje dati, de bojo vprihod glasno klicali poslušat besedo božjo. Z velikim veseljam so dva domača zvana v turn potegnili; in per velikim opravili je pervokrat nov veliki zvon po Vuzenici zapél; ino ko so po opravili hvalno pesm v cerkvi zapeli, so tudi zvonci skupej, dva stara ino nova dva iz visoke line lepo pesm povzdigvali: Slavo Bogu, mir ljudem, ino pokoj mertvim.

Ko so v turni nove zvone na stol posajali, so pred opravilam viši fajmošter v cerkvi slovensko pridigo imeli, ki se naj v spomin tiga slavniga opravila bere.

„Marija si je nar boljši del izvolila, ki ji ne bo odvzet.“ Luk. 10, 42.

N a g o v o r.

Kaj posebniga mora biti, preljubi bratje ino sestre moje, de se vas je dones v stari Vozenici toljko nabralo. — Kaj posebniga vam hočem tudi dones jas povedati. Neko posebno reč vam bom pokazal, ki žaluje ino se z nami veseli, pa vender serca nima. Povedal vam bom od neke čudne reči, ki kliče ino opominja, pa jezika nima. Posebno stvar vam bom zaznanil, ki v vežo božjo vabi, pa sama v njo ne gre. — Boga častit veli, sama pa ga ne spozna. In kaj je to? — To je zvon, katerih novih štiri smo dones v Vuzenici posvetili. — Bogu so posvečeni, ino se že na visoki lini majajo; skoraj bojo iz visokiga turna zapeli čast Bogu, oznanvali mir ljudem, pokoj mertvim vošili, ki v Gospodi spijo. De bo pa veselo serce naše se z zvonami združilo, nam denašen dan polepšan, de ga ne pozabimo; bom vam dones dve besedi rekel ki ste vredni, de si ji zapomnimo. — Përve besede še lahko niste nikolj slišali:

Kako so se zvon¹i začeli, kako per nas pripravili? Drugo besedo vam bojo zvon²i oznanvali, ko že mene dalnej med vami več ne bo: Čast Bogu, mir ljudem in pokoj mrtvim.

Marija si je nar bolji del izvolila, ki ji ne bo nikolj odvzet — govori vsmileni Jezus. Nar boljši del je pa beseda božja, katere nas poslušat zvonovi kličejo. Zvesto poslušajte!

I. Kako so se zvon³i začeli?

Vse dobro pride le od zgoraj dol, od Očeta luči; — tudi naši zvon⁴i. V starih časih malikvanja niso zvonov imeli. Hajdi so z dilami treskali, ino z tim žalostnim klopotanjem na malikvanje klicali, kakor še per nas v spomin žalosti na veliki petek. Judovski duhovni so z trobentami na božjo službo zvali. Turki iz visoke čuvavnice Mahomedane v svoje molivnice zklicujejo. Res borno je to; pa ravno tako žalostna je tudi per nas bila, dokler je pokrivala naše kraje nevere ino malikvanja terda noč. — Alj kakor zlato sonce iz zagor prisije, žalostne teme razžene, cel svet razveseli, ino se za soncam po hribih in dolinah prijetne pesme slišijo, ki jih srečni pastirci lepo prepevajo, ravno tako veselo je Kristusov nauk tudi naše kraje razdenil, ino za njim se je razlegal zvonov veselih pesm mili glas.

Pravijo, de je nekih štir sto let po Kristovim rojstvi sv. škof Pavlin v Noli, ki je mesto lepe dežele Kampanije na Laškim, prvi zvone lil. Po malim so jih kristjani po vsih krajih svojim cerkvam omislili, za veči duhovsko veselje ino božjo čast; ino tudi od zvonov se lahko reče, kar od apostel⁵nov sv. Pavl piše: „Saj gre po celi zemli njih glas.“

V naši stari Vuzenici, ki nima blizo v starosti verstnice, so že imeli pred nekimi pet sto letami zvone, če ne poprej, katire smo letošno leto dali preliti. Nar majnši, ki se je pred nekimi štirideset letmi potrupil, ni imel nobenih let zapisanih; samo imena vsih štirih Evangelistov smo na njem brali. Drugi majnših, ki smo ga tudi dali preliti, je bil leta 1432 k časti svetiga Miklavža izlit, ino je 407 let tej fari služil. V leti

1667 so nekdamni imeniten ino skerbni fajmoštar Jakob Krišaj naš star, veči zvon, ki še zdaj poje, izliti dali, ki že služi svojih 172 let. Nar majnši starih zvonov je bil v leti 1784 pod višim fajmoštram, ki so se pisali Franz Mrak, prelit, ino ima svojih 65 let.

Dolgo so že dobrovoljni Vozeničani serčno želeli, veči zvonove stari imenitni cerkvi kupiti, ki bi se viši fari spodobli, de bi se slišali po visokih planinah ino po dolinah globokih, naj bi z svojim večim glasam tudi veči pobožnost obudili. Kar ste leta ino leta želeli, včakali ste, vaše lepe želje so dopolnjene, ino dones imate veselje, ki ga ni bilo, kar Vozenica stoji, ino ga ne bo, de bi bili tukaj štiri zvonu posvečeni.

Zvone k božji časti posvečovati, je stara šega sv. katoliške cerkve. Beremo, de so papež Ioan XIII v leti 938 prvi velik zvon v Rimi posvetili, ino lepo šego začeli, ki ste njo dones videli. Ali ste pa tudi razumili, kaj vse te svete šege pomenijo? Med petjam svetih psalmov viši duhovnik vsak nov zvon omijejo z blagoslovljeno vodo, nas spomnit, kako z čistim sercam bi imeli Bogu služiti, kedar nas zvon k božji službi povabi; pa tudi pomeni, de morjo biti čiste stvari, ki se Bogu izročijo. — Z svetim oljam nov zvon pomazilijo, v znamenje, de je Bogu posvečen ino posebno, imenitno službo dobi. Sedem križev naredijo zunaj, v spomin, de bo klical ljudi k prijemanju svetih zakramentov; štiri križe storijo z sveto križmo od znotraj, v znamenje, de bo posvečen zvon klical od vsih štirih krajev sveta k poslušanju svetiga Evangelja, ter verne vabil na veliko gostijo nebeškiga kralstva, na katiro nas je vsmileni Jezus povabil. — Kadilnica se z žlahtnim kadilam pod nov zvon postavi, ino izpod zvona se dim žlahtniga kadila k nebesam vali, nam pokasat, kako naj se tudi naše serca pobožnosti polne k Bogu povzdigujejo, ino kakor posvečenih zvonov glas tudi naše molitve v nebesa puhté. Na ime posebniga Svetnika se nov zvon tako rekoč kersti, kateriga si verni za posebniga varha izvolijo. Tudi našimu velikimu zvonu je dano ime svetiga Miklovža, ki je velik boži prijatelj, ino Vuzenice farni patron. Nov velki zvon bo torej v prihodno tako rekoč naši fari duhovski oče; ino koljkokrat ga bote na svoj dom, alj pa po fari zaslišali, spomnite se, de vas sv. Miklovž, vaš farni patron spominja, po njegovim svetim

izgledi lepo Bogu služiti. Nas nar majnši zvon ima ime Marije, prečiste device, mladenčam ino dekličam v spomin, naj po izgledi Marije čisto ino sveto živijo i. t. d.

Poslednič se sv. evangelj poje od Marte ino Marije, ter nam pové, kako ste dve pridni sestri Jezuzu, svojimu božimu gostu stregle: Marta s telesno, Marija pa z duhovsko službo. Pervokrat se novo posvečen zvon oglasi, ter nam oznani sv. evangelski nauk: „Jižite pred vsim nebeško kralstvo ino njega pravico, kakor Marija Martna sestra, vse drugo vam bo pri-verženo.“ Ako pa po Marijno pred vsim Bogu lepo služimo, tudi po Martno telesne službe zamuditi ne smemo. Moli ino delaj! — to nas vsak posvečen zvon uči.

Poglejte, tak so naši novi zvoni Bogu v čast, nam pa v izveličanje posvečeni, in bojo ako božja volja, veliko sto let iz visoke line slavo Bogu, mir ljudem oznanovali, ino rajne obžalovali.

Oh naj bi tudi naše serce, k časti boži posvečeno razu-melo (zastopilo) kaj nam posvečeni zvoni vsak sveti praznik, vsak delavnik ino pa vsako uro lepiga povedó!

II. Kaj nam bojo zvoni peli?

Pripoveda se, de je imel svoje dni bogat ino imeniten gospod veliko vesi ino sosesk v svoji oblasti. Prebivavci tistiga kraja so imeli v sredi med sebo malo cerkvico, v katiro so skerbno hodili k sveti maši ino h keršanskim naukam. Pa mala cerkvica ni imela turna, ni imela zvona, ki bi dobre ljudi v cerkvo k službi boži klical. Zgodaj so torej vstajali, ino v cerkvo hitili, de bi službe bože ne mudili; ino dokler niso mašnik pristopili, so v cerkvi vsi sv. roženkrane molili.

Gospod memo cerkvice prihaja, ino kedar vidi, kako se ljudem brez turna ino brez zvona godi, obljuho naredi, dobrim ljudem turn pozidati, ino glasen zvon omisliti, de bojo zvonili ino k boži službi klical.

Gospod pozida turn, kupi lep zvon, ki ga v turn denejo ino z njim zvonijo. Pa ljudje, ki so poprej toljko skerbno v

cerkvo hodili, de so pred opravilam cel roženkranc izmolili, se zdaj na zvon zanašajo, krog cerkvice postopajo, ter čakajo, de bo pozvonil. Ino tako se potem zgodi, de jih veliko svete maše zamudi, nekoljko še le v cerkvo pride, kedar mašnik križ storijo. — Kaj pomaga takim visok turn, kaj glasen zvon?

Oh tako žalostno bi tudi sa nas bilo, če bi se nam per tih novih zvonih ravno tak godilo, de bi ne zastopili, kaj nas posvečeni zvonovi učijo, alj pa ne slišali, kedar nas zakličejo, kaj dobriga storiti! Bili bi novi, glasni zvonu naša nesreča, ino našo denašno veselje bi se nam hitro v žalost premenilo. — Dobro tedaj poslušajte, kaj nas glasen zvon uči; ino ker vam bojo peli prihodne dni, bote moje denašne nauke v misel vzeli, kedar mene že davnej več per vas ne bo.

Kakor skerbni hišni oče nad svojo hišo čuje, svoje kliče in svari, z njimi žaluje ino se veseli, ravno tak tudi čuje na visokim turni farni zvon krez celo faro. Zvona glas je glas farniga očeta za vse, ki pod Vozeniškim zvonam prebivajo. Zvona glas pride iz visokosti — od Boga ino od sv. matere kat. cerkve; njegov glas vbogati je farmanov dolžnost.

Ko zjutraj zgodaj per juternim zori zazvoní, naj se po celi fari Oče nebeški počasti, ki nam je mlado jutro spet doživeti dal. — Kedar gorko sonce na poldne stoji, in spet iz visoke line zazvoní, naj postoji delavec na polji, dervar v visoki planini se naj odkrije ino moli, ter zahvali svojiga Boga, de mu ljubo zdravje da, ki lekho dela ino si svoj kruhec služi. — In ko je večerno sonce že za goro šlo, in večno luč zvoni, po vsih hišah naj se moli, ino neskončno dober Bog zahvali za toľjko milost in dobrot, ki jih vsak dan zavživamo. Tribart na dan se zahvalimo za nar večí milost in dobroto včlovečenja Kristusoviga, in molimo v ta spomin angelsko pozdravljenje. Naj se tud Marija počestí, naša preljuba mati, ki nam je Izveličarja rodila. Pa tudi vernih duš se spomnimo, jim večni pokoj prosimo, de bi tudi one pred obličje božje vzete za nas Boga prosile.

Kedar v četrtek večer z velikim zvonam pozvoní, nas smertnih težav ino bridkost opomni, ki jih je vsi-

leni Jezus na Oljski gori za nas prestál. In kedar v petek ob ednajsti uri spet zvoní, nas pomni, kako Jezus na križi za nas vesí in vmira. Opominja nas, de bi terpenje ino smert Jezusovo premišlovali, ino se za srečno zadno ure Jezusu pripročali.

Pride sabote večer, ino se sonco nagnilo, iz visoke line večernico (vešper) zvoní ino zvonov mili glas na Gospodov praznik prijazno vabi nas, rekoč: Delavnik zdaj nehá; na Gospodov praznik se pripravljajte! Omijte mize ino klopi, pred pragam pometite, ino po perili se belo oblecite, de bote vredni jiti v hišo Gospodovo. Pa tudi hišo svoje duše lepo očediti ne pozabite. Sovražnikom odpustite, krivico poravnajte, ino se z Bogom spravite; zakaj v sovraštvi, z pregrešnim sercam pred Gospoda priti ne smete. — In kedar v nedele jutro veselo juternico zazvoní, ino v hišo ljubiga Očeta vabi, oh ne bodite gluhi, kakor evangelski gosti, ki povabljeni niso hotli priti. O pravim časi se na božjo pot v domačo cerkvo podajte, svojo dušo gostokrat per studenci svete pokore omijte, z svojim Zveličarjam se per svetim obhajili vredno sklenite, de bote pripravljeni kakor modre device, kedar ženin pride po vas, de bo vas z sebo vzel na nebeško gostovanje. — Kdor pa zvonov ne posluša božjo službo mudi, je trepastim (abotnim, neumnim) devicam podoben, ki so zamudile svojiga ženina, ino so na vrata veselja zapstojn terkale. Terkali bojo tudi mlačni kristjani na vrata bože milosti; alj Jezus jim poreče: „Jaz vas ne poznam.“ — Poglejte, toljko lepiga nas zvoní o svetih nedelah ino praznikih učijo! O blagor mu, kdor jih posluša in vboga, kar velijo.

Bote zašlišali, de novokeršenimu otroku veselo pozvoni, ino soseski oznani, de je rojen mlad brat alj sestra, pozdravite noviga tovarša, alj tovaršico na kratkim popotvanji časniga življenja. Veliko srečo svetiga kersta mu blagoželite; pa tudi Boga za-nj poprosite, naj mu srečo ino svojo milost da.

Slišite na spoved alj na obhajilo pozvoniti, ne opustite na spreved presvetiga rešniga Telesa priti, ki ga namestnik boži k bolniku nesejo za zveličansko popotnico v boljši življenje. In vgledate na polji alj v planini, kako namestnik boži

kralja nebes in semle v revno bajtico nesó, vašimu bratu, vaši sestri, ki na smertni posteli omaguje, v pomoč, hitro poklekníte, Izveličarja molite, ino njegovi milosti bolnika priporočite, naj mu da ljubo zdravje alj pa srečno smert, kar je k boži časti, bolniku pa k zveličanju. Tega nas opomina zvona mili glas.

In kedar čujete zvine mrtvimu bratu alj sestri žalostno pesm peti, v imeni rajniga od živih slovo vzeti, tudi vi za rajniga molite, ter večni mir in pokoj poželite mu. — Tako vam bojo cerkveni zvine od zibele do pokopališa ljubeznivo peli, vam žalost in veselje oznanovali, vas na pomoč klicali, kedar ogenj vjide, alj pa velika sila pride; vas budili, pa tudi sladko zazibali. Posvečenih zvinov glas bo vam izveličanski glas med zemljo in nebesam, in vaša milošna (aljmožna) ki ste njo za nove zvine dali, bo Bogu prijeten, vam pa zveličanski dar, ki ga nihčer ne bo pogrešal.

K o n e c .

Preljubeznivi, dober Bog! ponižno te zahvalim za to lepo veselje, ki si ga meni ino mojim Vuzeničencam doživeti dal! Naj bo k tvoji veči časti, ino našim dušam v izveličanje, kar smo v tvojim imeni perčeli ino dones izgotovili. Naj po višavah naši novi zvine tvojo hvalo pojejo!

Pa tudi vaša hvala naj se iz visoke line po širokim sliši, ki ste mi nove zvine omisliti tako radovoljno pomagali. Že bote dolgo v hladnim krili mater černe zemle vi počivali, zvine de bojo po vaših zelenih grobih peli, ino vas hvalili.

Oh tak v imeni božim zvinite, posvečeni zvinovi veliko sto let po tih visokih hribih ino voskih dolinah! — svojo prelepo pesm narodam ino narodam ponovite: Slava Bogu! Mir ljudem! Pokoj mrtvim! Amen.

Zvonov Pesm. *)

Slava Bogu! Mir ljudem! Pokoj mertvim!

Zilast hram **) že vsajen čaka
V hladno zemljo ves zakrit.

Nuj tovarši! čas se taka,
De bo zvon še dones zlit!

Saj drugači ni;

De se delo st'ri

Mora človek se putiti,

Blagodar od zgoraj priti. ***)

Zrav' dela, ki smo ga začeli,

Se kaj pošten'ga naj pové,

Če bomo lepe marne 'meli,

Nam vse od rok veselo gré.

Tak naleš tukaj premišlujmo,

Kaj en človeče naredi;

Možaka tac'ga zaničujmo,

Ki ne premisli, kaj stori.

Le to človeka povzdiguje,

Po tem ga pamet le časti,

De v svojim serci premišluje,

Kar on z rokami naredi. ****)

Dajte derev suhe smreke,

De kurilo živo bo,

*) Zvonov milo pesm je popisal imeniten nemški pesnik Šilar Miroslav, ki po naših krajih vsim slovi, kateri nemško umijo. Poslovenili so nam to lepo pesm, de ni lepsi, naš slavni pevec J. Koseski, ino z serčnim veseljam smo jo lansko leto v naših ljubljenih Novicah brali, list 10 — 12. Tudi jas sim to imenitno pesm pred dvajsetmi letami posloveniti poskušal, ko sim še duhovski pastir po Štajarskih goricah vesele pesmi po domače pel. Priložnosti ni bilo poslovenjene pesmi v natis podati; prepisana pa je pogosto bila ino še pogoje čitana. Prijateli so me pregovorili, de jo drobtince Drobtincam dam; in tukaj naj se bere, ne kakor de bi pesm, ki so nam g. Koseski poslovenili, manjši ceno dobila, temuž de se bo zravno slabši viši cenila, ker dobro blago zravno slabiga pravo ceno dobi.

Slomšek.

**) Alj model, form, ki ga g. Koseski kalup imenujejo.

***) V ti pesmi zvonar svojim tovaršam delo vkaže, po tem jim lepe nauke daja, de jih je veselje poslušati.

****) Kdor ne pomisli, kaj dela, ni moder človek, ampak neumni živini podoben.

Naj plamena svetle vleke
 Noter v kotel švigajo!
 Bakro se cedi —
 Z cinjam zaročí,
 Naj se med sebo razleče,
 Glasen bron zvonoven teče.

Kar tukaj v hladni globočini
 Zdaj z ognjam roka naredi,
 V zvoniki na visoki lini
 Po širokim glasno tam slovi.
 Še v mlade čase glas dajalo,
 Veliko sere povsdigvalo,
 Bo milo z žalostnim jokalo,
 Veselo molit klicalo.
 Karkolj se revnimu zemlani
 V življenji časnim perpeti,
 Veselo zvon vse to oznani,
 Ljudém pobožno razglasi.

Kok se lepo belo peni!
 Že mešoba se topi;
 Le potošna v mes podeni,
 Naj se hitrej razcedi!
 Pena se poskrit —
 Čisto mora bit;
 Le iz čistiga metala
 Teče zvona glasna hvala.

Pozdravi zvon že mlado dete,
 Katirga h kerstu prinesó, *)
 Na prvem poti vere svete
 Zapoje njemu ljubleno.
 Zdaj v krili maternim počiva,
 Brez skerbi sladko spanje vživa,
 Alj zlato jutro bo minilo,
 Z težavami se oblačilo.
 Bo ljubo sonce juterno.
 Veselo fantič dom zapuša,
 Se serčen križam svet poda;
 Popotnik mlad pa že poskuša,
 De na tim sveti ni domá.
 Podoba zale mladince
 Mladenča rada oslepí;

*) Po enih krajih imajo še sveto navado vsakimu otroku po kersti zavzoniti, ino sosedam oznaniti rekoč: Mlado dete je keršeno; pozdravite ga ino srečo mu želite. Po tem zvonar poveda, kako zvon človeka spremlja od zibe do pokopališa.

Rudeče je deklisko lice,
 In lahko pamet fant zgubi,
 De sam ne vé, kaj poželjuje,
 In po samoti raj sedi;
 Na tihim milo izdihuje,
 Tovarše svoje zapusti.
 Omamlen ves okoli hodi
 Med rožcam' jiše skriven sled,
 On misli, de ga sreča vodi,
 Za srečo šteje že pogled.
 Oj sladke senje, polne meda,
 Ljubezin prva mladih dni!
 Oko se raja ne nagleda,
 V veselji serce se topi,
 Oj de b' ljubezin čista bila,
 Deb' vedno ljubim zelenila!

Vlitek se razbelen kaže,
 Malo šib'co va-nj podam;
 Ako svetlo njo oblaže;
 De gotovo je, spoznam.
 Nuj tovarši, le
 Tok poskusite,
 Če se družiti težko z lehkim
 In edini terdo z mehkim. *)

Tam, kjer se krepko z mehkim zhaja,
 In močno rahl'mu roko daja,
 Le tam se sliši lepi glas.
 Naj gleda, kdor na vselj se veže,
 De serce k' sercu se prileže;
 Je zmota kratka — dolg je kas.

Lepo rože razcvetijo
 Res nevesti glavčico,
 Ker zvonovi pozvonijo
 Na veselo svatovšno.
 Kaj de ženin z le to srečo
 Svoj nar lepši stan zmeni.
 Z pasam zakonskim in pečo
 Venc dekliški obleti! —

Lepota beži,
 Ljubezen ostaja,
 In cvet obleti,
 Pa sadje podaja

*) Zvonar mora mnogoterih rud namešati, katerih so ene bolj terde, druge bolj mehke, ino mora dobro prerajati, de zvon preterdo ne pre-zatuhlo ne poje.

In mož križam svet
 Se mora pognati
 Kupvat in prodati
 Sejati, saditi,
 Zdaj žeti, mlatiti,
 Za srečo skerbeti,
 Če hoče kaj 'meti,

De raste obilno lepo premoženje,
 Potrebno za žene in dečic življenje,
 De hiša zamore pošteno živet.

In v hiši obrača
 Se žena domača,
 Vsa skerbna vé mati
 Prav dobro ravnati,
 Učiti dekliče,
 Svariti fantiče,
 Od svita do mraka
 Ima posluvanja
 Brez vsiga nehanja.
 Skuz njo še le zda
 Dobiček možá.

Z zakladmi domačim napolni omare,
 Navešene preje stojijo vse gare,
 Za dragoj *) platnine že belijo se,
 In škrinja tenčice nadevana je,
 Vse dobro in terdno tud lepo zravnati

Noče nehati.

Oče pa z jasnimi očmi
 Pod slemenam se jasno ozira,
 Svoje sreče se veseli,
 Videti blago kako se mu množi,
 Lehko roke on križam položi.
 Vse pojate se žita šibijo,
 Hrami zernja že ne deržijo.
 Prevzetno se bahá,
 Kaj glešta, koliko 'ma.

Se vjime ne boji,
 K'je dosti vsih reči.
 Alj ne srečo oponašat',
 „Kdo je meni kos?“ poprašat':
 Rado hitro spodletí.

Pač ravno zdaj bo prav zavlití,
 Lep podplut zavlitek je.

Prej ko hočmo izpustiti,

Brumno pomolimo še! —

*) Draga se imenuje po tratah ino travnikih napeljana voda.

Čep izderi v skok!
 Ognja varji Bog!
 Kakor blisk po žlebi vreje,
 Kaj dotikat' se ne smeje.

Dobrotna je ognena moč,
 Dokler strahvat' je njo mogoč;
 Kar človek 'zlije, 'zobrazí,
 Vse to skuz ognja moč stori.
 Alj strah in grozo naredí
 Ker' vjide ogenj iz pečí.
 Divjá nevsmileno svoj pot,
 Požiga, in ne gleda kod'.
 Plamen po vsih stenah plava,
 Ogenj se po tleh valí,
 Hiše, mesta pokončava,
 Ki jih človek naredí.
 Kar je pameti naprava,
 Divja svojost to čerti. *)

Iz oblaka
 Dež pomaka,
 Iz oblaka — Bog ovarj!
 Strela vdar'.

Čujte! — v turni kaj brenčí?
 V plat zvoni! **)
 Kakor kri
 Se že žari.
 To svetloba dneva ni!
 Glej, z žehtari
 Vse letí.
 Se kadí
 In žerečo plamno vzdiga,
 Verstoma po ulcah šviga,
 Pokateč za vetram miga,
 Iskre v kolah krog letijo,
 Trami pokajo, hrušijo,
 Stebri se okolj vertijo,
 Okna struplene brenčijo,
 Deca jokajo, ceptajo,
 Križam matere divjajo,
 Žvad rujove,
 'Z turna zove,

*) Kar pametni ljudje napravijo, razujzdani divjaki hitro zapravijo in pokončajo, kedar strahu modrih odrastejo; oni so kakor ogenj, ki vjide.

**) V plat zvona zvoniti se pravi silo klicati, kedar ogenj vjide, alj sovražnik pride, i. t. d.

Od vročine se vse pari,
 Noč ko beli dan se žari.
 Roka roki vedro daja,
 Hitro maja
 Brizgelnica se, in brizga
 Vodo kviško; — veter žvižga,
 Po vsih kotih plamen pôja,
 Vse gorečo zasmodí,
 Hrušeječo že hití
 V suhe zhambe, žitne kašte,
 Že gorijo škrinje, lašte,
 Serce zemli oterguje
 Ljuti ogenj pokojoč;
 Ino ognja divja moč
 Se ošabno povzdiguje
 Do nebes!
 Reven ves
 Človek branit' omaguje,
 Pogoriše ogleduje,
 Premoženje je pepél.

Černo je
 Zalo stanje
 In razpokano na špranje.
 Pusta groza tam prebiva;
 Luna blede
 Zdaj skuz prazne okne gleda
 Zoter v hram.
 Ino zdaj
 Ozre milo
 Kjer je bilo
 Premoženje, se nazaj.
 Ker drugja plamno ni pustilo,
 Se svojih ljubih veselí.
 Veselo žive vse 'objame,
 Potem beražko paljco vzame;
 Te mu nesreča vzela ni.

Srečno v zemljo se stočilo,
 Zvon je lepo zdaj nalít;
 Se bo tudi razvalilo,
 Velik trud nam povernít?
 Kaj, če ne derží?
 Vlítek razpustí?
 Oh, kar se veselo čaka,
 Lehko nas ima za zjaka.

Mi v černe zemle hladno krilo
 Vse napravila devamo,
 V njo kmetje seme vsejejo,
 De se ozelenilo —
 Rodilo božih darov bo.

Tud naše truplo se zagerne
Po smerti v krilo materno;
Pa vstalo bo iz zemle černe,
Na novo oživel bo.

Milo, milo
Se glasi,
'Z turna mertvim
Zvon zvoni,

Enimu merliču rahlo pôje,
Žalostno po stezi zadne hoje.

Nesejo preblago ženo,
Mater skerbno in ljubleno.
Deca, ki jih porodila,
Mati srote zapustila.
Vzela ženo možu smert,
Sveti zakon je razdrt,
Kaj bo revež zdaj začel,
Kje otrokam mater vzel?
Vse po materi žaluje,
Kliče mamo, pa nje ni!
V temni jami zdaj stanuje,
In se več ne oglasi.
Hiša nima gospodinje,
V večnost dobra mamka šla;
Pasterke in pasterkinje
Bo hudvala mačoká.

Zdaj pa najmo zvon hladiti,
Težko delo naj stoji;
Jidte v senco si počiti
Kakor ptiči brez skerbí.

Ker se zvečerí,
Večno luč zvoni,
Berš najemnik 'z dela vhaja,
Gospodar še le ostaja.

Hitrej proti svoji lopi,
Kedar začne se mračiti,
Vsak popotnik rad postopi. —
Zdaj drobnice bleketajo,
Lepe čede
Krav in volov pricinglajo.
V lepim hladi
Jih ne pikajo obadi.

Snopja voz
Se pergible,
Venc se zible,
Ker romeno
Je sterneno
Vse lepó.

In iz polja zdaj ženjice
 Perpojó.
 Spravljajo se zdaj počivat,
 Ljubi zladek mir zavživat;
 Hišne vrata pozaprejo,
 V strahi božim ležat grejo.
 Mrak pokriva
 Černo zemljo;
 Truden kmetič pa počiva
 Brez skerbí,
 Dokler še pravica *) živa
 Po deželi čuje in bedí.

Bodi hvalena pravica,
 Ti dobrot vsih porodnica!
 Ti ljudi v sosesko spravlja,
 Ti si mesta jim postavlja,
 Ti divjake okročala,
 Ti iz logov jih pozvala,
 Ti jim hrame naredila,
 Ti jih pameti učila,
 De spoštujejo poveló,
 Svojo ljubijo deželo.

Radi roke si podamo,
 Vse hudobno pokončat;
 Dokler še pravico 'mamo
 Si nam hudiga ni bat'.
 Mojstri ino rokodeli
 Dobre volje delamo,
 Svoje sreče smo veseli,
 In se smejamo lehkó.
 Pridnost je dežele hvala,
 Z blagam njo plačuje Bog;
 Krona povzdiguje kralja,
 Kmeta delo pridnih rok.

Mir preblagi,
 Ljubej dragi!
 Le ohrani nam ta kraj!
 Grozovitni vojski brani,
 De ne bodo razdivjani
 Nas vojšaki kervovili
 In morili!
 Kjer se zlati večer žari

*) Se zastopi gosposka, ki hudobneže strahuje, ino vsakimu spozna,
 kar mu gre. Kjer je gosposka skerbna ino pravična, podložni pa
 pokorni, tam je dobro prebivati!

Tak lepó
Vžganih mest se ogenj pari,
De kervavo je nebó. *)

Zdaj, tovarši, hram razbite,
Posel svoj dopolnil je.
Vlitek zali nam odkrite,
Naj oko nagleda se.

Bij le z kladvam bij!
Plajš se naj 'zdrobi;
Hoče zvon na svetlo priti,
Mora hram se razvaliti.

Po pameti naj hram **) razbije
Ob pravi dobi mojster sam;
Gorje, če bronec sam razrije
Svoj lepo okovarjen hram!

Goreč ko pekel se odpira
Skuz špranje poka in divja,
Naprave dobre on podira
Serdito vse okróg končá.

Ker noče moč pokorna biti,
Ne da se lepo delo st'riti;
Tam kjer se ljudstvo puntalo —
Nikolj kaj dobriga ne bo.
Tam plat zvona prestrašno bije,
Deželi punt na znanje da;
Za glas miru se zvon izlije,
Tam zove boj posilomá.

„Enako prostost!“ ljudstvo goni
In hoče, kar samo ne vé.
Vsi poti so morivcov polni,
Pohleven kmet v orožje gré.
Serdite ženske, ko hijene,
Z nasprotniki se tergajo,
Od prevelike jeze žene
Prelito kerv zajemajo. ***)

*) Strašna vojska je šiba božja, ki tepe krivične in nepokorne ljudi.
V vojski si ljudje ljub mir želijo.

**) Kakor mora zvon svoj hram imeti, da se lepo vlije, tako morjo imeti
tudi ljudje svoje postave ino naprave, ki jim srečo varjejo. Gorje
ljudem, ki jih sami zaterejo.

***) Groza je, kaj se godi, kedar si ljudi sami pravico delajo. Divjajo,
kakor od hudiga duha obsedeni. Obdivjane ženske so na Franco-
skim sosedam živim čreve iz trebuha motale, jih žive pekle ino krog
ognja rajale. Pred tako prostostjo (frajostjo) nas večni Bog vari —
veli zvonar.

Pravica iz dežele zginé,
 Bogu se jemle dolžna čast;
 Ves boži strah 'z med ljudi mine,
 Hudobec si svoji oblást.
 Navadna levu je morija,
 Raztergat' vse le tigar zna;
 Alj hudobij vsih hudobija
 Postane človek, ker zdivjá.
 Gorjé luč slepcu v roke dati,
 Če se oko mu ne odpré;
 On začne z lučjo krog vahlati,
 Vesi, in mesta on požgè. *)

Glejte, kok je moje serce
 Razveselil dober Bog!
 Kakor zlato se jederce
 Zvon oluši krog in krog.
 Kakor sončice
 Ves zasveti se.
 In podobe tudi zale
 Bodo hvalo mi dajale.

Le bližej se
 Tovarši v krog vstopite,
 Zdaj novi zvon kerstimo le:
 Naj Ljubomir **) mu bo ime.
 Le k miru naj sosesko vabi,
 Naj punt in vojsko vsim ogabi;
 Naj vedno ljubi mir zvoni!
 Za to se zdaj tako kersti.
 Nad vse pozemelsko povišan
 Zvon meglam sosed naj visi;
 De bo po širokim glasno slišan
 Naj izpod neba nam sloví.
 Tovarš se z zvezdami naj maja,
 Ki svoje pote krog tekó;
 Bogu naj čast, nam čas oznaja,
 Nebeški glas naj zvon nam bo!
 Le večne, svete godovnije
 Nam naj oznani njegov glas;
 In glasno vsako uro bije
 Na njemu naj tekoči čas.

*) Takimu slepcu podoben je vsak srov modrijan, ki prav ne razumi visokih nauk in skrivnih reči, pa vender se modriga dela, in preproste ljudi zasmodi z krivimi naukami. Taki krivi preroki cele dežele rasdražijo.

**) Ljubomir ali Miroslav se zvon imenuje, de mir ljudem na zemli oznanuje, in mir sloví. Edinost je žensko ime; zvon je pa v slovanskim jeziki moškiga spolá.

Prigodbe naj nam oznanuje,
 Veselo naj se nam glasi;
 Brez vsmilenja naj ožaluje,
 Premembo vsih človeških dni.

In kakor glas zvonovni mine,
 Ki po ušesih zaberni,
 Tak hitro vse posvetno zgine:
 Naj to človeka zvon uči.

Zdaj na škribci potegnite
 Z vervjo 'z jame zvon lepó!
 Le visoko ga vzdignite,
 De zapél bolj glasno bo!
 Nujte, vlecite
 Zvon, že maja se!
 Naj ga vsak veselo čuje:
 Ljubi mir nam oznanuje.

Prigodbo naj nam oznanijo,
Veselo naj se nam glasi;
Brez vamilenja naj očeljuje
Premembo vseh človeških dni.

In kakor glas zvonovni mine,
Ki po ušesih zaberni,
Tak hitro vae posvetno zgine:
Naj to človeka zvon uči.

Zdaj na skrbni potegnite
Z vrvijo, da zvon lepši
Le visoko ga vzdignite,
Da zapel boš glasno bo!
Nujte, vlečite
Zvon, že maja se!
Naj ga vsak veselo čuje:

Radleg

Ko se večer stori, pravite: Vedro bo, zakaj nebo se žari;
ino zjutraj: Dans bo hudo vreme, zakaj nebo se žalostno žari.
Podobo neba tedaj veste razločiti; znamenj časa pa ne morete
spoznati?

Mat. 16, 2—4.

7 opomin ino bodite.

I. Smert za sveto vero.

Japan, kraljestvo per sončnim izhodu je sveti Franciško Ksaveri keršanski veri perdobil. Lepo je sveta keršanska vera sijati jela, kakor mlado jutro o vigredi, je dežela oživela, pa tudi pekel se je serditi začel, ino grozovitno preganjanje kristjanov podpiha. Na povelje Japanskiga cesarja so v Arimi — veliko nar imenitnejših žlaht poprijeli ino obsodili, jih zažgati.

Med obsojenimi je bila mati ino nje dvoje otrok, mladenček v ednajstim ino deklica v petnajstim leti. Vsih troje so na kole privezali, pa tako rahlo, de se je lahko izrešilo, ako bi ga bolečine premagale.

Od vsih krajev je plamno švigalo ino vročina vstajala, kar se začne mladenček rešiti. Mlado mlado je bilo še ino slabo, ogenj pa strašen. Kdo bi otroka obsodil? Verni so se za mladenčeka bali, drugi jokali. Izrešil se je, ino med žgečim plamnem k materi gre, ki je na drugim koli privezana gorela, ter mater preserčno objame. Nje oklenjen hoče vmreti. Mater so solze polile, ki svojga ljubčeka gleda, kako se nje derži ino voljno terpi. V enih minutah se obadva na pekočo zemljo zdruzgneti, ino vmêrjeta.

Blizo nju je hčer terpela. Ravno v nebesa gleda ino ster-mi, kakor bi bila že njena duša se telesa ločila. Ni vidlo se, ali bi bila še živa alj že mertva. Zdaj se hitro k zemli pripogne, nabere nekoliko žerečih vogeljcev ino si krog na glavo položi, kakor bi si venec naredila. Zopet se izravna, še enkrat svoje oči k nebesam povzdigne — ino z vencam devištva pa z pal-mavoj vejcoj mučeništva izplava njena lepa duša k tistimu, ka-teriga je ljubila do smerti.

„Vučite matere ve — opominja sv. Krizostom — vučite svoje dečica z rokico čelo pokrižati; poprej pa ko se sami po-križati zamorejo, njih vi pokrižujte!”

II.

Šterta zapoved božja.

1871 am I
n. 13
76

Veliko veliko je naše dni nehvaležnih sinov ino hčer, ki šterte zapovedi radi pozabijo: očeta ino mater špoštovati. Dokler so otroci, ne vbogajo; mladenči ino deklice jim jezo napravljajo, ino kedar njihovim strahu odrastejo ino gospodarstvo dobijo, stariše gerdo imajo. Takim sinam ino hčeram nesreča za petami gre. Bog je tako nehvaležnost preklel.

Bila sta brata dva, ki sta svojo mater po nemarnosti, pa tud iz skoposti pustila prav za prav od gladu umreti; ako ravno ne hitro, pa vender po malim, če ravno naleš ne, pa vender gotovo. Tako po malim in pa toljko slab prevžitek sta materi dajala, de je babela oslabela ino v slabosti vmerla. Za prevžitek, ki ga je zgovorjeniga imela, tožvati se hotla ni; pravda bi ji bila malo hasnila; prošnja tudi kaj pomagala ni, ino tako je sirota raj poterpela, dokler jo je smert vzela iz revšine. Nehvaležna sina sta si pa tudi skusila, kako se malopridnim otrokam godi. Oženila sta se, ino od juterniga svita do terdiga mraka se vbijala z ženo ino z otrocmi, de bi kaj pridelala, podzemlice (korún) v oblicah sta jedla, de bi si ložej pomagala; pa vse ni kaj zdalo, če dalej huj obožala sta.

Stareji je imel gerd jezik, ter nespodobno govoril ino preklinjal, navajen z svojim vmazanim gučam tovaršiji kratek čas delati. V svojih nar boljših letah je vmerl, ravno tako gerdo, kakor je živel. Zabuhlo ino oterpno je stermil na svojo posledno uro, kakor bi gledal pred sebo že živ pekel prižgan, po divjaško zabolil — ino je tak dušo dal. Zapustil hčer, pošteno ino pridno keršenco. Omožila se je, ino dobila moža slabe glave. Otrók sta imela veliko ino v kratkim ji vmerje mož. Vboga vdova se je noč ino dan trudila, otroke prerediti; alj berači so ostali, ino njih domačija prišla med ptuje ljudi.

Tako se je godilo otrokam eniga sina, ki je svojo mater od gladu vmreti dal.

Drugi sin je bil boljšiga serca, ino ne toljki hudobnež, ko njegov brat; pa bil je ošaben bahač. Imel je ženko; pridna ino pa dobra gosposinja bila je. Otroci so bili, razen eniga dečka,

pridni, delavni ino bogaboječi ljudje. Pa vse ni kaj pomagalo. Stara sta se z delam vgonobila, ino sta se malokdaj do sitiga najedla. Starejši sin je kmetijo prevzel, ino se prav dobro oženi. Mlada sta se trudila, le čudo, de nju ni konec bilo, pa nista si kruha zadosti perdelala, ino se večidel podzemlic živela. Nju starej hčer je zaliga moža vzela, pa tudi njeni otroci niso po sveti sreče imeli. Mlajši sin je bil ves hudobec. Od same prevzetije ni v cerkev šel, ino je tako hudoben živel ino toljko nesrečno vmerl, de ga še na britof pokopali niso. Starejši sin, če ravno priden, je toljko slabo zhajal, de si ni imel strehe popravljat začem; hotlo mu je vse na kup pasti. Na misel mu pade, stanovanje prestaviti, ino se v drugo stran preseliti. Vzajem dobí, staro hišo nesreče podére, v kateri je svoje dni babica gladovala, ino si na drugim seli postavi. Vse mu po sreči gre; na mesti pa, kjer je mati gladu vmerla, ternje ino oset raste.

Tako tépe pravičen Bog pregrehe starišev na njih otrokih do tretjiga ino štertiga naroda, ino otroci se nikolj zadosti ne dovučijo očeta ino mater vbogati, njih špoštovati ino prav lepo imeti. Gerdo nehvaležnost otrok strahuje Bog na tem ino na unim sveti.

III.

Pot v apnenco.

Dete moje! ako hočeš svete dni prav posvečovati, moreš sveto cerkvo objiskvati ino popraviti, kar si ob delavnikih na duši zamudilo. Svete maše nikar ne mudi, ino ako je mogoče, tudi v delavnikih njo sliši ino vedi, de kar per sveti maši na deli zamudiš, obilno povernjeno dobiš. Le poslušaj!

Bil je svoje dni vitez, žlahen gospod, ki je svojimu kralju veliko let služil. Na smertni posteli svojga sina milimu kralju izporoci ino kralj objubi, de hoče mladenču oče biti. Zdaj oče svojiga sina k svoji smertni posteli zakliče, ino mu pravi: „Meni je vmreti, de pa ti mene pomniš, kedar me več ne bo, hočem te treh reči navučiti. Perva je: vsak dan sveto mašo sliši; druga: ako vidiš svojga gospoda žalostniga, z njim žaluj ino pokaži,

de tudi ti njegovo žalost občutiš; tretja je: kodarkolj sovražniga človeka srečaš, ki rad od drugih slabo govori, zogni se ga." To mu je oče povedal ino vmerl.

Bilhelm, tako je bilo sinu ime, je tako lepo služil, de sta ga kralj ino kralica, pa tudi vsa kralева družina rada imela. Med kralevo družino je pa vitez bil, ki je rad od drugih za herbtam hudo govoril. Bilhelm se ga je zогibal, ino se ni hotel z njim družiti. Videl je hudoben vitez, de Bilhelm vselaj žaluje, kedar kralico žalostno vidi. Kralju ga toži, rekoč: „Gospod! vaš Bilhelm in pa kralica se rada imata; se hočete tega prepričati, le kakor bodi razžalite njo; bote videli, de tudi on žalosten bo." — Kralj je storil to, ino hitro zagleda, de je tako, kakor mu je vitez povedal. Kralj se razserdi ino jiše, kako bi služavniku plačal. Hitro mu vitez posvetje, rekoč: „Pošlite Bilhelma jutri zgodaj v dobravo do apnence, ino vkažite apnarjam, naj perviga moža, ki ga jutri vi k apnenci pošlete, v apnenco veržejo." Kralj vkaže po svetu hudobniga viteza, ino naroči Bilhelmu zvečer: naj v jutro zgodaj do apnence gre, ino apnarjam reče: „Moj gospod vam vkaže, de storite, kar vam je zapovedal."

Zjutraj zgodaj Bilhelm vstane, ino k apnenci jezdi. Na poti pa sliši k sveti maši zvoniti. Hitro v cerkvo gre in sveto mašo sliši do konca. V tem časi tudi hudoben vitez svojga konjiča obsedla, ino za njim do apnence jezdi, ter je ves želčen pozvedeti, kaka se bo Bilhelmu perpetila. Do apnence pridere ino pobara: „Alj ste storili, kar vam je moj gospod vkažal?" — „Nismo še, mu odgovorijo, pa zdaj hočemo storiti." Popadejo hudobniga viteza, ino ga v peč zalučajo, če se je ravno branil.

Po sveti maši tudi Bilhelm do apnence prijezdi ino reče delavcam, naj storijo, kar jim je kralj zapovedal. Oni so pa djali: „Je že storjeno." Bilhelm se h kralju poverne ino pové: „Vaša vkaza je bila storjena že poprej, ko sim jas do apnence prišel." Kralj ga popraša, kje se je toliko mudil? Bilhelm mu odgovori: „Per sveti maši sim bil." — Vedi, je kralj Bilhelmu djal, de je tebe sveta maša smerti rešila." Bilhelm pozveduje, ino celo prigodbo pozvé, ino kralja še bolj ljubi, kakor poprěj.

Dete moje! dober nauk zapomni si, ino sveto mašo sliši, koljkokrat ti bo mogoče.

IV.

Dobro delo detenstva Jezusoviga.

^v**Z**alostna je za jezer ino sto tavžent vbogih otrok, v Kitajskih (Kinézarskih) deželah, katire neverni, grozovitni stariši, ki praviga Boga ne poznajo, alj potopijo, alj pa zaveržejo, de jih pesi alj svinje raztergajo, kakor hitro se vležejo ino zagledajo ljubo luč tega svetá. Te vboge dečica, že od materniga telesa od gerdih starišev zaveržene — časne smerti rešit, jih za nebesa skus svet kerst preroditi, jih ohraniti, ter iz njih pomočnike nevernimu ljudstvu, vučenike, zdravnike ino babice, tudi mašnike iz teh tako nevsmileno zaverženih stvari izrediti: so boguljubni škof mesta Nancij na Francoskim družbo nedolžnih otrok sklenili, katero „dobro delo detenstva Jezusoviga“ imenujejo, ino vsmilenju kristjanov priporočujejo.

Vsako otrok, ki v to sveto družinco detenstva Jezusoviga stopi, vloži vsaciga mesenca 1 kr. Iz teh krajcarjev se nabere število dnarjev, z katerimi bogaboječi misijonarji od nevernih Kitajcov veliko takih zaverženih otrok za neke krajcarje kupijo, njih izredijo, ino v keršanske šole dajo. — Pač lepo dobro delo je to, vredno dobrih otrok, ki so vsmileniga serca, de radi vbogim decam pomórejo ino molijo za nje.

Kdo bi se ne zgrozil, ako bere, kako se je svoje dni per nevernih hajdih otrokam godilo. Neverni stariši so pravico imeli od svoje neumne gosposke, novo rojene otroke rediti, alj jih pomoriti, jih malikam darovati, zažgati, predati alj pa zavreči: kar je slišati groza ino strah.

Rodilo se je božje dete v Betlehemskim hlevi ino perneslo pomoč vbogim zaverženim decam. Tudi njega je jiskal grozoviten Herodež umoriti; alj angeli božji so dete Jezusa srečno z Marijo ino Jožefam odpeljali; ino Jezus je izrastil, otrók narboljši prijatelj ino varh.

Kdo bi se veselja ne razjokal, ki sliši, kako je preljubi Jezus dece k sebi vabil, rekoč: „Najte malim k meni priti ino

ne branite jim!" Objemal ino blagoslovil jih je; pa tudi strašno zagrozil se tistim, ki kteriga malih pohujša. „Bolji bi njemu bilo — je djal — de bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, ino pogreznil na dna morja!”

„Decam je Bog angele varhe dal, ki gledajo obličje Očeta nebeškiga. Nedolžnih otrok je nebeško kralstvo, ino ako ne bomo pohlevni ino ponižni, kakor nedolžni otroci, v nebeško kralstvo ne pojdemo” — tako Jezus uči ino obljubi: „Karkolj bote narmanjšimu teh otročičov storili, to ste meni storili.”

Koga bi pa solze ne polile, kedar sliši, de so še kraji na sveti, v katerih z ljubimi otroci hujši delajo, kak z smétni! V Kitaji (v Kini na jutrovim) se nečloveški stariši toljko otrok znebijo, koljkor jih rediti nočejo, ter jih potopijo, zadavijo ino zaveržejo, ako jih nihčer ne kupi.

V velikim mesti Peking je bilo v samih 3 letah nad 9702 otrok po konjedirsko zaverženih; veliko drugih so babice za plačilo v tópli vódi podušile, veliko drugih so po nóči na ceste pometali, naj bi jih pesi alj pa svinje pojedle. Rajta se, de samo poglavitno mesto Peking vsako leto od 10000 do 30000 novorojenih otrok pozapravi. Veliko takih za smert odločenih vbogih otrok pokupijo brezdušni kupčovavci, ako so čedni ino lepe postave, za nekaj krajcarjev, ter njih izredijo v sužnost kakor neumno živino za dobiček popredat, alj za razvujzdano pregrešno življenje obrniti. — Tako tedaj le za neke krajcarje lahko keršansko vsmileno serce v tistih nesrečnih Kitajskih deželah človeka, po božji podobi vstvarjeniga, dvojne smerti — na duši ino na trupli reši. Pač lepo dobro delo telesne ino duhovske milosti!

Črez široko morje plavajo boguljubni misijonarji, za njimi hitijo bratji keršanskih šolj, jih spremljajo vsmilene sestre, ki hočejo, koljkor bojo premogli, teh nesrečnih otrok pokupiti, njim dobri stariši, skerbni očeti in ljubeznive matere biti, jih za božje kralstvo lepo izrediti, ako jim pomagamo. Ino vsmileni Jezus, on otrok božji prijatelj, nam bo stokrat povernil, kar smo enim unih vbogih detet v njegovim imenu storili.

V.

Ti rajaš, sosed tvoj pa vmira!

Tri dni pred svetim Valentinam leta 1826 so po večni luči v nekim imenitnim mestu na Laškem kučije grozno derdrale. Gospôda se je na raj vozila, ki je per bogatim grofi tisto noč bil. Dva služeta sta z gorečima baklama pred vratmi svetila, vse je ljudi gomeznelo, ki so per luči imenitno gospôdo gledali, katera vsa v židi ino zlati šumi, ter se hišnemu gospodarju smejí, kateri svojim povablenim prazno oblečen na proti hodi. Velika jispa je vsa razsvetlena, za raj perpravljena; vse je živo po hiši, ino godci strune vberajo, ter plesavcam ino plesavkam pete perzdigujejo, ki že raja teško čakajo. — Vidiš tukaj hišo veselja; — pa tudi v hišo žalosti poglej!

Zravno bogatiga poslopja, v katerim zdaj godci godejo, ino se vse od veselja verti, stoji borna kajžica, ki še oken celih nima. Vgorni hišici so okna z popirjam zadelane, pa tudi z rutami zavezjene, ino v revni jispici luč blede berlí. Boguljuben duhovn pridejo, ino po revnih stopnicah v čumnato perlezejo, v kateri bolena deklica na slami leží, ino njena vboga mati per njej čuje, in se joka. Čumnata hladna, deklica že na pol mertva; na stari mizi bridka martra stoji, ino vboštvo po hiši prebiva.

Taka je na tem sveti! Sosed bogastvo vživa ino raja, bi lahko sosedi v nar večim sromaštvi pomagal, nji angel bil z nebes poslan, naj bi ji samo to dal, kar se per njem potratí; pa se še ne zmeni za to. Vboga soseda od revšine roke k nebesam povzdiguje, ino na mestu blagoslova božjiga — pada jeza božje pravice nad terdoserčniga bogatina. Visoko na góri svoje sreče posvetnež sedi, globoko v svoji revšini srotej ječí; pa svet se obrača, tudi sreča se hitro oberne.

Daleč krog bogatiga poslopja se vesela muzika čuje; mlađo ino staro, možje ino žene, mladenči ino deklice, vse se na raji verti, kakor bi le za ta raj na sveti bili, ne mislijo na Boga, ne pomnijo smerti; le muzika in pa ples jim je na pameti.

Per posteli device, ki per sosedi vmira, mašnik stojijo, vmerjoči deklici nebesa kažejo, ter jo odpravljajo na posledno pot v dolgo večnost, kjer bo dober Bog tudi vbogim križ preložil, ino jim prelite solze obrisal. Nebeško hladilo so bile duhovske besede dobriga pastirja na pekóčo serce revne matere, ki bo zdaj ljubo hčer zgubila, katero je lepo izredila, ino ostane na svoje stare dni zdaj dvakrat vdova.

Bogata miza se per sosedu v svetli obednici jedil ino pi-jače šibí, v srebrnih svetlih posodbah se vgnanim plesavkam ino plesavcam nar žlahnej jedi ponujajo, naj bi se z njimi poživéli, nar slaji vina napili prej, de se zopet zasučejo. Kar je bilo dragiga in dobriga, je na ponudbo pripravljeno stalo. Dobil je vsak dobrovoljc, kar se mu je poljubilo.

V solzah vboga vdova per smertni posteli svoje hčere stoji, ter ji nima posledno uro postreči. Skus potrupleno okno se hrušéča muzika sliši. „Oh, naj bi saj médvé imele, kar se bo nicój per sosedu zaverгло; kako dobro bi zdaj nama teknilo!” izdihuje žalostna mati. Zavupaje per bogatini, ki gostijo ima, tudi vsmilenje najti, se vboga vdova v poslopje z piskercam podá. Po stopnicah iz rezaniga kamnja na svetel mostož pride, ino hitro se ošabno oblačen sluga nad njo zareží: „Koga jišeš?” „Za božjo voljo prosim malo goveje juhe za mojo hčer, ki vmira.” Pobratí se ji po grobjansko vkaže. Vdova se v kuhinjo izmuzne, ino dekle poprosi: „Bodite vsmilene, ino dajte mi malo župe za mojo vbogo hčer, ki vmira ino nimam, de bi njo krevala.” Dekle kihajo, ino se vbogi posmehajo, ki se podstopi na ples priti. Kuhinska jo je iz kuhnje izpodila.

Tako je prosil tudi vbogi Lazar le za drobtinc, ki so iz mize bogatina padale; pa mu jih nihče dal ni. Bogati jedó in pijó, de se jim jesti ino piti vgabi, ter si ne vejo per zdravji boljiga želeti, kakor de bi njim per sitim trebuhu zopet dobro dišalo. Boščeku pa diši, ino nima se z čem obtešiti. Angel življenja pa vsako tako nevsmileno delo v bukve božje pravice zapiše. Vboga zapušena vdovica prosi Boga, naj bi saj serce terdiga bogatina omehčal. Ino Bog je vslišal prošnjo zapušene vdove.

Po svitu zopet ena kučija za drugo iz med vrat soseda poropoče, ter se gospóda, vsa trudna ino zaspana domu pelja, ki se je celo noč po navadni dobri volji sukala.

Kratko potem so tudi iz borne kajžice, ki poleg poslopja stoji, štirji možje merliča nesli, ino pa prav kislo se deržali, ker jim je plačila premalo bilo. Lesen križ nese vsmilen dečec pred njimi, za rajno se zapušena vdova joka. Ni ga, ki bi njo spremlil; tiho po širokih ulicah velikiga mesta merliča nesó, ki je tak born videti, de še ljudje ne pobarajo, kdo de je vmerl. Ni bilo priyatla, ki bi pervo grudo kušnil, ino na rajno v jamo vergel. Zemljo pogrebniiki zagernejo, ki mati vsih vse zakrije, bodi si bogat alj reven; kralj alj berač.

Vroči serpan leta 1836 je prišel, ino z njim je prišla strašna morija Kolera iz gorečih pušav juterne Azije. Kosila je po vsih mestah na Laškim, večidel po vsih hišah so bolniki stekali ino ljudje krog lazili plahi ino bleđi, ko smert. Občinske bolnišnice alj špitale so postavili, v tiste bolnike nosili, v katerih so jim dobre duše iz gole keršanske ljubezni stregle. Tudi mesto ino hišo našiga grofa je objiskala nevsmilena kolera; ino mož, vaje le dobre volje, ki so mu služavniki ino služavnice stregle, kateri ni imel druge skerbí, kakor dobre volje biti, on zdaj bolan tudi v bolnišnici leži ino vmira. Ni perlizvavcov, ne dobrovoljcov blizo; vboga ostarliva ženka mu streže, ino za-nj skerbí. Vest bolnika peče, ki ni pred 10 letami vbogi vdovi betva goveje župe dal za vbogo hčer na smertni postelji. Zdaj on na smertni posteli leži, ino ravno tista vdova ga ljubeznivo tolaži, mu pravi od vsmilenja božjiga, moli z njim, ino ga za srečno smert perpravlja. V njejnih rokah grof *** vmerje, ves spokorjen; ino v solzah spremi samo ona rajniga grofa k pogrebu. Solze ljubeznive vdove, ki je za rajnim potočila njih, bojo na vagi božje pravice potegnile, ino izbrisale nevsmilenje rajniga, ki je svojo terdobo objokal, v bukvah življenja. Tako je Kristus učil hudo z dobrim poverniti. Tako je vmerl bogat grof ** v naročji vboge vdove, kateri je 11. Svičana 1826 po noči vboga hčer vmerla.

VI.

Nevredno sv. obhajilo.

Nekaj za študente.

Resnična prigodba se vam naj pové, ki nam očitno priča, kako nevarna je za mladenčje hudobna tovaršija, kako škodljivo vse posvetno omikanje, ako je serce gerdo ino rogato. Nedolžen angel, kakor mleko ino kerv, zdrav in vesel zapusti mnogi mladenč mater ino očeta, gre po sveti, de bi se kaj izučil. Navuči se gerdih reči, se razvadi, vero zgubi, ino se bled, slab in ves popačen k domu privleče. Potreba se je torej starišam bati, otrokam varvati, kedar se po sveti podajo, ako z Bogam ne gredo.

V nekim mesti na Nemškim je živel pošten mož v cesarski službi, priden, prijazen ino zvest služavnik, prijatel ino dober sosed celiga mesta. Njegova žena tudi poštena ino pa dobra mati je bila. Troje otrok prav po keršansko sta izredila.

Ludevit, nar starejši, že v osemnajstim leti se v domačim mesti izšola, ino se ravno v visoke šole odpravlja. Priden ino pošten mladenč je med verstniki nar bolji skazenge imel; ino to je študenta prvo blago. Oče so mu dali potrebniga dnarja, mati pa zadosti belih hlač, žokov ino sraje; pa tudi lepih naukov na verh, kako naj rad moli, se slabih tovaršev varje ino priden bo. Ves v solzah vzame od starišev ino bratov slovo, obljubi terdo ino zvesto očetovih naukov ino maternih prošenj nikdar pozabiti. Oče ino mati ga blagoslovita, ino Ljudevit se srečno po sveti podá. — Pa lepo sonce nedolžnosti se je Ljudevitu le prehitro zmračilo.

Ves nedolžen pride v veliko mesto; v visoke šole nastopi, pa ne vé, kako razvujzdani so njegovi novi tovarši. Dobri stariši so pozabili ga podvučiti, kaj bo po velikih mestah videl ino slišal, ino kako naj se varje zapelivih ljudi, katerih še poznal ni. Nevarno je mladenču v vodo pasti, dokler še plaveti ne zna.

Hitro so se tovarši, kar je bilo huj razvujzdanih, novince prijeli, kakor muhe žlahniga sadú. Verliga tovarša hočejo imeti, pošteno serce, dobro vest ino strah božji mu jíšejo vzeti, mu vse to kažejo ino govorijo, kar mu vest ogluši. Le prehitro angel nedolžnosti od Ljudevita izbeží. Ljudevit pozabi očeta ino mater, ne pomni več, kar jim je obljubil; v razvujzdano veselje se potopí, ter se mu dobro zdí, de ga nobeden ne krega, nihčer ne posvari. Čuti, de je sam svoj, ino to je bila prva stopinja na široko cesto razvujzdaniga življenja.

Tovarši, najemniki satana, so ga prav modro po svojih potah vodili. Vsaki se mu je prijatla ponudil, ino ga prosil, de bi si dobra bila. Na sledni dobri volji je moral Ljudevit prvi sedeti, ter so ga hotli perviga dobrovoljca imeti. Tako se Ljudevit navadi, brez vsake skerbi živeti, kakor mlad konj, ki va-jet zgubi.

Pervo delo, kateriga so ga privajali, je bilo po kerčmah posedati, pjančvati ino kvantati. Od kraja je bilo Ljudevita še sram gerdiga kvantanja ino negudniga djanja, ki so ga tovarši počenjali; po malim se tudi tega privadi ino hujši od drugih on vganja. — Tako je Ljudevit pivče ino hotivče prirastil; pa še ni bilo hudobe dovolj. Tudi Boga ino pa sveto vero mu začno v sercu podirati, de bi Ljudevit ne več božji človek, ampak ves njihov bil. Veliko opraviti so z njim imeli, prej de so mu strah božji vzeli; zakaj Ljudevit je doma per stariših lepo Bogu služil, rad molil ino ljubil svojiga Boga. Dajali so mu torej zape-live bukve, de jih je bral, delali so zjake iz božjih reči, zasram-vali božje nauke, ino zaničvali keršanske ljudi, tako dolgo, de so Ljudevita prenarodili, ki je bil hujši, kakor oni. Med vsimi sta bila dva tovarša Ljudevitu nar dražej, Leopold, zaveržen človek brez vse vesti, ino Albert, mladenč od starišev dobro iz-rejen, ki je Ljudevita večkrat svaril, pa je bil preslab, se drugim hudobam vstaviti, ter je za njimi potegnil, de bi ga rajši imeli. Samo Bilhelm, Ljudovitev verstnik ino sosedov sin, se ni z Leopoldam pobratiti hotel, ter je svojga slepiga tovarša vedno pred zapelivcam svaril. Pa Leopold je že preveč per Ljudevitu veljal; zato ga je tudi Bilhelm zapustil.

Leopold si prizadeva svojga prijatla ob vso sveto vero prepraviti. Pregovarja ga prav po modrijaško, kakor bi si bili du-

hovniki vmislili vse te pobožne nauke ino cerkvene reči za neumne preproste ljudi. Skrivnosti vere, je djal, so same goljfive, spoved ino pa obhajilo so prazne ino pa izmišlene reči. V kratkim je Ljudevit ravno tak govoril. Tako se smola tega prime, ki se z njo pečá.

Velikonočni svetki so se približali ino tudi mladenči visokih šol bi imeli prav prazno k sveti božji mizi pristopiti. Veliko jih je bilo; zato so prvošolci na cvetno nedelo, viši šolci pa na velki četrtek k svetimu obhajilu šli. Glasno zvonovi pojó, in kličejo mladenče z njihovim šolskim gospodami na sveto opravilo. Lepo ozaljšán je bil veliki oltar, ino veliko sveč je gorelo. Tudi Leopold je svojga tovarša Ljudovita v cerkev peljal, ne molit, ampak zasmehovat nar svetejšo opravilo. Ne k pridgi, še le po darovanju slepiga tovarša k službi božji pripelja, naj bi beseda božja slepcu oči ne odperla, ki mu jih je zapelivec z toljkim prizadevanjam zatisnil. Prešerno se pred oltar vstopita, klobuk v eni roci od zadi, paljco v drugi roci pred seboj, ter si zdaj pa zdaj lase po glavi kodrata. „Le poglej kazavkanje“ — pravi Leopold, kedar k svetimu obhajilu pozvoni ino mašnik presveto hostijo pokažejo, rekoč: „O gospod, nisim vreden.“ Milo, pa tudi oestro so namestnik božji terdovratneža pogledali, ki se še pripognila nista; pa kaj, de se prijazen pogled takih sere ne prime.

Lepo ponižni grejo mladi šolci k sveti božji mizi; mladenči od deset do sedemnajstih let so bili; ino če ravno je bilo nekoliko zapeljanih med njimi, večidel je še bilo nedolžnih, katerim se je po obličji poznalo, kako srečni so bili k božji mizi povabljeni.

Prišel je velki četrtek. Leopold ni k spovedi šel. „Po kaj pa“ — je djal, nar viši bitje (to je Bog) rado odpusti nam naše slabosti; mašniki sami k spovedi silijo.“ Brez vse spovedi pa k obhajilu gre, zavolj ljudi, ker je že taka šega. Ljudevit je sicer k spovedi šel; pa boljši de bi ne; izpovedal se je nevredno ino je storil božji rop.

Veliko sredo zvečer objišeta Ljudovita Albert ino Bilhelm prijatla. Od prihodniga svetiga obhajila za jutro se zmenijo. „Jeli si se že izpovedal?“ ga Albert popraša. „Dro“ — „Si pa tudi odvezo prijél?“ velí Bilhelm, ter ga oestro pogleda. „Zakaj pa bi ne?“ reče Ljudevit. „Ali si se dobro ino čisto izpovedal?“

pravi Bilhelm. „Po tem tvojim življenji te noben spovednik po pravici odvezati ne zamorejo; ako se pa nisi prav ino čisto obtožil, tvoja zadobljena odveza nič ne velja. Ne hodi toraj jutri k svetimu obhajilu.” Ljudevit se razserdi, njima očita, de sta tercjala ino svetohlinca. Prijatla molčita ino gresta damo.

Vjutr na velik četertik je bilo zopet sveto očitno obhajilo za visokošolce; pa kaj, de ne tako lepo ino pobožno, kakor na cvetno nedelo za male. Malo malo serc je bilo pripravljenih, svojga Gospoda v presvetim Zakramentu vredno prijeti.

Leopold, hudobnež, k božji mizi pristopi ino prejme, kakor Judež presveto Telo svojga izveličarja k svoji obsodbi. Merzel odstopi, nekoliko zadi postojí ino se hitro iz cerkve pométe, preden je opravilo minilo. Ljudevit pa, prevbogi zapeljan mladenč, se je vender še prestrašil, prijemši presveto rešnje Telo, pa po nevrednim pervokrat. — Ne v ljubezni božji, kakor svoje mlade dni, ampak poln peklenskiga duha se v nar zadnej stol potegne, ino v koti tam — tamo — strah in groza — presveto rešnje Teló zaverže. Presveto hostjo iz ust potegne, plune na stolico, potmaže ino nar svetejši Zakrament na dilo pritisne, varje tako dolgo, de se posuši, potem pa vstane, ino z peklenskim veseljam nad svojim strašnim delam iz hiše božje letí.

Prav debelo, posmehlaje se, Leopold Ljudevita pohvali; kaj takiga še ni mislil, de bi bil njegov vučenc hudobije storiti premogel. — Tudi Albertu se pohvali strašniga djanja še tisti dan, ino ravno to grozovitno delo je bilo začetek božje gnade. Kakor bi vstrelil, ta povest Alberta obleti, ino obudí njegovo verno serce; on se poverne na pravo stezo čednosti, ino prave žive vere. „Ali je mogoče, Ljudevit, de bi bil ti kaj takiga včini! Za božje voljo! tako hudoben še pa vender nisi, narsvetejši tako neznano oskruniti. Pomisli saj, Ljudevit, kako si bil ti priden ino bogaboječ, ko si tu sem prišel; pa v enih mesencih si zgubil vero ino poštenje. Ako Bog kaj takiga očitno ne bo kaštigal, tako se nam v resnici ni Boga bati.” Ljudevita je bilo sram, pa tudi strah; bal se je, de bi se razvedelo; torej Albertu reče: „Saj me vender zatožil ne boš?” Albert mu serdito zakrene: „Zdi se mi, de svoje hudobno djanje sam previdiš; drugači bi se ti ne bilo bati, de bi te kdo zatožil; kar je prav ino pošteno storjeno,

lehkó ves svet vé; le hudobija se na svitlo priti bojí. Mene bati se treba ni; samo to ti rečem, de mi v cerkvo, kjer se je to prigodilo, nicoj ne stopiš. Skerbel bom, to strašno reč, kar bo mogoče, popraviti; naj si ravno tebe tožil ne bom." — Ljudevit omolkne; nja vest mu očita veliko dopernešeno pregreho; pa se posili, de hudo vest zopet potají. Leopold, hudobec, je hitro zvedel, kar sta imela, se je nad Albertam silo grozil, Ljudevita pa v hrumečo dobro voljo spravi, de bi pozabil ino ne čutil hude vesti.

Nekoljko potem spomne Leopold svojmu zapeljanimu tovaršu, kako bi dobro bilo, v cerkvo jiti, hostjo postergati ino clo pokončati, de bi nje kdo ne najdel, kakiga hrupa ne naredil ino med ljudi ne spravil, alj clo malovreden prijatel Albert nju zatožil; kar bi ne bilo prav. Skleneta v cerkev jiti, ino z svojma nožičama lepo stol postergati. Eden drugiga za roko vlečeta; pa pred cerkvenim pragam Alberta najdeta; kar jima je clo zamerzelo. Albertu se je zdelo, kamo sta se namenila; na vrata se njima vstopi. Ko sta ga hotla v stran potisniti, Albert njima čerstvo velí: „Le sunita me iz pred vrat, in pojta svoje grozovitno delo gledat; pa vama povém, de bom po prvi stopinji, ki jo v cerkvo storita, na ves glas na pomoč zaklical, ino glejta le, kaj bo iz tega. „Naj boš tožil?“ reče Ljudevit ves ostrašen. „Saj sim ti rekel, de se ti mene bati ni — je djál Albert — pa nove hudobije na staro treba ni; je že ena prevelika. Vrata bom varval, dokler cerkve ne zapró; sam si ne upam na kraj, kjer se presveta hostja derží; mašnik njo morjo pobrati. V verh vsiga tega Ljudevit, je za tebe zdaj tista doba, de svojo hudobijo spoznaš, se poboljšaš, ino začneš pobožno živeti, kakor si živel svoje dni. Timu zapelivcu, Leopoldu, se odpové, de per Bogu vsmilenje najdeš. Pa tudi tebi, Leopold, ura doteka; hudobije tvoje so po širokim znane, ino vse te čerti. Bog scer dolgo odlaga, pa gotovo zadene roka njegove pravice prej ko šlej. Ni me sram, de vama povem, kako se hočem na pravo stezo poverniti; zato pa tudi per tej priči vajni prijaznosti slovo dam, dokler se prav ne poboljšata. Zdaj pa le spravita se, de ne bojo ljudje izpazili, zakaj tukaj stojimo." „Le pojva le ino pustiva svetohlinca," reče Leopold, se posmehlaje, ter Ljudovita z sebo potegne. Ljudovito serce pa gnada božja obsija, kir vidi, kako se Leopold na smeh sili, ino sliši, kako mu Albert slovo daja, kateriga je med vsimi tovaršami nar rajši imel.

Do osmih v noč je Albert pred cerkvenimi vratami na straži stal ino varval, de bi se presvetimu Zakramentu kaka nečast viši ne pergodila, kateriga si še pogledati upal ni. Blizo cerkve so duhovnik prebivali, ki so cerkev oskerbeli, katera je za velike ino male šolce odločena podruženca tistiga mesta bila. Duhovski so bili že piletni mož, katerih so ljudje veliko obrajtali. Per luči so še brali, kar jim pride hišna povedat, de velkošolc zunaj stoji, ki bi rad z njimi govoril. Ako so ravno vedeli, de per takih študentih le malo veljajo, mu vender rečejo v jispo priti. „Ne čudite se — reče Albert se njim perklanjoč — de vas študentov eden tak pozno objiše; ni mi bilo poprej mogoče. Prosim vas prav lepo, naj veliko spoved celiga mojga življenja sprejmejo.“ Gospod duhovski se mu močno začudijo, rekoč: „Kaj niste ravno dones svetih Zakramentov prijeli?“ „Smo jih, odgovori Albert, pa kaj, de še davi nisim bil tak, ko sim nicoj.“ „Zdi se mi, de sim vas nekoliko ur pred cerkvenimi vratami stati videl? rečejo duhovnik. „Jas sim bil jas; strašno djanje božjiga ropa mi ni dalo dalej jiti, de si ga ravno nisim jas storil. Torej vas prosim, duhovski oče, naj se prav vredno izpovem, ino vam na spovedi vse razodenem.“

Strahoma rečejo mašnik svoji dekli, de naj nobenimu k njim ne da, dokler z tem ne opravijo, ter ga v stransko hišico peljajo, naj bi se izpovedal. Odkritoserčno se Albert od svojih mladih dni vsih svojih grehov izpové, obstoji zmote svoje odrasene mladosti, ter jim pové od grozovitniga božjiga ropa, po katerim je k njim prišel. Prav kakor oče, ga spovednik podvučijo, ga svariyo pred nevarnimi tovarši, ki jih še prav ne pozná, ga poterdijo v svetim sklepi, svoje življenje resnično poboljšati, ino pa odvezo vsih grehov mu dajo, po oblasti, ki jo imajo od Boga. „Hvala Bogu,“ je Albert djal, „že dolgo mi ni bilo tako lahko per serci, ko mi je zdaj.“ „Zdaj pa le v cerkev hitimo, pravijo duhovnik, de popravimo, kar bo mogoče, hudobijo božje nečasti.“ Dajo svetilnico (latérno) Albertu v roke, sami pa vzemejo malo rutico ino pa cerkvene kluče. Ni bilo žive duše v veliki cerkvi; le dolga senca od prižgane svetilnice se po visokih stenah pomika. „Vnar zadnim stoli bo“ — jim Albert na pol tiho reče.

Na veliki četertík so presveto rešno Telo iz velkiga altarja v zakristijo prenesli, kamor so ljudje molit hodili; zato

ni nikdo tisti dan v uni stol prišel, de bi bil strašno reč najdel. Mašnik vzamejo luč, ino grejo po stoli jiskat, rahlo Albert za njimi diha. Naglo duhovnik luč na stol postavijo, roke povzdignejo, rekoč: „Moj Bog, ravno tukaj le je!“ ter pekleknejo, vsmilenimu Jezusu čast povernit, ki mu je bila tukaj v presvetim Zakramentu odvzeta. Vso zapušeno je ležalo v prahi vmazano presveto rešno Telo na stol pertipano, ino solze so se mašniku po lici vderle, ko se perklonejo; Albert pa globoko izdihne, rekoč: „Nikolj nikar, de bi bil jes kaj takiga kriv.“ Mašnik stopijo v zakristijo, pernesejo sreberno skledico z vinam, ter odmočijo presveto hostijo, kar je mogoče, posteržejo z nožam ino porežejo gladko, kodar se je presveta hostija deržala, ter vse v sreberno skledico denejo, ki njo Albert trepetaje derži. Kedar vse lepo očedijo, zanesó skledico v zakristijo, ino vse zvesto pozaprejo, de bi poznej na svetišče djali, kedar podoba zgine. Albert ino gospod duhovski se poverneta vsak na svoj dom.

Dva mesenca dni je minilo; Albert je bil ves drugi; poprej noroglav mladenč, zdaj pameten ino pobožen kristjan, lep izgled vsim svojim prijatelam; zmiram vesel ino dobre volje, pa vsimu trušu ino pjančvanju sovraž. Rad je v tisto cerkvo hodil, ki se je una žalost pripetila; ino blagi mašnik so ga vodili prav po očetovo. Ljudovit pa, vbogi slepec, se da Leopoldu voditi, ki ga je sklenil, prav po hudičovo na duši in telesi pogubit; — pa ura božje pravice je vdarla, ino roka božje jeze ga zgrabi, mu plačat za toljko hudobij.

Bogat tergovcec je zunaj mesta čudno veliko faberko zidal. Tretje nadstropje bilo je dodelano; dečaki so z velikim veseljam po večerkah gledat hodili, ter so po ruštih, kakor veverce skakali. Tudi Albert je bil na zidovji; po tem prideta Leopold ino Ljudevit, ki ga še pogledala nista. Ljudevit je scer videl, keko ga Albert milo gleda; pa si ni upal, v pričo Leopolda ga pozdraviti, ki se je gerdo zarežel, rekoč: „Kaj neki ti svetohlín nama povsodi na pot pride; nar bolji bi bilo, tega svetnika na kviško zakaditi, naj bi se prekucnil.“ Trušijo ino skačejo iz bruna na bruno, v skoki Leopold na dilo skoči, ki ni bila perbita, se znak prekucne, nevsmileno zavreči — ino na cesto iz višine tréši. Vse na zidovji se prestraši ino zavpije. Albert

na tla hiti, vsi drugi za njim; Albert pa ves bled roke povzdigne ino za-nj moli, rekoc: „O vsmilen Bog! ne sódi ga še.“

Ves v kervi ino v vmiranji hrope Leopold na terdim tlaki; vse kosti so drobne. Nekoljko jih reče po mašnika, nekoljko po zdravitela; Ljudevit k njemu poklekne, ino ga vpraša: „Leopold, ali še kaj čuješ? jeli me še poznaš? — pa nobeniga odgovora ne dobi. Permerilo se je, de ravno mašnik po sprehodi memo pridejo, vmerjočimu hitro pristopijo, ga v večnost spremiti, ker mu ni za pomagati več.

Posiloma se že na pol mertev Leopold v svoji kervi premetuje, ino ko čuje, de mu duhovnik od božjiga vsmilenja pravijo, se še zadere, kar premore: „Jas ga ne potrebujem — ino ga nočem.“ Vsih je strah, ki ga čujejo. Mažnik pa mislijo, de njih prav zastopil ni, ino mu rečejo, naj obudí popolnoma kes alj grivingo, de mu bojo odvezo dali, ker bi že bilo prepozno, ga z svetimi Zakramentami prevideti. „Nak — nočem ne — Leopold jezno pojema, — še nikolj — se nisim — prav izpovedal — o ti hostja! — pogubljen sim — “ to je izrekel, ino po njem je bilo.

„Tako ne vmerje pravičen,“ velijo duhovnik ves prestrašen. Ljudevit je skoraj omedlel, ino se Alberta oklene. Po malim se ljudje razletijo; Albert pogleda z žalostnim sercam kervavo truplo rekoč: „Oh žalosten konec zapelivca!“ prime Ljudevita za roko, ter ga od strašniga mesta peljá.

Še tisti večer so mertvo truplo pregledali, de je mertev, spoznali, ino so ga še tisti večer na tihim v nekim kotu na britofi pokopali, ker so duhovnik pričali, kako nespokorjeno ino terdovratno je vmerl.

Strašno globoko se je dal Ljudevit zapeljati; pa strašen konec zapeliviga prijatla ga je predramil iz pregrešniga spanja. Albert si je prizadeval, kar je bilo mogoče, mu slabe misli pregnati. Ne da mu viši v stare tovaršije, ponudi mu pobožne bukve, ino ga tako dolgo nagovarja, de se Ljudevit k spovedi pripravi.

„Kdo je neki ta velko šolc, ki po cele ure v cerkvi kleči, z rokami objokano lice pokriva, skus katere pogosto solze

kaplejo? — tako ljudje oprasujejo. De bi Ljudevit, uno znano pivče, poprej toljko razovujzdan, bil zdaj toljko bogaboječ, skoraj niso verjeli.

Res je bil; pa ves prerojen, objokan, poln žive vere, serčen spokornik. Ni se mogel dalej prošnjam ino opominam Alberta vstavljati; huda vest ga je pekla, de mu ni bilo za obstati več. Hitel je h ravno tistimu spovedniku, per katerim se je Albert izpovedal. Od žalosti so se razjokali nad njim, ki še tako mlad, pa že toljki grešnik. Poslušali so njegovo dolgo spoved pohleven mož, kakor ljubeznivi oče, ino so mu rekli, de kakor velike so njegove pregrehe, naj tudi njegova grevinga tako velika bo. Živo so mu pokazali grozovitno nečast, katero je presvetimu rešnimu Telesu storil, ter so djali: „Zapelivca je božja pravica pobrala; ti si bil le zapeljan, in Bog ti da odlog za pokoro. Podaj se toraj poln zavupanja v očetove roke neskončne milosti božje, delaj pokoro, pa ojstro pokoro, kakor ti jo bom naložil; in kedar pokoro opraviš, zopet poverni se.“

Dolgo časa se je že Ljudevit pokoril, je molil ino se jokal, mesto, kjer je presveto rešno Telo oskrunjeno bilo, je kušoval, ino z svojimi solzmi vmival, je že nekokrat k spovedniku šel, prosit, naj ga odvežejo; pa ravno tak milo, kakor pravično mu velijo, naj se še pokori, prej de vreden bo zadobiti toljkih grehov odpušenje.

Ves žalosten ino potert je Ljudevit pred Alberta ino Bilhelma pokleknil, se tožil svojih hudobij, ter jih prosil, naj mu odpustita, kar nju je toljkobart razžalil, ino pohujšanje pozabita, ki jima ga je dal. Rada sta mu odpustila, ter ga prosila, naj le vboga svojga duhovskega očeta, kar mu kolj porekó. — Zdaj še le mu dajo odvezo svojih grehov, ker je veliko žaloval ino prosil; pa mu tudi vkažejo še dolgo delati pokoro. — Ni smel še k sveti mizi božji — in ta pokora mu je bila nar bridkejši. „Ravno pravo pokoro ste mi naložili, reče Ljudevit jokaje. Prav se mi godí, de še ne smem presvetiga rešniga Telesa prijeti, ki sim si ga sam tako hudobno vzel.“ Naložili so mu tudi spovednik vse žive dni, ako mu le mogoče bo, v kaki cerkvi presveto rešno Telo počestiti, za odpušenje svoje doprnešene hudobije prositi, ino tako zadostovati po svojim zamo-

ženji božjemu žalenju. Vse voljno ino ponižno Ljudevit prevzeme. Ni hodil više zvečer na dobro voljo, kakor poprej; temuč vsako večerko objiše presveto rešno Telo, ino le eno želi, skoraj k presvetimu obhajilu pristopiti. Sonce milosti božje je zopet sijalo v njegovim serci, luč svete vere je njemu zopet svetlo gorela; žalovaje črez nesrečne dni svoje zmote je po cele ure pred tabernakelnam klečal. Pogosto ga vidijo njegov spovednik moliti ino solziti se, ino so mu že den odločili sami per sebi, kdaj mu bodo rekli k sveti božji mizi perstopiti; — Bog je pa spokorjenimu čas pokore perkrajšal, ino sklenil, mu ravno tak svoje vsmilenje skazati, kakor je nad njegovim hudobnim zapelivcam pokazal svojo ojstro pravico.

Huda ogenca (nevarn legar) je tisto leto veliko ljudi pobrala. Tudi Ljudevita se je tako hudo lotila, de se je hitro videlo, de ne ozdravi več. Noč ino dan so skerben spovednik spokorjenimu na strani stali. „Oh, kako srečen bi vender bil, — Ljudevit izdehne — ako bi presveto rešno Telo zopet prijeti smel!“ „Zgodilo se bo, — so rekli duhovnik — zdaj si perpravljen; prišel bo Jezus objiskat svojiga objokaniga hlapca.“

Med tem de so šli duhovnik po sveto obhajilo, je Bilhelm per Ljudevitu ostal; vse druge je prosil, naj nekoliko odstopijo. Oberne se Ljudevit k svojmu prijatelju, ino pravi: „Bilhelm! veš, kako daleč sim si bil zajšel, hudo sim grešil, le malo, malo sim se še le pokoril. Bojim se, bojim, de mi bojo nebesa zaperte, dokler ne bojo skus ojstro pokoro poslužene moje zaslužene štrafe. Lepo te prosim, ki si mi vselaj dober bil, prevzemí ti mojo pokoro, ino spravi me z Bogam. Obljubi mi, de boš mašnik; ino koljkokrat k altarju pristopiš, stori namen, de se skus to presveto daritvo Gospodu nečast nadomesti, katero sim mu jas storil. Bilhelm je tudi namenjen bil, v duhovski stan stopiti, ino je Ljudevitu rad obljubil. — Potem perneso dubovnik bolniku presveto popotnico. Z velikim veseljam gleda Ljudevit na smertni posteli svojimu Izveličarju na proti, kateriga je leti dan toljko serčno poželjoval, ino se njegoviga prihoda veselil. Albert ino Bilhelm sta poleg posteke klečala. Kratko po zavžiti presveti večerji začne Ljudevit vmirati. Posledno odvezo mu mašnik dajo, Ljudevit se k nebesam poózre, ino spokornik mirno v Gospodi zaspí.

Bog je pa še na dalej tirjal oestro pokoro za storjeno hudobijo.

Bilhelm je svojmu prijatlu scer obljubil, da bo njegovo pokoro prevzél; — pa je druge misli dobil, duhovski stan opustil, ino se pravdarstva prijel, alj že za to, ker ga maštvo ni veselilo, alj pa de je mizlil obljubo lahko v nemar pustiti, katero je vmerjočimu le za to storil, de je rajni ložej vmerl.

Še le pol leta je bilo, kar so Ljudevita pokopali, ino tudi Bilhelm ravno tisto bolezen dobí. Pred smertjo izpraša svojo vest celiga svojiga življenja; ino ker je vse svoje žive dni pošteno ino lepo živel, se mu ni bilo bati stopiti na sodbo božjo. Kedar se pa obljube spomni, katero je rajnimu Ljudevitu storil, ga je jelo skerbeti, ino rad bi obljubo komu drugimu izporočil. Zakliče Alberta, mu vse pové, ino poprosi: „Albert ti bodi mašnik, ino za naj opravi spravo Bogu, de bode Bog meni ino Ljudevitu gnadliv ino milostliv.“ Albert mu obljubi — ino poln zavupanja vmerje Bilhelm v njegovih rokah.

Albert je bil mož besede, mašnik po volji božji, vsim lep izgled bogaboječga življenja. Pa le kratko je živel; le eno leto je delal pridno ino zvesto v vinogradi Gospodovim. Gospod mu je hitro dal zaslužen dnar, ter ga je k sebi zaklical. Bolezen se ga prijala, ko je bolnikam stregel, dopolnivši dolžnosti svojiga stanu. Pred svojo smertjo je celo to prigodbo svojim prijatlam — visokošolcam — pravil, ki so krog njegove smertne postele stali, ino petnajst studentov je vmerjočimu duhovniku v roko seglo, Bogu na altarju služiti, ino presvetimu rešnimu Telesu zadostiti strašno nečast, ki se mu je zgodila. — Venim leti ino v enim mesci je petnajst novih mašnikov sveto novo mašo pélo.

VII.

Sedem mutastih sinov eniga očeta.

Spominavredna je zgodba nekiga imenitniga mestnana, očeta sedem sinov, ki so pa vsi mutasti bili. Žalost nad nesrečo svojih otrok je vedno očeta na sercu glodala, in on ni zapopasti mogel, zakaj de je Bog ravno njega pred družimi očetami tak strašno objiskal. Enkrat je peljal on svoje mutaste sinove med kmete na neko pristavo, kjer jim neki star Švajcer zmleka, putram in siram postreže. Žalosten oče se milo ozira na svoje sinove, ki vsi zdravi in rožnatiga lica pa mutasti krog mize sedijo; solze se mu vlivajo iz oči, ino on zdihuje v nebo rekoč: „O Bog! z čem sim vender to zaslužil!“ — Star Švajcer pa, to videti, pelje očeta nastran, ino mu reče: Vidim sicer vašo žalost, ki jo imate nad svojimi mutastimi sinovami, pa ne čudim se! Ali se ne veste spomniti več, kak ste še ko fantič ptičkam zanke stavili, ino ako ste jih vjeli, jim jezičke iz gerla zderali, ino jih potem z hudobnim veseljem zopet letati pustili? — O ptičke izpod neba, ki zdaj z svojim petjam nebeškiga Očeta hvalit' ne morejo, so vas zatožile; za to pa tudi vi iz vust svojih lastnih otrok to sladko ime „oče“ nikdar slišali ne bote.

Jožef Vegund.

VIII.

Kazen alj štrafa pride prej alj šlej.

Anton, sin nekiga vinogradnika je pred vsimi drugimi fantini svojiga kraja nar bolj hudobniga ino terdiga serca bil.

Dražil je svoje sošolce pri vsaki perložnosti, ino pretepal slabejše od njega brez vsiga vsmilenja. Še huji se je zaderžal proti nedolžnim stvarim: kakor ptičam, mačkam, psam i. t. d. Muke in terpenje pripravljati takim živalam je nja veselje bilo. Ko enkrat vjeti prepelici nogce posmehaje razlama, se nakluči, de ravno gospod fajmošter k njemu pristopijo. Duhovnik se čudijo nad nevsmilenostjo nečloveškiga fantiča. Živo mu očitajo nja pregrešno zaderžanje, ino na serce govorijo, kak on tak nevsmilen do nedolžne živali biti more, ktero ni Bog stvaril za to, naj bi jo rasposajeni, nevsmileni ino hudobni fantini terpinčili; temoč naj bi živali velikoveč tudi veselje v svojim življenju vživale, nam pa v prid bile. — Ker so pa dobrohoteči gospod duhovnik videli, de se njih beseda ino posvar celo nič fantoviga serca ne prime, tak mu še rekó: „Vedi, nevsmilen fantin, de tebe bo gotovo enkrat božja pravična štrafa za tvojo nevsmilenost zadela, — prej alj šlej; tedaj se boš spomnil mojih besed, kedar božja perzaneslivost tudi za tebe dotече, ino ti morebiti enake muke alj martre terpeti moral boš, ktere zdaj vbogi ptički napravil si. — Prederzen fantin se le posmehuje besedam dobriega moža, gre svojo pot, ino je še nevsmilenejši do žival ino ljudi od prej. V svojim dvajsetim leti vdari enkrat svojiga tovarša, ki ga je zavoljo terdobe ino nevsmilenosti, ktere se je zopet kriv storil, ojstro posvaril, z kladvam tak silno po glavi, de se omoten na zemljo zverne. Vmislil, de ga je res do mertviga pobil, je zbežal ino žolnir postal. Kmalo na to vojska postane, ino tudi on mora v boj. To mu je ravno všečo bilo, ker se je mislil, de zdaj bo lahko terpinčil ino moril po svoji voli brez vse štrafe. Vender nja veselja je clo kratko terpelo. Že v prvi bitvi mu je debela kugla obe nogi zdrobila. Vpil je zdaj dolgo na vso moč od prevelike bolečine, dokler de mu v pomoč pridejo ino enokoljko polajšajo nja stan. Ko zdravitelji rane vgledujejo, vsi z enim glasam sklenejo, de se mu brez zamude obe nogi odžagati morate, naj prisada ne umerje. Te besede so ga strašno per sercu zabolele. Zdajci so mu vse nevsmilenosti, kterih se je v sovjim življenju kriv storil, živo pred njegovo dušo stopile; ino mnoge druge hudobije, na ktere je zdavno že pozabil bil, mu je vest zdaj prebridko očitala. Spomnil se je zdaj besed duhovniga očeta ino vsih tistih, ki so ga tolikokrat opominjali, naj svojimu grešnemu gnanju konec stori. „Oh, kaj sim storil!“ vpije on vbolečim občutu grevenge.

„Božje stvari sim hromil, mučil, moril, ki mi nikdar žaliga storile niso, ki velikoveč le človeku v veselje in prid služijo! O kak mnogi živalci sim razlomil alj poterl z hudobnim veseljam nogce, ino se radoval videti jih mikati ino pojemati; ino glej, zdaj so tudi moje noge drobne! Bog je pravičen! on pravično kaznuje! Oh, zaslužim jo-to štrafingo! O kak resnično si mi dober mož pravil, ko sim tvoje opominke le zasmehoval! Mene je božja pravična jeza zadela.“ — Nesrečnemu Antonu potem zdraviteli nogi odžagajo v tacih bolečinah, ki se popisati ne dajo. Za toliko veči pa se mu te martre zdijo, ker občuti, de jih po svoji nevsmilenosti zaslužil je. Deset let še potem hromi Anton živi. Neki izslužen žolnir ga vozi na garah po sveti — pobéraje za-nj miložne. O kak je on zdaj ves drugačni postal! Če so njega otroci obsuli, tak je perpovedaval jim svojo zgodbo; je pravil njim, kak hudoben fantin de je bil, ino jih opominal, vsmilenim do žival biti. One so, jim reče, ravno tak stvari božje ko mi, občutijo ravno tak ko mi, ino ljubijo življenje, kteriga jim Bog dal je, ravno tak, kakor mi ljudjé. Potem je majhnim še tudi svojo pesem zapel, ktero mu soldaški predigar zložili so, ki je razen zgodbe nja življenja še merskateri nauk in opominek vpleten imela. Otroci so omehčeni serca poslušali ga, ter jokaje terdne sklepe delali, nikdar nevsmileni do kake božje stvari biti.

Jožef Vegund.

X.

Nevsmilenezu se hudo godi.

Neki kmet v mojim kraju — tak nam neki mož per-pové-je grozno nevsmileniga serca bil do svoje živine. Sosedu ino perjateli, so sicer svarili ga pa vse to je njega še le nevsmilenejšiga do vboge živali storilo. Enkrat vidim nevsmileneža od daleč iz polja, kak je vola, ki se je pred težko z

dervami obloženim vozam spoteknil ino padel, strašno pretepal ino bil. Ker pa le vol vstati mogel ni, je zgrabil nevsmilenež ojstro poleno na vozu, ino drogalo ž njim zdaj v rebre zdaj v trebuh vbogiga vola. Perstopivši ne morem zamolčati, temoč mu ojstro očitam nja nespamet ino hudobnost. „Zakaj pa je padel,“ reče on; „tak dolgo ga tukel bom, dokler se stegne.“ — Verjamite mi, ljubi prijatelj! mu rečem, de gotovo tudi vi enkrat milosti najšli ne bote, ako za njo prositi treba bo, ker vas reva lastniga vola ne gene. — „Nočem je pa tudi ne potrebujem — milosti!“ zavpije on, — morebiti zato, ker je premožen bil. — Glejte pa, kaj se zgodi! — čez nekaj let že stoji on pred durmi nekiga soseda prosivši za milošno, ter toži, de od vsih ljudi zaveržen ino zapuščen je, ino mu nikdo v potrebi njegovi pomagati noče; z britkim očitanjem ga odpravljajo, kamor koli de pride beračiti. —

Jožef Vegund.

Jezus je množicam v prilikah govoril, ino brez prilik jim ni govoril.

Mat. 13, 34.

Smech ino Resnica.

I.

Srečno je le veselo serce.

Dva moža sta po svojih opravilah šla, prvi žreblar, drugi tikavc, očeta v skerbeh obadva. „Mene silo skerbi, začne žreblar tožvati, ne vem, kako bom preživel svoje otroke ino ženo. Od svita do mraka se trudim in kleplem, pa koljkor zaslužim, vse proti gre; prihraniti beliča ne morem. Kaj bo na stare dni? To me toljko skerbi, de od žalosti spati ne morem. Moja žalost mi jemle pogled, de skoraj pota videl ne bom.” — „Si pač pravi bebec, reče tikavc, mene se taka žalost ne loti. Vedno sim dobre volje in veseliga serca, delam platnico, kakor sim se navučil; vse drugo dobrimu Bogu izporočim.” — „Je že prav Bogu perporočvati, odgovori žreblar; pa marskdo se je na to zanašal, pa zapstojn.” — Tako cvikovec grede tožuje ino izdihuje, ter bolj ino bolj žalosten prihaja. Vmislil si je, de bo oslepel; ino kako bi tudi žalostno bilo, hoče poskusiti, ter oči zatisne, ino tako dalej tava, kakor slepec.

Med tem tolsta mošnja dnarjev na poti leži; žreblar z zatisnenimi očmi nje ne vidi. Tikavc, ki je nekoliko za njim hodil, si lepo juterno pesem speval, vglada mošnjo, ino njo veselo pobere, rekoč: „Hvala Bogu! kdor se Bogu izporoči, za njega Bog skerbi; zato bom vesel Bogu hvalo pel.”

II.

Bukve življenja.

Dnevi našiga življenja so prazne strani velikih knjig, ki nam jih je Bog za popisati dal z čerkami dobrih, izveličanskih del. Vsak dan življenja časniga je ena stran, vsaka ura je ena

odstava, vsaka minuta ena pismenka. Ni nam dano, le eno popisano stran, en dan življenja iz teh bukev tekočiga časa iztergati; tudi ne vemo, koliko strani še popisali bomo. Lehko je donašen dan posledna stran, na katero bo smert konec zapisala. Pa hvala Bogu, de nam da vsako stran z dobrimi delami lahko popisati ino poprejne popake tudi popraviti. Srečen, kdor na smertni posteli per mertvaški sveči strani bukev svojiga življenja lahko veselo prebere ino zavupa, de bo Sodnik njegovo pisanje pohvalil. Blagor mu, ki se lahko sodniga dne veseli, o katerim se bojo tudi njegove bukve pred vsim svetam odperle, ino vsi ljudje brali popisalo njegovih dobrih del. Srečen, kateriga bukve ne bojo obsojene večno zažgane, ampak izvolene bojo v nebeško bukvarnico zhranjene biti, kjer je toljko število nar lepših bukev, ki so njih svetniki ino prijatelji božji popisali. Srečen vsak, kateri tako piše, de bo v prebivališi izvoljenih venčan za svoje lepo pisanje. — Pišimo torej skerbno, pišimo tako lepo, de nas pisanje kratkiga življenja vekomaj hvalilo bo.

III.

Človek ino pa lončarska posodba.

Glinasta posodba v rokah lončarjevih je mehka, ino vsako podobo lahko dobi; iz nje lončar lahko drago lošano skledico, pa tudi svinski pisker lahko naredi. Se posodba na sonci posuši ino nekoliko terda postane, še vender močna zadosti ni, de bi se kaj vredniga v njo zhranilo. Hitro se razmoči ino vglino poverne, iz katere je nareta. Je pa v pečnici ožgana, se več premeniti ne da; stere se stere, pa v glino nazaj poverne se ne. Zato jo varno pozhranijo, dokler nje ni potreba v roke vzeti.

Glinasti posodbi je tudi človek podoben. V svojih mladih letih lahko vsako podobo dobi, iz otroka imenitniga gospoda pa tudi razbojnika izrediš. Na mlade ljudi se še zanesti ni; v dobro ino hudo se lahko nagnejo, kakor sonce posije, alj pa plôha potegne. — Ko je pa človek v križih ino težavah terden postal, se ne vstraši še toljkih skušnjav; terden stoji kakor skala.

„Srečen človek, ki skušnjavo preterpi; zakaj kedar bo poskušen najden, bo prijel krono življenja, katero je Bog njim obljubil, ki njega ljubijo. Jak. 1, 12.

„Peč lončarsko posodbo skuša, ino pravične ljudi pa skušnjava. Sir. 27, 6.

IV.

Sonce ino molitva.

„**K**akor sonce našo truplo obsije ino ogreje, tako molitva našo dušo razsvetli ino oživi“ — pravi sv. Krizostom.

Sonce človeka osvetli, de se spozná, kake je postave, bled alj rudeč, star alj mlad; — sonce ga ogreje, de oživi ino okreva; — sonce mu da moč, de raste ino se dobro počuti.

Ravno enako molitva dušo razsvetli, de vidi svojo slabost, ino spozna moč milosti božje, ter se na njo zanese; — molitva dušo k dobrimu ogreje, de ne ostane serce merzlo ino mlačno za božje reči; — molitva da duši moč premagati vse skušnjave, ino se skleniti z Bogam. „Slep je človek na telesu, ki sonca ne vidi; slep je človek na duši, ako ne moli, de ga svitloba Kristusova ne razsvetli.“

V.

Pajek ino muha.

Pajek je pridno svojo mrežo predil, kar muha memo priberni ino pajeka kregati začne: „Kdo ti je rekel ravno cesto z tvojo nesrečno mrežo zavešati? Ceste morjo proste biti, ino ravnih potov nimaš pravice zapletati. Pajek odgovori: „Stvarnik me je navučil mreže plêsti, v njegovi šoli sim se privadil ravne pota zapletati.“ Muha pravi: „Si se navučil v šoli vstvarjenja

tako modro plêsti, prosim, navuči me, de bom tudi jas kaj modriga znala."

„Prav rad ti povém, reče pajek, samo dobro pomni moje nauke. Kdor hoče prav srečno živeti, mora modro glavo, pa žlahno serce imeti. Dobro gledaj, kamo prideš, de v zanke ne zajdeš; obuj ôk nikolj ne zatisni: to je moj prvi nauk. Drugi nauk je: Varno hôdi ino dobro poglej, kamo stopiš. Kdor je moder, modro hodi; bedak za bedakam blódi. Le za pogledam naj stople noga, ne pa oko za nogo, kedar že ovesiš. — Tretji ino nar potrebnej nauk bodi: Bolj varno, ko se ti zdi; bolj se varji; — več ko se ti obeča, manj se zanašaj. Moder se varje, ino se varno nesreče zogne; bedak brez skerbi stopi, ino v nesrečo lopi, ter si pomagati viši ne vé. Toraj vbogaj me in varno letaj, dobro poglej, kamo nogo vtekneš, preden se vsedeš. Moje mreže so nepokojnim letavcam nastavlene, moje zauke so za bedake, moja preja samo neumneže vjame."

Muha je polna posluha, se naukam čudi, ino njih hvali rekoč: „Pač lepo lepo si mi povedal!" Pajek pa odgovori: „Samo nauke poslušati in pa hvaliti zadosti ni; potreba njih je tudi dopolniti. Pravo pamet le oni imajo, ki po pameti ravnaajo."

Muha se lepo zahvali, in vzeme slovo; pa tudi dobre svete hitro pozabi. Lehko se suka, léta ino smuka od kraja do kraja tako dolgo, de se v mrežo vloví. Pajek mrežo potegne, muha se pa jezi, ino serd nad grozovitnežam kuha, ki ji kosti podrobí, rekoč: „Saj sim ti pravil in te učil; pa me nisi vbogati hotla. Zdaj si sama poskušáš, kar nisi drugim verjela." Pajek muho obsodi, ino jo požre.

VI.

Lesica na stare dni.

Veliko kokoš ino kapunov je že lesica podrobila; pa tudi postarala se, ino kožuh so ji že móli jedli. Moč jo zapuša; pa želja po kervi še le živi. „Dobro bo zanaprej, kar me sreča; v to le dobrovo bom hodila na lov. Vender je le greh ljudem

krasti, dokler še lahko tega živim, kar v lési dobím." — Po teh lepih besedah se je pa lesica zopet spomnila, kako je po hišah lovit hodila. Hitro spet sklene, prvo noč v soseski kokoši objiskat. Po poti že sline cedí, ker ji diši kurje meso ino kerv. Po gredah se spravi, pa prenašlo ritansko pade, ino si zadne tace podrastle. Pesí prihrujejo, ino lesico raztergajo.

polomi
„Zadnokrat še bom to storil, potem pa nikolj več" — marskaterí grešnik pravi, prav po lesičje. Kakor hitro pa priložnost dobí, svojo obljubo posabi, se od samiga naprejvzetja postara, ino od prelamlanja storjenih obljub sive lase dobi.

VII.

Sekire ino drevje.

Peljali so svoje dni iz neke kovačnice poln voz sekir (dervnic) skuz neko dobravo na semenj. Sonce je sjalo, ino dervnice lepo izbrušene so se od sonca toljko lisketale, de je bilo drevja strah pred tim smertnim orožjam. „Kdo nas bo rešil? te sekire nas bojo vse posekale!" je djalo drevje, ino po vetri majaje se, milo zdihvalo. Na to se star hrast oglasi ino pravi: „Ne bojte se! dokler nobeno nas tem sekiram toporiša ne da, nam ne morjo škodvati, naj si bojo še tako izbrušene."

Noben zvunajni sovražnik, naj še tak mogočen bo, nam ne zamore škodvati, ako mu mi sami toporiša, to je priložnosti ne damo. Izdajavec je le v našim serci domá.

VIII.

Grilče ino mravlica.

Ožetvi svoje dni je bila velika vročina. Grilče sladko v senci počiva, čivka in pôje; mravlica pa težko zerno memo privleče, se trudi ino ga z veliko težavo dalej spravla. Grilčetu se mravlica vsmili; reče ji: „Joj, joj, kaj pa ti je potreba v toljki vročini se toljko pehati. Zdaj je senca toljko dobra, ino nam hladek daja, ti pa po sonci komaraš, toljko, de se ne vgonobiš! Glej, kako sim v senci židane volje! Bali le, ino per meni v hladi se, dokler vročina mine.”

Skerbna mravlica mu je odgovorila: „Vsako delo ima svoj čas, ino vsaka reč mine pod soncam. Kdor njo zamudi, nazaj je več ni. Potreba je delati ino nabirati, dokler imamo kaj najti, kedar že najti kaj ni, bi jiskala zapstojn. Kedar sila pertisne, je poberati prepozno. Moj prijatelj, ne pozabi, de nam le v žetvi dober stvarnik živeža najti daja dovolj; zato moram delati ino se pehati, naj se za zimo preskerbim. Po zimi bo hladek ino čas za počivati, pa zavživati, kar si po leti nabereš. Le glej, ti leni grilec, ki po leti po senci prepevaš, de po zimi gladu jokal ne boš! Zamuda je rada huda, ino se popraviti ne da. Kdor za prihodne dni ne skerbi, vreden ni, de bi živel dolgo zdrav ino vesel.

Še eno bom ti povedala. Premisli, kako pridna je zemlja, ki nas redi. Neprenehama tečejo vreli, potoki ino reke. Kakor sonce teče, nam mati zemlja živeža daja. Po zimi v svojim krili pripravlja, kar po leti obrodi. Vinska terta, sadunosno drevje nam dolgo poprej zeleni, ko žlahen sad dozori. Vse se mora pripraviti; tebe pa kaj ne skerbí, česar boš v prihodno živel? Misliš, de je zadosti, de zdaj živeža imaš? Za prihodno je skrbeti ino delati potrebno. Kar je minulo, naše ni; kar je pričajoče, memo leti; le prihodno nas še pričaka, če se na prihod pripravimo.”

Grilče se sramuje, ino mravlico poprosi: „Perjatelca, pove mi, kako se za prihodno prav poskerbi?“ Mravla mu odgovori: „Po pameti naberaj takih reči, ki so kaj vredne; lepo njih hranuj, de se ti ne pokvarijo. Potem boš lahko dolgo — počival, ino veselo vžival, kar si z kratkim trudam nabral.“

Tako mu mravlica pové, ino leze z svojim zernam domu.

IX.

Osel ino oroslan.

Lev ino osel sta se sprehajala, ino od daleč tropo volkov v gledala. Osel se začne nevsmileno dreti ino rigati, ter misli z svojim riganjam sovražnike izplašiti ino jih v bege spraviti. Volki oslovo jehtanje spoznajo ino se mu na ves glas smeje; ter vedo, de je oslov krič večí, kakor njegova moč.

Lev, ki svojga pajdaša tak grozovitno vrešati čuje, mu pravi: „Prijatelj, kaj si pa toliko kričal?“ „Bratej! mu osel reče, vidil sim tropo volkov, ino bi jih bil rad odpodil; pa čudo, de se še vmeknili niso; pa le poglej, kakor hitro tebe zapazijo, na vse prekuce bežijo.“ Lev se mu nasmehla, rekoč: „Ali še ne poznaš zavihanih volkov, kako so premeteni? Kriča ne obrajtajo, le samo moči se boje: Dokler psi lajajo, se njim smeji; le toliko se vgiblejo, de jih ne vgriznejo. — Tako se tudi skušan vojšak ne boji krika ne jeka, ampak le méča; tudi modriga ni gromenja strah, ampak le strele. Prazen je vreš ino rotenje, ako ni sile ino moči. Moder ne porajta ropôta, ampak gleda na tiho moč čverstiga moža, ki malo govori, pa veliko stori.“

Osel z dolgmi ušesmi pomiga, ino gre tiho svoj pot.

X.

Volki ino ovce.

Pravijo, de so svoje dni volki ino ovce med sebo mir naredili, ob časi, kedar je bilo ovc veliko, pa tudi pridnih pesov zadosti, ki so ovce varvali. Za poroka svojega poprijaznenja so dali volki svoje mlade ovcam zavarvat, ovce so pa svoje pese volkam dale za ohranit. Po malim so mladi volki per čredi odrastli, ino začno razsajati ino tuliti. Mahoma stari volki perdero, ino vsi serditi ovce dolžijo, de njih mlade dražijo ino jih hudo imajo. Volki popadejo ovce ino jih raztergajo, ker ni bilo pesov, ki bi jih bili branili.

Volk ovco rasterga, če si ji ravno sladka, ino kedar pri-sega, de njo rad ima, si ravno nar hujši zobe brusi. Tako tudi sapelivec zna, ki je iz pekla doma, se prilizvati, iz same ljubezni perdušvati. Beži, de te ne vjame.

E.

Ogledalo

z a

šolo ino domačo rejo otrok.

Resnično vam povém, ako se ne preoberneti, ino niste kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo, kdorkolj se poniža kakor otrok, ta je veči v nebeškem kraljestvi. Ino kdor sprejme kteriga takiga otroka v mojim imeni, mene sprejme. Kdor pa pohujša kteriga tih malih, ki v mene verujejo, bi mu bilo bolje, de bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.

Jezus per sv. Matevži 18, 3—6.

I.

Keršanski nauk po domače

za rokodelske učence, nedelske šolarje ino druge preproste ljudi, ki brati ne znajo alj ne vtegnejo. *)

Od Upanja.

Zakaj nam je keršanskiga upanja potreba?

Za to ker brez upanja ne more nihčér zveličan biti. Kdor ne upa je brez vere; kdor pa ne verje, bo pogublén.

Kdor upa prav po keršansko?

On, ki se ves zanese, de bo od Boga vse prijel, kar mu je po Jezusu obljubeniga.

Kaj nam je Bog po Jezusu Kristusi obljubil?

Večno zveličanje, pa tudi vse, kar nam je k zveličanju potrebna.

*) Ovo čertico (fragment) keršanskiga nauka ponudim v letnik Drobtino iz dvojiga namena:

1. Spomnit gospode katehete potrebsino domačiga katehizma, ki bi v lični domači obleki verne resnice kratko pa zastopno po razstavah navadniga katehizma obsegel, ino bi veljal za rabo takih učencov, ki se keršanskiga nauka na pamet učijo.

2. Gospode katehete poprosit, naj bi po tim nameni take alj enake čertice osnovali, ter jih v slaven letnik poslali, naj bi se po takih pokušnjah priprava odbrala za natis domačiga katehizma, ki bi bil učitelam za ponavljanje v šolah, katehetam za izpraševanje, domačim pa v podučenje. Iz mnogih pokušnj, mislim, de se bo dalo dobro jedro nabrati.

M. Vodušek,

Katerih pomoč nam je k zveličanju nar več potreba?

Posvečjoče gnade božje, brez katire ne more nobeden zveličan biti, ne kaj dobrega za večno zveličanje storiti. „Brez mene, pravi Kristus, ne morete kaj dobrega storiti.”

Kaj nam je Bog obljubil za naših grehov del?

Odpušanje grehov, ako smo vredni. Komur bote grehe odpustili, odpušeni so jim” govori Kristus.

Kaj nam je obljubil Bog zavolj časnih dobrót?

Potreben živež alj hrano. „Ne rečite, kaj bomo jedli, kaj bomo pili, z čem se bomo oblekli, — saj Oče nebeški vé, de vsi-ga tiga potrebujete.”

Kaj nam je Bog po smerti obljubil?

Vstajenje mesa ino večno življenje. „Pride ura, kedar bojo vsi po grobeh glas božiga Sinu slišali; ino iz njih pojdejo, kateri so dobro storili, v stajat v življenje, kateri so pa hudo delali, vsta-jat v obsodbo.”

Zakaj se lahko terdno na to zanesemo, kar nam je Bog obljubil?

Zato ker je Bog vsigamogočen, neskončno dober ino zvest v svojih obljubah; on premore ino nam hoče dati, kar je obljubil.

Kaj pa Bog hoče od nas za to, kar nam je obljubil?

Večno življenje nam hoče dati, ako zapovedi božje deržimo. „Ako hočeš v življenje jiti, derži zapovedi.”

Gnado božjo nam hoče dati, če se deržimo Jezusa ino smo u veri, v upanji ino v ljubezni z njim sklenjeni. „Jez sim vinska terta, vi mladike. Kakor mladika ne more roditi sadu sama od sebe, ako ne ostane na terti, tako tudi vi ne, ako v meni ne ostanete.”

Vstajanje mesa ino večno življenje nam je obljubil, če smo dobrega storili. „Ki so dobro storili, bojo vstali v življenje.”

Živež alj hrano nam je obljubil, če skerbimo za božjo spoznavo ino pravičnost. „Jišite narprej božje kralstvo ino njegovo pravičnost; vse drugo vam bo naverženo.”

Kako se greši zoper upanje?

Greši se, kedar se slabo — preveč — alj clo nič ne upa.

Slaboupa so bili krivi Jezusovi učenci, rekoč: „Gospod pomagaj!”

Prezaupa alj prederzniga upanja je hotel satan Kristusa delezniga storiti, ko ga je poskušal rekoč: „Skoči dol; angeli te bojo nosili.”

Obupa se je zadolžil Judaž Iškariot, ki se je obesil, kakor bi Bog ne bil milostliv.

Skus kaj pokaže vé rni kristjan svoje upanje v Boga?

Skus molitvo.

Od molitve.

Z kom govorimo, kedar molimo?

Z Bogam govorimo.

Kamo mormo per molitvi svoje serce povzdigniti?

K Bogu, z katerim govorimo.

Kaj je torej molitev?

Molitva je povzdigvanje našiga duha h Bogu.

Koljkotera je molitva?

Molitva je dušna alj serčna, pa tudi ustna alj telesna.

Kdaj je naša molitva serčna?

Kedar na Boga mislimo ino ga iz serca molimo. Tako je molila Ana mati Samuela.

Kdaj je naša molitva ustna ino telesna?

Kedar molimo tudi z besedo ino z djanjam svojiga telesa, kakor Jezus na oljski gori.

Katira molitva več velja?

Serčna znotrajna molitva vselej veljá; ustna alj zunajna mora pa z notrajno serčno sklenjena biti; drugači ni molitva ampak so le besede. Nad tako molitvijo se Bog potoži rekoč: „To ljudstvo me časti z ustni; njih serce pa je daleč od mene.”

Katira molitva je bolj koristna serčna alj ustna?

Ustna molitva z serčno sklenjena je nar koristnej za to, ker se 1. manj zmotimo; 2. druge ginemo, 3. skuz njo Jezusa ino Apostelne posnemamo; 4. ker smo dolžni tudi z truplam Boga častiti, ne samo z dušo.

Pokaj pa molimo?

Molimo, Boga častit, prosit, zahvalit ino druge Bogu priporočati.

Koljkната je tedaj molitva?

Molitva je čveterna: častitva, zahvalitva, prositva ino priporočitva za druge.

Kdaj je častitva alj hvalna molitva?

Kedar Boga častimo ino hvalimo zavolj njegovih nar viših lastnost ino prečudnih del. „Hvalite Gospoda vi njegovi angeli; hvalite ga vse njegove moči.”

Kdaj je zahvalitva alj zahvalna molitva?

Ako Boga za prijete gnade ino dobrote zahvalimo, p. v molitvi po kosili i. t. d.

Kdaj je prositva?

Če Boga za dušne ino telesne potrebe prosimo, kakor p. v Očenaši. „Prositi ino bote prijeli.”

Kdaj je molitva priporočitva za druge?

Kedar molimo za žive ino mertve; kakor sv. molitve za papeža, škofa, cesarja, molitve za verne duše. „Molite drugi za druge — vpominja sv. Pavl — de bote izveličani.

V katerim kraji je dobro moliti?

Molimo lahko povsodi; posebno pa v cerkvi.

Zakaj je dobro povsodi moliti?

Zato, ker je Bog povsodi pričejoč vslišati naše prošnje. „Pride ura ino je že zdaj, ko bodo kateri prav molijo, Očeta molili v duhi ino resnici.”

Zakaj je dobro moliti na samim?

Zato ker smo bolj zbranih misl, de nas kaj ne raztrese. „Kedar moliš, pojdi v svoj hram, zapri duri ino moli svojiga Očeta na skrivnim; on ti bo povernil.”

Zakaj je v cerkvi dobro moliti?

Zato ker je čerkva hiša molitve, v to posvečena ino Jezus Kristus v presvetim rešnim Telesi pričjoč v tajisti prebiva. Bog je rekel Salomomu: „Ta kraj sim si izvolil ino posvetil, tukaj hočem svoje oči odpreti, tukaj sovje ušesa odperte imeti, tukaj sem sovje serče položiti; de se bom vsmilil tiga, ki je vsmilenja vreden.

Ob katerim časi je potreba moliti?

V duhi je potreba moliti bres nehanja, telesno alj zunajno pa ob svojih časih.

Kako se moli brez prenehanja?

Ako vse h boži časti oberremo skuz dober namen alj majningo, brez prenehanja molimo, kakor pregovor pravi: Per Bogu serce, per delu roke. Sv. Pavl uči: „Alj pijete, alj jeste, alj kaj drugiga storite, vse k časti boži delajte.”

Ob katerih časih alj urah je nar bolj moliti?

Zvečer poprej ko se vležemo ino zjutraj ko vstanemo, pred jedjo ino po jedi, pa tudi trikrat na dan, kedar angelsko pozdravljenje zvoni. Posebno potreba je lepo moliti o svetih nedelah ino praznikih per službi boži v cerkvi.

Zakaj smo dolžni moliti?

Dolžni smo moliti za to, ker smo dolžni Bogu služiti; molitva je pa posebni (obstojni) del službe bože. Moliti nam je Kristus zapovedal ino nam pokazal: „Molite, de v skušnjava ne padete.”

Kake lastnosti mora molitva imeti?

Prava molitva mora biti:

Serčna, de nam iz serca pride, kar govorimo.

Zvesta, de se zanesemo zadobiti, za kar prosimo, kakor Kananejska žena, ki je prosila Jezusa naj ji hčer ozdravi.

Ponižna, de spoznamo kako smo nevredni oslišani biti; kakor colnar v tempelni.

Stanovitna, če molimo tako dolgo, de smo vslišani, kakor prijatelj, ki je prišel ponoči prijatla hlebov prosit; alj pa vdova, ki je hudobniga sodnika tako dolgo prosila, de njo je vslišal.

V imeni Jezusa, de se Kristusa spomnimo, po katerim nam Oče nebeški le vsmilenje skaže. „Karkolj bote prosili v mojim imeni, vse vam bo dal.”

Boži volji vdana, kakor je molil Jezus na oljski gori, rekoč: „Ne moja, ampak tvoja volja, Oče, naj se zgodi.”

Kaj nam pomaga prava molitva?

Molitva nam vse doseže, kar prav poželimo. Skus molitvo je Mojzes vojsko premagal, Jozve sonce vstanovil, Elia je zaperto nebo odperl, Jona bil iz ribjiga trebuha rešen, Ecehia petnajst let življenje si podalšal i. t. d. „Vse karkolj v molitvi poželite le vervajte ino bote prijeli.”

H čemu so nam molitne knige alj bukvice?

Molitne bukvice nam prave misli ino želje k molitvi obudijo, ter nas raztresenja varjejo.

Očenaš.

Kdo nas je nar lepši moliti učil?

Jezus Kristus, sam boži Sin, nas je nar lepši molitve učil,

Ktero molitvo nas je Kristus učil?

Molitvo Oče naš, ki se ji tudi Gospodova molitva pravi.

Zakaj je Oče naš nar lepši molitva?

Zato ker se našimu sercu nar lepši prileže ino z kratkimi besedami vse potrebe obseže.

Kdaj je učil Jezus Očenaš?

Učenci so Jezusa prosili, naj jih moliti uči, kakor so njega moliti vidili, ino je tudi Joanes kerstnik svoje učence moliti učil. Jezus jim je torej djal: „Tako le molite: Oče naš, ki si v nebesih. Posvečeno bodi tvoje ime. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Izidi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemli. Daj nam dones naš vsakdanji kruh. Nam odpusti naše dolge, kakor mi odpušamo svojim dolžnikom. Nas ne peljaj v skušnjavo, temuč reši nas zlega. Amen.

Kaj zapopade sv. Očenaš?

En predgovor ino sedem prošenj.

Kako se reče predgovor:

Oče naš, ki si v nebesih.

Zakaj imenujemo Boga Očeta?

Ker nas je stvaril po svoji podobi ino po očetovo za nas skerbi. „Oče nebeški vé, de vam je vsiga tega potreba.”

Pokaj imenujemo Boga našiga očeta?

Ker nas je per svetim kersti za svoje otroke sprijel.

Zakaj pravimo: ki si v nebesih?

Za to ker Bog v svoji časti posebno v nebesih prebiva, ker ga izvoleni od obličja do obličja gledajo.

Kako se sedem prošenj razdeli?

Perve tri so za božjo čast, posledne štiri pa zapopadejo naše potrebe.

Kake so prošnje sv. očenaša:

1. Posvečeno bodi tvoje ime.

Kaj prosimo po prvi prošnji?

Prosimo za gnado ino pomoč Boga prav moliti ino častiti.

2. Pridi k nam tvoje kraljestvo.

Kaj prosimo v drugi prošnji?

De bi nam Bog dal priti v kraljestvo njegove gnade, v kraljestvo cerkve; po smerti pa v drugo kraljestvo svetih nebes.

Kaj prosimo za gnada del?

De bi kraljovala božja gnada per nas, hude želje vkrotila, ino pregreho iz serca izgnala.

Kaj prosimo zavolj cerkve?

Naj bi keršanska vera po vsim sveti razširala se, pa tud per nas se poterdila; de bi se neverniki preobrnili, grešniki spokorili.

Kaj želimo zavolj sv. nebes?

De bi nam dal priti po tem revnim življenji v nebesa večniga veselja.

3. Izidi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemli.

Kaj prosimo po teh besedah?

Naj bi nam Bog gnado dal tako radovoljno ino pa na tenko dopolniti božje zapovedi, kakor jih dopolnijo ange*li* ino svetniki v nebesih.

4. Daj nam danes naš vsakdanji kruh.

Zakaj prosimo, kedar prosimo vsakdanjiga kruha?

Naj bi nam Bog dal potrebniga živeža ino drugih reči za dušo ino telo.

Česar nam je na duši potreba?

Za dušo potrebujemo posvečjoče gnade bože, podučjenja ino tolaženja.

Česar nam je za truplo potreba?

Zdravja, živeža ino obleke.

Kateri grehi nas narprej ob vsakdanji kruh spravijo?

Prevzetnost, lakomnost ino nehvaležnost.

5. Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpušamo svojim dolšnikom.

Kaj prosimo z temi besedami?

Naj nam Bog prizanese ino grehe odpusti, kakor radi mi odpušamo svojim razžalnikom; ravno po meri, ki jo mi imano, kedar nas kdo razžali.

6. Ino nas ne peljaj v skušnjavo.

Kaj v šesti prošnji prosimo?

Naj bi nas Bog take skušnjave varval, katire bi ne mogli premagati; pa nas tudi z svojo gnado podpiral, kedar skušnjava pride nad nas.

Od kodi pridejo nar hujši skušnjave?

Od satana alj od hudiga duha, od sveta alj zapelivih hudobnih ljudi, od mesa alj našiga spačeniga poželenja.

7. Temuč reši nas od zlega. Amen.

Kaj prosimo v sedmi prošnji?

Naj bi nas Bog ovarval vsih težav na duši ino telesi, kakor žalosti, bolezni, revšine i. t. d., ki niso nam k izveličanju, alj pa de bi nam vse hudo skuz svojo gnado v dobro premenil.

Kaj reče beseda Amen?

Amen toljko reče kakor: bodi! naj se zgodi! Bog daj, de bo tako!

Češena si Marija.

Katiro molitvo molimo nar pogoje za svetim Očenašam?

Katolški kristjani molimo: Češena si Marija, v čast Materi boži, naj bi za nas Boga prosila.

Kako se moli Češena si Marija?

Češena si Marija, gnade polna, Gospod je z tebo. Žegnana si med ženami, ino žegnan je sad tvojiga telesa Jezus! Sveta Marija, mati božja! prosi za nas grešnike zdaj ino našo smertno uro. Amen.

Koljko delov ima Češena Marija?

Češena Marija ima tri dele pozdravljenja device Marije. Z pervim delam je Marijo pozdravil angel Gabriel rekoč: Češena si Maria, gnade polna, Gospod je z tebo, žegnana si med ženami. Drugi del počešenja je govorila sv. Elizabet: Žegnana si med ženami ino žegnan je sad tvojiga telesa. Tretji del je sv. mati kat. cerkva pristavila: Jezus! Sveta Marija mati božja! prosi za nas grešnike zdaj ino našo smertno uro. Amen.

Pokaj pravimo: Prosi za nas grešnike?

Za to, de bi se ponižali ino v ponižnosti vsmilenje najdlj.

Zakaj pravimo: Zdaj ino našo smertno uro?

Zato, ker nam je bože pomoči vedno potreba, posebno pa posledno uro, kjer bojo težave ino skušnjave nar hujši.

Angelsko ^včešenje.

Po koljkokrat se moli na dan angelsko češenje?

Moli se trikrat vsak dan, zjutraj ob juternici (alj ob sedmih), o poldné ino zvečer ob večni luči, kedar Angel Mariji češenje pozvoní.

Kako se angelsko češenje moli?

1. Angel Gospodov je Mariji oznanil, ino je spočela od sv. Duha. Češena si Marija i. t. d.

2. Marija je rekla: Glej, dekla sim Gospodova, zgodi se meni po tvoji besedi. Češena si Marija i. t. d.

3. Ino Beseda je meso postala ino med nami prebivala. Češena si Marija i. t. d.

Katiro skrivnost obhajamo z angelskim češenjam trikrat na dan?

De je boži Sin človek postal skuz čisto spočetje Marije prečiste device.

Zakaj še na večer zravno večno luč zvoni?

Naj bi tudi za verne duše v vicah pomolili Oče naš ino Češena si Marija.

^vRoženkranc.

Katiro domačo molitvo še imajo katolški kristjani?

Sv. Roženkranc, ki obseže nar lepši ino večí skrivnosti našiga odrešenja ino zveličanja, ki so lepo kakor rožice v venec spletene.

Koliko delov ima sv. Roženkranc?

Tri dele ima: veseliga, ki se moli v adventnim časi, žalostniga, ki se moli v postí, ino častitliviga, ki se moli po veliki noči.

Kako se sv. Roženkranc moli?

Pokrižaj se, moli Vero — Očenas; potem trikrat: Češena si Marija ino ko izrečes: Jezus! pristavi: 1. Oživi nam véro, 2. Poterdi nam upanje. 3. Obudi v nas pravo ljubezn.

Čast bodi Bogu Očetu ino Sinu ino sv. Duhu i. t. d. —
Očenas i. t. d.

Zdaj se moli 10 Češenih Marij ino dostavi:

Vesel del.

1. Kateriga si Devica od sv. Duha spočela.
2. Kateriga si Devica v objiskanji Elizabete nosila.
3. Kateriga si Devica rodila.
4. Kateriga si Devica v tempelni darila.
5. Kateriga si Devica v tempelni najdla.

Žalosten del.

1. Ki je za nas kervav pot potil.
2. Ki je za nas gajšlan bil.
3. Ki je za nas z ternjam kronan bil.
4. Ki je za nas težek križ nesil.
5. Ki je za nas križan bil.

Častiti del.

1. Ki je častitno od mertvih vstal.
2. Ki je častitno v nebesa šel.
3. Ki nam je sv. Duha poslal.
4. Ki je tebe, Devica, v nebesa vzel.
5. Ki je tebe, Devica, v nebesih kronal.

Kaj se še v navadi pristavi k tim peterim odstavkam?

Dostavi se tudi šesti odstavek rekoč. Vsmili se črez vérne duše v vicah.

Zakaj je dobro sv. Roženkranc moliti?

Zato, ker se z njim Bog ino Marija nar lepši časti, sveta vera nar bolj ponovi, ako pomislimo, kar izrečemo. Lehko se moli po noči ino po dne, grede ino kleče, ino vsa domača družina lahko skupaj Bogu služi v duhi ino v resnici, z sercam ino z jezikom.

Kaj je potreba v molitvi sv. Roženkranca, de ga prav molimo?

Vsako skrivnost je potreba premisliti, de se Bog potožil ne bo: „To ljudstvo me z ustmi časti, njih serce je pa daleč od mene.”

Matija Vodušek

III.

Die Lehre

auf die 'möglichst leichte und schnelle Weise Kopfrechnen zu lernen.

I. Theil.

Vom Addiren und Subtrahiren.

Der Anfang des Kopfrechnens wird schon mit dem Buchstabenkennen gemacht.

Vorerst läßt man die Kinder von 1—10, von 10—20, von 20—30, 40—50 u. s. w. bis 100 auf- und abwärts, mit Auslassung aller ungeraden und geraden Zahlen, in Verbindung des Zusammenzählens und Abziehens, mit Anwendung sinnlicher Gegenstände, als: Buchstaben, Strichen, Federn, Fingern u. s. w.

Eine eigene Bemerkung über das Zählen lernen.

Wenn die Kinder bis 10 hinauf Zählen können, so wird ihnen das weitere Zählen dadurch sehr erleichtert, wenn man sie aufmerksam macht, zu bemerken: daß wir eigentlich nicht höher als bis 10 zählen können, und nach jedem Zehner wieder von vorne bei Eins anfangen; aber statt 10 und 1 eils, statt 10 und 2 zwölf u. s. w. sagen.

Die Begriffe von Zehnern, als: 10 — 20 — 30 u. s. w. können verständlich werden, indem man 10 Striche an die Tafel schreibt, die Kinder beobachten läßt, und ihnen sagt, daß man eine solche Reihe von 10 Strichen 1 Zehner oder 10, 2 solche Reihen von Strichen 2 Zehner oder 20 u. s. w. nennt.

Nauk

kako se lahko ino urno na pamet rajtati naučí.

I. Del.

Došteva in odšteva.

Početek iz pameti rajtati se pri spoznanji pismen počne.

Nar prej daj šteti od 1 do 10, od 10 do 20, potem do 30, 40, 60, i. t. d. do 100 na kviško in nazdol, z opušanjem vseh ravnih in neravnih števil v zvezi došteve in odšteve z' naobertitvo vidnih reči, kakor: pismen, perst, peres, riž i. t. d.

Opomba.

Ako otroci do 10 na kviško brez potike šteti znajo, tak se njim dalno štenje polajše, ako nje zamerklive storimo, de mi prav za prav ne dalje kakor do deset šteti, ino za vsako desetko sopet od početka pri 1 začeti mormo, namesto 10 in 1 pa 11, namesto 10 in 2 pa 12 pravimo.

Obsežki desetk kakor: 10 — 20 — 30 i. t. d. se lahko videjoči storijo, ako se deset riž na tablo napiše, otroke zamerklive stori, ino njim pove, de se 1 taka versta riž desetka alj 10, 2 take verste riž 2 desetke alj 20 i. t. d. imenuje.

Uebungs-Aufgaben.

Anton! Zähle mir die an der Tafel stehenden Buchstaben? — Wie viel hast du Hände, Finger an einer Hand? — Franz! Wenn dich deine Mutter fragt, wie viel du schon Buchstaben kennst, wie wirst du ihr antworten? — Hanschen bekommt von ihrer Mutter 4 Kr. und von dem Vater 3 Kr.; wie viel bekam sie? —

Ein Fischer fing 4 große Fische, von welchen der erste 5 Pfund, der zweite 8 Pfund, der dritte 11 Pfund und der vierte 9 Pfund wog, wie viele Pfund wogen diese? — Ein Gärtner verkauft 30 Birnbäumchen und 20 Pflaumenbäumchen. Wie viele Stück Bäumchen hat er zusammen verkauft? — Apolonchen hat 2 fl., ihr Bruder Martin 4 fl. erspart. Dieses Geld gaben sie zusammen, und kauften dafür der Mutter zum Namens-tage ein schönes Gebetbuch. Wie viel hat dieses gekostet? — Welche Zahl macht 9, wenn sie mit 5 verbunden wird?

Wenn ich 7 Kr. habe, wie viel brauche ich noch, damit es 12 sind?

Ich denke mir zwei Zahlen; die zusammen 15 machen, welche sind es? —

Carl hat 8 Äpfel, wenn er hier von 3 seiner Schwester, 2 aber seinem jüngern Bruder schenkt, wie viele bleiben ihm noch? Um wie viel ist 7 weniger, als 11? —

Rösschen ist 9 Jahre alt, Agnes aber 5; um wie viel Jahre ist erstere älter? —

Wie viel bleibt 6 von 19? —

Wie viel ist 15 mehr als 12? —

Vaja.

Anton! preštej mi, kolko pismen ste se dans naučili? — Kolko imaš rok? perstov na eni roki? — Franček! ako te tvoja mati vprašajo, kolko že pismen poznaš, kak njim boš odgovoril? — Hanika dobi od matere 4 kr. od očeta pa 3 kr.; kolko ima?

Ribič vloví 4 velike ribe, kairih perva 5 B, druga 8 B, treka 11 B ino četerta 9 B vaga; koliko funtov imajo vkupaj? —

Vertnar proda 30 hrušknih dreves, ino 20 slivnih; koliko jih vkupaj prodal? —

Apolonika ima 2 gold, njeni brat Martinek pa 4 gold. Zložita te dnarje vkupaj ino kupita materi za ušitvo lepe molitne bukve. Koliko so koštale? —

Ktero število stori 9, ako je z 5 zloženo? —

Ako 7 kr. imam, koljko še manka, de bi jih 12 imel? —

Mislim si dve številke, ktere skupaj 15 storité? — Kteri ste?

Karl ima 8 jabelk, ino dari dve svoji sestri, 3 svojimu manjšemu bratu; koliko mu še jabelk ostane? —

Koliko je 7 manje, kakor 11?

Rozika je 9 let stara, Nežica pa 5, koliko let je perva starej?

Koliko ostane 6 od 19? —

Koljko je 15 več, kakor 12? —

Welche Zahl folgt nach 19, wenn man 1 darauf zählt? —

Welche Zahl kommt von 10, wenn man um 1 zurückzählt? —

Das Zerlegen der Zahlen, als: 15, 18, 21, 45, 49 u. s. w. in ihre Einheiten und Zehner, z. B. 36 sind 6 Einheiten und 3 Zehner. Aus wie viel Einheiten und Zehnern besteht die Zahl 52? —

Vom Multipliciren.

Das Multipliciren ist eine abgekürzte Addition.

Der Anfang dazu kann schon in der untern Abtheilung mit den Kindern begonnen werden, nachdem sie schon geläufig mit den Zahlen 2 und 2, 3 und 3 zählen.

Das Einmal Eins wird aus dem Zusammenzählen hergeleitet, wie es aus folgender Tabelle leicht ersichtlich ist.

Multiplications-Tabelle.

1 mal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ist 1	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	
1 mal	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ist 4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	

Erläuterung dieser Tabelle.

Mein Verfahren ist folgender Art:

Ich mache auf die Schultafel einen aufrecht stehenden Strich, frage, wie viel mal 1 Strich habe ich gemacht? Antwort 1 mal Strich.

Ktero število nastopi za 19, ako se 1 došteje? —

Ktero število stoji pred 10, ako se 1 odšteje? —

Razloženje števil, kakor: 15, 18, 21, 45, 49 i. t. d. v edinke in desetke, p. število 36 je zloženo iz 6 edink ino 3 desetk.

Iz koliko edink in desetk obstoji število 52? —

Pošteva alj množitev.

Pošteva alj množitev je perkračena došteva.

Početek k temu se lahko že pri šolcih perviga klasa spodne plati počne, kedar že urno z' številkami 2 ino 2, 3 ino 3 brez potike šteti znajo.

Poštevanka se iz došteve izpeljuje, kakor se iz sledeče tablice vidi.

Poštevanska tablica.

1krat po	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je 1	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	

Razloženje te tablice.

Mojo ravnilo je tako:

Naredim na šolsko tablo stojé 1 rižo, vprašam koliko riž sim naredil? — kolikrat po 1 rižo? odg. 1 krat po 1. Kolko je enkrat po 1? —

Nun setze ich noch 1 dazu, wie viel mal 1 Striche stehen jetzt?
 Antw. 2 mal 1 Strich. 2 mal 1, ist wie viel mal 2? Antw. 1 mal 2 u. s. w.

Dann durch das immerwährende Zusetzen bis 20. Eben so verfähre man bei der 2 — 3 — u. s. w.

I. Uebung der 1. Reihe der Multiplications-Tabelle, wo das Ganze aus 2 besteht.

Jedes Ganze hat 2 Halbe, z. B. Ein Zweikreuzerstück hat 2 kr. Ein Sechser hat 2 Groschen. Ein ganzer Gulden hat 2 halbe. Eine Maß 2 Halbe. Ein harter Species Thaler hat 2 Gulden u. s. w.

Fr. Wie viele Zweikreuzerstücke geben 18 kr.? d. h. 18 mal 1, wie viel mal 2. Antw. 9 Zweikreuzerstücke.

Wie viele Speciesthaler bekommt man für 16 fl.

II. Uebung der 2. Reihe, wo das Ganze aus 3 besteht.

Jedes Ganze hat 3 Drittel, z. B. Ein Gulden hat 3 Drittel oder 3 Zwanziger. Ein Groschen hat 3 kr. Eine Elle hat 3 Drittel.

Fr. 15 mal 1, ist wie viel mal 3?

Wie viele Groschen geben 18 — 24 — 27 kr.? —

Wie viele ganze Ellen geben 28 Drittel Ellen? —

Ein Citrone kostet 8 kr., was werden 8 Stück kosten? —

Pristavim h' prvi drugo, ter vprašam: Koliko riž stoji zdaj? odg. 1 krat po 2. Koliko je 1 krat po 2? —

Potem skuz neprenehavno pristavljenje do 20. Na tako vižo ravnati tudi pri drugi, tretji, i. t. d. verstí.

I. Vaja perve verste poštene tablice, ki celota iz dveh obstoji.

Vsako celo ima 2 pola; p. 1 dvojka ima 2 kr. 1 šestica 2 gr., 1 goldinar 2 polgoldinare, 1 bokal ali firtl 2 poliča, 1 tolar 2 gl. i. t. d.

Vpr. Koliko dvojk dobimo za 18 kr.? to je: 18 krat 1, koliko po dve? odg. 9 dvojk.

Koliko da 16 gl. tolarjev? —

II. Vaja druge verste, ki celo v treh obstoji.

Vsako celo ima 3 tretinke, alj 3 tretje dele; p. 1 goldinar šteje 3 tretinke, to je: 3 dvajsetice alj cvančgarce; 1 groš ima 3 kr., 1 prač ima 3 tretinke.

Vpr. 15 krat po 1, koliko po 3?

Koliko grošev je 18 — 24 — 27 kr.? —

Koliko celih pračov je 28 tretink? —

1 limona veljá 3 kr. koliko 8 limon? —

III. Uebung der 3. Reihe, wo das Ganze aus 4 besteht.

Man sage ihnen vorher: Jedes Ganze hat 4 Viertel, z. B. Ein Gulden hat 4 Viertel Gulden oder 4 Fünf-Groschenstücke. Ein Kreuzer hat 4 Pfennige. Ein Loth hat 4 Quentchen. Ein Monat hat 4 Wochen. Ein Maß hat 4 Seitel u. s. w.

Fr. 16 Mal 1, ist wie viel mal 4? —

23 mal 1, ist wie viel mal 4, und welcher Theil von 4? —

Wie viele Loth machen 17 Quentchen? —

Wie viele ganze Gulden geben 36 Viertel Gulden? —

Wie viele Maß geben 18 Seitel?

1 Elle Tuch kostet 4 Gulden, wie theuer kommen 7 Ellen? —

1 Elle Zeug kostet 4 fl., was kosten 8 Ellen? —

Auf die nämliche Art werden auch die übrigen Reihen durchgenommen, und mit solchen passenden Beispielen von Münze, Maß, Gewicht, Zeit u. s. w. verbunden, welche sich für die jedesmalige Reihe schicken, z. B. bei der 5. Reihe kann man ihnen beibringen: 1 Gulden hat 6 Zehner oder Sechstel-Gulden. Ein halb Duzend hat 6 Stück. Eine Klafter hat 6 Schuh. Ein Sechser hat 6 kr. u. s. w.

Vom Dividiren.

Wenn das Einmal Eins mit solchen sinnlichen Gegenständen gelehrt worden ist, so kann das Theilen

III. Vaja tretje verste, ki celo v štirih obstoji.

Vsako celo ima 4 četertinke, P. 1 goldinar ima 4 četertinke alj 4 petgrošnike. 1 četertinka ($\frac{1}{4}$) velja 15 kr., 1 kr. ima 4 peneze, 1 lot 4 kvintelce, 1 mesenc 4 tedne, 1 bokal alj firtl 4 maselece i. t. d.

Vpr. 16 krat po 1, koliko po 4? —

23 krat po 1, je kolikrat po 4, ino kateri del od štirih? odgv. 23 krat po 1, je 5 krat 4, ino 3 krat štirti del od štirih.

Koliko lotov je 17 kvintelcov?

Koliko celih gl. da 36 četer-tink? —

Koliko bokalov da 18 masele-cov? —

1 prač sukna velja 4 gl. ko-liko košta 7 pračov? —

1 prač platnine velja 4 gl., koliko 8 pračov? —

Na ravno tako vižo se tudi druge verste vzemejo, ino 'z takim perležnim izgledam od menitve, mére, vage i. t. d. zedinijo, ktere se k vsaki versti podobijo. Postavim: Pri peti verstí se njim v pamet spravi: 1 gld. ima 6 desetk. Pol ducenta ima 6 stvari; 1 sežen meri 6 šolnov; 1 šestak šteje 6 kr. i. t. d.

Razšteva.

Ako se pri poštevanki z' takimi vidnimi rečmi je vučilo, tak nima razštevina nobene težkote več,

oder Dividiren keine Schwierigkeit mehr haben; indem man deutlich sieht, daß diese Uebung im Dividiren, schon beim Multipliciren vorgekommen ist, z. B. es stehen 3 Arme vor der Thüre. Die Mutter gibt dir 21 Kr. für dieselben, sie gleich zu theilen, wie viel bekommt jeder Arm? Antw. 7 Kr.

Hier sieht man deutlich, daß es sich statt obiger Art eben so leicht fragen läßt: 21 mal 1, ist wie viel mal 3? Antw. 7 mal 3.

Uebung in den Verhältnissen.

Um das Verhältniß gebrochener Zahlen recht anschaulich zu machen, führe man sie wieder zur Tabelle, lasse zwei nebeneinander stehende Quadrate vergleichen, und ihre Striche als Halbe, Drittel, Viertel u. s. w. andere Zahlen betrachten. So kann z. B. 2 der halbe Theil von 4, aber auch der 3te Theil von 6, der 4te Theil von 8 u. s. w. sein.

Fr. Von welcher Zahl ist 4 der dritte Theil? —

Möschchen bekommt von ihrer Mutter 4 mal den 6ten Theil von 12; wie viel bekam sie?

Was ist 3 für ein Theil von 21?

Zu welcher Zahl verhält sich 3, so wie 5 zu 30?

Antw. 3 verhält sich zu 18 so, wie 5 zu 30.

Beweis. 5 ist der sechste Theil von 30, und 3 ist auch der sechste Theil von 18, folglich verhält sich 3 zu 18 so, wie 5 zu 30.

Fr. Ich denke mir eine Zahl, zu der sich 8 so verhält, wie 2 zu 8? Antw. Die Zahl 32; denn 2 ist der 4te Theil von 8, und 8 ist auch der 4te Theil von 32.

ker se očitno vidi, de je ta vaja v razštevini že pri poštevanju naprej prišla. P. Pred vratami stojé 3 vbožni. Mati ti dajo 21 kr. med nje razdeliti, koliko dobi vsaki? odgv. 7 kr. Očitno se vidi, de je ta vada v razštevini že v poštevanju naprej prišla, ker se lahko vpraša: 21 krat po 1, je koliko po 3? Odgv. 7 krat po 3.

Vada v primerah.

Učencam primero prelomlenih številk prav vidno storiš, ako zopet tabelco na pomoč vzemeš, dva za poredam štoječa kvadrata alj dve štirivoglavini primeriti pustiš, ino njene riže za polovice, tretinke, štertinke i. t. d. druge številke pregledovati pustiš. Tak je, postavim, številka 2 polovica od 4, tretinka od 6, štertinka od 8 i. t. d.

Vpr. Od katere številke je 4 tretji del? —

Rozika dobi od matere 4 krat šesti del od 12, koliko je dobila?

Kateri del je 3 od 21? —

Kteri številki se premeri 3 tak, ko 5 h 30? odgv. 3 se primeri h 18 tak, ko 5 h 30.

Dokaz. 5 je šesti del od 30, ino 3 je tudi šesti del od 18; za tega voljo se primeri 3 h 18, ko 5 k 30. Mislim si številko, h teri se 8 tak primeri, ko 2 h 8? odgv. Številka 32, zakaj 2 je šerti del od 8; ino 8 je tudi šerti del od 32.

Unwerkung. Man übergehe diese Uebung nicht; sie verschafft vorzüglich den Schülern der dritten Classe großen Nutzen, indem sie den Schlüssel zur Lösung der Regel: detri enthält.

Opomba. Ne preskoči te vaje; zakaj ona preskerbi šolcam tretjiga klasa velik hasek, kedar se začnejo potrojke alj vganke po tri vučiti.

J. Krajnc.

Milijon ino Bilijon.

Per rajtingah nam dosti krat števila milijon tudi bilijon natečeta, pa malo kdo ima zapopadik tega števila. To vam bodem po tolarjih razjasnil.

Ko bi števec terde (cele) tolarje po samesno štel ino v štetji tako dognano priročnost imel, de bi v minuti 100 tolarjev, alj v eni uri 6 tavžent tol. naštel, bi mogel 166 ur ino 40 minut šteti. (Skusite ali bo rajtda tudi vam tako stekla.) Bilijon tolarjev našteti bi brez prenehanja, noč ino dan, 31,709 let, 289 dni, 1 uro, 46 minut ino 40 sekund, ino vsako minuto 60 tolarjev šteti mogel. Bilijon tolarjev v letu našteti, bi 31,709 števcev potrebovali.

Bilijon tolarjev po $1\frac{1}{2}$ lota nakovati bi 207,833,333 $\frac{1}{3}$ centov srebra v nje pokovali. Ko bi konj 10 ct. potegnil; koliko konjov bi moglo biti, te tolarje odpeljati?

Odg. 20,783,333 konjov ino še za eniga konja bi ostalo $3\frac{1}{3}$ ct.

P. Musi.

III.

Vaja domačih pism po nemško ino slovensko.

(Poslali šolski gospodje Lavantinske škofije.)

1.

Liebste Mutter!

Für die überschickten fünf Gulden sage ich Ihnen recht herzlichen Dank. Sie können sich verlassen, daß ich das Geld nach Ihrer Anordnung verwenden werde. Ich grüße mein Geschwister, küsse Ihnen und meinem liebsten Vater ehrerbietigst die Hand, und werde immer seyn

Ihre

dankebarste Tochter

M. M.

Preljuba moja mati!

Prav serčno se Vam zahvalim za pet goldinarjev, ki ste mi jih poslali. Lehko se zanesete, de bom dnar obernila, kakor ste mi naročili. Pozdravim brate ino sestre svoje; Vam ino pre-jubimu očetu ponižno roko poljubim, ino ostanem neprenehama.

Vaša

hvaležna hčer

I. I.

2.

Mein theuerster Vater!

Morgen ist Ihr Geburtstag, und meine Pflicht, Ihnen Glück zu wünschen. Gott lasse Sie noch recht viele Jahre gesund und froh erleben. Werden Sie glücklich, so werde mit Ihnen auch ich glücklich seyn; so lange Sie gesund, werde auch ich froh seyn. Ich will aber fleißig für Sie bethen und Gott bitten, daß er Ihnen alles Gute an Leib und Seele erweise, und Ihnen reichlich vergelte, was Sie Gutes erwiesen

Ihrem

dankschuldigsten Sohne

Billi am

N. N.

Predragi moj Oče!

Jutre je Vaš god, ino Vam srečo vošiti moja dolžnost. Bog Vam daj veliko let zdravih ino veselih doživet. Bote Vi srečni, bom z Vami srečen tudi jas; bote Vi zdravi, bom tudi jas vesel. Bom torej pridno za Vas molil ino prosil Boga, naj Vam vse dobro za dušo ino truplo da, ino Vam obilno poverne, kar ste dobriga storili

Svojimu

V Celi

hvaležnimu sinu

I. I.

3.

Entlaßschein.

Vorzeiger dieses, Markus Robnik, zu Michelsdorf in Untersteier geboren, 24 Jahre alt, ledigen Standes, katholischer Religion, hat beim Unterzeichneten durch 4 Jahre und 3 Monate als Hausknecht treu und fleißig gedient, und sich in allen Stücken sehr lobenswerth verhalten.

Robitsch am 1. Jänner 1847.

Slovesno pismo.

Marka Robnik, v Mihelovcah na spodnim Štajarskim doma, 24 let star, ledig stanu, katoliške vére, priča s tim pismam, de je per meni, ki sim podpisan, 4 leta ino 3 mesence hišen hlapec zvest ino priden bil, ino se je u vsih rečih prav hvalevredno obnašal.

V Rogatci 1. Prosenca 1847.

4.

Zeugniß.

Anton Hold ist den 20. Dezember 1835 bei mir als Hausknecht eingetreten und durch volle eilf Jahre in meinem Dienste gestanden. Ich kann ihm über Treue, Fleiß und gute Aufführung das empfehlendste Zeugniß geben.

Wohitsch am 1. Jänner 1846.

Skazenga.

Anton Hold je 20. Grudna 1835 k meni hišni hlapec služit prišel, ino je celih 11 let doslužil. De je bil zvest, priden ino pošteniga zaderžanja morem mu po pravici pričati ino ga priporočiti.

V Rogatcu 1. Prosenca 1846.

5.

Revers.

Ich Endesgefertigte bekenne hiermit, daß mir mein Nachbar Anton Tamsche aus bloßer Freundschaft gestattete, über seine Huthweide mein Vieh auf die Tränke zu führen, und verbinde mich auf diese Wohlthat zu verzichten, sobald mir Anton Tamsche oder Jemand seiner Nachfolger solche verbiethet.

Schmårsdorf am 7. September 1846.

Revers.

Podpisal sim se, de spoznam, kako mi je sosed moj Tamše Anton samo iz gole prijaznosti dal po svojim spašniki mojo živino napajat goniti; ter obljubim to dobroto opustiti, kakor hitro mi jo Tamše Anton alj pa njegovih naslednikov kdo prepové.

V Dožmirjah 7. Kimovca

6.

N a c h r i c h t.

Es wird hiermit bekannt gemacht, daß ein schönes, trockenes und ausgiebiges Rühheu zu verkaufen sey. Wer solches zu kaufen Willens ist, hat sich im Markte in der neuen Gasse Haus Nr. 32 im zweiten Stocke anzumelden.

O z n a n i l o.

Se na znanje da, de je lepo suho tečno kravje seno na prodaj. Kdor ga kupiti želi, naj se oglasi v terzi na novih ulicah, v pohištvu Nr. 32 v gorni hiši.

7.

Hochgeehrtester Herr!

Uebersende hier durch den Fuhrmann Georg Feichte 2 Kisten mit 5 Zentner Hanf. Die Kisten sind mit H. I. V. bezeichnet und die Fracht mit 4 fl. pr. Ct. bedungen. Unter Anwünschung eines glücklichen Empfanges verbleibe ich Deroselben

Andreas Sodin.

Süßenberg am 31. October 1846.

Visoko poštovani Gospod!

Pošlem Vam skus voznika (furmana) Jurja Fajhte v dvema kištama 5 Ct. konoplinskiga prediva. Kišti imate znamenje H. I. V. ino voznine je plačati po 4 gl. od centa. Želim Vam blago srečno prijeti ino ostanem

Vaš

Andre Sodin.

Na Sladkigori 31. Kozaperska 1844.

8.

Wertheester Meister!

Ihre gute Arbeit, vorzüglich Ihre Geschicklichkeit im Verfertigen der Pflüge, veranlaßt mich, einen neuen Pflug bei Ihnen machen zu lassen. Ich ersuche Sie daher, mir einen solchen zu verfertigen, mit der Bemerkung, daß er für zwei Pferde bestimmt ist, daher stark seyn muß. Fällt dieser Pflug nach meinem Wunsche aus, so werde ich künftig mehrere Arbeiten bei Ihnen bestellen. Leben Sie wohl

Ihr Freund

Dobroule am 1. Juni 1846.

Franz Omladitsch.

Veliko vredni Mojster!

Vaše vredno delo, posebno Vaša znajdenost orala (pluge) narediti me naravna novo drevo (plog) per Vas naročiti (zavdinjati). Perporočim Vam, de mi ga naredite, pa tako močniga, de bo za dva konja. Ako bo drevo meni po volji, hočem v prihodno še več takiga dela per Vas naročiti. Zdravo!

Vaš prijatelj

V Dobrovljah 1. Rožnika 1846.

Omladič Franc.

9.

Thuerste Aeltern!

Ich befinde mich gegenwärtig hier in Graß bei dem Herrn Johann Roth in Arbeit. Es geht mir, Gott sey Dank, recht gut. Ich erinnere mich sehr oft mit dankbarem Herzen an Sie, theuerste Aeltern, und bethe täglich zu Gott, daß er Sie noch lange Jahre in bester Gesundheit wolle leben lassen. Ich bitte, erhalten Sie noch fernerhin in Ihrer Liebe und Gewogenheit

Ihren

gehorsamsten Sohn

Graß am 1. Februar 1846.

N. N.

Predragi Stariši!

V nemškim Gradci zasihčas per gospodu Rot Janezu delam. Prav dobro mi je, hvalo Bogu! Prav pogosto pomnim na Vas, preljubi stariši, ino molim vsakdan, naj Vam da Bog še dolgo prav zdravo ino veselo živeti. Prosim, imejte še za naprej v Svoji ljubezni ino dobrovoljnosti

Vašiga ponižno pokorniga sina

V Gradci 1. Svičana 1846.

I. I.

10.

Anweisung.

Gegen diese meine Anweisung zahlen der Herr Stephan Rode in Pettau dem Herrn Georg Puchart zweihundert Gulden C. M. und bringen mir solche in Rechnung, welche seiner Zeit, wie alle vorausgegangenen Anweisungen werden erstattet werden.

Gonobiß am 31. August 1846.

O d k a z a.

Na to odkazo plačajo gospod Štefan Rode na Ptujim gospodu Jurju Puhartu dve sto goldinarjev srebra, ino jih meni za-

rajtajo, katire bom v svoji dobi, pa tudi vse poprejne odkase povernil.

V Konjicah 31. velikiga Serpana 1846.

11.

Hochgeschätzter Herr!

Die von Ihnen gesetzte Bedingung, unter welcher ich in Ihre Werkstätte eintreten könne, wäre nun erfüllt. Ich habe nun die Werktagsschule laut des beiliegenden Zeugnisses beendet, und sehne mich nach der Zeit, die Lehre meines künftigen Erwerbes anzutreten. In Ermangelung anderer Freunde bitte ich Sie hiermit selbst im Vertrauen auf Ihr gütigst gegebenes Wort, mich in Ihre Werkstätte und gänzlich väterliche Obhuth zu nehmen, in welcher sich kindlichen Gehorsams stets befleißigen wird

Ihr

künftiger Lehrling

Graslau am 1. September 1846.

Vincenz Kolschek.

Veliko poštovani Gospod!

Dopolnil sim, kar ste mi naročili, de bom v Vašo delavnico priti zamogel. Vsakdansko šolo sim dokončal, kakor priložena skazenga priča; ino že težko čakam dobe, nauk začeti, po katerim si bom vprihodno svoj kruh služil. Ker drugih priporočitelov nimam, se pa Vam samim priporočim, ter se na Vašo besedo zanesem, ki ste njo mi dobrotljivo dali mene v svojo rokodelstvo vzeti ino kakor oče oskerbeti, katerim hočem kakor otrok vedno pokoren biti.

Vaš

prihoden učenc

V Braslovčah 1. Kimovca 1846.

Kolšek Vincenc.

12.

C o n t o

Für den Herrn Anton Schonta, Bürger zu Feistritz, sind folgende Schuhmacher-Arbeiten verfertigt worden:

1845		CM.	
		fl.	fr.
6. Juni	Für den Herrn 1 Paar Stiefel besohlt	—	45
17. "	" die Frau 1 Paar Schuhe ausgebessert	—	8
24. "	" " " 1 Paar neue Schuhe gemacht	—	48
7. Sept.	" den Herrn 1 Paar neue Stiefel	4	36
26. "	" die Jungfrau Tochter 1 Paar Schuhe	—	45
4. Dez.	" den Sohn Georg 1 Paar Bundschuhe	—	36
Summe		7	38

Feistritz am 30. Dezember 1846.

Jakob Smole,
Schuhmacher.

K o n t o.

Za gospoda Antona Šonta, teržana v Bistrici sim te le čevlarske dela storil:

1845		V srebru	
		gl.	kr.
6. Rožn	Gospodu dvoje čevlov podplatal . .	—	45
17. „	Gospej dvoje šolnov popravil . . .	—	8
25. „	„ „ novih šolnov naredil . .	—	48
7. Kimoca	Gospodu „ novih škornov storil . .	4	36
26. „	Hčeri dekliču dvoje novih šolnov storil	—	45
4. Grudna	Sinu Jurčetu dvoje podvezank (punčih)	—	36
Znese .		7	38

V Bistrici 30. Grudna 1846.

Jakob Smole,
čevlar.

13.

S c h u l d s c h e i n.

Daß mir Georg Pirz achtzig Gulden Metall-Münze baar gegeben habe, bekenne ich, und verbinde mich, das Kapital nach geschehener vierteljährlicher Aufkündigung wieder zurück zu bezahlen; bis dahin aber den alljährlichen Zins mit 5% getreulich abzuführen. In Urkund dessen meine eigenhändige Namensunterschrift.

Podgorje am 8. März 1846.

N. N.

Dolžno pismo.

Posodil mi je Juri Pirc osemdeset goldinarjev v srebri gotovih dnarjev, kar spoznam ino obljubim kapital odplačati, kakor hitro se eno kvatro poprej poterja; do torej pa vsako leto obrest od sto goldinarjev pet skerbno odrajtati. Za pričo tiga naj bom z svojo roko podpisan.

V Podgorjah 8. Sušca 1846.

I. I.

14.

Q u i t t u n g.

Ueber sechs Gulden Conventions-Münze, welche mir Lorenz Brabitsch aus Klein Tabor als das einjährige Interesse von einem Darleihen mit 120 fl. M. M. für das abgelaufene Jahr 1845 einbezahlt, was ich ihm hiermit quittire.

Mußdorf am 12. April 1846.

Kvitenga.

Meni je Lorenz Vrabič iz Taborc šest goldinarjev srebernih dnarjev obresti od posojenih 120 gl. srebra za pretečeno leto 1845 plačal; kar mu s tim pričam.

V Orešji 12. Brezna 1846.

15.

Quittung.

Ueber fünfhundert Gulden Metall-Münze, welche mir mein Bruder Eliunif als Erbschaft nach unserer seligen Mutter Elisabeth Eliunikin sammt Zinsen so genau ausbezahlt hat, daß weder ich noch Jemand meiner Angehörigen etwas darüber mehr zu fordern haben.

Birkendorf am 15. November 1846.

Kvitenga.

Od pet sto goldinarjev v srebri, katire mi je moj brat Jernej Slivnik za doto po najni rajni materi Lisi Slivnici s obrestjo vred tako čisto odštel, de nimam te dote ne jez ne mojih kdo terjati več.

V Brezjah 15. Listopada 1846.

IV.

Zdaj še le vémo, kaj šola veljá.

Malo vredna šola.

Na Dolenskim so na stari fari že veliko let šolo imeli, pa niso bili šole veseli. Otroci so po malim v šolo hodili, se malo kaj prida naučili, slabiga znali pa preveč. Nekteri so po dva alj tri dni v šolo prišli, po tem jih pa cel teden ni bilo v šolo. Po zimi so se za pečjo po klopih valjali, po leti jih je nekoliko paslo, nekoliko se jih je pa potepalo. Niso znali keršanskiga nauka, niso vedli evangelja brati, zapisati še svojiga imena ne prav. Nektire nemške besede so gonili, brali po nemško po ma-

lim, pa niso sami vedli kaj. Huj razujzdanih šterkovcev pa bilo ni, kakor so bili šolarji. Po cerkvi so se ob nedelah suvali ino lasali, doma pa starišev vbogali nič. Za dekleta je bila sreča, de jih je malokaj v šolo hodilo.

Stari možjé so pogosto po opravili domu grede skomucali rekoč: „Kaj bo z našo mladino! Dalej ko šolo imamo, hujši otroci so. Poprej ko še nismo šole imeli, smo jih saj doma učili, jih doma strahvali, ino vbogali so nas. Kar se na šolo zanašamo, so otroci doma ino v šoli za nič; kar se jim očitno vidi. „Bog nam pomagaj!“ so djali.

Star fajmošter, veliko let boletni, vmerjejo; o svetim Jurji fara berzniga gospoda dobí, ino drugo nedelo po veliki noči jih gospod dehant poterdijo, ter jim posebno zapušeno šolo priporočijo.

Šola popravljena.

Pervi ponedelek novi gospod fajmošter v šolo pogledajo. Nekoljko dvajset otrok v šoli najdejo, po fari jih je bilo za šolo per pol drugo sto. Otroci niso v šoli prav sedeli; ne pravih bukvic imeli; kako kaj pridno v šolo hodijo, se še zapisalo ni. Rečejo brati svet evangelj od dobriga pastirja; pa slovenskiga evangelja še blizo ni bilo. Neki šolar, ki je prvi sedel, je evangelj po nemško za silo prebrál. Ko pa otroke pobarajo, kaj sv. evangelj govori, kaj nas včí? jih otroci debelo gledajo; nobeno jim povedati ne vé po nemško, ne po slovensko. Hudi so bili, pa žalostni tudi.

Tretjo nedelo po veliki noči so fajmošter od šole pridgo naredili, de je starišam ino otrokam po kosteh zagorelo. „Naša šola — so djali — je šola zanikarnosti; ino pa mati razujzdaniga življenja za mlade ljudi. Vi stariši ino gospodarji otrok po redi v šolo ne pošiljate, za to se razvadijo potepati; — po tem se otroci v šoli prav zaporedi ne učijo, ino se privadijo praznovati. Iz takih šolarjev bojo lenuhi ino potepuhi. Nedaj Bog tiga! — Očetje! pomagajte mi, de se nam šola popravi. Perva potreba je, de otroke radi v šolo pošiljate. Persilena reč ne stori dobriga. — Drugo potrebno je, de jih vsak dan skerbno pošlete, naj se otroci od nas privadijo skerb za šolo imeti. Ako ktero zbolí, alj v šolo ne more, po sosedovim izročite, za-

kaj otroka v šolo ni. Pa tudi iz šole se vam bo na dom glas dal, kedar otroka v šolo ne bo. Vedno se védeti mora, kde so otroci. — Tretje vam bodi priporočeno šolarje doma vse skoz poprašati, kaj so v šoli slišali keršanskiga nauka, kaj se je lepiga bralo alj pisalo. Po prvem leti šole dajajte otrokam katehism ino pa evangelj brati, ob sabotah ino svetih večerah pa litanije glasno moliti, de bote vi ino šolarji veselje imeli. Tudi pozvedujte večkrat, kako se šolarji v šoli védejo.

Pa tudi v šoli mora biti druga. Pervič se morjo šolarji vsako šolo prebrati, ali so vsi v šoli alj ne? De pa o pravih časi v šolo dojdejo, se bo v šolo zvonilo. — Drugič, šolarji morjo, kar jih je na novo, vsi ob enim začeti, alj že o veliki noči, alj ob vsih Svetnikih. Vsakimu otroku se posebej ne vtegne kazati. — Tretič, pervinci se začno slovenje učiti; ino ko bojo znali že po slovenje gladko brati, se bojo nemške besede prijeli, pa tako, de kar bojo po nemško brali, bodo po slovensko povedali. — Štertič se bojo učili lepih molitvic in svetih pesm; recite jim torej, naj vam jih doma zapoje, alj povedo. Petič bojo, kedar premerzlo nebo, alj pa kake druge zamude, per sveti maši peli, alj pa molili; kedar pa svete maše za šolarje ne bo, pojdejo po šoli v cerkvo saj ob sredah ino sabotah, ter bojo molili litanije, ino pa po tri očenaše za vas stariše ino za svoje dobrotnike.

Ponidama tepeno ne bo nobeno; ki pa zasluži, se mu strah mora dati, kar je prav. Nikarte se torej ne švarajte, ino ne dajte otrokam potuhe. Lepo omiti ino čedno počesani morjo otroci v šolo priti, pametni ino bogaboječi pa iz šole domu. Prosim vas torej za to, kar je vašiga, de storite; obljubim pa tudi, kar je našiga, de bomo zvesto dopolnili. Roka roko vmije, lice pa obdvé.

Šola vsa nova ino pridna.

Pervi dan po tem je bilo otrok že blizo sedemdeset v šoli. Zanikarne stariše so dali deželski gosposki v strahe vzeti. Perve dni so hodili gospod fajmošter sami v šolo gledat ino pomagat. Razstavili so otroke na troje: pervince, ki so še le perčeli, so posadili na prvo stran; viši šolce, ki so že po malim brali, so djali na drugo stran, na tretjo pa nar viši šolce ki so se že nemšine učili. Vse je morlo po verstí biti. Kedar so

eni brali, so drugi pisali. Per keršanskim nauki so bili vsi eno uho; za to so pa tudi keršanski nauk le po slovensko učili. Nekteri nar viši šolci so kaj po nemško odgovorili, ki so se v dalne šole odpravljali. Šteli alj rajtali so iz glave, pa tudi z številkami na tabli, pa vse tako lepo po domače, de so se tudi stariši doma lahko z otrocmi poskušali. Pisali so lepe molitve, pa čedne pesmice tudi, ki so se jih naučili ino po šoli zapeli.

V šoli je bilo prav debelo zapisanih

Deset šolskih zapoved.

1. Vsak šolar mora o pravi uri v šolo; kdor prepozno pride, alj ga clo ni, g. učitelu po tem pové, zakaj je mudilo?

2. Vsako mora biti čedno vmito ino počesano; tudi nohti porezani.

3. Pred šolo ino po šoli se pobožno moli; kdor zamudi, mora po tem v kot poklekniiti ino samo za se en Očenas pomoliti.

4. V šoli mora vse tiho djati, kdor šepa alj pokoja neda, se naj v kot zažene ino samotež stoji.

5. Le po enim se hodi h potrebi, pa tiho zopet v šolo pride; zunaj postopati ne.

6. Med naukam jesti se ne sme, ne igrati, ne barantati.

7. Nobeno nima drugiga iz sovražtva alj brez sile tožovati; povedati pa mora, kar se v šoli, alj po poti domu gerdiga zgodi.

8. Vsako pove po resnici ino pravici; legati Bog ovarj!

9. K domu se ravno gre brez vse pomude; ne letati ne trušati, posebno pa suvati alj tepsti se nikar!

10. Vsako prinesi za šolo, kar je potrebniga za čitati alj pisati; pa lepo čedno. Tudi v šoli se kaj ne sme pomazati. Kdor škodo naredi, mora poverniti alj pa hitro za zamero prositi.

Kdor se je v eni alj drugi tih zapoved pregrešilo, je morlo na tabli pokazati, v kateri je krivo. Vsako saboto so prišli gospod fajmošter alj pa gospod kaplan pregledat, koliko jih je pretečene dni iz šole ostalo, ter so vsako pobarali zakaj? Ako niso otroci povedati mogli, so rekli v nedelo očetu alj materi priti. Gospod učitel so povedali pridne, pa tudi malopridne, katire so gospod

pokregali alj pohvalili. Vse je v šoli tiho dihalo ino čakalo, kaj bojo rekli.

Tako so navadli otroke pridno v šolo hoditi, ino po cele kvatre niso enkrat iz šole ostali. Po tem so se pa tudi učili, de jih je bilo veselje gledati ino poslušati v šoli, kakor doma.

Pridnih šolarjev lepa noša.

Šola ni le za šolo, temuč za celo življenje. Gospod fajmošter so jim povedali torej kako se imajo doma nositi, ter jim dali na drugo tablo napisati

Deset domačih zapoved.

1. Vsako jutro hitro ko vstaneš se pokrižaj, ino juterno molitvico reci.

2. Čedno se vmij ino opravi; ne vmito, ne oblečeno in brez molitve ne smeš jesti.

3. Za kruha, za kosilce alj za malo južno vselej poprosi; samo jemati ne směš.

4. Pred jedjo ino po jedi vselej pomoli; tudi kakor hitro zaslišiš zvoniti.

5. Kar ti vkažejo, le hitro vbogaj; jezlati nikolj, alj pa kujati se!

6. Če kako škodo narediš, ne taji, ampak hitro za odpusjenje prosi.

7. Grede pozdravi vsakiga ki te sreča; pa tudi na pozdravo odgovori.

8. Greš memo cerkve, memo križa alj podobe, spodobno se prikloni ino reci, kakor te v šoli učijo.

9. Po večerji starišam roko poljubi, poklekni ino odmoli prej ko se vležeš.

10. Oblačilo položi na svoj kraj, počivaj spodobno, v jutro pa hitro vstani, ko se izbudiš.

Vsako saboto so te postave iz table brali, ino gospod fajmošter so skerbno pozvedovali, kako se otroci doma vèdejo. Vsakiga mesca posledno saboto so prišli v šolo poskušat kako kaj znajo, pa tudi z vsakim porajtat, kak so od kteriga zvedeli. Otroci so se tiga huj bali ko šibe; ino stariši niso mogli dohva-

liti, kako so šolarji vsi drugi, ko so bili poprej. Tudi kratkih molitvic so jim dali prepisat, katerih so se iz glave naučili ino molili doma. V kratkém so bili mladi ljudje toljko pohlevni ino bogaboječi, de jih je vse hvalilo. Šola je bila skoraj pretesna, tako so v šolo silili. Otroci so raj eno uro poprej vstali ino na pašo gnali, alj pa eno uro dalej pasli, de so le v šolo šli. Kmetje so rajši pastirja alj pa varuča najeli, kakor bi bili otrokam v šolo branili.

Šola za zdravje ino poštenje.

Po leti je bila velika vročina po dne, noči pa hladne. Nekoljko šolarjev je na griži zbolelo, ino tudi odraseni so merli. Gospod fajmošter so iz kancelna oznanili, kako se naj bolenja varjejo, kako v bolezní zaderžijo. V šoli so dali tudi na tretjo tablo zapisati

Deset varhov za zdravje.

1. Vmij se čedno zjutraj, uste posebno tudi zvečer, to de ne vmivaj se, kedar se putiš.

2. Ne pij, kedar ti je vroče, dokler se ne ohladiš; pa pij le po malim.

3. Ne je prevrečo, ne prenaglo, ne preveč; pa tudi ne sadja, ki zrelo ni; ne zobaj jagod, ki jih ne poznaš.

4. Ne pij žganja, tudi vina le malo; na masne jedila vode prehitro ne pij.

5. Zjutraj ino zvečar ne prehladi se; po noči se ne razodeni, ako zunaj ležiš.

6. Po zimi ne hodi hitro iz mraza za peč.

7. Ne grizi terdih reči, z železam si zobov ne trebi, ino ne liži sladkih reči; od tiga zobi bolijo.

8. Na sonci ne beri ino ne šivaj, pa tudi per mesenci ne, alj pa v mraki, de te oči ne zapustijo.

9. Ne jigray z nožam, ne z vilicami, ne skakaj črez grabne, ne pleži po drevji; tudi kopaj brez varha se ne.

10. Kedar ti slabo prihaja, hitro materi alj pa očetu pové, naj ti pomagajo.

Teh deset varhov je prvi šolarjev prvi dan vsakiga mesca bral, ino drugi šolarji so za njim rekli; gospod šolski so

pa tudi kaj vmes povedali. — Pervo saboto o mlajim so pa iz šterte table brali:

Deset tovaršev poštenja.

1. Hodi po svojim stani čedno oblečeno, ne razkodrano, ne raztergano, ne blatno.

2. Sedè glave z roko ne podpiraj, ne stavi komolca na mizo; pa tudi rok ne pod mizo, ampak čedno kraj mize jih derži. Nog križam ne devaj.

3. Roke ne v hlače, ne pod predpert, temuč na persi, alj na noge, alj pa po strani.

4. Govori počasno ino zastopno, pa z polnimi ustami ne; tudi z roko ust ne zakrivaj. Se preširoko smejati ni čedno, pa tudi mežurkati ne.

5. Hodi ravno, ne kimaj z glavo, ne krili z rokami.

6. Ne kebraj se, ne čohaj, pa tudi nohtov ne grizi, ne trebi si nosa za kratek čas.

7. Ne daj se žegetati, nesramno ne nori; tudi dotikati se ne daj.

8. Drugim se ne posmehuj, ne kregaj se; prijazno se nosi do vsih, kar je prav.

9. Kamor prideš, pozdravi; pa tudi vzami slovo, kedar greš. Po hiši se ne ogleduj; pa tudi vse per miri pusti.

10. Vikaj imenitnej, kakor si ti, ino grede jim na levici hodi. Tikaj jih, ki so tebi enaki; priimkov pa nobenimu ne daj.

Poštenje ino pa zdravje sta nar dražje blago na tim sveti; že od mladiga je potreba za — nji skerbeti. Kar v mladih letah zamudiš, težko kdaj več popraviš. — Tako so gospod fajmoster, pa tudi gospod kaplan ino gospod šolski per vsaki priložnosti lepe nauke dajali, ino čedne prigodbe pripovedali, ne pa samo iz šolskih bukvic brali; ino otroci so si z veseljam pomnili take lepe reči.

Šola za odrašene.

Bila je slaba navada ob nedelah ino zapovedanih praznikih po cerkvanji letati, alj pa po vesi postopati. Mladenči so se poskušali, katir bi bolj močen bil, ter se metali ino dražili, dekleta so se na pragih smejale, alj pa po klopih zjale prodajale. „Taka

lenoba je velika gerdoba" — so gospod fajmošter djali, ino odrašenim šolarjem vkazali vsako nedelo ino zapovedan praznik eno uro pred opravilam v šolo. Brali so lepe nauke potrebne za mlade ljudi; pa tudi od domačih reči, kako se opravljajo. Tudi iz Ljublanskih Novic za kmete ino rokodele so jim dali marskaj lepiga brati, ter so jim zastopno razložili. De bi ne pozabili, so včasi rajtali, včasi kaj pisali, ino kedar so duhovski gospodje vtegnili, so keršanski nauk tudi imeli. — Po šoli so dali koristnih knjig (bukvic) vsakimu, ki jih je poprosil, za brati. Lepo je bilo gledati, kako je po troje, po pet deklet posebej, pa fantov posebej per enih bukvah sedelo, ino bralo lepih reči. Tudi peli so, pa le svete pesme. Kar je bilo mladih ljudi, ki niso vsak dan v šolo mogli, so jih popoldné v nedelah učili brati ino nekajko pisati. Keršanski nauk je bil v cerkvi, pa tudi vse polno ljudi. Nedelski šolarji so vselej na glas odgovarjali, de je bilo veselje. „Hvala Bogu" — so djali stari možje — „svoje dni so se mladi ljudje od starih učili; per nas se mormo pa zdaj mi stari od mladih učiti, Boga prav spoznati ino njemu vredno služiti."

Kako so v jesen šolo sklenili.

Častitno so šolo v jesen sklenili. Pokušnja je bila oznajnjena, ter stariši ino priyatli otrok povabljeni poslušat. Prazno oblečeni so otroci v lepi procezji v cerkvo šli, kjer so gospod fajmošter sveto mašo peli. Po maši so gospod kaplan v cerkvi v pričo gospod dehanta keršanski nauk izprašovali. Odrašeni so se čudili otrokam, kako so čerstvo znali, ino gospod dehant so jih vpričo vsih prav lepo pohvalili.

Po keršanskim nauki so jih v šole peljali, de so pokazali svoje pisanje ino števenje; kar so pa brali, so morli po slovensko zastopno povedati. Po skušnji so odrašene šolarje počastili, kakor so zaslužili; malim pa lepih bukvic razdelili. Poslednič se je eno v imeni vsih čedno gospodam ino starišam zahvalilo. Stariši niso dohvalit zamogli dobre šole svojih otrok, rekoč: „Zdaj še le vémo, kaj šola veljá!"

Pesem sladke glas.

E.

Slovenska gerlica.

jenaka je velika garčaba" — so gospod ljunčičar dali, kar so-
 žnam solarijem ukazali vsake nedele mo zapovedan postnik, kar
 nis pred opravdani v šolo. Brali so lepe nauke potrebno za
 mlade ljudi: pa tudi od človeških reči, kako se opri-
 ljajo. Tudi iz Ljubljanske Novice za knjaze ino rokodelce so jim dali marsikaj
 lepše brati, ter so jim zastopno razložili. Da bi ne postabili, so
 vsaki razlagali, vsaki kaj pisali; ino kadar so duhovski gospodje
 vstopili, so keršanski nauk tudi imeli. — Po šoli so dali keršanskih
 knjig (bukvic) vsakemu, ki jih je poprosil, za brati. Lepo je bilo
 gledati, kako je po tujci, po pet sklenet posedel, pa bistvo pesni-
 kaj po eni bukvi sedelo, ino bralo lepše reči. Tudi pa so
 pa le svoje pesme. Kar je bilo, tudi ljudje, ki niso vsaki dan v
 šolo mogli, so jih popoldne v hišah tudi brali ino čisto po-
 zati. Keršanski nauk je bil v cerkvi, pa tudi vse polno ljudi. Ne-
 detaki solariji so vsaki na glas odgovorili, da je bilo vseeno.

Slovenska gerlica v domačim logi rahlo poje,

Povabi spevati vse brate ino sestre svoje.

Slovenska

Kako so v jesen šole sklenili.

Časitno so šole v jesen sklenili. Pokojna je bila vzra-
 njena, ter starši ino prijatelji očeh povabljeni poslušati. Prizna ob-
 ležani so stivali v lepi procesiji v cerkve, kjer so gospod lju-
 nčičar svoje nauke dali. Pa tudi so gospod kaplar v cerkvi v
 pričo gospod Jahanis keršanski nauk izpraznili. Odrašani so se
 čudili čudnam, kako so čeršarje znali, ino gospod dčani so jih
 vprito radi prav lepo pihvali.

Pa keršanski nauk so jih v šole peljali, da so pokazali
 svoje pisanje ino slovenje; kar so pa brali, so tudi po slovensko
 zastopno povedali. Po sklenili so odrasli solariji posetiti, ka-
 ker so zastopili, mahnili pa lepih bukvic razdelili. Posledno so je
 vse v imeni vseh čeršarjev ino starišev razpravili. Starši
 niso dobivali namogli dobre šole svojih otrok, rekali: „Zda! ino
 le včas, kaj šola valja!“

Pesem sladek glas.

Slajši reči na sveti ni, kakor je pesem lepa. Milo mati poje, ki zible dete svoje; med pesmi dete mehko zaspi. S petjam si otroci kratek čas delajo, kedar veselo procesjo peljajo; ne vejo za revšino tega sveta. Dobro volje si kmetič žvižga in pôje, orač na polji, kosec na travniki; v pesmih ne čuti težavniga dela. Prepeva si rokodel med svojim orodjam, in delo mu teče iz pod rok gladko kakor vesela pesem iz serca.

Poje gredo serčni vojšaki nad sovražnika v boj; v pesmih jim raste serce. Pevce in pevke imenitna gospôda ima, de ji vbérajó zložne pesmi na gerla dva, na tri ino šteri, kakor se ji poljubi. V samoti si poje popotnik, de ga ni strah; poje v vózi jetnik, bolnik na posteli svoje dolge noči, ter si žalosten srotej kalno serce vedri. V svetih pesmih se molitva pobožnih kristjanov k nebesam vali; zdaj v veži božji, zdaj v lepi procesji pobožniga petja serce kipí. Ni gostije ne sedmine, ni poštene družine, kjer bi čedne pesmi ne bilo. — In tako je prav; saj tudi ptičika poje; kaj bi človek ne pel. Pesmi le tamo slišati ni, kjer ni poštenih ljudi.

Ni jih pa tudi na sveti ljudi, ki bi rajši peli, kakor Slovenci, in lepšiga dara ne vém, kakor jim čedno pesmico dati. Rečem de je vreden sto centov zlata, ki nam da lepo novo pesem, naj bo zdravička alj pa sveta, de je le vneta brez vsiga greha. Kdor kako lepo pesem zna ino jo zapoje, se več obrajša per poštenih ljudeh, kakor on, ki piti kupuje. Lepa pesem je zlata, draga reč.

Kakor lani-nate tudi letas za poskušno nekajko novih pesmic. Dam, kar imam. Bojo mladi pevci starimu lepših pesem poslali, bomo tud lepših za prihodno leto dali vsim ljubim Slovencam ino Slovenkam, ki so dobre volje ino pa pošteniga serca.

I.

Pesme za otroke.

1. Juterno sonce.

Budijo v svitli zarji
Se venčane gore,
Kjer sončice rumeno
Tak lepo gori gre.

Le pridi sonce zlato,
Odkri nam svet neznán,
In črna noč naj zgine,
Kraljuje beli dan!

Pozdravim sonce tebe
'Z hvaležniga sercá,
Stvar čudna in neznana
Mogočniga Boga.

Zelena travca vstaja,
In črvič oživi,
Vse lepo sonce božjo
Po sveti obudi.

Po srebro-svitli rosi
Ledince plavajo;
Na verti rožce moje
Veselo stajajo.

Skaklajo žvergoliyo
Po gaju ptičice,
Se tebe veselijo
Oh ljubo sončice!

Že kmetič gre na polje
In hvali Stvarnika,
Pastirčik dobre volje
Živinco past pelja.

Bolnik tud ložej diha
Na terdi postelci,
Kir lepo sonce božjo
Na okno persvetli.

Kak lep in ljubeznivi
Pač mora stvarnik bit,
Katir o sonce! tebe
Je znal iz nič stvarit'!

Sestrica lepo živi,
 Bod priden bratec moj,
 Tako enkrat u nebesih
 Bo sonce — Jezus — tvoj.

Jožef Virk.

2. ^vVecerna pesm.

Sonce se je skrilo,
 Zvon je že odpél,
 Delo se je strilo,
 Dan je slovo vzel.
 Začne se drugoč
 Za počiti noč,
 Nam za mlado jutro
 Dati novo moč.

Pod perutmi božjim
 Lehko sladko spim,
 K Jezusu izdihnem,
 Ker se prebudim.
 Božji angeli
 Bojo varvali
 Njega, ki se z Bogam
 Vleže in zaspí.

Zvezde blisketajo,
 Nebo se svetlí,
 Nam na znanje dajo,
 De tam noči ni.
 Sonce je Bog sam
 Svojim ljubejam,
 Večna luč jim sveti,
 Kjer je večni dan.

Srečen kdor nedolžno
 Ino prav živi,
 Srečen, kdor pobožno
 Sklene svoje dni!
 Srečna družina
 Tamo čaka ga.
 Ž njoj na večne čase
 Gledal bo Boga.

Koljko revnih vbogih
 V noči zdaj terpi,
 V sili in v nadlogih
 Spanja si želi

Nočem pozabit'
 Lepo zahvalit'
 Večniga, ki meni
 Daja si počit.

Oče! tebi hvala
 Za dobrote vse,
 Ki mi jih darvala
 Tvoja roka je.
 Ljubi angel moj
 Varji me nicoj,
 In prihodno jutro
 Bodi Bog z menoj.

Stojan.

3. Rozice po zimi.

Kde po zimi rožice cvetijo,
 De jih več na polji vidit ni?
 V hladnim krili zemlje tiho spijo,
 Dokler jih spet vigred obudi.

Vse prijazne glavo povzdignile,
 Vse rumene, lepo pisane,
 Bojo svojo cvetje razgernile
 Ino po otrokih lukale.

Le poglejte, spet se nam smejijo,
 Prit' na polje nas povabijo;
 Mlado leto je, za to cvetijo,
 Se z njimi veselit nas kličejo.

Kdo rožice tako lepo nasadil?
 Kdo jih po zimi tak zazibal je?
 Kdo jih spomlad je vstajati navadil,
 Kdo jih poliva zale rožice?

Nebeški Oče rožice oblači
 In jih otrokam za veselje da;
 Nobeno naj jih ne potlači,
 Ponidama nikar ne potepta.

Bog vsako jutro z roso jih napaja,
 De žejne zopet se napijejo,
 In gorko sonce jim lepoto daja;
 Za to cvetijo nam toljko lepo.

U verti božim rožice vsajene
 Ste tudi o otroci boži vi;
 Na sveti žlahtnej rožce ni nobene,
 Kakor otroci ste v nedolžnosti.

Glej rožice nam hitro obletijo
 In grejo vsako jesen tihe spat;
 Otroci pridni vekomaj živijo,
 Bogu spodobno čast in hvalo dat.

4. Mladosti čas.

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja;
 To lepi čas je mladih dni,
 Če v Bogu se obhaja.
 Čas prelepih mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja,
 Ker paradiž zapert stoji,
 Ta vertic Bog zasaja,
 Čas prelepih mladih dni.

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja,
 De vsim lepo ga oskerbi,
 Ga Jezus z nam prehaja,
 Čas prelepi mladih dni.

Vsim vertic lep enkrat cveti,
 Poln rožic svetga raja;
 De ni zamert, se ne suši
 Ga sveti Duh napája.
 Čas prelepih mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja:
 Je lilija nedolžnosti,
 Dokler tam greh ne shaja
 Čas prelepi mladih dni.

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja:
 Vertnica sramožlivosti,
 Kjer božji strah ostaja;
 Čas prelepi mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja:
 Vijolica ponižnosti
 Dokler napuh nevstaja;
 Čas prelepi mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja:
 Je naglic zadovolnosti
 Kjer željam ni še kraja.
 Čas prelepi mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti,
 Poln rožic svetga raja:
 Zlatice so veselnosti,
 Kjer žalost ne dohaja;
 Čas prelepi mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti,
 Poln rožic svetga raja.
 Naj venčik s teh se naredi,
 Naj čast Bogu se shaja;
 Čas prelepi mladih dni!

Vsim vertic lep enkrat cveti
 Poln rožic svetga raja.
 To lepi čas je mladih dni;
 Naj Bog! se v teb' obhaja
 Čas prelepi mladih dni.

P. H.

5. Jezus ino dete.

Dete po poti gré,
 Kam de pelja, ne ve;
 Jezus ga najde sam:
 Dete, alj veš li kam?
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj,
 Dober vodnik sim tvoj:
 Glej to je voska pot;
 Lahko zgubiš se kot;
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj,
 Hôdim jez pred teboj,
 De te v nesrečin kraj
 Kdo ne zapelje kdaj;
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj;
 Roko ti dam seboj,
 De ne spotakneš se,
 Ternje ne zbôde te;
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le sa menoj,
 Pustil sim tron jez svoj
 Tebe de tudi bom
 Peljal v nebeški dom;
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj;
 Dete in bratec tvoj
 Hotel sim jez postat,
 Ložej ti pot kazat.
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj,
 Res sim prijatelj tvoj,
 Glej de skoz smert in križ
 Peljem te v paradiž.
 Hôdi le za menoj.

Hôdi le za menoj.
 Glej gor je Oče moj.
 Kar zapovedal bo
 Stor' kakor jez zvesto.
 Hôdi le za menoj.

P. H.

II.

Pesme za dobro voljo na ženitvah alj poštenih gostijah.

„Kdor je dobre volje, naj poje.” Sv. Jakob 5, 13.

1. Slovo od ledik stana.

Se sonce ozira lepo,
 Ker jemle od mene slovo;
 Se bom omožila
 Samistvo pustila,
 Stopila bom v zakonski stan.

Dekliči, vam rožce pustim,
 Nedolžnost fantičam zročim;
 Nedolžno živeti —
 Nar bolši na sveti —
 Nar lepši deviški je stan.

Mladenče, poštene može,
 In moje prijatle vse,
 Zdaj v duhu objamem,
 Od vas slovo vzamem
 In lepo zahvalim se vam.

Preljubi oh stariši vi!
 Zahvalim vas z solznim' očmi;
 Vse vaše terplenje
 In skerbno rejenje
 Vse Bog naj poverne vam sam.

Vi bratje in sestre moje,
 Ki z menoj izrastili ste,
 Pošteno živite
 In Bogu služite.
 Ta nauk jez za slovo vam dam.

Sosede in sosedje vi!
 Vas prosim, odpustite mi.
 Se lepo ločimo,
 Prijazno živimo,
 Bo tudi sam večni Bog z nam'.

K nebesam pouzdignam oči;
 Ker per vas ostati mi ni,
 Slovo moram vzeti
 Za možam po sveti
 Vsa voljna se z Bogam podam.

Poslali P E. Zagorc.

2. Odpravljanje k poroki.

Le jemli nevesta slovo;
 Na božjo pot gremo z tabo.
 Zdaj vzeli te ledik stanu,
 In dali te bomo možu.

Le jemli nevesta slovo,
 K poroki jit sram te nebo;
 Divica poštena si b'la,
 Poštena za možam bož šla.

Le jemli nevesta slovo
 Od svojiga očeta lepo;
 Skerbeli veliko za te,
 Zahvali jih serčno za vse.

Le jemli nevesta slovo,
 Materi poljubi roko.
 Oh koljko so meli skerbi
 De zrastle poštena si hči.

Le jemli nevesta slovo
 Od bratov in sester lepo;
 Prijazno jim roko podaj,
 De preveč ne jokajo zdaj.

Le jemli nevesta slovo
 Od znancov in žlahte tako,
 De bode nas Jezus vesel
 Med svate nebeške nas vzel.

Poslali P. E. Zagorc.

3. Nevesta slovo vzeme.

Z Bogam, z Bogam, ljubi oče!
 Ker mi ni ostal mogoče,
 Dajte mi še žegen svoj,
 Naj od hiše gre z menoj.

Zdravo, ljuba moja mati!
 Moram se od vas podati;
 Teško ste 'zredili me;
 Zdaj objamem vas za vse.

Srečno bratje in sestrice,
 Vi verstniki in verstnice!
 Skupej smo izrastili,
 Zdaj se mormo ločiti.

Bod'te zdravi in veseli,
 Ki ste me za ljubo imeli;
 Ker podam se jaz od tod,
 Daj mi Bog prav srečen pot.

Poslali P. E. Zagorc.

4. Kedar nevesto razpletajo.

Dekliški stan jaz zapustim,
 Bogu, Mariji izročim;
 Bogu zahvalim lepo se,
 Ki srečno je ohranil me.

Dozdaj sim dekle svoja b'la,
 In lehko sim prepevala,
 Sim tergala si rožice,
 Ki so družice moje b'le.

Po logi so prepevale
 Mi ljube, drobne ptičice,
 Mi dobro srečo vošila
 Je tud prijazna gerlica.

Po bistri vodi plavale
 So memo mene ribice;
 Pozdravlale so me z glavo
 Ker bila sim dekle mlado.

Pa kako hitro memo je
Veseljje odletelo vse;
Tud rožce se osule so,
Ki mlade leta venčajo.

Razpletite mi portice,
Ki so dekleta lepšale;
Ne smem jih žena več nosit'
Na vselj jih moram zapustit'.

Prelepi moji pankelci
Zeleni ino pisani,
Na vselej vas zdaj zapustim
In pečo zakonsko dobim.

Oj drag srebern venec moj,
Iz glave denem te nicoj;
Le samo to tolaži me,
De nisim prej zgubila te.

Zdaj denem pušclce na stran,
Ker stopla sim v zakonski stan;
Veseljje moje bili ste,
V prihodno nisté več za me.

Sim bila srečna deklica,
Bom tudi žena zakonska.
Vsa volji božji se podam,
In zakona me ne bo sram.

Poslali P. E. Zagorc.

5. Darovanje ženina ino neveste.

Ljubi oče starašina!
Le natočte kupco vina
In pojišite mošnico
Pa prinesite petico!
Le darujte, le darujte
Z enim lepim darom
Ženina ino nevesto
Z dobrovoljnim sercam.

Vi devir, le tud odprite
Svoj karnir, in prinesite
Naj bo tolar alj petica,
Saj ne švara se mošnica.

Le darujte, le darujte
Z enim lepim darom
Ženina ino nevesto
Z dobrovoljnim sercam.

Dragi in pošteni svatje,
 Ljube sestre ino bratje,
 Bližej, bližej pristopite
 In svoj darek prinesite.
 Le darujte, le darujte
 Z enim lepim darom
 Ženina ino nevesto
 Z dobrovoljnimi srcem.

Ljube vujke in tetice,
 Ljube botre in babice
 Bote kos tenčice dale,
 Mlado mater obdarvale.

Le darujte, le darujte
 Z enim lepim darom
 Ženina ino nevesto
 Z dobrovoljnimi srcem.

Le darujte dobre volje,
 Njima bode velko bolje
 Kar bo srce rado dalo
 Vam ne bode pomankalo.

Le darujte, le darujte
 Z enim lepim darom
 Ženina ino nevesto
 Z dobrovoljnimi srcem.

Poslali P. E. Zagorc.

III.

Pesme za kratek čas.

1. Očetova kletev.

(Pergodba leta 1454.

Per Celi na skalovji — v Savino dol gledaje —
 U starimu zidovji slovečim na vse kraje,
 Je svoje dni ošaben knez Urih gospodval,
 Se ni človeške moči ne božje šibe bal.
 Pred njega kmetič stopi ponižen in pohleven:
 „Usmiljenje imejte! me vid’te, de sim reven;
 „Edino moje dete, moj otrok mi je vzet,
 „Kdo solz za nja preliti bi znal le vsih preštet?!
 „Vesetje je edino za me in mater bila
 „Hči dobra — pridna — zala, ko rožica premila.
 „Odgovor prosim kneza: ste vzeli hčer mi vi?
 „De žalostnim očetu se srce ohladi.

Hudičevo posmeha se knez ošaben kmetu,
De solznim se v britkosti topi serce očetu.

Ter vdari mu na uho zaperte hčerke jok,
Ter vdari mu na serce saperte hčerke stok.
In oče mu serdito besedo strašno reče,
De terdoserčnika u serce živo speče:

„Vi knez visoke glave — imate z menoj smeh,
„Pravica vam je šala, in rop per vas ni greh,
„Kmetiške srote prošnje vam nikaj ne veljajo,
„Ko led vam merzle persi milosti ne poznajo;
„Veselje vaše grešno se vam naj ogreni;
„Visoko zidan tabor se v kosce naj zdrobí!

„Knezija vaša vërla — v razsipu bo ležala,
„De moja kletev prazna ni, ona bo pričvala;
„Ta tabor, kterga slemen do megle gor kipi,
„Se naj u kratkih letah v razsip vam spremeni!
„Ta grad, u k'terim cesar sam snubiti 'ma želje,
„Naj zibne vam u prah — naj mine gorno Cele!
„Pa sluha ino duha poprej ko nja ne bo,
„Ponižanga v sramôti bo vidilo oko.
„Poslopje, v katerim kmet usmilenja zdaj prosi,
„Obrestí moje dôbe revežu naj nosi
„Naj moje dobe enga za lastnika ima,
„Za gospodarja svojga naj kmeta on spozna.”

Gorno Cele v letu 1846.

Na sterme gore obrez vôda bije,
Med kamnjam se nekdanjih zidov vije,
In zgorej tik oblakov je razsip,
V polnočni grozi ga obsije šip.

„Je to, popotnik vpraša, slavno Cele?
Je tamo strah domače bil dežele?

Je to zidovje kneza Urha dom,
Ki sta raznesla ga vihar in grom?”

Globoke vidiš tu ozidje ječe,
Tam za oklepe kraj, za sulce, meče;

Planjava tu za igro in za boj,
Razpad še zdaj namen pokaže svoj.

In beršlen, ko zi sto rokam' objemle,
Zidovje do veršin 'z oserčja zemlje.

Železnih vrat ker zápeh je rožlal,
Stoletnih časov varh rijav,

Tam lesa škriple zdaj namesti vrat,
Trohliva varhinja za stari grad.

To Celskih knezov slovno je gradiše,
Junakov Celskih blo nekdaš shodiše.

Pa blizo grada najdeš hišco malo,
Iz rezanga kamenja — gledat njo je zalo,

Tam grada stariga je gospodar.

Popotnik! nja prijazno nagovarj’;

On je lastnik, on tamo sme ravnati,
 Slobódnó kosama sme grad prodati,
 Prerokovanje kmeta on poterdi zdaj,
 Kako pred 100 letam' je bil preklel ta kraj. *)
 In kedar temna nóč prihaja,
 In veterc rahlo drevje maja,
 Se m' zdi, ko b' kneza Urha duh zdihval:
 „Nekolní oče me, vsaj bom ti hčerko dal.”

Arlič.

2. Na Semci.

Na Semenča tabri
 U senci pod gabri
 Zvedrujem se sam;
 Okoli zvaline
 Nekdajne grajšine
 Lih komaj poznam.

Kar slavče moj ptiček,
 No nograda čriček
 Začneta živó.
 En veterčik piha,
 Me s cvetjam nadiha
 Nebeško ljubo.

Serce se mi vname,
 Ta kraj me prevzame,
 Dreven ostermim.
 Ko spet se zavedam
 Okoli pogledam:
 Kaj tukaj sedim!

Umika se veja,
 Se solnce posmeja:
 Čes to se t' godi!
 Ta gora je mati
 Zna streči, zibati,
 In z vinam doji.

Ko čutoro vzamem,
 Napijat ustanem
 Soseski okrog.
 No! čujte domači
 Sosedje mejači!
 Pomozi vam Bog!

*) Kupil je bil svoje dni neki kmet za gradam ves stari grad za nekíh 60 goldinarjov, ino je bil gorniga Cela gospodar. Ravno tega leta 1846 pa so Njih Ekscelencia Matia Konstantin visokorodni grof od Wikenburg, visokočastit poglavar Štajerske dežele Celski stari grad od kmetiča za gradam za 600 goldinarjov ino 10 tolarjov kupili, ino ga gospódi Štajarskih deželnih stališ vlastili,

Gorenski snežniki
 Mi nekđaj redniki —
 Tud vam naj velja.
 Povejte okoli
 De kaplja najbolj
 Je tukaj doma.

Po Semiški gori
 Enako se zori,
 Kozarci bliše;
 Naj čutara, verčik
 Ogrevata serčik,
 Težave beže.

M. R.

3. Violica.

Violjca je v dolini stala,
 Po polji žlahten duh dajala,
 Pa stan prenizek se ji zdi;
 Na više priti poželi.

Violjca se je preselila,
 Na solnčen homec posadila;
 „Po sveti bom zdaj gledala,
 Po širokim lahko dišala.”

Violjci je na hribci zamerzelo;
 „Na hribi tam — je djala — bo veselo;
 Tam vidi se okolj povsod!”
 Tak misli ino gre od tod.

Veselo ji na hribi solnce sije
 In zdrava sapa ji po lici brije,
 Pa še zadost visoko ni:
 Na goro taj njo veselí.

„Tam vidla bom po celim sveti,
 Čula z nebes kokota peti — ”
 Tak pravi zdaj violica,
 Ter se na dolgo pot podá.

Verh sterme gore težko persopiha,
 Nevsmileni vihar njo hudo viha;
 Na skali nima postelce,
 Ne najde žejna kapelce.

Violjca se še ni zagrela,
 Jo huda zima že prijala;
 Od mraza srota se solzi,
 In v led se solza premeni.

Nazaj v dolino tiho je želela,
 Pa reva moči ni dovolj imela;
 Vsa bleda vsehne, obleti,
 Na gori srota omedli.

Če najdeš ljubi dom u niskim stani,
 Le zadavolen srečo si ohrani;
 V dolini si pred vetram skrit;
 Visoko je nevarno bit'.

4. Potonka.

Vsa rudeča in košata
 Je potonka prevzetrvala:
 „Kok sim lepa in bogata;”
 Je violci: srota! djala:
 Hočes sestra kaj veljat,
 Moraš se bolj poštimat.”

„Jaz ne maram za bahanje,”
 Je potonki vjolca djala;
 Žlahten duh si bom varvala,
 Moja skerb je za poštvanje;
 Ako roža ne diši,
 Nje lepota ne časti.

Ko potonka sestro vjeda,
 Pride ženin mlad iz hiše;
 On štimanke ne pogleda,
 In violco si pojiše,
 Jo nevesti podeli,
 Da ji v nedrijah diši.

O deklete, ne lepota —
 Vaša cena je poštenje;
 Le ponižnost je dragota,
 Ino pametno življenje.
 Smrad dekliški je napuh,
 In poštenje žlahten duh.

5. Vertnarja slovo.

Srečno, roža ti premila!
 Morva se ločiti;
 Cvetje svoje si zgubila,
 Moraš se vsušiti.

Glavca žalostno ti vpada,
 Ker te skli ločenje;
 Jelj, vertnarju bi še rada
 Lepšela življenje?

Srotka! tebe peče rana,
De si odcvetela,
De te je vmorila slana,
De medluješ vela.

Oh, vertnar zdaj rože nima,
Nima več zalivat;
Mu perkima bela zima,
Pojde tud počivat.

Arlič.

IV.

Pesme za pobožnost.

Opominajte se med sebo z psalmi, z hvalnimi ino duhovnimi pesmi, vedno pojte Bogu v svojih srcih.

Sv. Pavl Kolosanam 3, 16.

1. Hvalen bodi Jezus Kristus!

Hvalen bodi Jezus Kristus,
Hvalen bodi večni Bog!
Tam v nebesih in na zemli
Naj Te hvali vse okrog!
Tvoja roka je stvarila
Morje zemljo in nebo;
Vse je modro naredila.
Naj bi Tebi h časti b'lo;
Naj časti in hvali Te
Vse, kar leze ino gre!

Hvalen bodi Jezus Kristus,
Hvalen bodi naš Gospod!
Naj Te po vezolnim sveti
Hvali ves človeški rod!
Adam je nebesa zgubil
Ino pekel nam odperl;
Ti si nas pa toljko ljubil,
De si križan za nas vmerl;
Naj Te hvali in časti,
Kar se križa veseli.

Hvalen bodi Jezus Kristus,
Hvalen Izveličar naš!
Naj Te hvaljmo vsi kristjani,
Kterim toljko milost daš.

Tebi hočemo služiti,
 Hvalit' Tebe noč in dan;
 Daj le med ovčice priti
 Enkrat nam na desno stran.
 Vse nas vzemi v sveti raj,
 Naj Te hvaljmo vekomaj!

2, Duhovni pirhi. *)

Po nekdamni lep' navadi,
 Stari vi, pa tudi mladi,
 Poslušajte, kaj povém
 Brumno zbranim vam ljudem.
 Alleluja.

K so ljudje še bolji bili,
 So jim pridgarji delili
 Drug velikonočni dan
 Lepe pirhe za njih stan.
 Alleluja.

Mene žalost je obsula,
 Ker pobožnost je minula,
 Za pet Jezusovih ran
 Več ne marajo kristjan',
 Oh vi kristjan'!

Vender hočem to sturiti,
 Še vam pirhe podeliti:
 Kdor jih željno bo sprejél,
 Bo v nebesih srečno pel:
 Alleluja.

Jezusove svete rane —
 Oh od Judov njemu dane,
 Vam za pirhe podelim,
 De vas kaj razveselím.
 Alleluja.

Glejte rano v dlan' desnice,
 Pot uterjene pravice,
 To vzemite, vi možje
 Čiste imejte vi roke.
 Alleluja.

Levo roko zdaj pogledjte,
 Lubeznive rane štejte,
 Te dam vam dobre žene
 De vam ložji bo serce.
 Alleluja.

*) Po Štajerskim so pisanke.

Na noge strašno perbite,
 Se, o fantje, vi ozrite,
 So po dobrih potih šle,
 In zato perbite ble.
 Alleluja.

Zapustite slabe pota,
 Dušam oh nevarne kota!
 Poslužite se le nog,
 De bo češen večni Bog.
 Alleluja.

Desno stran odperto obetam
 Čistim pametnim dekletam,
 Ker zadost prostorna je
 Varvati vas greha vse.
 Alleluja.

Vdove! zdal sim že vse rane,
 Težki križ mi še ostane;
 Tega v pirhe vam podam
 Troštarja vašim solzam.
 Alleluja.

Te le pirhe uzemite,
 V svoje serce jih shranite,
 Boljši vam, kakor zlato
 Pet ran Jezusovih bo.
 Alleluja.

Svete rane tu častimo,
 V nje se grehu vedno skrimo,
 De pred greham varvan' zdaj
 Enkrat pridemo v svet raj.
 Alleluja.

L. D.

3. Pesem na novi maši.^v

(Zložena v leti 1828.)

Serce svoje povzdignimo
 O kristjani, dones mi!
 Z novim mašnikom sklenimo
 Se per sveti maši vsi.

Oni bojo ponovili,
 Kar je Kristus zadno noč —
 Ravno čudo to sturili
 Skuz neskončno božjo moč.

Denes se je veseliti,
 Res je dones zlati dan,
 Ker Gospoda povzdigniti
 Hotel Bog je v mašni stan.

Lepo je služavnik biti
 Sam'ga večniga Boga;
 Čudno je, kruh oživiti
 Skuz besedo Jezusa.

Sveto je njih opravilo,
 Ki ga angel ne stori.
 Kruha, vina spremenilo
 V Jezusa meso in kri.

Kakor v starim testamenti
 Kerv prelivana ne bo;
 Vžili v svetim zakramenti
 Bojo Jezusa Te'o.

Mašnik v božimu imenu
 Grehov nas odvežejo,
 Ako nismo spokorjeni,
 Nam jih tud zavežejo.

Srečen oče, srečna mati,
 Blagor vam vi stariši!
 Srečne sestre, srečni brati,
 Znanci in prijatelji!

Bojo zdaj za vas molili,
 In za vse dobrotnike
 Sveto mašo odslužili
 V naše izveličanje.

Kralji ino tud cesarji
 Mašnike spoštujejo;
 Z njimi v službi na oltarji
 Angeli tud strežejo.

Kerubini, Serafini
 Se ponižno vklanajo,
 Pričejoč božimu Sini,
 Kader povzdigujejo.

Kdo je on, ki ne spoštuje
 Prečastiten mašni stan?
 Kdor duhovne zaničuje,
 Bo od Boga zaničvan.

Vender vender mašnik mladi,
 Koljko malopridnih bo,
 Ki opravljajo zlo radi
 Mašnike, de je gerdo!

O visok ino častiten
 Je v resnici mašni stan!
 Ravno kakor imeniten
 Je tud z križami obdan.

Naj še tak iz neba vliva,
 Naj se bliska in gromi,
 Ker ponoči vse počiva,
 Mašnik brez skerbi ne spi.

Naj nam bojo z razsvetljenjam
 Mašnik boži svetla luč!
 Nekdaj pa za tim življenjam
 Tudi nam nebeški kluč.

De bi na desnici stali
 Enkrat pred Sodnikom tam,
 In ovčice vse peljali
 V sveti raj za Jezusam!

De bi srečno doživeli
 Svojih let še petdeset,
 Drugo novo mašo peli
 Zdravi in veseli spet.

To iz serca vsi želimo,
 Ki smo svatje Njihni zdaj;
 Naj se z Njimi veselimo
 Tam v nebesih vekomaj.

4. Pesem na drugi novi maši. *)

(Zložena v leti 1829.)

Čujte, čujte, o kristjani,
 Kaj zvonovi nam pojo!
 K drugi sveti novi maši
 Nas veselo vabijo.
 Star'ga mašnika pogledjte,
 Ino v časti jih imejte,
 Ki so druge vredni b'li
 Nove maše včakati.

Let je petdeset minilo,
 Kar oni mašujejo,
 Dones zopet u zahvalo
 Novo mašo pojejo,
 De se tud mi veselimo,
 Večniga Boga častimo,
 Ki pastirja dobriga
 Nam tak dolgo žveti da.

Srečen, srečen kdor dočaka
 Tak visoke starosti!
 Pa še srečnej, kdor opravlja
 Dobriga v obilnosti!

*) Bila je zložena per Novi cerkvi na Štajerskim, ko so rajni prečestiti ino blagorodni gospod Jožef vites Jakomini 19. Sušca 1829 drugo novo mašo služili.

Lepe jagode so zrele,
 Pa še lepši dobre dele,
 K'tere oni st'rili so,
 Ki jih dones venčajo.

Lehko morate pričvati,
 O keršanske duše vi,
 Božjih navkov oznanvati,
 Koljko ste jih slišali!
 Grešnike preobrniti,
 In nevedne podučiti —
 To je njim od serca šlo,
 Serca tud' prebadalo.

Koljko grešnikov njih hvali,
 De so njihni angel b'li,
 Ker so njih na pot peljali,
 Proti srečni večnosti.
 Brez zamude spovedvati,
 Lepe navke vsim dajati —
 Glejte! v toljki starosti
 Njih še zmeram veseli.

Nič ni boljšiga imeti
 Od prijatla dobriga;
 Pa še boljje preskerbeti
 Bukve navka svetiga.
 Bukvice so izpisvali,
 Njih ovčicam brat dajali,
 Naj bi za prijatele
 Njim resnice bože b'le.

Hude letvine so vstale,
 Bila terda lakota,
 Vjime so nas objiskale,
 Bilo malo živeža.
 Svojim ustam so odzeli,
 De bi vhone preživeli.
 Lačni so nahanjeni
 Spet od njihne hiše šli.

Saj vsi vbožci jih spoznajo
 Za očeta svojiga,
 Vsi potrebni njih imajo
 Pomočnika vsmilenga.
 Vsigavednimu je znano,
 In od njega bo darvano,
 Kar so st'rili dobriga,
 Naj jim Bog plačilo da.

Dones mi Boga prosimo,
 Naj jim da še dosti let,
 Kakor 'z serca vsi želimo,
 Prav veselih doživet';
 De bi nas pa tud peljali,
 Kedar bomo dokončali
 To življenje, v sveti raj,
 Ki ga Bog vsim skupaj daj!

5. Slovo timu svetu.

Lehko noč!
 Vse terpenje bodi proč.
 Mir in pokoj svet'ga raja
 Tamkaj trudniga obdaja;
 Smert! kje je zdaj tvoja moč?
 Lehko noč!

Meni v raj
 Gor odperta pot je zdaj!
 Tam vsa moč terpenja zgine,
 Vsa tesnota serca mine;
 Bod' pozdravljen ti moj dom.
 Srečen bom!

Prej in slej
 Križev svet ima vselej;
 Hudo z dobrim se prepira,
 Svet ne da nam prav'ga mira,
 Miru tu ne najdemo:
 Tam samó!

Jokat ne!
 Le storit' dolžnosti vse!
 Dobre dela skerbno sjati,
 V večnost pred sebo poslati:
 Tak gre brumen lahko spat
 V grob enkrat.

Lehko noč!
 V raji vidmo se drugoč.
 Je ljubezen z nami bila,
 Ona nas ne bo ločila;
 Je močnej ko groba moč.
 Lehko noč!

Poslali Jožef Vegund.

Danes ni Bog pravi,
Ni jui da se slabi jet,
Kakor a sveta vsi zelim,
Prav vesolih doživet;
De bi nas pa tud pejal,
Kedar bomo dokoncal
To življenje, v svoji raj,
Ki ga Bog vaim skrajj dej!

5. Slovo timu svetu.

Lehko noč!
Vse terjenje badi proč,
Mir in pokoj, svet ga raja
Tankejši trudi obdaja;
Smeri! Kje je naša svoja moč?
Lehko noč!

Meni v raj

Vse pak poskusite, kar je prav deržite.

I. Tes. 5, 21.

Bod pozdravljen a moj dom,
Srečen bom!

Prej in slej, ibaj!
Križev svet, ibaj!
Hudo a dobron se prepira,
Svet ne de nam prav ga mira,
Miro ti ne najdemo.
Tam vanó!

Jokat ne!
Lid stena, doživeti vnet,
Dobre dela skorone sjaš,
V večnost pred azba poslaš;
Tak gre brunen lehko spat
V grob enkrat.

Lehko noč!
V raj vidno se drogaj,
Je hubezen z nam bila,
Oni nas ne bo ločal;
Je močnej ko groha mod.
Lehko noč!

Penk! Jožef Vegund.

I.

Domáče zdravila zoper ostrupenja.

§. 1. V v o d.

Človeka dolžnost je za zdravje duše in trupa skerbeti, pa tudi svojimu bližnemu na pomoč priti, kedar ga nesreča zadene, de njegovo življenje v nevarnost pride. Ni je pa večí nevarnosti za človeško življenje kot takrat, kedar je kdo kaj strupeniga povžil. V malo trenutjih dostíkrat konča povžiti strup življenje človeka. — V tacih zadevah, kjer le nagla pomoč zamore naglo smert užugati, bi pač dobro bilo, de bi vsakdo sajkolčikanj vednosti imel, kako je v sili ostrupenja ravnati, dokler zdravnik na pomoč ne prihiti. Milo je, človeka smerti oteti!

Nikar pa ne mislite, dragi bravci! de taka vednost je čez našo moč; nikakor ne. Tolikanj se zamore vsakdo naučiti, de vé v sili kaj praviga svetovati in neumnim vražam se v brambo staviti. Po domače se bomo tedaj pogovorili in brez učenih besed, kakor se v „Drobtincah“ spodobi, ki niso pisane za učene dohtarje, temuč za prostiga Slovenca. Le poslušajte me!

§. 2. Splošne znamenja ostrupenja.

De je človek ostruplen, se iz tega spozná, ako je ravno popred še popolnoma zdrav alj le na kaki lahki bolezni bolán bil, zdaj pa je nanagloma v smertno nevarnost padel. Če se je pa zraven tega še zvedilo, de je kaj strupeniga povžil, je ostrupenje gotovo.

Vsi strupi, kolikor jih je na zemlji, se dajo ločiti v tri verste, to je: imajo trojno lastnost.

§. 3. Strupi perviga reda.

Strupi perve verste so taki, ki človeka omotijo, de je ves vertoglav, alj de leži kakor de bi bil pijan, de se nič ne zavé, vedno spi, do nič bolečin ne občuti in ne potoži. Taki strupi se imenujejo omotice (betäubende Gifte), ki se z vso svojo strupeno močjo na možgane človeka veržejo in z božjastjo in mertudam (božjim žlakam) življenje končajo. — Strupi te verste so večidel zeliša, ki imajo omotljivo moč v sebi, kakor: mak (Mohn), kristavec (Stechapfel), zobnik (Bilsenfraut), volčje (vierblättrige Einbeere) i. t. d.

Nar hujši vsih strupov tega reda je pruska kislina (Blausäure), zoper katero skoraj nikdar ni pomoči. Te kisline imajo po malim tudi v sebi: jederca mandeljnov, breskev, marelc, češpelj i. t. d. — zato pogine ptičica, če ji grenkih mandeljnov zobati daš; zato je nevarno breskevnik jederc jesti.

§. 4. Strupi družiga reda.

Strupi druge verste so strupam perve verste v svojih lastnostih ravno nasproti; oni napravijo neizrečeno hude bolečine v želodcu in po čevah. Človeka popade grozno huda kolika, de stoka in vpije, de se Bogu usmili, in de ne najde nikjer ne miru, ne pokoja, ampak se prevrača od ene strani na drugo. Huda žeja ga terpinči; neprenehama iz želodca meče (bljuva alj kozla); kervava driska ga priganja, božjast ga prime. Hudi strup vjeda in preglodi želodec in čeva, in še le, kadar črni prisad (Brand) pritisne, človek potihne in obmiruje, — tode ta mir z merzlim potam ni znamenje nehajoče bolezni, ampak nastopne smerti. — Strupi te verste alj s takimi lastnostimi se imenuje vjedice (ägende Gifte), ki svojo strupeno moč veržejo posebno na želodec in čeva in jih prejejo. Taki strupi so mnoge rude, rudnine, kamni in soli, pa tudi mnoge zeliša in ne-ktare živalske reči; namreč: arzenik (rumeni, rudeč in beli), kamur se tudi mišnica šteje in ki je nar hujši strup tega reda; potem razne priprave živiga srebra, kotlovine alj kufra in svinca, mnoge rudninske kisline (Mineralsäuren), kamur se vitrijol alj hudičevo olje (Schwefelsäure oder Vitriolöl), solitarjeva kislina (Salpetersäure, Scheidewasser), pa tudi solitar in

še več družih rudnin in rudninskih soli šteje, katere pa le bolj poredkoma človek v roke dobi. Strupene zeliša te verste so: teloh beli in zelen (weiße und grüne Nieswur), šporovo seme (Same des scharfen Rittersporn), podlesk (Herbstzeitlose), drenovšek (Schwalbenwur), velikonočnica (Küchenschelle), višnjev lesjak (bl. Eisenhut), volčji koren alj divji poper (Zeddelbast), garjevi alj strupeni mleček (Wolfsmilch), zlatenca (Ranunkel) i. t. d.

Iz živalstva se semkaj štejejo: španske muhe, gnilo meso, gnile ribe, gnil sir, gnile klobase, posebno jetrene in kervave klobase, ki so bile iz kervi tacih prešičev narejene, ki so na vrančnim prisadu (Rißbrand) pocepali alj pa malo poprej od neumnih ljudi alj goljufnih mesarjev zaklani bili.

§. 5. Strupi tretjiga reda.

Strupi tretje verste so taki, ki imajo združeno moč obojnih dozdej imenovanih v sebi, se omotne vjedice alj vjedovne omotice (ägend=betäubende Gifte) imenujejo, in se po obojnih zgorej imenovanih boleznih spoznajo. Tudi tacih strupov je veliko, in sicer iz zelištva se semkaj štejejo: strupeni oreh (Krähenaug), volčja jagoda (Wolfirsche), tobak (Tabak), divja buča alj hostna čerlenka (Saunrübe), smerdlivec (gesteckter Schierling), pasji petersilj (Garten-Sleife), trobelika (Wasserschierling), červivnik (gemeine Gauheil), ljulka (Saumelholz), klasni rožički (Mutterkorn), kokalj (Kornrade), pasje zeliše alj čerlenka (Nachtschatten), rudeči naperstek (rother Fingerhut), rijasto in sentjavo žito, strupene gobe i. t. d.

§. 6. Splošne zdraviljske vodila.

Slišali ste zde, dragi bravci! kako se ločijo mnogi strupi po svojih lastnostih, in kako se razne ostrupenja spoznajo. Tega vam je pa pred vsim vediti treba bilo, zato, ker se vse zdravila zoper strupe po teh razločkih ravnaajo.

Za prvo silo vam je tedaj zadosti, de le ta trojni razloček veste in po tem ozdravljjanje začnete, dokler zdravnik na

pomoč ne pride. Drugači boste po tem takim ozdravljali taciga, ki ves omotičen pred vami leži; drugači zopet taciga, kteriga hudo kolje, in zopet drugači taciga, kteriga kolje, zraven tega pa tudi omotica omamljuje. Kako je z vsakaterim ravnanati, vam bomo kmalo povedali; v eni reči pa si je vse ozdravljanje enako, namreč v ti: de povsod prva in nar poglavitniši pomoč v tem obstoji, de se ostruplenimu človeku pred vsimi drugimi take zdravila dajejo, ki mu želodec izpraznejo, de strup iz sebe pomeče. Zdravila, ki imajo tako moč v sebi, se imenujejo bljuvila.

§. 7. Perva pomoč proti slehernimu strupu.

Ostruplenimu človeku, naj si bode ostruplen od kakoršniga strupa si bodi, neutegama daj kozarc za kozarcam mlače (v sili tudi merzle) vode, alj mleka, alj olja laškiga alj laneniga pa ne žarkiga, alj žajfnice, alj belakov na vodi, alj srovi-ga masla (putra), alj cukra, alj medu v vodi raztopljeniga. Več ko človek take oljnate, sladke alj žlezaste pijače popije, boljši je. — Če pa vse te reči ne vzdignejo želodca, de človek ne verže vsiga strupa iz sebe, naj vtakne sam, če se zave, perst prav globoko v gerlo, alj naj se mu gerlo pošegeta s peresam (s pernatim koncam) v olji pomočenim, ki je gotov pomoček za bljuvanje (kozlanje).

Ko si vse to storil, si storil, kar je bilo pred vsim drugim nar bolj potrebniga.

S tem pa vunder ni vsa pomoč pri koncu, ker so zoper posamezne strupe tudi še posamezne zdravila, ki imajo posebno moč zoper ta alj uni strup. — Tudi se ne dajo strupi vselej čisto iz želodca in iz črev spraviti: takrat je potreba tacih zdravil, ki imajo posebno lastnost strupa strupeno moč vzeti. Kakor olje alj kaka druga mast spremeni hudo lugasto sol v nedolžno mjilo (žajfo), tako zamorejo tudi nekatere reči strupam strupeno moč odvzeti in jih v nedolžne alj saj v neškodlive reči premeniti. De boste pa tudi v tem se vedili prav vesti in po storjenim pervim delu tudi na dalje vedili pravih zdravil ostruplenimu človeku podajati, morate na to gledati, česar smo vas zgorej učili: ali je namreč strup omotica, alj vjedica, alj pa omotna, vjedica.

§. 8. Ozdravljanje po omoticah ostruplenih ljudi.

Šegetajte jim, če je moč, gerlo z oljnatim peresam, de bojo bljuvali. Polagajte jim lahkih v merzlo vodo pomočenih rut na glavo; če imate pa snega alj ledu pri rokah, je pa še boljši. Vmivajte jim obraz, pa tudi celo truplo s kisam alj jesiham. Polivajte jim glavo z merzlo vodo in jim jo brizglajte v obraz. Na stegna in meče (bodeljne) jim pervežite ribaniga hrena. Zdravnik bo dostikrat tacimu bolniku tudi pušal in mu kako močno bljuvilo (lek za kozlanje ponudil. — Če se ostruplen človek toliko zave, de more požirati, dajte mu pogostama kozarček merzle vode popiti, kateri je tretji del jesiha permešano, alj ki je z lemono okisana. Take kisline so poglavitni notranji pomočki zoper strupeno omotico. Med tem pa pristavite k ognju pol bokala vode z dvema lotama drobno zrezanih šisk (Galläpfel) alj pa knopra (skipkov Knoppenn) in dajte jih skozi pol ure kuhati; odcejeno grenko vodo naj bolnik počasama popije.

§. 9. Ozdravljanje po vjedicah ostruplenih ljudi.

Ljudem, ktere hud strup po želodcu in čevah kolje in grize, dajte kozarc za kozarcam mleka, olja, v vodi raztopljenih belakov, cukra, širke, medu alj ajbševiga čaja (teja) kolikor ga va-nj more. Vsake dve minuti naj popije nar manj en kozarc ene alj druge imenovanih pijač, ktere bojo še bolj pomagale, če so tople alj mlačne. Za prvo silo naj pije ostruplen človek navadne vode, kolikor je more, in naj si skusi z perstam želodec izprazniti. Imenovane, oljnate, sladke, mlečnate in žlezaste reči so zoper take strupe nar poglavitniši zdravila.

§. 10. Ozdravljanje po omotnih vjedicah ostruplenih ljudi.

Ozdravljanje tacih ljudi se ravna potem: ali je omotica ali kolika hujši. Kar je hujši in kar bolnik nar bolj potoži, to naj se nar poprej ozdravljuje s pomočki, ki smo jih ravno poprej v 8. in 9. sestavku razložili.

§. 11. Še nekaj posameznih zdravil zoper posamezne strupe.

V pričijočim podučnji smo razložili splošno ravnanje zoper strupe perve, druge in tretje verste. Za prvo pomoč nimamo boljših zdravil od ravno zdaj imenovanih.

Ker pa imajo nekatere zdravila posebno nasprotno moč zoper nekatere strupe, bomo bravcam še te pomočke na znanje dali; se ve, de le take, ki se lahko dajo napraviti in pa se tudi smejo od sleherniga človeka rabiti.

Posebni pomočki zoper strupene zeliša:

Zoper mak (Opium) rute v merzlo vodo pomočene na glavo; brizglanje merzle vode v obraz in persi; bljuvilo*); pušanje; z jesiham alj lemono okisana voda, ki naj jo ostruplen človek pogostama pije, po tem pa tudi močna črna kava (kofe) 1 lot na 1 skledico. Včasih tudi pomaga život ostrupleniga človeka krepko pretresti in ga polahkama za lase vleči; cel život z jesiham vmivati. Poslednjič služi tudi kuhana šiškina alj knopрова voda, od ktere smo že govorili.

Zoper volčjo jagodo (Zollkirche) ravno tako.

Zoper zobnika (Bilsenfraut) ravno tako.

Zoper kristavca (Stechapfel) ravno tako, zoper kteriga se je mleko, pa tudi kislá sirotka velikrat prav dobro obnesla, če ni bila huda kolika zraven.

Zoper strupeni oreh (Rähsenaugen): bljuvilo, potem pa koj šiškine alj knoprove vode; pri hudi koliki pa olje in žlezasti čaji.

Zoper smerdljivca (Echierling) ravno tako.

Zoper ribjo omotico (Kofelsförner): bljuvilo, potem okisana voda, kakor je bilo zoper mak svetvano.

Zoper ljulko (Saumessolch), klasne rožičke (Mutterkorn) ravno tako.

Zoper lesjaka (Eisenhut) topla voda z oljem, črna kava.

*) Bljuvila smo popisali v 7. sestavku.

Zoper podlesk (Zeitlose) bljuvilo, šiškina alj knoprova voda; pri hudi koliki pa olje.

Zoper prusko kislino (Blausäure) ne pomaga nobena reč, če jo je človek le kolčikanj čisto popil. Vunder naj se mu da luga z vodo zmešaniga piti; še boljši pa kakih 20 do 30 kaplic salmijakovca (Salmiakgeist) v majhni skledici črne kave z eno žlico terpentinoviga olja vred.

Zoper ostrupljenje breskvinih, češpljevih, mareljčinih jederc ravno tako.

Zoper strupene gobe: nar poprej bljuvilo, de bolnik gobe iz sebe zmeče; potem pa je merzla voda nar poglavitniši pomoček, in pa črna kava. Če je pa huda kolika pertisnila, pomaga: veliko tople vode in olja, alj mleka. Veliko ljudi je že od gob pomerlo; de so gobe strupene ne oznani ne čebula ne sreberna žlica za gotovo, ker so skušnje učile, de ju clo mušnica (Stiegenschwamm) ni očernila. Kdor tedaj hoče brez nevarnosti gob jesti, naj jih poprej da z soljo in jesiham okisanim kropam popariti, potem pa v merzli vodi dobro sprati; potem naj jih še le kuhati da.

Zoper ostrupljenje od povžitiga tobaka pomaga bljuvilo, potem pa šiškina alj knoprova voda, merzli okladki na glavo in obilna piva merzle vode.

Zoper omotico po vinu alj žganji: bljuvilo, pušanje, polivanje obraza in spolovil z merzlo vodo, po bljuvanji naj se mu daje merzle vode s cukram in pa černe kave.

Zoper povžite sadne peške: bljuvilo, olje, močnati sok, de se iz želodca alj črev spravijo in kolika odverne.

Posebni pomočki zoper rudnine.

Zoper mišnico in vse arzenikove naprave: v prvi sili mleko, olje, belaki v topli vodi; nar boljših domačih zdravil pa je žajfnica (1 funt drobno zribane bele žajfe alj mjla v bokalu tople vode raztoplene); take žajfnice naj popije bolnik vsake 2 minute velik kozarc. Pomoč zdravnika je tu silno potrebna.

Zoper kotlovinsko zelenico alj zeleniga volka (Grünspan), ki se nabira v kotlovinskih in mesingastih posodah,

če niso dobro s cinam lošane, pomaga obilno mlačne vode alj kropa, de ostruplen človek strup iz sebe izmeče; potem belaki v vodi raztopljeni (12 belakov na 2 bokala hladne vode), vsake 2 minuti 1 kozarc; sicer pa cukar, mleko, alj med. Belaki in cukar so zoper imenovano zelenico nar bolj poterjeni pomočki.

Zoper hudo sol živiga srebra (Sublimat) naj se ravna ravno tako; posebno pomaga širka z žajfnico zmešana.

Zoper peklenski kamen (Schlössenstein) pomagajo domača sol v vodi raztopljena, in pa belaki. Če je huda kolika pertisnila: olje in žlezasti čaji. Tudi bolečino ran po peklenski-mu kamni nar bolj potolaži domača sol v vodi raztopljena.

Zoper svinc: bljuvilo, potem olje.

Zoper cink: mlačne vode, kar je človek povžiti more; potem mleko, zadnjič s šiškami kuhana voda.

Zoper bljuvni venšterg (Bredeweinstein): s šiškami alj konopram kuhana voda; zoper hudo koliko mlačno olje in žlezasti čaji.

Zoper lugaste soli (lug, potašelj, salmiakove i. t. d.) pomaga z jesiham alj lemono močno okisana voda, alj olje, katero naredi, de se lugasta sol v mjilo (žajfo) spremeni.

Zoper hudičevo olje in druge rudninske kisline ni boljšiga zdravila, kot je magnezija alj tako imenovane rakove oči, v sili tudi pepel, v štupo stolčena kreda, z vodo zmešana; tudi žajfnica, mleko, in če nič družiga v prvi sili pri rokah ni, tudi merzla voda obilno popita.

Zoper živo apno: jesih z medam in vodo zmešan, olje.

Zoper povžito steklo (glaž): olje, močnati sok.

Pomočki zoper mnogotere druge strupe.

Zoper strupene klobase, kervave in jeterne. Stare klobase, posebno take, ktere so takrat v dimnik obesli, ko je za merzlim vremenam južno nastopilo, nar rajši postanejo strupene in tolikanj rajši, kolikor so večji in debelji. Zoper tako ostrupenje pomaga naglo bljuvilo, potem grenke soli (Bittersalz) 2 alj 3 lote v maslicu vode raztoplene in z belakam in laškim oljem

zmešane; pomaga tudi merzla z jesiham alj lemono okisana voda, črna kava, in vmivanje života z jesiham.

Zoper gnjil sir: bljuvilo, potem magnezija alj kreda na vodi.

Zoper oglen sopuh, ki puhti iz žerjavice alj živiga oglja tudi brez dima, je prva pomoč, de se zadušen človek na prosti zrak prenese; merzla voda čista alj z jesiham okisana naj se mu v obraz brizgla. Še boljši in čudapolen pomoček pa je: polivanje glave in persi z merzlo vodo. Če omoten človek zopet sopsti začne, se mora s tem ravnanjem jenjati, in bolnik v gorke ruhe zaviti. Dostikrat je takimu človeku pušati potreba, de ga mertud ne vmori.

Zoper strup steklīga pesa je prva pomoč, de se rana z mlačno vodo, in če bi te pri rokah ne bilo, s svojo vodo (scavnico) polagama izpere. Merzla voda ni dobra, zato ker se po nji rana skerči in strup v nji zastane. Ko je rana izprana, naj se berž s hudičevim oljem posmodi alj pa s pripravnim žarečim železam sožge, de se strup do dobriga pokonča. Nobeno drugo zdravilo ni tako gotovo, kakor to, če se le urno stori, kar smo svetovali.

§. 12. Sklep.

To, dragi Slovenci, sim vam namenil v „Drobtincah“ na znanje dati. Le zdraviljske drobtince so sicer, ki sim vam jih v pričujočim nauku ponudil, tode nikar ne zaničujte tudi drobtinc, s kterimi si zamorete sami sebi alj pa svojimu bližnimu pomagati. Prava pomoč v sili je veliko vredna in hvalil vas bo zdravnik, ki morebiti ni mogel urno na pomoč priteči, de ste se pred njegovim prihodam umno obnašali. *)

Dr. Bleiweiz.

*) Hvala Vam lepa za dobre drobtince; prosimo le večkrat pošlite nam takih!

II.

Drobtinca jezikoslovna z posebnim pogledam na gerčki in slovenski jezik.

Iz stare zaveze nam je znano, de sta v prvič samo dva človeka na sveti bila. Tudi se nam kaže, de Bog njima ni clo popolniga jezika dal, kajti Mojzes nam piše, de nji je sam Bog perve živadi in druge reči imenovati vučil. Ko pa sta iz svetiga raja iztirana si morla sama za vse skerbeti, kar njima je trebalo, v tej dobi sta onidva in njuni unuki rečim, kterih njim je trebalo, imena daval. Po tem se vé, de je prvi clovečanski jezik za vse samo eden bil. Dostikrat se pita, gde je le ti jezik? jez menim, de ga nigdi nije *). Kadar so se ljudje pomnožili, so bili prisileni, če dalje bolj se raziti, in raztepsti, in daleč v nove kraje preseliti, v kterih dosta unih reči in stvari ni bilo najti, za ktere so že poprej imena imeli, postavim: Če bil je človek najpoprej, ko vučeni vučijo, v Medpotočji (med potokama Evfrat in Tygris) je najšel v tistih krajih mnogoverstne živali in zeliša, katerih v Evropi nije najti, in za le te si je imena zmisli. Ko se je v Evropo preseli, je najšel drugoverstne in med temi tudi prej poznanim podobne živali in zeliša, prej poznanih pa ni, podobnim pa nije prijašniga imena dal, ampak po nekaj prenačino, staro ime pa je počasi pozabil; za vse druge pa si je s časama nove imena skoal. Tako se je le ti jezik od starodavniga oddalil. Pa tudi v unih starih krajih nije vse pri starem ostalo; druge živali so se pritirale, druge zeliša so prirastle, druge potrebe so se človeku prikazale, — za vse to bilo je novih imen treba; tako se je tudi tam jezik premenil. Kaj še več stare pisma nam pričajo, de se je iz perviga skoro vsako ljudstvo po nekaj od žvinarije živelo; takim pa je mnogo paše treba; in ko je čreda kter kraj popasla, se je celo ljudstvo na druge kraje obernilo, in velike zmešnjave so se iz tega porodile. Tudi za drugih vzrokov voljo so ljudstva križam sveta hodile, in nove domovine iskale; pa tudi svoj jezik seboj prinesle; tako so se jeziki zme-

*) Pred dvema ali tremi letami je neki močno vučen Magjar vmerl, kteri si je 40 let glavo napenjal, de bi prikazal, de sta Adam in Eva magjarski govorila.

šali, in pervostariga nigde nije. Vučeni naše dobe se trudijo izvižati, kateri jezik je starši od drugiga; skoro vsak svoje perste gladi, in ne da čuti, če mu gdo kaj drugiga pové. Pa naj se pravdivajo, koliko njim je drago, za nas naj slovenska pravlica velja: Zerno do zerna pogača; t. j. po malem bo se že doseglo, kar je dosegliviga, in kar se z enim mahom ne dosegne.

Jeziki so po dozdajnem razdelivanji prvotni t. j. taki, od katerih nije poznana druga korenina; in novostročni alj noviga struka, to so taki, kateri imajo drug jezik za korenino. Tako je geršina, nemšina, slovenšina prvotna; laški, francožki in španski jezik pa so novostročni. Ne treba po takem ne juhniti, de so prvotni bolj stari koker novostročni. Dozdaj se to tako misli; morebiti pride kdaj umna glava, in izviža, de tudi le ti jeziki, najmre gerčki, nemški, slovenski niso prvotni; in pri tem bi dvojje lahko bilo, t. j. morebiti se prikaže, de je vsim tem trem kaki drugi jezik korenina; alj pa, de je med njimi eden naj starši, in ova dva iz njega. De so pa si vsi le ti trije jeziki podobni, je očevidno za vsakiga, kter nje le nekaj bolj bistro pregleda. In de to nije prazna mlat, sem sledeče besede napisal, ktere bodo pokazale, de sta si slovenšina in geršina, kako tudi, de sta si slovenšina in nemšina podobni, in de nije vsaka beseda v slovenšini iz nemškiga vzeta, ktera nekim po nemškem diši. Malokdo med Slovenci porajta kaj geršino; vsakemu se nje učiti se vnoža. Zakaj pa to? Meni sta dva vzroka tega zanemarenja geršine poznana; prvi je ta, de nikomu nije znano, kako močno lep je le ti jezik; vseh jezikov, kar njih poznam, je geršina daleč daleč naj lepši. Kak je le ona bogata v svojih podobah alj formah, de ji ni para, in ravno tisto velja od obilnosti besed. Drugi zrok pa menim de je ta, de se učenc geršine na robe loti, in se mu tudi morebiti od drugih na robe kaže. Kar se perviga vzroka tiče, se lahko drugokrat več kaj pové; zdaj si drugi vzrok nekaj spreglejmo. Vsaki razumen človek vé, de si leži besede zapomni, ktera drugoj in že poznanoj podobi; postavim: Slovenec vé, kar je plahta, pa bi si rad nemško besedo, ktera plahto pomeni, zapomnil. Kter ne zapazi, de je nemška beseda *Platte* z slovenskoj ena, bo nemško skorem pozabil. Neki si morebiti misli: to je pač fašenk alj pust, kateri toga nebi vidil. Po malem ljubček moj, jez menim, de nas je malo takih, kateri nebi pri ta-

kem memo dveri zaišli. Nekatere pri tem tudi vstraši, če niso clo vse čerke enake. Pri tem si imamo zapomniti:

1. Samoglasnice so le, kako učeni pravijo, jezikovo meso; soglasnice pa kosti jezikoviga telesa; odreži kos mesa, in ne bo velika nesreča; odreži kaj kosti, bo ti druga pela. Iz toga vsak lahko vidi, de beseda svoje narave in moči ne zgubi (kar se korenine tiče) ako samoglasnik spremeniš p. *βοσκω* **p**asko imam, **p**asem; *καλυβη* goliba, *κλινω* klanjam, *λασιον* les i. t. d.

2. Človek se nije vseh čerk na enkrat izreči navučil, ampak le po časi, in naravno je pritem najpreje enostručne alj enogibne izgovarjati mel, in potler zložene in težje. Poslušaj otroka, ktere čerke najprije izreči zna, in boš čul, de je naj perva **a**, in to se naši jezični pripravi clo vleže; kajti k izrečenju lete čerke je samo treba, de zineš, ne pa zavinenja ustnic, jezika alj pa gerla.

Učeni razdelivajo soglasnice alj tilhnice v **ustničke** b, p, m, v; **jezične** d, t, l, n; **zobne** f, s, c, z *); in **gerlovne** g, k, h, r; in po toti redi se jih otrok tudi najpreje navadi; najmre naj preje ustničkih, potler jezičnih, po tem zobnih, in zadnič gerlovnih. Uči otroka spervič koliko ti je drago, besede „sir“ „kaj“ in več takih, in ga ne boš navučil. Pervo, kar naj leži izreče, je **aba**, potem **baba**, mama, in takše besede najdeš v mnogih jezikih. V gerčkem se pravi *βαβαζειν* berbljati (inarticulater loqui); *βαβαι*! so gerčki otroci kričali, kadar so se čemu čudili; *μαμμα* mati; kar še zdaj v slovenšini in nemšini slovi. Potler se navučí papa, u. g. *παπα*, kako so tudi gerčki otroci očeta zvali. In tako se dalj uče po redi še druge čerke.

*) š in ž nista druga, kak pomehčani s in z.

Po takim se lahko razumi, zakaj neki že prece odrašeni ljudje ravno čerke **k** alj pa **g** ne morejo izreči, drugih pa pač; post. **kam pa greš**, sem čul že od večih izreči: **Am pa ereš**.

3. Lahko se po tem razumi, de se čerke iz ene redi rade med seboj menjajo, kako v prvi redi **bitten** in latinsko **peto**; **ἄρβε** barva; **βοσκω** pasko imam; iz druge redi: **τάννω** **dehnen**, tanki; **οτουνω** **odrimem**; **δακρυα** lat. **lacrymae**; **lympha** in **nympha**; u gerčkem so Doričani mesto **ηλθε** pravili **ενθε**. V tretji redi poglej **foenum** in **seno**; **figa** **συκος**, latinsko **salus** in celost. V četrty redi poglej **όρος** in česko **hora** alj naše **gora**; **όμιλος** gomila; **figa** **συκος**; **καλυβη** goliba. Alj čerke se ne mešajo samo u tisti redi, ampak potler so se tudi menjale iz raznih redi, postavim: **ἄρβε** barva; **όλος** celi; **doričan** in **goričan**; **topol** **ῥαγγελ**; **κεινος** **keri**; **μωρια** norija, norost; **βροντη** **grometi** (**β** in **g**, **ν** in **m** se spremenijo). Včasí se kaj predloži, alj pa od sadja priloži, postavim **ετος** **leto**; **ασυ** po poljskem mjesto, naše: mesto; **ήπαρ** jetra (**π** in **t** se tudi med soboj menjata) **νεμω** **zmemem** **zneti** alj pa **vzemem**; **πλησις** blizo.

Po tem zdaj nate več takih gerčkih besed: **αγορενω** govorim, **αλλα** ali, **αρχειν** prvi biti, t. j. na verhi biti, tudi: varih biti; **αποσολος** posel, poslanik. **Βελη** volja, **βαινω** u prihod. ima **βησομαι** grem, bežim; **βελτερος** in **βελτιον** bolši (**t = s = š**), **Γερανος** žerjav (**g** in **ž** se tudi u slovenskem med soboj spreminjata, poglej **veržem**, **vergel** i. t. d.) **δια** — **μειβω** iz — **menim**; **δερω** derem, **δελενω** delam, služim, **δελη** dekla, **δρεμω** derčim, perf. **Η. δεδρομα** poglej horv. **drum-steza**. **δολιχος** dolgi; **δεσποινα** gospa; **δαιω** dajam.

Εγγίσι nekteri, eni; ερεω perf. ερηκα rečem, rekel; επιλεπω lupim (odtod lep) κραινω 1. perficio, do kraja priti, 2. impero kraljovati; ερδω naredim; Σεμελη horv. temelj fundamentum; Σελυς junge Kuch, tele; ίzew fižen. Κινew quatio, kinem, kinnem, horv. skinem; κορη kčer; κιδος čudo (k in č poglej pečem — pekel, tečem, tekem) tako tudi κεδνος čeden; κοκω jokati, po serbskem kukati, od kod kukovica, žalostna ptica Slavjanov. κεβλη alj pa κεφαλη glava, keblača; κυπελλα kupica; κιση kišta; κρατειν krotim. Λασκω schreien, hessen, lajam; λασιος pilosus, lasnat; λασιον locus arbustus densus, les. Μαχομαι pugno, maham; μανομαι omamim; μειρω zuthelfen, merim; μοιρα smert, mora; μυριζω salben, horv. mirisim duften; μαζaw coquo, mažem; μεκαομαι mekečem; μυαιειν menim, fišh erinern; μεσοποταμια medpotočje (**Δ** in **Ζ** se tudi u slov. med soboj menjata pogl. med zwischēn in zme**Ζ**). Ομιλεω omilim; οδew hodim, οιζω wehflagen, per Ptuji od malih otrok: ojckati.

Πεζη pes; πινω fut. πιομαι pijem; πυξ pest; παλτον xanze, sulica, palica; πλυνω polinem, poplahnem; πνew piham, pihnem; πριαμαι emo, primem; παχυς dicē, dumm, pahnjen; πορω poročim, perf. Ι. πεποροκα slov. glavnica poroka; πλαζομαι plandujem, umherirren; πυθειν (πυνθανομαι je bolj nova beseda) pitati, fragen; πεντε pet.

Σφεις svoj; σιτος Korn, Getreide, Speise, žito, živež; σιτιζω sitim; σκαφη škaf; σμερδνος schrecklich, smertni; σπεος Kluft, speh; σκαπτω kopljem, skopljem; σθενος Kraft, in slov. stena naj močnejši hrama del; σμαω abstergo horv. uzmem, naše: vzemem. Τεκμηριον exemplum in slov. **tak - a - o** in **mera - e**; τειρω drücken, terem; τραχυς rauh, wild, strašen (h in š pogl. **prah** in **prašen**, **strah** in **strašen**) τηκω schmelzen, tečem tekem; ταρασσω stra-

šim; τυρος sir (**t** = **s** poglej gori) ἵλαντεω ἵλειω lajam;
ἵλη materia, unde aliquid fit, jil jilovca.

Φοιταω (ϕ nije druga kak **p** in **h**) pojdem; χαζομαι
fliehen, weichen, gehen, hodim (d in z se menjata med so-
boj vidi zgor) pohadjam, gazim; χαίνω gähnen, zinem.

Lete besede sem si po lehkem nabral, ko sim
gerčke knjige prebiral; vem, de še njih je več, naj se
vsak toliko potrudi, in bomo nje v kratkem na tanko
vse imeli. Tudi ima pri tem vsak svoj hasek, kter si
tako geršino prebira, kajti letih besed jaz nigdar ne bom
več pozabil.

Spisal Ivan Macun,

bivši povremeni učitel šeste šole u Celju.

III.

Jezusove jaselce.

Zemlja je belo odejo dobila, hranil že davno sveti Jur
svoj zelen plajš, veselo se deca krog tople peči grejejo, kolo-
vratl berzno po hiši bernijo; približa se sveta bila, prinese otro-
kam in starčekom obilno noviga veselja.

S pobožnim petjam pozdravijo sveto noč, v kateri je Dete
rojeno, toliko jezer let prerokvano. Devica ga je rodila, v ja-
selce položila, angelci so ga oznanili ino pastirci prvi molili.
Otroci veselo jaselce gledajo, ki so jih mladenči v koti naredili,
z zelenim beršelnam ino pozlatenimi orehi dekliči vžalšale. Vse
je veselo, ino svete pesmi Jezusovega rojstva stari ino mladi pojo.

Po drugih krajih imajo na sveto noč mnogotero veselje
domá. Po nemškim postavijo božično drevce otrokam v sredi
hiše. Vse se obeša drugih lepih reči, in cela jispa je razsvetlena,
kakor bi bilo nebo odperto. Otroci krog drevesca skaklajo, ter
hvalijo Jezusa, milo dete, ki je bilo v jaselce položeno.

Po Francoskim ino Lažkim praznik božični začno, kakor hitro se jim sveta bila zmračí. Je sonce v božji gnadi zajšlo; vešani prav skerbno povsodi luč ino ogenj po vsih hišah pogasnejo ino hitijo v bližno cerkvo matere božje svoje bakle per lampici prižigat, ki pred oltarjam device Marije gori. Mašniki jim goreče bakle blagoslovijo, ino z veseljam letijo kmetje po svojim polji z gorečimi baklami, ino prižgejo doma na ogniši lep ogenj, de se od njega vsa hiša osvetli.

Tak nov ogenj dolgo zimo ogreva ino razsvetluje dolge noči, lep spomin Jezusa vučenika, ki je tudi prišel iz nebes, luč sveta, de kdor v njega verje, ne hodi po temah, ampak luč življenja ima.

Zdaj hišni oče v kot stopi, sini ino hčeri ga spremijo, kjer imajo zhranjene ostanke lanskiga božičnega drevesa. Dedek ga razsekajo, ino derva na ogniše položijo, de pogori; vsi krog ogniša pokleknejo ino očenaš molijo; močnejši sini pa novo božično drevce prineso, ki ga tudi prižgejo, de je veselje.

Vsi domači se od veselja objemajo ino nedolžno veselje imajo. Zdaj ura ednajst odbije, zvonovi od daleč milo pojo; dedek vstanejo, vse se gre prazno opravljat, ino eden za drugim grejo po visoki gazi k veselim polnočnicam. Tema je zunaj, v cerkvi vse svetlo; po vsih oltarjih luči gorijo. Orgle močno pojo, ino lepe pesmi božične se po cerkvi razlegajo; otroci se pa jaslic nagledati ne morejo, ki jim kažejo, kako se je Bog ponižal, de bi nas povišal, kako je vbogo dete rojen, de bi bili mi srečni boži otroci.

Oh pozdravljena mojemu sercu ljuba sveta noč, mojih otroških let nar večí veselje. Vzel mi je svet mnogo veselje nedolžnih mladih dni; ostal mi je spomin tvojga otroškiga veselja. Vsako leto se še spomnim, kako srečen sim bil, ko sim per jaslicah v koti doma dve svečke prižgal, kedar smo krog mize na svet večer pokleknilí ino svet roženkranc molili; še vselej mi na novo serce oživi, kedar staro milo božično pesem zapojem. Eno dete je rojeno, ino hvalim Boga, ki svojim otrokam toljko nedolžniga veselja v svetih praznikih da. „Takih je nebeško kraljestvo.“ Mark. 10, 14.

Dank, Einladung und Bitte.

Der Herausgeber widmet hiermit den zweiten Jahrgang seiner Sammlung gemeinnütziger Aufsätze allen P. T. Herren Seelsorgern, Schullehrern, Aeltern, Erziehern und Freunden einer wahren Volksbildung für das Jahr 1847, dankt für die vielen werthen Beiträge, besonders von Krain, deren einige bereits in dem vorliegenden Jahrgange aufgenommen sind, andere aber für den kommenden Jahrgang aufbewahrt werden, und bittet, dieses Unternehmen durch eine warme Theilnahme, durch fernere Beiträge guter Aufsätze und Verbreitung des vorliegenden Werkes zu unterstützen.

Der Zweck dieses Jahrbuches ist, wie bisher, die gegenseitige Mittheilung solcher Aufsätze, welche geeignet sind, die sittlich-religiöse Bildung des Volkes im

Allgemeinen, und die Erziehung der Jugend insbesondere zu befördern, die Menschen zeitlich glücklich und ewig selig zu machen, sie zu wahrhaft frommen Christen und zu guten Bürgern des Staates heranzubilden; aber auch merkwürdige Ergebnisse und Lebensgeschichten um uns besonders verdienter Personen aufzubewahren.

Nur wenige der P. T. Herren Seelsorger, Schullehrer und Volksfreunde haben Lust und Gelegenheit, ganze Bücher zu schreiben; fühlen jedoch das Bedürfniss, ihre gemachten Erfahrungen, Ansichten und Wünsche zur Sprache zu bringen und ihren Herren Amtsbrüdern mitzutheilen, sie um manchen Rath in dem so wichtigen Fache der Seelsorge und Erziehung zu fragen. Für diese brüderliche Mittheilung sey dieses Jahrbuch bestimmt. Vielen gelingt zu gelegener Zeit so mancher geistreiche Aufsatz, sey es in gebundener oder ungebundener Rede, der als eine Gabe Gottes nicht der Vergessenheit überlassen, sondern als ein Gemeingut auch Andern mitgetheilt und gemeinnützig gemacht werden solle: sey es eine schöne Gelegenheitsrede, die Beschreibung einer ausserordentlichen Kirchen- oder Schulfeyerlichkeit, eine interessante Schulaufgabe, wohlgemeinte Rathschläge über Schul- und häusliche Erziehung, populäre Abhandlungen über vorherrschende Miss-

bräuche und lobenswerthe Volkssitten, Parabeln, herzliche Lieder zur Erbauung und Unterhaltung, seyen solche originell oder aus fremden Sprachen übersetzt. Dergleichen Gegenständen sey dieses Jahrbuch eröffnet.

Allgemeine Brauchbarkeit des Inhaltes, Kraft im Ausdrucke und Verständlichkeit möge die für dieses Jahrbuch bestimmten Aufsätze besonders auszeichnen, und die fernere, zahlreiche Theilnahme das Fortbestehen desselben sichern. Der reine Ertrag ist zum Besten der Präparanden-Schule zu Cilli bestimmt.

Die P. T. Herren Seelsorger, Schullehrer und Freunde der slovenischen Literatur werden hiermit nochmals als Mitarbeiter eingeladen und ersucht, ihre Beiträge bis Ende April an die Direction der Hauptschule zu Cilli gefälligst einzusenden, und ihren Wohnort bekannt zu geben, um sie nach Gebühr mit Frei-Exemplaren honoriren zu können.

Möge sich diese aufsprössende Blüthe unserer heimatlichen Literatur der ferneren Pflege aller wahren Volksfreunde erfreuen, und zu einem fruchtbaren Baume werden, an dessen Früchten sich unsere Jugend er-

freuen und für alles Wahre und Gute belebt werden solle.

Der Vater des Lichtes und der Geber alles Guten, von dem jede gute Gabe kommt, der das gute Werk unter uns angefangen, wird demselben noch ferner sein Gedeihen geben. An Gottes Segen ist Alles gelegen.

Cilli am St. Primus-Tage 1846.

Der Herausgeber.

K a z a l o.

	Stran
Pogovor za leto 1847	3
Drobtinc posvečenje svetimu Maksimiljanu Celskimu rojaku . .	7

A. Stare resnice v novi obleki.

I. Pot pokore. Perva stopinja sv. pokore: izprašanje vesti . . .	11
II. Druga stopinja sv. pokore: serčna žalost	19
III. Tretja stopinja sv. pokore: terden sklep alj prejvzetje . . .	27
IV. Šterta stopinja sv. pokore: čista spoved	34
V. Peta stopinja sv. pokore: zadostilo alj naložena pokora . . .	47
VI. Vesela gostija spokorjenih grešnikov	57
VII. Dvojna nevaršina: pokoro odlagati, ino stare grehe ponoviti .	69
VIII. Od nečistosti ino prešestovanja	78
IX. Od svete čistosti	83
X. Keršanska beseda za vojake	88

B. Prigodbe žalostne ino vesele.

I. Gregor Pevic, slavni duhovski Lavantinski škofje	97
II. Joanez Miklav, slavni duhovski pastir Lavantinsko škofje . . .	109
III. Matija Ahacel, nekdejni ces. kralj, učenik sedme viši šole v Celovci, Slovencev imeniten rojak ino prijatelj	117

IV. Atila, kralj Hunov, šiba božja imenovan	131
V. Rudolf, grof Habsburgski, očak naše cesarske rodovine	135
VI. Peter Scapari, hraber vojšak, blag kristjan	139
VII. Izgled keršanske ljudomilosti	142
VIII. Martinez iz Podlopa, tihotapec	144
Pridiga. Martinez na Lepim Polji	151
Martinez v svojih domačih planinah	155
IX. Novi zvonovi v stari Vuzenici	157
Nagovor od zvonov	159
Zvonov pesma	166

C. Razgled za stare ino mlade ljudi.

I. Smert za sveto vero	179
II. Šterta zapoved božja	180
III. Pot v apnenco	181
IV. Dobro delo detenstva Jezusoviga	183
V. Ti rajaš, sosed tvoj pa vmira	185
VI. Nevredno sv. obhajilo. Nekaj za študente	188
VII. Sedem mutastih sinov eniga očeta	199
VIII. Kazen alj štrafa pride prej alj slej	199
IX. Nevsmilenežu se hudo godi	201

D. Prilike ino Basni.

I. Srečno je le veselo serce	205
II. Bukve življenja	205
III. Človek ino pa lončarska posodba	206
IV. Sonce ino molitva	207
V. Pajek ino muha	207
VI. Lesica na stare dni	208
VII. Sekire ino drevje	209

VIII. Grilče ino mravlica	210
IX. Osel ino oroslan	211
X. Volki ino ovce	212

E. Ogledalo za šolo ino domačo rejo otrok.

I. Heršanski nauk po domače	215
II. Nauk, kako se lahko ino urno na pamet rajtati nauči	226
III. Vaja domačih pism po nemško ino slovensko	232
IV. Zdaj še le vémo, kaj šola veljá	239

F. Slovenska gerlica.

Pesem sladek glas	249
------------------------------------	-----

I. Pesme za otroke.

1. Južno sonce	250
2. Večerna pesm	251
3. Rožice po zimi	252
4. Mladosti čas	253
5. Jezus ino dete	254

II. Pesme za dobro voljo na ženitvah.

1. Slovo od ledik stana	255
2. Odpravljanje k poroki	256
3. Nevesta slovo vzeme	257
4. Kedar nevesto razpletajo	257
5. Darovanje ženina ino neveste	258

III. Pesme za kratek čas.

1. Očetova kletev (prigodba gorniga Cela)	259
2. Na Sémči (starim gradi na Krajskim)	261

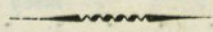
3. Violaica	262
4. Potonka	263
5. Vertnarja slovo	263

IV. Pesme za pobožnost.

1. Hvalen bodi Jezus Kristus	264
2. Duhovni pirhi	265
3. Pesem na novi maši	266
4. Pesem na drugi novi maši	268
5. Slovo timu svetu	270

G. Koristne reči za pridne ljudi.

I. Domače zdravila zoper ostrupenja	273
II. Drobtinca jezikoslovna z posebnim pogledam na gerčki in slo- venski jezik	282
III. Jezusove jaselce	287

Natisk ino papir

od Andreja Lajkama naslednikov v Gradci.